

*Eiropas Sociālā fonda projekts Nr.1DP/1.4.1.2.3./09/IPIA/NVA/003
„Rīgas plānošanas reģiona sociālo pakalpojumu attīstības programmas alternatīviem sociālās
aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumiem
2010. - 2016.gadam izstrāde”*

**Rīgas plānošanas reģiona sociālo pakalpojumu
attīstības programma
alternatīviem sociālās aprūpes un sociālās
rehabilitācijas pakalpojumiem
2010. - 2016.gadam**

***1.redakcija
(uz 20.03.2010.)***

SATURS

IEVADS	3
PROGRAMMAS KOPSAVILKUMS	6
1. PROGRAMMAS SASAISTE AR ES UN LR POLITIKAS PLĀNOŠANAS DOKUMENTIEM UN NORMATĪVAJĒM AKTIEM NODARBINĀTĪBAS UN SOCIĀLĀS POLITIKAS JOMĀ	7
1.1. Sasaiste ar ES pamatnostādņēm nodarbinātības un sociālās politikas jomā	7
1.2. Programmas sasaiste ar LR politikas plānošanas dokumentiem un normatīvajiem aktiem nodarbinātības un sociālās politikas jomā	12
2. SITUĀCIJAS APRAKSTS	21
2.1. Rīgas plānošanas reģiona iedzīvotāju vispārējs raksturojums	21
2.2. Rīgas plānošanas reģiona sociālo pakalpojumu saņēmēju raksturojums	27
2.2.1. Sociālo pakalpojumu saņēmēju visbiežāk sastopamās problēmas	31
2.2.2. Sociālo pakalpojumu saņēmēju apmierinātības ar saņemtajiem pakalpojumiem raksturojums	34
2.2.3. Sociālo pakalpojumu saņēmēju informētība par pieejamajiem sociālajiem pakalpojumiem	38
2.2.4. Sociālo pakalpojumu saņēmēju vajadzības pēc sociālajiem pakalpojumiem	41
2.2.5. Personu, kas atbrīvotas no ieslodzījuma vietām kā sociālo pakalpojumu saņēmēju raksturojums	50
2.3. Rīgas plānošanas reģionā esošo sociālo pakalpojumu raksturojums	58
3. IESPĒJAMIE RISINĀJUMI UN ALTERNATĪVU ANALĪZE	81
3.1. Iespējamie risinājumi	81
3.2. Alternatīvu analīze	86
3.3. Alternatīvu sasaiste ar plānošanas reģiona attīstības programmu un citu nozaru attīstības programmām un tajās noteiktajām prioritātēm	103
4. IZVĒLĒTAIS RISINĀJUMS	113
4.1. Izvēlētais risinājums Rīgā	113
4.2. Izvēlētais risinājums Jūrmalā un novados	114
5. SASNIEDZAMĀIS REZULTĀTS	143
6. UZDEVUMI REZULTĀTU SASNIEGŠANAI, LAIKA PLĀNS	144
7. UZDEVUMU IZPILDEI NEPIECIEŠAMĀ FINANSĒJUMA PLĀNOJUMS	145
8. PROGRAMMAS ĪSTENOŠANAS REZULTĀTU NOVĒRTĒŠANAS UN UZRAUDZĪBAS KĀRTĪBA	146

IEVADS

Kopš Latvijas neatkarības atgūšanas 1991.gadā valstij bija jāveido sava sociālās drošības sistēma. Deviņdesmito gadu sākumā sākās pāreja no plānotās ekonomikas uz tirgus ekonomiku. Jaunas, Latvijas valsts iespējām un iedzīvotāju vajadzībām atbilstošas sociālās drošības sistēmas veidošana noteica nepieciešamību veikt reformas arī sociālās palīdzības sistēmā. Šīs reformas plānotāji saskārās ar iepriekšējās padomju sociālās drošības sistēmas ietekmi, kur plānveida ekonomikā valsts bija vienīgais sociālo pakalpojumu sniedzējs, sociālās sistēmas finansējums bija centralizēts, pakalpojuma piešķiršana bija atkarīga no piederības kādai noteiktai sociālai grupai, sociālais atbalsts nebija saistīts ar indivīda specifiskām vajadzībām, dominēja institucionālā aprūpes forma, personas ar īpašām vajadzībām bija izolētas un cilvēkiem bija iemācīta „bezpalīdzība” un pašaušanās uz valsti. Bija jāveido jauna, tirgus ekonomikai piemērota sistēma, kas balstās uz personas līdzdalību, personas atbildības veicināšanu, pakalpojumu piešķiršanu atbilstoši personas vajadzībām, sociālo pakalpojumu pietuvinātība cilvēkam un sabiedrības līdzdalību.

Par sociālo pakalpojumu sniegšanas politikas izmaiņām liecina arī tas, kāda bija sociālo pakalpojumu sniedzēja izpratne 90.tajos gados un kāda tā ir pēc 2003.gada. Saskaņā ar likuma „Par sociālo drošību” 13.pantu sociālo pakalpojumu sniedzēji ir valsts vai pašvaldību izveidotas institūcijas. Savukārt, kā sociālie pakalpojumi tika saprasti pakalpojumi, kā arī naudas izmaksas un mantiski pabalsti, ko iedzīvotājiem šīs institūcijas. Var redzēt, ka naudas pabalstu izmaksa arī tika uzskatīta par sociālo pakalpojumu.

Šobrīd Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums kā sociālo pakalpojumu sniedzēju definē „personu, kas sniedz sociālās aprūpes, sociālās rehabilitācijas un sociālā darba pakalpojumus un reģistrēta sociālo pakalpojumu sniedzēju reģistrā” (1.panta 24.punkts). Tātad sociālos pakalpojumus var sniegt gan valsts un pašvaldību izveidotas institūcijas, gan nevalstiskas organizācijas – uzņēmējsabiedrības, biedrības un nodibinājumi. No sociālo pakalpojumu sniedzēju definīcijas ir secināms, ka šobrīd kā sociālie pakalpojumi tiek saprasti sociālās aprūpes, sociālās rehabilitācijas un sociālā darba pakalpojumi.

1996.gadā ar Pasaules Bankas atbalstu sākās darbs pie sociālās drošības sistēmas reformas. Tika izstrādātas sociālās politikas vadlīnijas, kas apkopotas „Baltajā grāmatā”. Tās noteica trīs galvenās attīstības jomas:

1. sociālo pabalstu sistēmas vienkāršošana – materiālā palīdzība piešķirama visnabadzīgākajiem iedzīvotājiem;
2. kvalitatīvu sociālo pakalpojumu attīstība, alternatīvās aprūpes attīstība, pakalpojumu tirgus attīstība (NVO iekļaušana tirgus attiecībās);
3. pakalpojumu decentralizācija – valsts administrētie sociālie pakalpojumi nododami pašvaldību pārziņā, aprūpes mājās pakalpojumu attīstība, klientu tiesību nostiprināšana.

Latvijā sociālo pakalpojumu nodrošināšana iedzīvotājiem kā publiskā funkcija ir uzdots pašvaldībām. Sociālās palīdzības sistēmas reformas viens no uzdevumiem bija ieinteresēt pašvaldības attīstīt sociālos pakalpojumus klienta dzīvesvietā un attīstīt jaunas sociālo pakalpojumu formas.

Sociālo pakalpojumu nozīme un loma Latvijas sociālās drošības sistēmā aizvien pieaug. Pašvaldības, sociālā darba speciālisti un arī sabiedrība kopumā arvien vairāk pārliecinās un gūst izpratni par to, ka tikai ar sociālās palīdzības sniegšanu iedzīvotāju sociālās problēmas nav iespējams atrisināt ne īstermiņā, ne ilgtermiņā. Tāpēc ir nepieciešams plānot sociālo pakalpojumu attīstību Rīgas plānošanas reģionā kopumā, lai iedzīvotāju tiesības saņemt dažādus sociālos pakalpojumus, tiktu nodrošinātas iespējami vienlīdzīgi.

2009.gadā faktiski beidzās administratīvi teritoriālā reforma un tika izveidoti novadi. Ir jāatzīst, ka visās jaunajās pašvaldībās sociālo pakalpojumu nodrošinājums nav vienlīdzīgs. Rīgas plānošanas reģiona pašvaldības ir dažādas savā sociāli ekonomiskajā attīstībā. Tāpat arī ne reizi nav veikts vispusējs sociālo pakalpojumu saņēmēju vajadzību un problēmu novērtējums ar mērķi

identificēt tos jautājumus un problēmas, kurus pašvaldībās vajadzētu risināt ar sociālajiem pakalpojumiem.

Valsts ilgtspējīgas attīstības intereses ir saistītas arī ar sociālo pakalpojumu attīstības plānošanu Rīgas plānošanas reģionā, lai nodrošinātu vienlīdzīgas iespējas saņemt sociālos pakalpojumus un iedzīvotāju vajadzībām atbilstošus sociālos pakalpojumus, attīstot jaunas sociālo pakalpojumu formas un pilnveidojot esošos.

Lai īstenotu iepriekš minētos mērķus un nodrošinātu Rīgas plānošanas reģiona līdzsvarotu un koordinētu ilgtermiņa attīstību sociālo pakalpojumu jomā, ir nepieciešams izstrādāt plānošanas dokumentu alternatīvu sociālās aprūpes un sociālo pakalpojumu attīstībai 2010. – 2016.gadam.

Programmas mērķis

Izstrādāt daudzveidīgu alternatīvo sociālos pakalpojumu attīstības modeļus laikam no 2010. līdz 2016.gadam, balstoties uz Rīgas plānošanas reģionā dzīvojošo sociālās atstumtības riskam pakļauto personu pieprasījuma pēc alternatīvajiem sociālajiem pakalpojumiem un pašvaldībās esošo sociālo pakalpojumu piedāvājuma analīzi.

Programmas uzdevumi

- Veikt sociālās atstumtības riskam pakļauto personu sociālo problēmu un vajadzību pēc alternatīvajiem sociālajiem pakalpojumiem analīzi Rīgā un Jūrmalā un novados;
- Izvērtēt šibrīža piedāvāto sociālo pakalpojumu daudzveidību un atbilstību iedzīvotāju vajadzībām;
- Identificēt iespējamus risinājumus sociālās atstumtības riskam pakļauto personu sociālajām problēmām un vajadzībām, piesaistot sociālo pakalpojumu sniegšanā iesaistītos speciālistus un klientu intereses pārstāvošās organizācijas.
- Izstrādāt daudzveidīgu alternatīvo sociālos pakalpojumu attīstības modeļus laikam no 2010. līdz 2016.gadam.

Programmas izstrādes pamatprincipi

- Ilgtspējīgas attīstības princips – tagadējām un nākamajām paaudzēm nodrošina kvalitatīvus sociālos pakalpojumus, racionāli izmanto dabas, cilvēku un materiālos resursus;
- Interesu saskaņotības princips – saskaņo dažādas intereses un ievēro attīstības plānošanas dokumentu pēctecību, nodrošina, lai tie nedublētos;
- Līdzdalības princips – visām ieinteresētajām personām ir iespēja līdzdarboties attīstības plānošanas dokumenta izstrādē, aktualizēšanā un novērtēšanā;
- Sadarbības princips – valsts un pašvaldību institūcijas sadarbojas, tai skaitā izpildot attīstības plānošanas dokumentos izvirzītos uzdevumus un informējot cita citu par nosprausto mērķu un paredzēto rezultātu sasniegšanu;
- Finansiālo iespēju princips – izvērtē esošos un vidējā termiņā prognozētos resursus un piedāvā efektīvākos risinājumus attiecībā uz nosprausto mērķu sasniegšanai nepieciešamajām izmaksām;
- Atklātības princips – attīstības plānošanas process ir atklāts, un sabiedrība tiek informēta par sociālo pakalpojumu attīstības plānošanas un atbalsta pasākumiem un to rezultātiem, ievērojot normatīvajos aktos noteiktos informācijas pieejamības ierobežojumus;
- Uzraudzības un novērtēšanas princips – attīstības plānošanā un attīstības plānošanas dokumentu īstenošanā visos pārvaldes līmeņos tiek nodrošināts to ietekmes izvērtējums, kā arī uzraudzība un pārskatu sniegšana par sasniegtajiem rezultātiem;

- Subsidiaritātes princips – politiku īsteno tā valsts vai pašvaldības institūcija, kura atrodas pēc iespējas tuvāk pakalpojuma saņēmējiem, un attiecīgie pasākumi tiek efektīvi īstenoti pēc iespējas zemākā pārvaldes līmenī;
- Attīstības plānošanas un normatīvo aktu izstrādes sasaistes princips – politiku plāno pirms normatīvā akta izdošanas, un, izstrādājot normatīvos aktus, ņem vērā attīstības plānošanas dokumentus;
- Vienotības princips - mērķi, prioritātes un darbības ir savstarpēji koordinētas un papildinošas;
- Koordinācijas un saskaņotības princips - maksimāli iesaista ieinteresētās puses, t.sk., sabiedrisko sektoru.

Programmā lietotie termini

- **Sociālā atstumtība** - ar sociālo atstumtību tiek saprasts process, kurā indivīds nabadzības, nepietiekamas izglītības, diskriminācijas vai citu apstākļu dēļ nespēj pilnībā vai daļēji iekļauties sabiedrībā un piedalīties sabiedrības ekonomiskā, sociālā un kultūras dzīvē.
- **Sociālā iekļaušana** - process, kas nodrošina nabadzības un sociālās atstumtības riskam pakļautajām personām iespējas un resursus, kuri nepieciešami, lai pilnvērtīgi piedalītos sabiedrības ekonomiskā, sociālā un kultūras dzīvē, nodrošinātu sabiedrībā pieņemto dzīves līmeni un labklājību, kā arī lielākas līdzdalības iespējas lēmumu pieņemšanā un pieejamību personas pamattiesībām.
- **Sociālās atstumtības riskam pakļauta persona** – persona, kam liegtas vai apgrūtinātas iespējas realizēt savas tiesības iegūt pietiekošus ienākumus un saņemt dažādus pakalpojumus un preces, kuras viņam ir būtiski nepieciešamas.
- **Sociālie pakalpojumi** - sociālā darba, sociālās aprūpes, sociālās rehabilitācijas, profesionālās rehabilitācijas pakalpojumi
- **Alternatīvais sociālais pakalpojums** – institūcijām alternatīvs sociālās aprūpes vai sociālās rehabilitācijas pakalpojums, kas vērsts uz jaunām sociālo pakalpojumu formām un kura mērķis ir risināt sociālās atstumtības riskam pakļauto personu sociālās problēmas iespējami tuvu viņu dzīvesvietai.
- **Sociālās problēmas** – pretrunas starp cilvēka dzīves vajadzībām un to apmierināšanas iespējām konkrētā sociālā sistēmā, ka rezultātā pazeminās vai arī tiek zaudētas cilvēka sociālās funkcionēšanas spējas.

PROGRAMMAS KOPSAVILKUMS

Izstrādes stadijā.

1. PROGRAMMAS SASAISTE AR ES UN LR POLITIKAS PLĀNOŠANAS DOKUMENTIEM UN NORMATĪVAJIEM AKTIEM NODARBINĀTĪBAS UN SOCIĀLĀS POLITIKAS JOMĀ

1.1.Sasaiste ar ES pamatnostādnēm nodarbinātības un sociālās politikas jomā

Programma ilgtermiņā sniegs ieguldījumu ES mērķu sasniegšanā ceļā uz iekļaujošu sabiedrību un ilgtspējīgu attīstību, kā arī ES noteikto sociālo pakalpojumu mērķu sasniegšanā. Programmas ietvaros alternatīvie sociālie pakalpojumi tiks plānoti saskaņā ar ES vērtībām un aktīvas integrācijas pamatprincipiem ES.

ES mērķi

Lielākā daļa no šobrīd spēkā esošajām ES līmeņa politikas nostādnēm sociālās politikas un nodarbinātības jomā tiecās sasniegt Lisabonas stratēģijā nospraustos mērķus.

Lisabonas stratēģiju Eiropas Savienības dalībvalstis apstiprināja ES valstu un valdību vadītāju sanāksmē Lisabonā 2000.gada 23.-24.martā. Lisabonas stratēģija paredzēja desmit gadu laikā padarīt ES ekonomiku par konkurētspējīgāko un dinamiskāko ekonomiku pasaulē. Tā definē ES stratēģiskos mērķus un uzdevumus, kas paveicami, lai veicinātu ekonomisko attīstību un nodarbinātību, vienlaicīgi ņemot vērā sociālās iekļaušanas un ilgtspējīgas attīstības apsvērumus.¹

2001.gada jūnijā Gēteborgas Eiropadome apstiprināja **ES Ilgtspējīgas attīstības stratēģiju**, kas papildināja ekonomiski vispārīgāko Lisabonas stratēģiju, attiecas uz pasākumiem, kas ir vērsti uz Eiropas iedzīvotāju labklājību apstākļos, kad sabiedrībai jāsaskaras ar klimata pārmaiņām, nabadzību un veselības apdraudējumu. Pamatojoties uz Komisijas 2005.gada decembrī iesniegto rīcības platformu, kā arī uz Eiropas Parlamenta, Padomes un Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas ieguldījumu, Eiropadome 2006.gada jūnija sesijā pieņēma **Atjaunoto ES ilgtspējīgas attīstības stratēģiju**, kas paredzēta paplašinātai Eiropas Savienībai un kurā ņemta vērā nepieciešamā solidaritāte pasaules mērogā. Kā viens no vadošajiem principiem ilgtspējīgai attīstībai minētajā stratēģijā ir – „Sociālā vienlīdzība un kohēzija”, kura ietvaros dalībvalstīm jāveicina tādu demokrātisku, sociāli integrējošu, vienotu, veselīgu, drošu un taisnīgu sabiedrību, kurā ievēro pamattiesības un kultūras daudzveidību un kas rada vienādas iespējas un apkaro visu veidu diskrimināciju².

ES Ilgtspējīgas attīstības stratēģija un Lisabonas izaugsmes un nodarbinātības stratēģija viena otru papildina. Ilgtspējīgas attīstības stratēģija galvenokārt attiecas uz dzīves kvalitāti, solidaritāti starp paaudzēm un to vidū un dažādu politikas jomu saskaņotību, tostarp ārējiem aspektiem. Tajā atzīta ekonomiskās attīstības loma, veicinot pāreju uz ilgtspējīgāku sabiedrību. Lisabonas stratēģija ievērojami papildina vispārējo ilgtspējīgas attīstības mērķi, galveno uzmanību pievēršot rīcībām un pasākumiem, kuru mērķis ir palielināt konkurētspēju un ekonomisko izaugsmi un veicināt jaunu darba vietu rašanos³.

Sociālo pakalpojumu mērķi ES

Eiropas Kopienų komisijas 20.11.2007. paziņojumā Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un Sociālo Lietu Komitejai un Reģionu Komitejai, kas pievienots paziņojumam “Vienots tirgus 21. gadsimta Eiropā” „Vispārējas nozīmes

¹ <http://www.em.gov.lv/em/2nd/?cat=4187>

² Atjaunotā ES Ilgtspējīgas attīstības stratēģija, 2006.gada 6.oktobris. 10917/3/06 REV 3 (lv)

³ <http://europa.eu/generalreport/lv/2006/rg24.htm>

pakalpojumi, tostarp vispārējas nozīmes sociālie pakalpojumi - jauns Eiropas uzdevums" minēti sociālo pakalpojumu mērķi:

- tie ir uz cilvēkiem orientēti pakalpojumi, kuru uzdevums ir apmierināt viņu vajadzības, īpaši to patērētāju vajadzību apmierināšanu, kuri ir neaizsargātākā stāvoklī; Tie nodrošina aizsardzību pret vispārējiem un specifiskiem dzīves riskiem un palīdz personīgu grūtību un krīžu risināšanā; Tie arī palīdz ģimenēm ģimenes modeļa mainīšanas kontekstā, atbalstot to lomu rūpēs par gados jauniem un veciem ģimenes locekļiem, kā arī cilvēkiem ar invaliditāti un kompensē iespējamu ģimenes izjukšanu; Tie ir galvenie pamata cilvēktiesību un cilvēka cieņas nodrošināšanas instrumenti;
- tie spēlē preventīvu un sociālās kohēzijas lomu, kas ir paredzēta visiem iedzīvotājiem, neskatoties uz viņu labklājību vai ienākumiem;
- tie arī dod ieguldījumu diskriminācijas novēršanā, dzimumu līdztiesībā, cilvēka veselības aizsardzībā, dzīves līmeņa un kvalitātes uzlabošanā, vienādu iespēju nodrošināšanā visiem, tādējādi paplašinot indivīdu iespējas pilnībā piedalīties sabiedrības dzīvē. Šie mērķi ir atspoguļoti veidos kā šie pakalpojumi tiek organizēti, sniegti un finansēti.
- lai risinātu cilvēku kā indivīdu vajadzības, sociāliem pakalpojumiem jābūt plašiem ar personalizētu profilu, integrētā veidā iecerētiem un nodrošinātiem; tie bieži ir saistīti ar pakalpojuma saņēmēja un sniedzēja personīgām attiecībām;
- pakalpojuma definīcijai un sniegšanai jāņem vērā lietotāju dažādību;
- atbildot uz neaizsargātu pakalpojumu lietotāju vajadzībām, sociālos pakalpojumus bieži raksturo pakalpojumu sniedzēju un to saņēmēju asimetriskas attiecības, kas ir atšķirīgas no ierastām piegādātāja/ patērētāja attiecībām;
- tā kā šie pakalpojumi bieži sakņojas (vietējās) kultūras tradīcijās, tiek izvēlēti īpaši izstrādāti risinājumi, ņemot vērā vietējās situācijas īpatnības, garantējot nelielu attālumu starp pakalpojuma sniedzēju un lietotāju, tajā pat laikā nodrošinot vienādu piekļuvi pakalpojumiem visā teritorijā;
- pakalpojumu sniedzējiem bieži vajadzīga lielāka autonomija, lai risinātu dažādu veidu pieaugošas sociālās vajadzības;
- šie pakalpojumi visumā ir balstīti uz solidaritātes principa un liela mērā ir atkarīgi no valsts finansējuma, lai nodrošinātu vienādu piekļuvi pakalpojumiem neatkarīgi no labklājības vai ienākumiem;
- bezpeļņas pakalpojumu sniedzēji kā arī brīvprātīgie darbinieki spēlē nozīmīgu lomu sociālo pakalpojumu sniegšanā, tādējādi izrādot pilsonisko atbalstu un dodot ieguldījumu sociālās iekļaušanas, vietējas sabiedrības sociālās kohēzijas un starppaaudžu solidaritātes veicināšanā.⁴

ES vērtības

2006.gada 26.aprīļa **Eiropas Kopienu komisijas paziņojumā „Kopienas Lisabonas programmas īstenošana: Vispārējas nozīmes sociālie pakalpojumi Eiropas Savienībā”** minēts, ka sociālie pakalpojumi ir sabiedrības un Eiropas ekonomikas balsti un tie ieņem īpašu vietu, pirmkārt, sniedzot ieguldījumu vairākos Kopienai būtiskos mērķos un vērtībās, piemēram, augsts nodarbinātības un sociālās aizsardzības līmenis, augsts cilvēka veselības aizsardzības līmenis, dzimumu līdztiesība un ekonomikas, sociālā un teritoriālā kohēzija.

Sociālo pakalpojumu vērtība veidojas arī no būtisko vajadzību rakstura, kuras tiem ir jārisina, tādējādi nodrošinot tādu pamattiesību īstenošanu kā personas cieņa un neaizskaramība.

Saskaņā ar šīm specifiskajām pazīmēm, īstenojot savus vispārējās nozīmes uzdevumus, sociālajiem pakalpojumiem ir viena vai vairākas šādas organizācijas iezīmes:

⁴ Eiropas Kopienu komisijas 20.11.2007. paziņojumā Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un Sociālo Lietu Komitejai un Reģionu Komitejai, kas pievienots paziņojumam “Vienots tirgus 21. gadsimta Eiropā” Vispārējas nozīmes pakalpojumi, tostarp vispārējas nozīmes sociālie pakalpojumi jauns Eiropas uzdevums. COM(2007) 725 galīgā redakcija

- darbība, pamatojoties uz solidaritātes principu, kas jo īpaši nepieciešams tādēļ, ka riski netiek atlasīti vai nav individuālas līdztvērtības starp iemaksu un sniegtajiem pakalpojumiem;
- plašs un personalizēts profils, kas ietver atbildes uz dažādām vajadzībām, lai nodrošinātu cilvēka pamattiesības un aizsargātu visneaizsargātākās personas;
- peļņu nesoša mērķa neesamība, jo īpaši, lai risinātu visgrūtākās situācijas, kuras bieži ir daļa no vēsturiskā mantojuma;
- brīvprātīgo līdzdalība, kas pauž pilsoņu rīcībspēju;
- pakalpojumi ir dziļi sakņoti (vietējā) kultūras tradīcijā. Tas bieži savu izpausmi rod pakalpojumu sniedzēja un tā saņēmēja tuvumā, kas ļauj ņemt vērā saņēmēja īpašās vajadzības;
- asimetriskas attiecības starp pakalpojumu sniedzējiem un saņēmējiem, kuras nevar pielīdzināt tādām „normālām” attiecībām kā starp piegādātāju un patērētāju, līdz ar to ir nepieciešama trešās maksātājas puses iesaistīšanās.

Sociālie pakalpojumi veido nozari, kas pastāvīgi paplašinās gan ekonomiskā pieauguma, gan darba vietu radīšanas ziņā. Tāpat tie aktīvi cenšas panākt kvalitāti un efektivitāti. Visas dalībvalstis ir uzsākušas sociālo pakalpojumu modernizācijas procesu, lai labāk risinātu saspīlējumus starp universalitāti, kvalitāti un finanšu noturību. Lai gan sociālo pakalpojumu organizācija dalībvalstīs ir ļoti dažāda, šai modernizācijai ir atsevišķi vispārēji aspekti:

- salīdzinošās novērtēšanas metožu ieviešana, kvalitātes kontrole, lietotāju iesaistīšana pārvaldē;
- pakalpojumu organizācijas decentralizācija uz vietējo vai reģionālo līmeni;
- izmantojot privātā sektora ārpalpojumu valsts sektora uzdevumos, valsts iestādes pārveidojas par regulatoriem, „reglamentētas konkurences” un labas organizācijas sargiem valsts, pašvaldību vai reģionālajā līmenī;
- valsts un privāto partnerattiecību veidošana un citu finansējuma formu izmantošana papildus valsts finansējumam.

Šī pastiprinātas konkurences vide un katras personas īpašo vajadzību, tostarp neatrisināmu, ievērošana rada labvēlīgu klimatu „sociālajai ekonomikai”, kurai raksturīga bezpeļņas pakalpojumu sniedzēju nozīmība, bet kas saskaras ar efektivitātes un pārredzamības prasību.⁵

2007. gada 13. decembrī Lisabonā ES valstu un valdību vadītāji parakstīja **Lisabonas Līgumu**, ar ko groza Līgumu par Eiropas Savienību un Eiropas Kopienas dibināšanas līgumu un kas Latvijā tika ratificēts 2008. gada 8. maijā. Lisabonas līguma protokola „Protokols par sabiedriskiem pakalpojumiem” 1.pantā minēts, ka Savienības kopīgās vērtības attiecībā uz sabiedriskiem pakalpojumiem, pie kuriem pieder arī sociālie pakalpojumi, ir šādas:

- valsts, reģionālo un vietējo iestāžu būtiskā nozīme un lielā rīcības brīvība, nodrošinot, pasūtot un organizējot sabiedriskus pakalpojumus, lai, cik vien iespējams, ievērotu patērētāju vajadzības.
- daudzo sabiedrisko pakalpojumu dažādība un atšķirīgās patērētāju vajadzības un izvēles, ko var radīt atšķirīgs ģeogrāfiskais stāvoklis un sociālie un kultūras apstākļi.
- augsts kvalitātes, drošības un pieejamības līmenis, vienlīdzīga attieksme un vispārējas piekļuves un patērētāju tiesību veicināšana.⁶

No iepriekš minētā izriet, ka dalībvalstu kompetentās iestādes var definēt vispārējas tautsaimnieciskas nozīmes pakalpojumus un tām ir plaša rīcības brīvība par to, kā organizēt, regulēt un finansēt šos pakalpojumus saskaņā ar ES tiesībām.

Tomēr ir būtiski, lai tiktu respektētas atšķirības starp dažādiem vispārējas tautsaimnieciskas nozīmes pakalpojumiem un lietotāju un patērētāju atšķirīgajām vajadzībām un vēlmēm, kas izriet no atšķirīgām ekonomiskām, sociālām, ģeogrāfiskām vai kultūras situācijām.

⁵ 26.4.2006. Komisijas paziņojums - Kopienas Lisabonas programmas īstenošana - Vispārējas nozīmes sociālie pakalpojumi Eiropas Savienībā {SEC(2006) 516} /* COM/2006/0177 galīgā redakcija

⁶ Lisabonas Līgums (OV C306 17.12.2007)

Jāņem arī vērā dažādība, kas raksturo šādus pakalpojumus, situācijas, kurās tie ir sniegti, pakalpojumu sniedzēju raksturojums un vajadzība pēc pakalpojumu pielāgošanās spējām dažādām vajadzībām: īpaši tas ir vajadzīgs sniedzot sociālos pakalpojumus. Attiecīgie noteikumi regulāri jāatjaunina, lai ņemtu vērā pēdējā laika attīstību, piemēram, tehnoloģiju inovāciju.

Savukārt vispārējas tautsaimnieciskas nozīmes pakalpojumu pieejamība ir atzītas tiesības ES Pamattiesību hartā. Tas attiecas uz vienlīdzīgu attieksmi pret sievietēm un vīriešiem, kā arī cīņu pret diskrimināciju piekļuvei vispārējas tautsaimnieciskas nozīmes pakalpojumiem. Ja ES nozares noteikums pamatojas uz universāla pakalpojuma jēdzienu, tam jānosaka ikviena tiesības uz pieeju konkrētiem pakalpojumiem, kas uzskatāmi par būtiskiem, un jāuzliek pakalpojumu sniedzējiem par pienākumu piedāvāt noteiktus pakalpojumus saskaņā ar detalizētiem noteikumiem, tostarp ar pilnīgu teritoriālu pārklājumu un par pieejamu cenu. Universāls pakalpojums nodrošina tiesību un pienākumu kopumu, kuru kā vispārēju noteikumu var vēlāk izmantot valsts līmenī. Veicināt pieejamību visā Savienības teritorijā ir svarīgi ES teritoriālās kohēzijas attīstīšanā. Pieejamības jautājums vispārējas nozīmes pakalpojumiem ir īpaši būtisks teritorijās, kas atrodas ģeogrāfiski neizdevīgā vietā vai kas bieži sastopas ar dabas apstākļu radītām problēmām (visattālākie reģioni, salas, kalni, reti apdzīvotas teritorijas un ārējās robežas), jo šie reģioni atrodas tālu no galvenajiem tirgiem vai tiem ir lielas satiksmes izmaksas.⁷

Aktīvas integrācijas pamatprincipi ES

2008.gada 3.oktobrī Eiropas Kopienu komisija Eiropas Savienības dalībvalstīm izziņoja „**Ieteikumu par tādu cilvēku aktīvu integrāciju, kuri ir atstumti no darba tirgus**”. Ieteikumā norādīts, ka dalībvalstīm ir jāizstrādā un jāīsteno integrētu visaptverošu stratēģiju, kas vērsta uz tādu cilvēku aktīvu integrāciju, kuri ir atstumti no darba tirgus, to apvienojot ar atbilstīgu ienākumu atbalstu, integrējošiem darba tirgiem un piekļuvi kvalitatīviem pakalpojumiem, nodrošinot, ka aktīvas integrācijas politikas virzieni:

- ir atbalsts pamattiesību īstenošanā;
- veicina dzimumu līdztiesību un visiem vienlīdzīgas iespējas;
- nodrošina to, ka tiek pienācīgi ņemta vērā daudzējādo nelabvēlīgo apstākļu sarežģītība un dažādo neaizsargāto cilvēku grupu īpašās situācijas un vajadzības;
- nodrošina to, ka pienācīga uzmanība tiek pievērsta vietējai situācijai un situācijai reģionos, un uzlabo teritoriālo kohēziju;
- ir saskanīgi ar dzīvescikla pieeju sociālajā un nodarbinātības politikā tā, lai būtu iespējams atbalstīt solidaritāti paaudžu starpā un izbeigt nabadzības pārmantošanu no paaudzes paaudzē.

Saskaņā ar turpmāk minētajiem kopīgajiem principiem, dalībvalstīm jāsniedz pakalpojumi, kas ir būtiski, atbalstot aktīvas sociālās un ekonomiskās integrācijas politikas virzienus, ieskaitot sociālās palīdzības pakalpojumus, nodarbinātības un apmācības pakalpojumus, atbalstu mājokļu jomā un pakalpojumus sociālo mājokļu, bērna aprūpes, ilgtermiņa aprūpes un veselības jomā, ņemot vērā vietējo, reģionālo un valsts iestāžu lomu, piemērojamos Kopienas tiesību aktus un dalībvalstīs atšķirīgās situācijas, vajadzības un prioritātes:

- teritoriāla pieejamība, fiziska piekļūstamība un iespēja atļauties,
- solidaritāte, vienlīdzīgas iespējas pakalpojumu izmantotājiem un darba ņēmējiem, un pienācīga uzmanība tiek pievērsta lietotāju dažādībai,
- ieguldījumi cilvēkkapitālā, darba apstākļi un atbilstīga fiziskā infrastruktūra,
- visaptveroši un koordinēti pakalpojumi, kas tiek plānoti un sniegti integrētā veidā,
- lietotāju iesaistīšana un individuāla pieeja, lai apmierinātu individuālās prasības,

⁷ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2007:0725:FIN:LV:PDF>

- uzraudzība un rezultātu novērtēšana, un labas prakses apmaiņa.⁸

Komisijas 22.12.2005. paziņojumā Padomei, Eiropas Parlamentam, Eiropas Ekonomikas un Sociālo Lietu Komitejai un Reģionu Komitejai „Strādāsim kopā, strādāsim labāk - Jauni pamatnoteikumi sociālās aizsardzības un sociālās integrācijas politikas atklātajai saskaņošanai Eiropas Savienībā” atvērtās koordinācijas metodes ietvaros izvirzīti visaptverošie mērķi sociālās aizsardzības un sociālās integrācijas jomā:

- veicināt sociālo kohēziju un vienādas iespējas visiem, izmantojot atbilstošas, finansiāli ilgtspējīgas, pielāgojamas un efektīvas sociālās aizsardzības sistēmas un sociālās integrācijas programmas;
- nodrošināt ciešu mijiedarbību ar Lisabonas mērķiem, panākot lielāku ekonomisko izaugsmi un vairāk labu darbavietu, un ar ES ilgtspējīgas attīstības stratēģiju;
- stiprināt pārvaldību, caurspīdīgumu un ieinteresēto personu iesaistīšanos politikas izstrādē, īstenošanā un pārraudzībā.
- nodrošināt aktīvu visu iedzīvotāju sociālo integrāciju, veicinot iesaistīšanos darba tirgū un apkarojot nabadzību un atstumtību nomaļāko iedzīvotāju un grupu vidū;
- visiem garantēt piekļuvi pamatresursiem, tiesībām un sociālajiem pakalpojumiem, kas vajadzīgi, lai piedalītos sabiedrībā, vienlaikus risinot ar ekstrēmām atstumtības formām saistītus jautājumus un apkarojot visa veida diskrimināciju, kas noved pie atstumtības;
- nodrošināt labu sociālās integrācijas politikas koordināciju un visos līmeņos iesaistīt valdības un citus atbilstošos dalībniekus, tostarp nabadzīgos iedzīvotājus, lai šī politika būtu efektīva un tiktu efektīvi iekļauta attiecīgajā valsts politikas jomā, tostarp ekonomikas un budžeta politikā, izglītības un apmācības politikā un struktūrfondu (īpaši, ESF) programmās, un lai tā ņemtu vērā integrēto pieeju dzimumu līdztiesības īstenošanai.⁹

2007.gada 17.oktobrī tika publicēts **Eiropas Kopienų komisijas paziņojums Padomei, Eiropas Parlamentam, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu Komitejai „Sociālās aizsardzības modernizēšana, lai panāktu lielāku sociālo taisnīgumu un ekonomisko kohēziju – no darba tirgus atstumu cilvēku aktīvas sociālās integrācijas pastiprināšana”**, kurā minēts, ka - lai integrācija būtu ilgtspējīga attiecībā uz darba tirgu, ar pietiekamiem resursiem, individualizētu piekļuvi nodarbinātībai un sociālajiem pakalpojumiem, vispirms jāatbalsta cilvēki, kuriem ir nelabvēlīgi apstākļi, lai uzlabotu šo personu sociālo līdzdalību un nodarbināmību. Ja šīm personām izdodas atrast darbu, jāveicina darba vietas saglabāšana, lai izvairītos no „virpuļdurvju” situācijas, kad cilvēki ir spiesti aiziet no darba, jo darbam vajadzīgās prasmes ir neatbilstīgas vai arī nepietiekama uzmanība tiek pievērsta individuālajām vai sociālajām barjerām. Turklāt nodarbinātība pati par sevi vienmēr negarantē aizsardzību pret nabadzību, jo 8 % darba ņēmēju ES dzīvo uz nabadzības riska robežas – šis fakts izskaidro pilsoniskās sabiedrības organizāciju un arodbiedrību īpaši akcentēto aicinājumu izveidot kvalitatīvas darba vietas.

Ar sociālo palīdzību un sociālajiem pakalpojumiem jāatbalsta personu integrācija darba tirgū, lai palielinātu šo personu spēju gūt ienākumus un samazinātu atkarību no pabalstiem, kā arī izskaustu risku, ka nabadzību pārmanto no paaudzes paaudzē.

Sociālos pakalpojumus patlaban uzskata par Eiropas sabiedrības un Eiropas ekonomikas galveno pilāru, un uzlabot piekļuvi kvalitatīviem pakalpojumiem (un tā ietver gan pieejamību

⁸ Komisijas Ieteikums par tādu cilvēku aktīvu integrāciju, kuri ir atstumi no darba tirgus / 2008. gada 3. oktobris. Izziņots ar dokumenta numuru K(2008) 5737.

⁹ Komisijas 22.12.2005. paziņojums Padomei, Eiropas Parlamentam, Eiropas Ekonomikas un Sociālo Lietu Komitejai un Reģionu Komitejai - Strādāsim kopā, strādāsim labāk - Jauni pamatnoteikumi sociālās aizsardzības un sociālās integrācijas politikas atklātajai saskaņošanai Eiropas Savienībā /* COM/2005/0706 galīgā redakcija *

(ieskaitot telpisku un fizisku pieejamību), gan sasniedzamību) – tā ir kļuvusi par vienu no galvenajām prioritātēm, ko dalībvalstis ir noteikušas cīņā pret nabadzību un sociālo atstumtību.¹⁰

2006.gada 8.februāra Eiropas Kopienų komisijas paziņojumā Padomei, Eiropas Parlamentam, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu Komitejai par ES līmeņa rīcības apspriešanu, lai veicinātu no darba tirgus tālāk esošo cilvēku aktīvu integrāciju, minēts, ka attaisnojas plašs politikas sajaukums, apvienojot trīs elementus:

- saikne ar darba tirgu, izmantojot darba piedāvājumus vai arodapmācību;
- ienākumu atbalsts līdz līmenim, kas ir pietiekams, lai cilvēki varētu dzīvot ar cieņu; un
- labāk pieejami pakalpojumi, kas var palīdzēt novākt dažus šķēršļus, ar ko sastopas daži cilvēki un viņu ģimenes, iekļaujoties sabiedrības galvenajā daļā, tādējādi atbalstot viņu atkalatsākšanu strādāt (piemēram, konsultācijas, veselības aprūpe, bērnu aprūpe, mūžizglītība, lai izlabotu izglītības trūkumus, IKT apmācība, lai palīdzētu nākošajiem iespējamajiem strādniekiem, ieskaitot cilvēkus ar invaliditāti, jauno tehnoloģiju izmantošana un elastīgāki darba apstākļi, psiholoģiskā un sociālā rehabilitācija).

Šādu pieeju var nosaukt par *aktīvu integrāciju*. Lai liktu pamatus politikai šajā jomā un izveidotu apstākļus efektīva progresā panākšanai cīņā ar nabadzību un atstumtību, ir ārkārtīgi svarīgi, lai visi šie standarti būtu savstarpēji saistīti. Bez aktīva atbalsta darba tirgus integrācijai pastāv risks, ka cilvēki nokļūs nabadzības lamatās un ilgstošā atkarībā no pabalstiem. Bez atbilstošiem atbalsta ienākumiem ir risks, ka aktīvā darba tirgus politika vai programmas nevar novērst plaši izplatījušos nabadzību un aizkavēt cilvēkus no neregulāru eksistences līdzekļu meklēšanas. Bez šādiem sociālā atbalsta pasākumiem pastāv risks, ka aktivizācijas likumu īstenošanos akli un līdz ar to neefektīvi, neņemot pienācīgi vērā cilvēkus, kam nav priekšrocību (vientuļās mātes, klaidoņi un čigāni, cilvēki ar sliktu veselību vai tādi, kas cieš no psiholoģiskiem traucējumiem). Beidzot, lai šāda politika būtu uzticama un saņemtu atbalstu, ir svarīgi, lai tā būtu ar rūpīgi izstrādātu budžetu un izmaksu lietderīgums pamatots ilgākā laika posmā.¹¹

1.2. Programmas sasaiste ar LR politikas plānošanas dokumentiem un normatīvajiem aktiem nodarbinātības un sociālās politikas jomā

Sasaiste ar plānošanas dokumentiem

Programmā iekļautie pasākumi saskaņoti ar MK 04.07.2006. noteikumiem Nr.564 „**Noteikumi par Latvijas Nacionālo attīstības plānu 2007.-2013.gadam**” apstiprinātā Latvijas Nacionālā attīstības plāna 2007.-2013.gadam 6.1.2. sadaļā „Ilgtspējīga sociālās drošības sistēma” noteiktajiem attīstības virzieniem un nodrošina 5.uzdevuma – attīstīt sociālās palīdzības un valsts un pašvaldību sociālo pakalpojumu sistēmu, tai skaitā sociālās un dienas aprūpes centrus, paaugstināt valsts un pašvaldību sociālo pakalpojumu kvalitāti, modernizējot pakalpojumu iestāžu infrastruktūru, un 6.uzdevuma – uzlabot piekļuvi sociālās palīdzības pakalpojumiem, tos tuvinot personas dzīvesvietai un attīstīt jaunus sociālo pakalpojumu veidus, izpildi. Izstrādājot Programmu ir ņemti vērā **Latvijas Nacionālajā attīstības plānā 2007.- 2013. gadam** (turpmāk – NAP) definētie mērķi, uzdevumi un prioritātes, lai pakāpeniski uzlabotu Latvijas iedzīvotāju dzīves kvalitāti - tās materiālo un intelektuālo pamatu, tādējādi nodrošinot cilvēkam jēgpilnu dzīvi un sabiedrībai ilgtspējīgu attīstību. Programmā formulētie uzdevumi un paredzētie pasākumi tiešā mērā sasaucas ar NAP mērķiem šo uzdevumu īstenošanā – Programma sekmēs

¹⁰ Komisijas paziņojums Padomei, Eiropas Parlamentam, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu Komitejai - Sociālās aizsardzības modernizēšana, lai panāktu lielāku sociālo taisnīgumu un ekonomisko kohēziju – no darba tirgus atstumtu cilvēku aktīvas sociālās integrācijas pastiprināšana. 17.10.2007 /* COM/2007/0620 galīgā redakcija */

¹¹ Komisijas paziņojums Padomei, Eiropas Parlamentam, Eiropas Ekonomikas un Sociālo Lietu Komitejai un Reģionu Komitejai par ES līmeņa rīcības apspriešanu, lai veicinātu no darba tirgus tālāk esošo cilvēku aktīvu integrāciju (08.02.2006 / com(2006)44 galīgā redakcija)

sociālo aizsardzību iedzīvotājiem, kuri nonākuši sociālā riska situācijā, attīstīs sociālo pakalpojumu sistēmu, paaugstinās sociālo pakalpojumu kvalitāti, uzlabos to pieejamību, tuvinot personas dzīvesvietai un attīstīs jaunus sociālo pakalpojumu veidus. Programmā paredzami uzdevumi tiešā mērā ir saistīti ar NAP izvirzītajiem uzdevumiem arī bērnu tiesību aizsardzības jomā. Latvijā, t.sk. Rīgas plānošanas reģionā ir nepietiekama sociālās atstumtības riskam pakļauto bērnu un jauniešu ar zemām sociālajām prasmēm, ar zemu motivāciju, bāreņu un jauniešu ar īpašām vajadzībām integrācija sabiedrībā. Programmā noteiktie uzdevumi un pasākumi nostiprinās publisko nevalstisko sektoru, palielinās tā nozīmību svarīgu valstisku lēmumu pieņemšanā un dos iespēju plašā amplitūdā īstenot sabiedrības līdzdalības, līdzatbildības un sadarbības principus.

Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības pamatnostādnes ir iezīmētas „**Baltajā grāmatā**”, kurā kā viens no izvirzītajiem mērķiem ir sociālo pakalpojumu decentralizēšana, lai panāktu pašvaldību ieinteresētību attīstīt institucionālajai aprūpei alternatīvus sociālos pakalpojumus. Lai arī no „Baltās grāmatas” izstrādāšanas brīža ir pagājuši jau 10 gadi, tajā ietvertie pasākumi vēl aizvien ir aktuāli un mērķi nav pilnībā sasniegti. Vēl aizvien ir jāveic pasākumi, lai pamatotas pašvaldību iedzīvotāju tiesības uz sociālajiem pakalpojumiem un sociālo palīdzību tiktu īstenotas pilnā mērā, savlaicīgi un kvalitatīvi; kā arī uzlabotu informētību par sociālajām tiesībām, pakalpojumu kvalitāti, sociālo dienestu personāla kvalifikāciju, sistēmas taisnīgumu un līdzekļu piešķiršanas mehānismu sociālās palīdzības programmām, uzlabotu sociālo dienestu iespējas pietiekami strauji reaģēt kritiskās situācijās, nodrošinātu sociālo sistēmu ar pietiekamu darbinieku skaitu, kuriem ir pietiekama kvalifikācija un motivācija noteikto uzdevumu veikšanai; veicinātu un paplašinātu sadarbību ar citiem pakalpojumu sniedzējiem un struktūrām, lai izvēlētos vispiemērotāko no pieejamajiem pakalpojumiem, novēršot nemērķtiecīgu līdzekļu izlietojumu. Ņemot vērā to, ka līdzekļus „Baltās grāmatas” īstenošanai nebija iespējams piesaistīt pietiekošā apjomā, tika veikti tie pasākumi, kuri tikai uzskatīti par prioritāriem un kurus bija iespējams veikt esošo valsts un pašvaldības budžeta līdzekļu ietvaros. Līdz ar to Programmā ir iekļauti pasākumi, kas vēl aizvien ir aktuāli un turpina iepriekšējos gados uzsākto darbu.

Ziņojumā par nacionālo sociālās aizsardzības un sociālās iekļaušanas stratēģiju 2008.-2010.gadam (turpmāk – Ziņojums) 2008.-2010.gada periodā tiek izvirzīti trīs prioritārie sociālā iekļaušanas uzdevumi: *sekmēt efektīvāku līdzdalību un integrāciju darba tirgū, uzlabot ienākumu atbalsta sistēmas, sekmēt pieejamību kvalitatīviem pakalpojumiem.*

Lai īstenotu iepriekš minētos uzdevumus sekmēt efektīvāku līdzdalību un integrāciju darba tirgū un sekmētu pieejamību kvalitatīviem pakalpojumiem, kā arī, lai nodrošinātu Rīgas plānošanas reģiona līdzsvarotu un koordinētu ilgtermiņa attīstību sociālo pakalpojumu jomā, ir izstrādāts plānošanas dokuments alternatīvu sociālās aprūpes un sociālo pakalpojumu attīstībai 2010. – 2016.gadam. Programmas izstrādes gaitā ir izvērtētas Ziņojumā nosauktās galveno nabadzības riskam pakļauto iedzīvotāju grupu (pensijas vecuma personas, pirmspensijas vecuma personas, daudz bērnu un nepilnās ģimenes, bērni), kā arī specifiskās nabadzības un sociālās atstumtības riskam pakļauto iedzīvotāju grupu (invalīdi un personas ar funkcionāliem traucējumiem, bezdarbnieki, bezpajumtnieki, ieslodzītie un no ieslodzījuma vietām atbrīvotās personas, cilvēktirdzniecības upuri, atkarīgās personas, personas ar nepietiekošām, zemām vai darba tirgum neatbilstošām zināšanām un prasmēm, romi, trūcīgās personas) vajadzību izpēti un plānoti vajadzībām atbilstoši alternatīvi sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumi.

Ziņojumā iekļauti divi prioritārie uzdevumi:

1. Prioritārais uzdevums - sekmēt efektīvāku līdzdalību un integrāciju darba tirgū. Programmas ietvaros paredzēti šādi pasākumi nodarbinātības iespēju paplašināšanai:
 - 1.1. dienas centros bērniem apgūt dažādas amata prasmes, līdz ar to tiks paaugstinātu jauniešu motivācija apgūt profesijas, kurās vērojams darbaspēka trūkums;
 - 1.2. veicināt darba un ģimenes dzīves saskaņošanu galvenajām nabadzības riskam pakļautajām iedzīvotāju grupām Rīgas reģionā – daudz bērnu un nepilnajām ģimenēm,

- kā arī specifiskās nabadzības un sociālās atstumtības riskam pakļautajām iedzīvotāju grupām. Programmā tiek plānots izveidot elastīga darba režīma bērnu pieskatīšanas centrus, dienas aprūpes centrus, īpaši bērniem – invalīdiem un bērniem no sociālā riska ģimenēm visās pašvaldībās Rīgas plānošanas reģionā;
- 1.3. veicināt invalīdu, apgādniekus zaudējošo bērnu un nenodarbināto personu, kuras pārsniegušas vecumu, kas dod tiesības uz vecuma pensiju, dzīves līmeņa pakāpenisku uzlabošanu un invalīdu aktīvāku integrēšanu sabiedrībā;
 - 1.4. sekmēt sociālās atstumtības riskam pakļauto personu nodarbinātības iespējas. Programmā ir paredzēti pakalpojumi nodarbinātības veicināšanai sociālās atstumtības riskam pakļautajām personām: specializētās (radošās) darbnīcas cilvēkiem ar invaliditāti, atbalstītā darba birojs, pusceļa mājas personām ar funkcionāliem traucējumiem un invaliditāti, dienas nodarbinātības centri konkrētai mērķa grupai vai arī jauktām mērķa grupām, lai veicinātu nodarbinātību, sociālo prasmju attīstību, pašaprūpes iemaņu apguvi, pavadona – asistenta pakalpojumu, kā arī specializētā transporta pakalpojumu katrā pašvaldībā, interešu, atbalsta un pašpalīdzības grupas un citi pakalpojumi.
2. Prioritārais uzdevums - sekmēt pieejamību kvalitatīviem pakalpojumiem.
- 2.1. Programmā plānots nodrošināt novada pagastu un novada pilsētu, kurās neatrodas pašvaldības administratīvais centrs, iedzīvotājiem iespēju saņemt likumdošanā noteiktos pakalpojumus pēc iespējas tuvāk dzīves vietai un atbilstošā kvalitātē. Izveidotajos kopienu centros paredzēts nodrošināt aprūpes mājās pakalpojumu, dienas atbalsta un aprūpes centru izveidi, higiēnas istabu, transporta pakalpojumu, zupas virtuvi, bērnu pieskatīšanas istabu, krīzes istabu, pašpalīdzības un interešu grupas, kā arī citus pakalpojumus atbilstoši katra pagasta iedzīvotāju vajadzībām. Vienlaikus Programma paredz sniegt pēc iespējas tuvāk iedzīvotāju dzīvesvietai arī tādus pakalpojumus kā aprūpe mājās, drošības pogas pakalpojums, mobilās brigādes pakalpojumu, kad speciālistu komanda sniedz nepieciešamos palīdzību (speciālistu konsultācijas, sadzīves problēmu risināšana, asistentu pakalpojumu nodrošināšana, transporta pakalpojumu nodrošināšana u.c.) klienta dzīvesvietā;
 - 2.2. Pakalpojumi un aktivitātes ģimenēm ar bērniem un jauniešiem:
 - 2.2.1. ģimenes atbalsta sistēmas pilnveide pašvaldībā, ģimenes atbalsta pasākumus audžuģimenēm, aizbildņiem un adoptētāju ģimenēm, kā arī ģimenēm ar bērniem krīzes situācijās, vardarbībā cietušām personām, uzlabot pakalpojumu pieejamību ģimenes konfliktu situāciju risināšanai nodrošinot sociālās rehabilitācijas pakalpojumus dzīvesvietā un institūcijā bērniem un pieaugušiem ar izmitināšanu, kur visu diennakti var saņemt nepieciešamo atbalstu. Vienlaikus plānots nodrošināt bezmaksas krīzes un informatīvo tālruni, psihologa pakalpojumus bērniem un pieaugušajiem.
 - 2.2.2. sporta laukumu izveide pie dienas centriem, krīzes centriem, kopienu centriem Pilnveidot jauniešu iespējas īstenot fiziskās aktivitātes plānošanas reģionos, veicinot jauniešu veselīgu dzīvesveidu un lietderīgu brīvā laika pavadīšanu.
 - 2.2.3. īslaicīgas un ilgstošas (līdz 1 gadam) sociālās rehabilitācijas centri ģimenēm, nepilngadīgajām māmiņām ar zemām dzīves prasmēm, bērnu pieskatīšanas centrus, atbalsta ģimenes pakalpojumu;
 - 2.2.4. pusceļa un grupu mājas jauniešiem pēc ārpusģimenes aprūpes;
 - 2.2.5. dienas atbalsta un aprūpes centrus;
 - 2.3. Personas ar invaliditāti un vecie ļaudis:
 - 2.3.1. uzlabot personām ar garīga rakstura traucējumiem alternatīvās sociālās aprūpes pakalpojumu pieejamību
 - 2.3.2. veicināt alternatīvo aprūpes pakalpojumu attīstību pensijas vecuma personām
 - 2.3.3. veicināt pakalpojumu pieejamību un vienlīdzīgas nodarbinātības iespējas, nodrošinot bērnu, personu ar funkcionāliem traucējumiem un pensijas vecuma

- personu sociālās aprūpes, sociālo prasmju attīstības, izglītošanas un brīvā laika pavadīšanas iespējas
- 2.3.4. uzlabot personām ar garīga rakstura traucējumiem alternatīvās sociālās aprūpes pakalpojumu pieejamību
 - 2.3.5. veicināt pakalpojumu pieejamību un vienlīdzīgas nodarbinātības iespējas, nodrošinot bērnu, personu ar funkcionāliem traucējumiem un pensijas vecuma personu sociālās aprūpes, sociālo prasmju attīstības, izglītošanas un brīvā laika pavadīšanas iespējas
- 2.4. Ieslodzītie un no ieslodzījumu vietām atbrīvotie

Ar ieslodzīto un no ieslodzījuma vietām atbrīvoto personu nodarbinātību un izglītību saistītie riski ir izmaiņas darba tirgū (darbaspēka deficīta samazināšanās), kas var mazināt komersantu interesi nodarbināt ieslodzītos; ekonomiskās attīstības tempu palēnināšanās, kas var ietekmēt ieslodzījuma vietās strādājošo komersantu komercdarbības apjomus un kavēt jauno darba vietu izveidošanu ieslodzījuma vietās vai pat izraisīt darba vietu skaita samazināšanu. Ņemot vērā, ka probācijas klientiem ir ierobežotas iespējas iegādāties vai īrēt dzīvojamu telpu par tirgus cenu, pastāv risks, ka probācijas klienti neveidos legālas darba attiecības; ņemot vērā iztikas minimuma straujo pieaugumu, atalgojums, piemēram, iegūtajā kvalifikācijā - „palīgstrādnieks”, probācijas klientiem varētu nebūt motivējošs iesaistīties darba tirgū; atkarību identificēšanas iespēju trūkums, pieejamas, kvalitatīvas un kompleksas atkarību ārstēšanas nenodrošināšana nesekmē rezultātus mērķa grupu iesaistīšanai darba tirgū. Savukārt izglītības jomā valsts budžeta finansējuma nepietiekamība vispārējās un profesionālās izglītības infrastruktūras attīstībai un mācību aprīkojuma modernizācijai ieslodzījuma vietās būtiski apgrūtina ieslodzīto izglītības pieejamības nodrošināšanu, tādējādi mazinot ieslodzīto personu resocializācijas iespējas un integrēšanos darba tirgū pēc soda izciešanas, kā arī ieslodzīto izglītības turpināšanu, zināšanu iegūšanu ieslodzījuma vietās ierobežo zemais iepriekšējās izglītības līmenis un vājās mācīšanās prasmes.

Savukārt, lai attīstītu sociālo pakalpojumu attīstību pašvaldībās, tiek plānoti pasākumi šādu izdevumu veikšanai:

1. Attīstīt sociālo darbu ar klientu pašvaldībās, nodrošinot atbilstošu darbinieku izglītošanu, tālāk izglītību un kvalifikācijas pasākumu veikšanu.
2. Veicināt sociālo pakalpojumu tīkla attīstību, gan paplašinot esošo pakalpojumu pieejamību, gan jaunu pakalpojuma veidu ieviešanu.
3. Uzlabot sociālo pakalpojumu plānošanu, administrēšanu un kontroli.
4. Veicināt sociālo dialogu, kā arī konkurenci sociālo pakalpojumu sniegšanas jomā.

Ņemot vērā to, ka veselības aprūpes un sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumi ir savstarpēji pēctecīgi un saistīti, Programmas ietvaros paredzēts arī izvērtēt iespējas uzsākt integrēto pakalpojumu sniegšanu, apvienojot vairākus (multidisciplinārus) pakalpojumus vienā, sākotnēji izveidojot integrēto pakalpojumu sniegšanas modeli.

Latvijas kopējā sociālās iekļaušanas memorandā (turpmāk – Memorands) ir definēti galvenie mērķi nabadzības un sociālās atstumtības jautājumu risināšanai. Galvenā uzmanība pievēršama pasākumiem, kuri veicami dažādu iedzīvotāju grupu nabadzību un sociālo atstumtību izraisošu faktoru novēršanai. Vienlaikus ar preventīvo pasākumu realizāciju ir nepieciešams identificēt aktivitātes, kas sniegtu atbalstu šobrīd nabadzības un sociālās atstumtības riskam visvairāk pakļauto grupu iedzīvotājiem.

Memorandā ir norādīts, ka preventīvie pasākumi jāvērš gan uz valsts ekonomikas stiprināšanu, gan uz sabiedrības veselības veicināšanu, veselības aprūpes un kvalitatīvas izglītības pakalpojumu pieejamību, indivīda aktivizēšanu un integrēšanu darba tirgū, sociālās drošības sistēmas tālāku attīstību. Līdztekus diviem iepriekš minētajiem galvenajiem priekšnosacījumiem nabadzības un sociālās atstumtības mazināšanai, saistībā ar Programmas izstrādes mērķiem būtiski ir šādi galvenie memorandā izvirzītie politiskie mērķi:

1. *Sociālo pakalpojumu attīstība*: nozīmē nodrošināt cilvēkiem iespēju saņemt viņu vajadzībām atbilstošus sociālos pakalpojumus iespējami tuvāk viņu dzīvesvietai. Tas panākams,

izglītojot profesionālus speciālistus un ceļot to kvalifikāciju, attīstot pakalpojumu tīklu, vienlaicīgi pilnveidojot to realizēšanai nepieciešamo infrastruktūru.

2. *Ģimeņu solidaritātes stiprināšana un bērnu tiesību aizsardzība.* Šo pasākumu mērķis ir veidot veselīgu un ģimenes attīstībai labvēlīgu sociālo un ekonomisko vidi. Īpaša uzmanība pievēršama jaunajām ģimenēm un ģimenēm ar bērniem, lai novērstu iespēju tām nonākt iespējamā krīzes situācijā, kā arī, lai sniegtu atbalstu krīzes situācijā.

3. *Institūciju sadarbības tīkla izveide un organizāciju kapacitātes palielināšana.* Tas nozīmē institūciju sadarbības tīklu izveidi un sadarbības veicināšanu starp valsts, pašvaldību, sabiedriskajām un privātajām organizācijām, lai uzlabotu politiku īstenošanu un izstrādi. Tas nozīmē arī šo organizāciju kapacitātes palielināšanu. Vienlīdz būtiska ir gan cilvēkresursu attīstība, gan politikas atbalsta sistēmu īstenošana, gan efektīva, uz sadarbību balstīta partnerību veidošana starp dažādām organizācijām.

Sociālo pakalpojumu attīstība – Programmas izstrādes mērķis un uzdevumi ir atbilstoši Memorandā skaidrotajai sociālo pakalpojumu attīstības būtībai. Programmas rezultāts ir sociālo pakalpojumu tīkla izveide atbilstoši iedzīvotāju t.sk. Memorandā norādīto visneaizsargātāko grupu (personas ar invaliditāti, bijušie ieslodzītie, kļaiņojoši bērni, gados veci cilvēki, sievietes pēc bērna kopšanas atvaļinājuma, no cilvēku tirdzniecības cietušas personas) vajadzībām.

Programmas ietvaros tiek risinātas Memorandā norādītās visneaizsargātāko grupu problēmas, kuras iespējams risināt ar sociālo pakalpojumu nodrošināšanu. Tā, piemēram, invalīdu iekļaušanos darba tirgū kavē darba devēju motivācijas trūkums, invalīdu īpašajām vajadzībām nepielāgota vide, stereotipi, kā arī invalīdu salīdzinoši zemais izglītības un prasmju līmenis. Programmā ir izvērtētas personu ar funkcionāliem traucējumiem vajadzības pēc sociālajiem pakalpojumiem un iekļauti pakalpojumi, kuri tiešā mērā vērsti uz invalīdu integrāciju sabiedrībā, kā arī sociālie pakalpojumi un aktivitātes ar mērķi mazināt invalīdu un to ģimeņu sociālo atstumtību (pusceļa mājas, grupu mājas, specializētās darbnīcas, atbalstītā darba pakalpojums, pavadona asistenta pakalpojums, atelpas brīža pakalpojums, sabiedrības izglītošanas pasākumi, dienas atbalsta un aprūpes centri, specializētais transports, sociālo darbinieku specializācija darbam ar personām ar funkcionāliem traucējumiem).

Memorandā ir uzsvērtā nabadzības un sociālās atstumtības riska grupa - bijušie ieslodzītie. Šīs grupas iekļaušanos sabiedrībā apgrūtina gan sabiedrības negatīvā attieksme pret šo personu iepriekšējo sodāmību, gan zudušās sociālās iemaņas, kas nepieciešamas ikdienas dzīves organizēšanai. Programmas izstrādes gaitā tika izvērtētas bijušo ieslodzīto vajadzības pēc sociālajiem pakalpojumiem un iekļauti viņu vajadzībām atbilstoši sociālie pakalpojumi – pusceļa mājas, higiēnas centri, komūnas, atbalsta un pašpalīdzības grupas.

Divas no visneaizsargātākajām iedzīvotāju grupām, kuru rašanās uzskatāma par straujo ekonomisko pārmaiņu radītajām sekām ir bezpajumtnieki un kļaiņojošie bērni. Programmā ir paredzēts sociālo pakalpojumu nodrošinājums minētajām riska grupām. Izvērtējot bezpajumtnieku vajadzības, tika aptaujāti gan bezpajumtnieki, gan arī sociālā darba speciālisti, kuri veic sociālo darbu ar bezpajumtniekiem. Apkopojot bezpajumtnieku un sociālā darba speciālistu viedokli, izvērtējot pakalpojumu pieejamību, Programmā ir iekļauti tādi pakalpojumi kā patversmes, dienas centri, pusceļa mājas, higiēnas centri, mobilās brigādes un citi pakalpojumi.

Savukārt kļaiņojošiem bērniem plānoti specializēti dienas centri, krīzes istabas katrā pagastā, sociālās rehabilitācijas centri, vecāku izglītošanas un atbalsta programmas. Uz šīm grupām vērsto pasākumu plānošanu sarežģī apstākļi, ka pašvaldībās nav precīzu datu par kļaiņojošo (ielas) bērnu skaitu.

Memorandā ir identificētas tādas neaizsargātas grupas kā sievietes pēc bērna kopšanas atvaļinājuma beigām, kur galvenā problēma ir augsts bezdarba risks. Tam pamatā ir kvalifikācijas un prasmju novecošanās bērna kopšanas atvaļinājuma laikā, kā arī nepietiekama informācija un transporta problēmas lauku teritorijās dzīvojošām sievietēm. Programmā ir paredzēts attīstīt pakalpojumus ar mērķi iesaistīt jaunās māmiņas atbalsta un pašpalīdzības grupās, sniegt atbalstu bērna pieskatīšanā un uzlabot informācijas pieejamību, nodoršnot tādus

pakalpojumus kā bezmaksas informatīvais telefons, bērnu pieskatīšanas grupas, dienas atbalsta centru izveide.

Pēdējos gados ir radusies jauna sociāla grupa, kuras problēmu risināšanā jāiesaistās sabiedrībai – no cilvēku tirdzniecības cietušas personas. Pašvaldībās nav viennozīmīgu statistikas datu par cilvēku tirdzniecības upuru skaitu, tomēr Programmā ir plānoti pasākumi, kuri sniegtu sociālu atbalstu no cilvēku tirdzniecības cietušajām personām – krīzes centru un krīzes istabu pagastos izveide, bezmaksas informatīvais telefons, sociālo darbinieku apmācību programmas darbā ar minēto mērķa grupu.

Ģimeņu solidaritātes stiprināšana un bērnu tiesību aizsardzība - Programmā plānotie sociālie pakalpojumi saskan ar memorandā izvirzītajiem vidēja un ilgtermiņa pasākumiem ģimeņu solidaritātes stiprināšanā un bērnu tiesību aizsardzībā. Tā, laika posmam no 2010.-2016. gadam plānots izveidot Kopienas centrus katrā pagastā, kur tiks nodrošinātas brīvā laika pavadīšanas un sociālo prasmju apguves iespējas bērniem, kā arī attīstīt sociālo dialogu starp dažādām paaudžu grupām, tādējādi nodrošinot atbalsta sistēmu ģimenēm ar bērniem. Vienlaikus plānots izveidot katrā novadā mobilās brigādes pakalpojumus, kur tiks iekļauti dažādi speciālisti t.sk. jurists, psihologs, ārstniecības personas, kuri sniegs bezmaksas konsultācijas dzīvesvietā. Programma paredz izveidot arī krīzes centrus no vardarbības cietušām ģimenēm un bērniem, sociālās rehabilitācijas programmas varmākām, ieviest mājokļa apmaiņas programmu. Programmas izstrādes gaitā tika izvērtētas arī ģimeņu, kurās ir bērns invalīds, vajadzības pēc sociālajiem pakalpojumiem, un pamatojoties uz šo izvērtējumu Programmā ir plānoti dienas aprūpes centru izveide bērniem ar funkcionāliem paaudzēm, atelpas brīža pakalpojums, kā arī atbalsta un pašpalīdzības grupas vecākiem. Programmā plānotie sociālie pakalpojumi sasauca ar Memorandā izvirzītajiem pasākumiem - attīstīt pakalpojumus, kas sekmētu ģimenes un darba dzīves apvienošanu un izstrādāt atbalsta programmu jaunajām ģimenēm ar bērniem patstāvīgas dzīves uzsākšanai. Katrā novadā ir paredzēts nodrošināt bērnu pieskatīšanu, izveidot datu bāzi ar mērķi piesaistīt brīvprātīgos iedzīvotājus bērnu pieskatīšanā. Savukārt jaunajām ģimenēm ar bērniem paredzēts ir ģimenes atbalsta pakalpojums, atbalsta un izglītojoša rakstura grupu izveide.

Institūciju sadarbības tīkla izveide un organizāciju kapacitātes palielināšana. Programmā ir veikts Sociālo dienestu un sociālo pakalpojumu sniedzēju kapacitātes izvērtējums, identificēts nepieciešamo sociālo darba speciālistu skaits un nepieciešamās sociālā darba speciālistu specializācijas jomas un mācību vajadzības.

Programmā iekļautie pasākumi tiešā mērā sasauca ar **Rīgas plānošanas reģiona attīstības stratēģijas 2000-2020** (turpmāk – Stratēģija) mērķi – veicināt iedzīvotāju labklājības stabilu un būtisku pieaugumu un veselīgas un drošas vides saglabāšanu, sociālo pakalpojumu kvalitātes paaugstināšana un pieejamības nodrošināšana, profesionālās kvalifikācijas paaugstināšanas iespējas, sociālo aizsardzību un pakalpojumus mūsdienīgā līmenī.

Programmas izstrāde ir nepieciešama, jo katras pašvaldības ietvaros attīstīt visus sociālos pakalpojumus nav ekonomiski pamatoti – sociālo pakalpojumu plānošana jāveic reģionālajā līmenī, tādējādi veicinot daudzveidīgu sociālo pakalpojumu klāstu. Programmas ietvaros tiks noskaidrots kādi sociālie pakalpojumi Rīgas reģionā ir pieejami un kādā mērā to kvantitatīvie un kvalitatīvie rādītāji atbilst iedzīvotāju vajadzībām, kā arī tiks izstrādāts Rīgas reģiona iedzīvotāju vajadzībām atbilstošs alternatīvo sociālo pakalpojumu attīstības plāns.

Rīgas ilgtermiņa attīstības stratēģija līdz 2025.gadam (turpmāk – Rīgas ilgtermiņa stratēģija) definē Rīgas pilsētas attīstības mērķus ilgtermiņa skatījumā, šo mērķu ieviešanas principus un procesa pārraudzības kārtību. Rīgas pilsētas attīstības mērķi sociālo pakalpojumu jomā ir:

1. Veicināt daudzpusīgu sociālo pakalpojumu attīstību.
2. Veicināt bāreņu un bez vecāku gādības palikušo bērnu kvalitatīvu aprūpi.
3. Nodrošināt personu ar īpašām vajadzībām sociālo aprūpi un sociālo rehabilitāciju.
4. Nodrošināt pensijas vecuma personu sociālo aprūpi un sociālo rehabilitāciju.

5. Nodrošināt pirmsskolas un skolas vecuma bērnu sociālo aprūpi un brīvā laika
6. pavadīšanas iespējas.
7. Veicināt no bērnu namiem iznākušo personu iekļaušanos sabiedrībā.
8. Veicināt atbalsta sistēmas izveidi krīzes situācijās nonākušām personām.
9. Veikt sociālo darbu ar personām, kuras ir atbrīvotas no ieslodzījuma.
10. Veicināt jaunu sociālo darba vietu veidošanu, esošo pilnveidošanu un darbinieku
11. kvalifikācijas celšanu.
12. Nodrošināt kvalitatīvu sociālā darba sniedzējinstītūciju darbību un attīstību.
13. Nodrošināt pilsētas sociālās informācijas sistēmas attīstību un pieejamību.

Rīgas ilgtermiņa stratēģijas mērķi tiešā mērā sasaucas ar Programmas mērķi – izstrādāt sociālo pakalpojumu vidēja termiņa attīstības programmu, lai pilnveidotu personu ar funkcionāliem traucējumiem, bezpajumtnieku un citu sociālās atstumtības riskam pakļauto iedzīvotāju grupu sociālās un funkcionēšanas prasmes un palielinātu mērķa grupas nodarbinātību un integrāciju sabiedrībā. Savukārt Programmā īstenotās aktivitātes noteiks tieši kādi pakalpojumi un kādā apjomā Rīgas ilgtermiņa stratēģijā noteiktajām mērķa grupām ir nepieciešami.

Rīgas pilsētas sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības sistēmas attīstības stratēģija 2008.-2013. gadam (turpmāk – Rīgas sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības stratēģija) ir vidēja termiņa politikas plānošanas dokuments, kurā ietverti pašvaldības mērķi, rīcības virzieni un to īstenošanas programmas sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības jomā laika posmam no 2008. - 2013. gadam. Tās mērķis ir veicināt Rīgas iedzīvotāju dzīves kvalitātes izaugsmi, nodrošinot sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības sistēmas profesionālu kvalitatīvu un efektīvu darbību atbilstoši iedzīvotāju vajadzībām. Rīgas sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības stratēģijā ir noteikti attīstības virzieni darbā ar ģimenēm un bērniem, veciem ļaudīm un invalīdiem, sociālā riska grupām (bezpajumtnieki, personas ar atkarības problēmām, no ieslodzījuma vietām atbrīvotās personas). Programma sasaucas un papildina Rīgas sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības stratēģiju - Programmas ietvaros izvērtētās sociālo pakalpojumu saņēmēju vajadzības un pieejamais alternatīvo sociālo pakalpojumu klāsts, kā arī sociālo pakalpojumu sniedzēju un NVO viedoklis sniegs iespēju izstrādāt alternatīvo sociālo pakalpojumu programmu, kura vistiešākajā mērā atbilst mērķa grupas vajadzībām. Izstrādājot Programmu ir ņemti vērā Rīgas sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības stratēģijā ietvertās mērķa grupas un alternatīvie sociālie pakalpojumi, kurus paredzēts attīstīt līdz 2013. gadam.

Programma sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumu attīstībai personām ar garīga rakstura traucējumiem 2009.- 2013.gadam ir politikas plānošanas dokuments, kas izstrādāts 5 gadiem, kuras mērķis un uzdevumi ir virzīti uz to, lai nodrošinātu personu ar garīga rakstura traucējumiem vajadzībām atbilstošu, efektīvu un kvalitatīvu sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumu attīstību. Izstrādājot Programmu ir ņemti vērā Programmā sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumu attīstībai personām ar garīga rakstura traucējumiem 2009.- 2013. gadam uzdevumi -

1. palielināts personu skaits, kuri saņem institūcijām alternatīvos sociālās aprūpes pakalpojumus;
2. ieviesti jauni, personu vajadzībām atbilstoši sociālās aprūpes pakalpojumu veidi dzīvesvietās.

Sasaiste ar normatīvajiem aktiem

Pašvaldības darbības pamatnosacījumus un kompetenci reglamentē LR likums **“Par pašvaldībām”** (turpmāk – Likums par pašvaldībām), kur 15. pantā ir noteiktas pašvaldības autonomās funkcijas nodrošināt veselības aprūpes pieejamību, kā arī sociālo palīdzību (sociālo aprūpi) (sociālā palīdzība maznodrošinātām ģimenēm un sociāli mazaizsargātām personām, veco ļaužu nodrošināšana ar vietām pansionātos, bāreņu un bez vecāku gādības palikušo bērnu

nodrošināšana ar vietām mācību un audzināšanas iestādēs, bezpajumtnieku nodrošināšana ar naktsmītni u.c.). Līdz ar to pašvaldības, pildot savas funkcijas, nodrošina sociālos pakalpojumus iedzīvotājiem. Likums nenosaka visus iedzīvotāju vajadzībām nepieciešamos sociālo pakalpojumu veidus, bet arī neierobežo sociālo pakalpojumu klāstu. Līdz ar to Programmas uzdevumi un rezultāti sasaucas ar Likumā par pašvaldībām noteiktajām funkcijām.

Likums par **Sociālo drošību** nosaka sociālās drošības sistēmas veidošanas un darbības principus, personu galvenās sociālās tiesības un pienākumus, to realizēšanas pamatnosacījumus, kā arī reglamentē sociālo pakalpojumu veidus, to skaitā sociālo un audzināšanas palīdzību, sekmējot sociālo taisnīgumu un sociālo drošību.

Likuma mērķis ir nodrošināt, lai sociālie pakalpojumi tiktu sniegti savlaicīgi un institūcijas, kas ir atbildīgas par pakalpojumu sniegšanu, būtu viegli pieejamas. Sociālie pakalpojumi šā likuma izpratnē ir pasākumi, kurus nodrošina valsts vai pašvaldība naudas vai mantisko pabalstu vai citu pakalpojumu veidā, lai veicinātu personas sociālo tiesību pilnvērtīgu īstenošanu. Šā brīža izpratne par sociālo pakalpojumu un sociālo pakalpojumu sniedzēju būtību ir kvalitatīvi mainījusies salīdzinot ar Likuma izstrādes un pieņemšanas laiku. Kopš 2003.gada, kad spēkā stājās Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums, naudas un mantisks pabalsts vairs netiek definēts kā sociālais pakalpojums, kā arī tiek paredzēta sociālo pakalpojumu organizatoriskās formas daudzveidība. Šobrīd sociālo pakalpojumu veidi un sociālo pakalpojumu sniedzēju veidi ir noteikti Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumā, tāpēc sociālo pakalpojumu definējums ir skatāms sistēmiski abu šo likumu kontekstā.

Programmā plānojot sociālos pakalpojumus ir ievēroti visi šajā likumā noteiktie principi: atšķirīgas attieksmes aizliegums, solidaritāte, individuāla pieeja – Programmas ietvaros tika izvērtētas sociālo pakalpojumus saņēmēju vajadzības pēc sociālajiem pakalpojumiem neatkarīgi no personas rases, etniskās piederības, ādas krāsas, dzimuma, vecuma, invaliditātes, veselības stāvokļa, reliģiskās, politiskās vai citas pārliecības, nacionālās vai sociālās izcelsmes, mantiskā vai ģimenes stāvokļa vai citiem apstākļiem. Programmas mērķis ir nodrošināt iedzīvotāju vajadzībām atbilstošus sociālos pakalpojumus un to pieejamību Rīgas plānošanas reģionā. Programma sasaucas arī ar Likumā par Sociālo drošību 12. pantā noteiktajām invalīdu un personu ar ilgstošu vai pastāvīgu veselības zaudējumu tiesībām uz iesaistīšanos sabiedrības dzīvē, radot tām piemērotus darba apstākļus atbilstoši attiecīgās personas darbspējām un interesēm. Programma paredz attīstīt sociālos pakalpojumus personām ar funkcionāliem traucējumiem ar mērķi veicināt integrāciju sabiedrībā, attīstot darba tirgum atbilstošas prasmes un nodarbinātības veidus.

Likumā par Sociālo drošību 14. pantā ir noteikti Sociālo pakalpojumu sniedzēja pienākumi. Programmā ir paredzēta visu šajā likumā noteikto pienākumu īstenošana –plānotie sociālie pakalpojumi tiks nodrošināti pēc iespējas tuvu dzīvesvietai, kā arī ir paredzēti elastīgi pakalpojumu veidi (piemēram – mobilās brigādes, kopienas centrs), līdz ar to katrai personai būs iespēja saņemt bezmaksas padomu par savām sociālajām tiesībām, to īstenošanu un saviem pienākumiem. Sociālo pakalpojumu pieejamība tādejādi arī atvieglos sociālo pakalpojumu pieprasīšanu un saņemšanu.

Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums (turpmāk - Likums) nosaka sociālā darba, karitatīvā sociālā darba, sociālās aprūpes, sociālās rehabilitācijas, profesionālās rehabilitācijas pakalpojumu sniegšanas un saņemšanas principus, personu loku, kurām ir tiesības saņemt šos pakalpojumus un palīdzību, kā arī sociālās aprūpes, sociālās rehabilitācijas un profesionālās rehabilitācijas pakalpojumu samaksas un finansēšanas principus.

Programmā iekļautie pasākumi atbilst Likumā noteiktajiem sociālo pakalpojumu sniegšanas pamatprincipiem, kā arī ietver to personu loku, kurām ir tiesības saņemt sociālos pakalpojumus. Programmas mērķis ir nodrošināt sociālo pakalpojumu pieejamību, kas atbilst Likumā noteiktajam principam nodrošināt sociālos pakalpojumus klienta dzīvesvietā vai iespējami tuvu.

Programmā ir iekļautas visas Likumā noteiktās mērķgrupas – personas ar garīgas rakstura traucējumiem, pensijas vecuma personas, personas ar funkcionāliem traucējumiem (personas ar

garīga rakstura traucējumiem, invalīdi ar fiziska rakstura traucējumiem, personas pēc smagām, ilgstošām slimībām), personas pēc brīvības atņemšanas, personas, kurām ir izveidojusies atkarība no alkohola, narkotiskajām vai psihotropajām vielām, personām, kuras cietušas no vardarbības, kā arī jaunieši pēc ārpusģimenes aprūpes iestādēm.

Viens no Programmas uzdevumiem ir izvērtēt šo mērķgrupu viedokli par iespējām saņemt viņu vajadzībām atbilstošus sociālos pakalpojumus, problēmām, apmierinātību ar sociālo pakalpojumu kvalitāti, kā arī vēlamajiem sociālajiem pakalpojumiem. Vienlaikus Programmas ietvaros tiks izvērtēts arī sociālo pakalpojumu sniedzēju viedoklis par mērķgrupu problēmām un nepieciešamajiem sociālajiem pakalpojumiem šo problēmu risināšanai.

Ministru kabineta noteikumi Nr. 291 „Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem” (turpmāk – Noteikumi) nosaka prasības, kas jāievēro sociālās aprūpes, sociālās rehabilitācijas un sociālā darba pakalpojumu sniedzējiem (turpmāk — sociālo pakalpojumu sniedzējs). Programma paredz ieviest no jauna Noteikumos vēl nenoteiktus sociālos pakalpojumus, kā arī pilveidot jau esošos – grupu mājas, pusceļa mājas, specializētās darbnīcas, krīzes centrus, dienas aprūpes centrus, krīzes un uzticības tālruni, naktsptversmes un patversmes. Izstrādājot Programmu tika veidoti minēto pakalpojumu apraksti pēc satura, aprīkojuma un speciālistu kvalifikācijas ņemot vērā Noteikumos noteiktās prasības, tādejādi Programmā plānotie sociālie pakalpojumi atbildīs Noteikumos noteiktajām prasībām sociālo pakalpojumu sniedzējiem, tomēr ir paredzama nepieciešamība veikt izmaiņas Noteikumos un citos normatīvajos aktos, lai normatīvi nostiprinātu iespēju nodrošināt iedzīvotājiem inovatīvus, šobrīd neesošus sociālos pakalpojumus, jo tāds ir Programmas viens no uzdevumiem.

2. SITUĀCIJAS APRAKSTS

2.1. Rīgas plānošanas reģiona iedzīvotāju vispārējs raksturojums

Rīgas plānošanas reģionā, kurā ietilpst 2 Republikas nozīmes pilsētas – Rīga un Jūrmala, kā arī 28 novadi, saskaņā ar Pilsopnības un migrācijas lietu pārvaldes Iedzīvotāju Reģistra datiem, kopumā dzīvo 1,1 miljons iedzīvotāju, kas sastāda 49% no Latvijas kopējā iedzīvotāju skaita uz 01.01.2010.

Dati par Rīgas plānošanas reģiona iedzīvotāju sadalījumu pa pašvaldībām apkopoti 1.tabulā.

1. tabula. Dati par iedzīvotāju struktūru Rīgas plānošanas reģionā

	Skaitis	Īpatsvars (%)
Rīga	711278	64.60%
Jūrmala	56133	5.10%
Ādažu novads	9692	0.88%
Alojas novads	6090	0.55%
Babītes novads	9121	0.83%
Baldones novads	5669	0.51%
Carnikavas novads	6407	0.58%
Engures novads	8080	0.73%
Garkalnes novads	6963	0.63%
Ikšķiles novads	8608	0.78%
Inčukalna novads	8535	0.78%
Jaunpils novads	2764	0.25%
Kandavas novads	9986	0.91%
Krimuldas novads	5773	0.52%
Ķeguma novads	6366	0.58%
Ķekavas novads	21381	1.94%
Lielvārdes novads	11432	1.04%
Limbažu novads	19643	1.78%
Mālpils novads	4084	0.37%
Mārupes novads	14593	1.33%
Ogres novads	38994	3.54%
Olaines novads	20395	1.85%
Ropažu novads	6864	0.62%
Salacgrīvas novads	9506	0.86%
Salaspils novads	23088	2.10%
Saulkrastu novads	6145	0.56%
Sējas novads	2490	0.23%
Siguldas novads	17750	1.61%
Stopiņu novads	9741	0.88%
Tukuma novads	33546	3.05%
KOPĀ	1101117	100%

Avots: LR IeM PMLP Iedz. reģ. dati uz 16.09.09.

Kā redzams, Rīgas plānošanas reģionā ietilpstošās teritoriālās vienības būtiski atšķiras pēc to iedzīvotāju skaita. Lielākā iedzīvotāju daļa - 65% - no Rīgas plānošanas reģiona iedzīvotājiem dzīvo Rīgā. Savukārt Jūrmalā tikai – 5%. Starp reģiona novadiem lielākie ir – Ogres novads un Tukuma novads ar 3% iedzīvotāju.

Nākamajā tabulā apkopoti dati par sievietu un vīriešu skaitu reģionā.

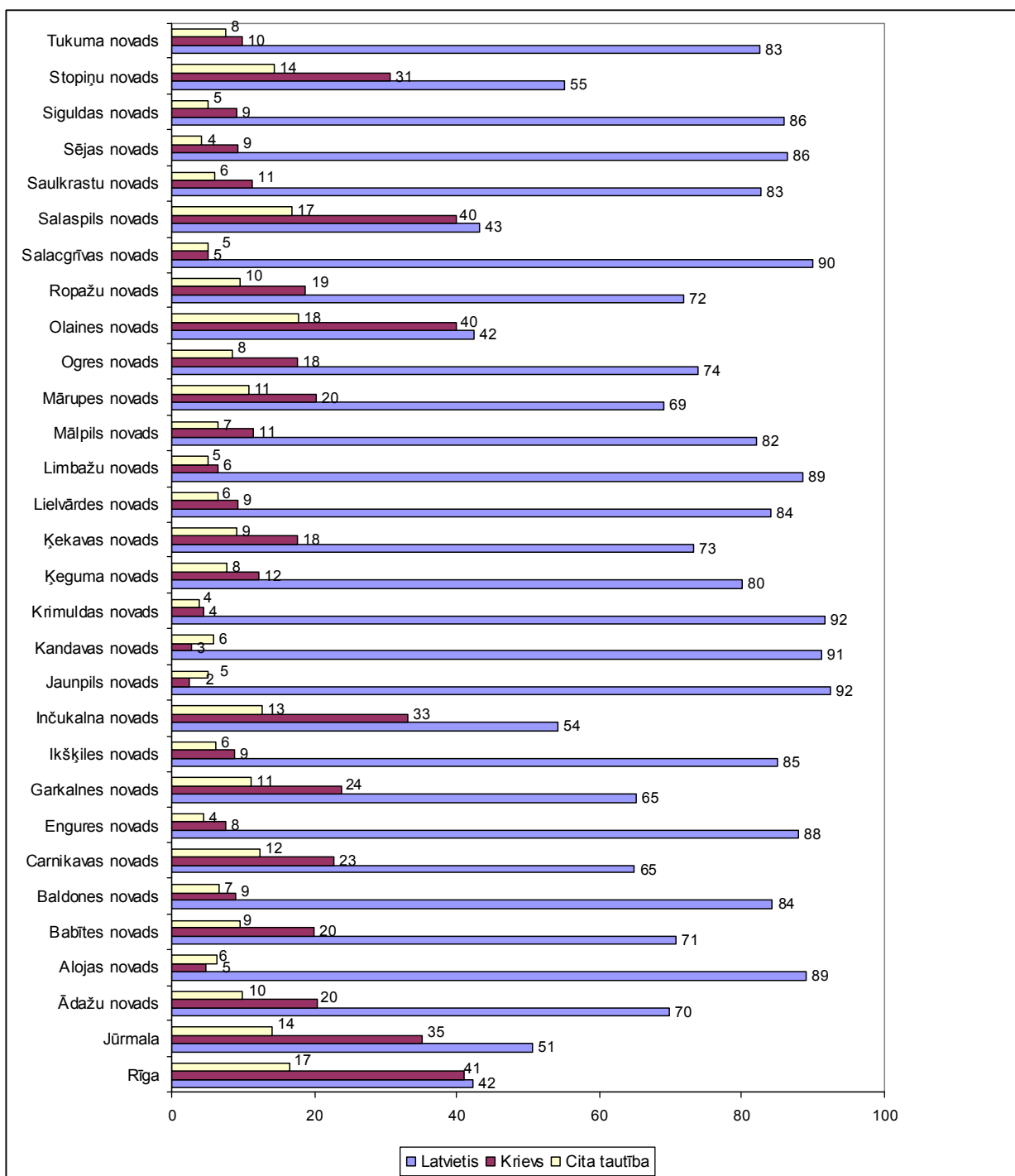
2.tabula. Iedzīvotāju skaits Rīgas plānošanas reģionā pēc dzimuma

	Vīrietis	Sieviete
Rīga	316390	394888
Jūrmala	25498	30635
Ādažu novads	4618	5074
Alojas novads	2940	3150
Babītes novads	4337	4784
Baldones novads	2711	2958
Carnikavas novads	3103	3304
Engures novads	3899	4181
Garkalnes novads	3402	3561
Ikšķiles novads	4132	4476
Inčukalna novads	4050	4485
Jaunpils novads	1372	1392
Kandavas novads	4794	5192
Krimuldas novads	2817	2956
Ķeguma novads	3118	3248
Ķekavas novads	10032	11349
Lielvārdes novads	5339	6093
Limbažu novads	9323	10320
Mālpils novads	1972	2112
Mārupes novads	6935	7658
Ogres novads	18021	20973
Olaines novads	9375	11020
Ropažu novads	3309	3555
Salacgrīvas novads	4547	4959
Salaspils novads	10829	12259
Saulkrastu novads	2829	3316
Sējas novads	1206	1284
Siguldas novads	8210	9540
Stopiņu novads	4590	5151
Tukuma novads	15882	17664
KOPĀ	499580	601537

Avots: LR IeM PMLP Iedz. reģ. dati uz 16.09.09.

Analizējot datus, vērojams, ka vīriešu īpatsvars uzskaitītajās teritorijās variē robežās no 44.48% līdz 49.64%. Zemākais vīriešu īpatsvars ir vērojams Rīgā, bet augstākais – Jaunpils novadā.

1.attēlā atspoguļoti dati par iedzīvotāju struktūru pēc to tautības.

1.attēls. Iedzīvotāju īpatsvars (%) Rīgas plānošanas reģionā pēc tautības¹²

Saskaņā ar statistikas datiem, Rīgas plānošanas reģionā nozīmīgi atšķiras arī etniskā struktūra (skat. 1.att.). Viszemākais latviešu īpatsvars ir Rīgā (42%), Olaines (42%) un Salaspils (43%) novados, bet augstākais – Kandavas (91%), Krimuldas (92%) un Jaunpils (92%) novados. Jāpiebilst, ka Rīgā, Salaspils un Olaines novados ir vērojams arī augstāks citu tautību (t.i., ne latviešu, ne krievu) iedzīvotāju īpatsvars (attiecīgi: 17%, 17% un 18%).

3. tabulā apkopoti dati par iedzīvotāju sadalījumu pēc to vecuma.

¹² Avots: LR IeM PMLP Iedz. reģ. dati uz 16.09.09.

3.tabula. Iedzīvotāju skaits Rīgas plānošanas reģionā pēc vecuma

	Vecums (gados)										
	0	1	2	3	4	5-6	7-14	15-24	25-54	55-61	62+
Rīga	7376	8118	7838	6912	6453	12364	40798	90212	315624	63693	151890
Jūrmala	565	600	611	569	532	1026	3536	7361	24455	5177	11701
Ādažu novads	110	151	140	136	129	280	734	1405	4572	753	1282
Alojas novads	36	64	53	48	68	103	442	1130	2386	442	1318
Babītes novads	112	139	129	105	103	228	796	1289	4153	689	1378
Baldones novads	67	61	69	66	68	147	516	868	2397	402	1008
Carnikavas novads	64	74	72	66	57	93	415	876	2769	592	1329
Engures novads	57	84	82	77	61	122	550	1304	3235	706	1802
Garkalnes novads	85	89	89	85	71	165	589	1040	3212	529	1009
Ikšķiles novads	126	131	147	118	123	222	676	1228	3770	582	1485
Inčukalna novads	77	99	103	94	97	166	597	1316	3810	667	1509
Jaunpils novads	21	33	31	24	27	57	224	524	1099	233	491
Kandavas novads	78	100	104	106	101	216	848	1816	3950	754	1913
Krimuldas novads	52	59	54	40	46	108	430	1000	2457	445	1082
Ķeguma novads	61	73	58	46	58	99	446	1077	2749	478	1221
Ķekavas novads	316	358	312	295	285	542	1514	2902	9813	1683	3361
Lielvārdes novads	127	138	125	113	126	249	885	1843	4852	871	2103
Limbažu novads	177	173	211	201	200	319	1404	3250	8073	1521	4114
Mālpils novads	40	44	47	37	40	74	340	616	1814	342	690
Mārupes novads	297	289	264	249	209	388	1331	1991	6907	797	1871
Ogres novads	420	423	445	467	418	698	2741	5710	16668	3496	7508
Olaines novads	237	217	200	194	226	417	1458	2786	9464	1725	3471
Ropažu novads	72	94	66	64	70	130	517	1049	3192	566	1044
Salacgrīvas novads	69	93	77	87	81	153	693	1558	3953	730	2012
Salaspils novads	262	268	311	268	265	467	1600	2930	10589	2172	3956
Saulkrastu novads	60	70	59	52	52	114	377	865	2481	491	1524
Sējas novads	21	21	21	29	23	46	200	416	1101	182	430
Siguldas novads	246	222	248	212	194	328	1299	2740	7617	1311	3333
Stopiņu novads	118	145	143	120	108	202	805	1300	4466	828	1506
Tukuma novads	357	402	372	382	349	725	2777	5488	13801	2636	6257
KOPĀ	11706	12832	12481	11262	10640	20248	69538	147890	485429	95493	223598

Avots: LR IeM PMLP Iedz. reģ. dati uz 16.09.09.

Analizējot datus par dažāda vecuma grupu īpatsvaru, vērojama šāda iedzīvotāju struktūra:

4.tabula. Rīgas plānošanas reģiona iedzīvotāju vecuma struktūra

Vecums (gados)	0-6	t.sk.						7-14	15-24	25-54	55-61	62+
		0	1	2	3	4	5-6					
Īpatsvars (%)	7.19	1.06	1.17	1.13	1.02	0.97	1.84	6.32	13.43	44.09	8.67	20.31

Avots: LR IeM PMLP Iedz. reģ. dati uz 16.09.09.

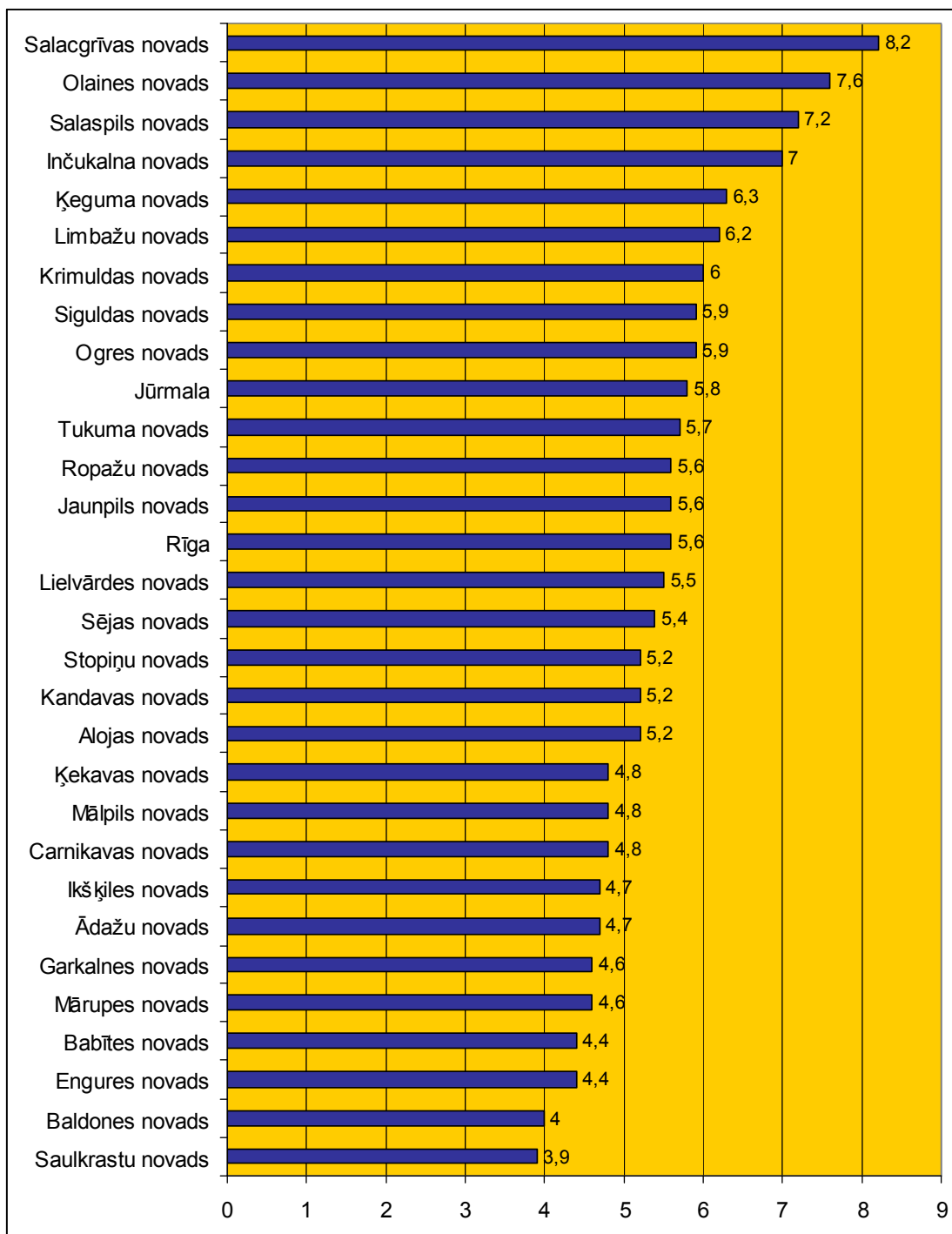
Kā redzams, pensijas vecumā (iedzīvotāji vecumā no 62 gadiem) ir pietā daļa Rīgas plānošanas reģiona iedzīvotāju, bet pirmpensijas vecumā (no 55 līdz 61 gadam) - gandrīz 1/10.

Salīdzinot dažāda vecuma iedzīvotāju grupu īpatsvaru dažādu pašvaldību teritorijās, jāsecina, ka Mārupes, Ādažu un Garkalnes pagastos pensijas vecuma iedzīvotāju īpatsvars nepārsniedz 15% (attiecīgi, 12.82%, 13.23%, 14.49%), bet astoņās teritorijās tas ir lielāks par 20% (Carnikavas novads (20.74%), Jūrmala (20.85%), Limbažu novads (20.94%), Salacgrīvas novads (21.17%), Alojas novads (21.64%), Engures novads (22.30%), Saulkrastu novads (24.80%). Jāpiebilst, ka 20% robežu pensijas vecuma cilvēku skaits pārsniedz arī lielākajā teritoriālajā vienībā Rīgā (21.35%).

Teritorijas ievērojami atšķiras arī pēc bērnu skaita tajās. Absolūtos skaitļos pirmskolas vecuma bērnu (vecumā no 0 līdz 6 gadiem) skaits svārstās robežās no 161 bērna Sējas pagastā līdz 49061 bērnam Rīgā. Vairāk nekā 2000 bērnu pirmsskolas vecumā ir arī Ķekavas (2108), Tukuma (2587), Ogres (2871) novados un Jūrmalā (3903).

Savukārt salīdzinot pēc īpatsvara, jāsecina, ka mazākais pirmsskolas vecuma bērnu īpatsvars ir Salacgrīvas un Engures novados, kur tas nepārsniedz 6% (attiecīgi: 5.89% un 5.98%), bet augstākais – Ikšķiles novadā (10.07%) un Mārupes novadā (11.62%).¹³

Dati par bezdarbnieku īpatsvaru kopējā pašvaldības iedzīvotāju skaitā Rīgas reģionā attēloti 2.attēlā.

2.attēls. Bezdarbnieku īpatsvars (%) attiecīgajā Rīgas reģiona pašvaldību kopējā iedzīvotāju skaitā

¹³ Sociālo pakalpojumu izvērtēšana un sociālo pakalpojumu saņēmēju vajadzību izpēte Rīgas plānošanas reģionā. Tirgus un sabiedriskās domas pētījumu centrs SKDS / Rīga, 2009.

5,7% (62,4 tūkstoši personas) no visiem Rīgas plānošanas reģiona iedzīvotājiem ir bezdarbnieki. Analizējot 1.attēlā redzamos datus par bezdarbnieku īpatsvaru Rīgas reģionā, radzams, ka Salacgrīvas un Olaines novadi ir ar lielāko bezdarbnieku īpatsvaru 8% apmērā, par 1 % mazāk bezdarbnieku ir Salaspils un Inčukalna novados. Savukārt uz pusi mazāk, proti, vismazākais bezdarbnieku skaits ir Saulkrastu un Baldones novados (4%).

Saskaņā ar Nodarbinātības valsts aģentūras apkopoto informāciju, 5.tabulā apkopoti dati par bezdarbnieku skaitu Rīgas plānošanas reģionā dzimumu griezumā.

5.tabula. Dati par bezdarbnieku skaitu Rīgas plānošanas reģionā

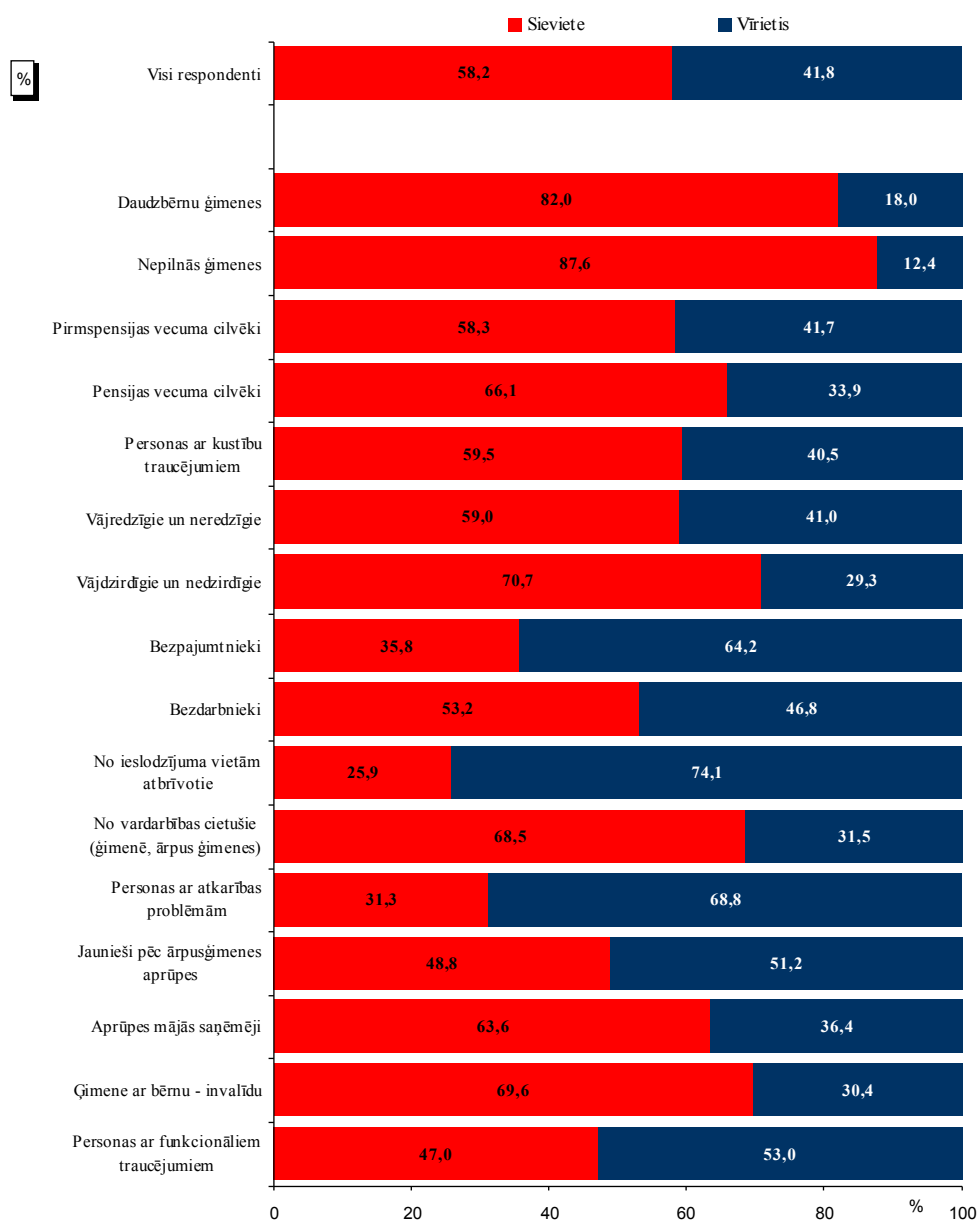
Pašvaldība	Bezdarbnieku skaits		
	KOPĀ	t.sk. vīrieši	t.sk. sievietes
Rīga	40086	18793	21293
Jūrmala	3265	1595	1670
Ādažu novads	456	227	229
Alojas novads	319	146	173
Babītes novads	406	211	195
Baldones novads	225	111	114
Carnikavas novads	309	158	151
Engures novads	360	171	189
Garkalnes novads	318	161	157
Ikšķiles novads	405	209	196
Inčukalna novads	587	259	328
Jaunpils novads	154	90	64
Kandavas novads	520	263	257
Krimuldas novads	346	169	177
Ķeguma novads	399	213	186
Ķekavas novads	1026	511	515
Lielvārdes novads	633	292	341
Limbažu novads	1219	580	639
Mālpils novads	197	110	87
Mārupes novads	670	347	323
Ogres novads	2287	1139	1148
Olaines novads	1559	860	699
Ropažu novads	385	202	183
Salacgrīvas novads	782	316	466
Salaspils novads	1659	838	821
Saulkrastu novads	238	122	116
Sējas novads	135	62	73
Sīguldas novads	1048	518	530
Stopiņu novads	510	265	245
Tukuma novads	1912	955	957
KOPĀ	62415	29893	32522

Avots: NVA 2009.gada 30.septembrī

Kā redzams 5.tabulā, 48% no Rīgas plānošanas reģiona bezdarbniekiem ir vīrieši, bet 52% sievietes, kas liecina, ka ļoti līdzvērtīgs ir dzimumu īpatsvars starp bezdarbniekiem. Analizējot konkrētu pašvaldību datus par bezdarbniekiem dzimuma griezumā, jāsecina, ka vairāk par 55% vīriešu un attiecīgi mazāk par 45% sieviešu, bezdarbnieku vidū ir Jaunpils, Mālpils un Olaines novadā, bet vairāk par 55% sieviešu un attiecīgi mazāk par 45% vīriešu bezdarbnieku vidū ir Salacgrīvas un Inčukalna novados.

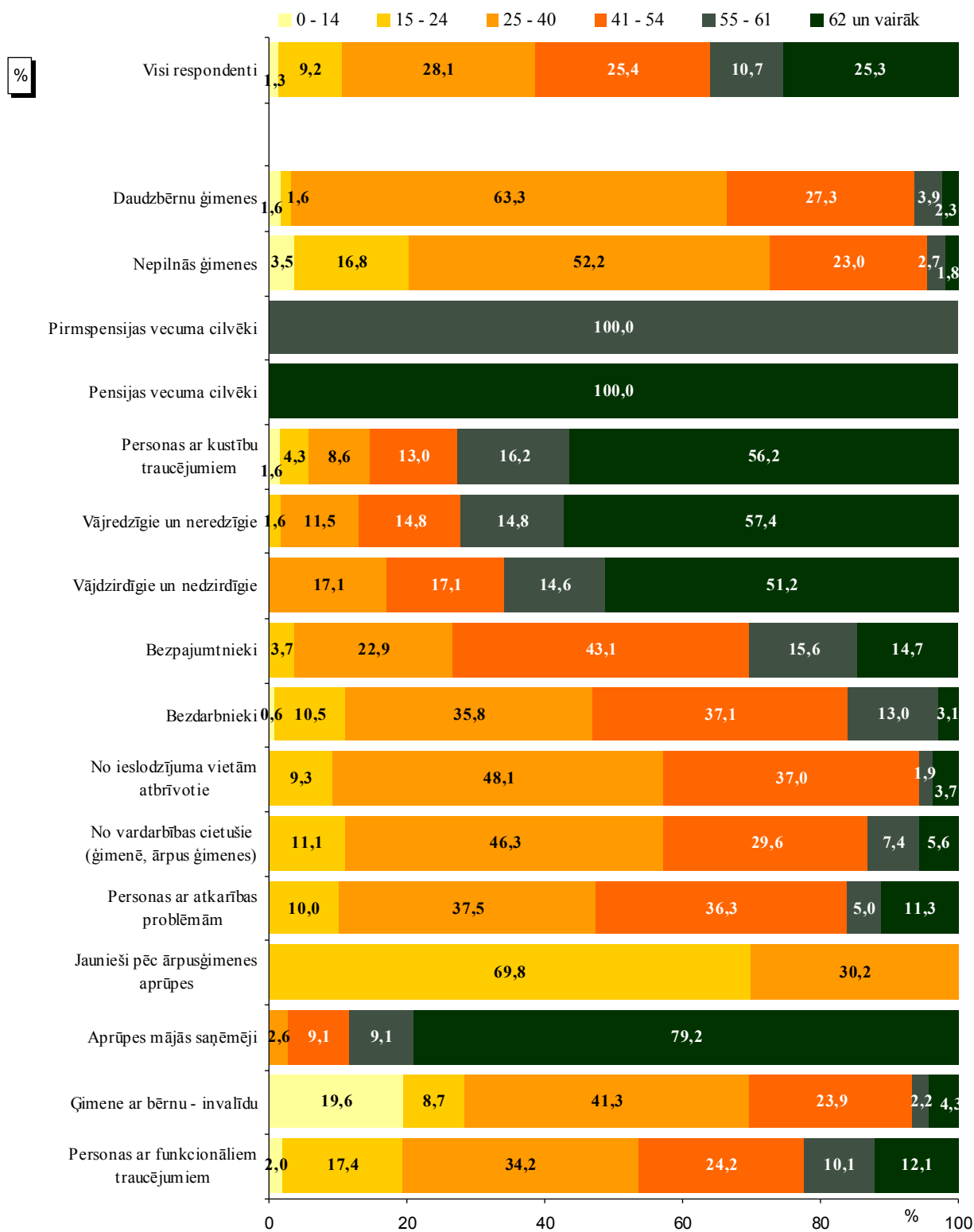
2.2. Rīgas plānošanas reģiona sociālo pakalpojumu saņēmēju raksturojums

Lai gūtu priekšstatu par sociālo pakalpojumu saņēmēju portretu, 2009.gada decembrī notika Rīgas plānošanas reģiona sociālo pakalpojumu saņēmēju aptauja (pētījumu skat. **I.pielikumā**). Kopumā tika aptaujāti 1304 sociālo pakalpojumu saņēmēji, tādējādi ļaujot identificēt galvenās pakalpojumu saņēmēju vajadzību un aktuālo problēmu tendences.

3.attēls. Aptaujāto pakalpojumu saņēmēju dzimuma īpatsvars pēc piederības sociālajai grupai

Kā redzams 3.attēlā, vairāk nekā puse (58%) no aptaujātajiem sociālo pakalpojumu saņēmējiem bija sievietes, attiecīgi vīriešu īpatsvars izlasē ir 42%. Sieviešu īpatsvars pārsniedz 2/3 tādās mērķgrupās kā nepilnās ģimenes (88%), daudzbērnu ģimenes (82%), vājdzirdīgie un nedzirdīgie (71%), ģimene ar bērnu – invalīdu (70%) un no vardarbības cietušie (69%). Savukārt vīriešu īpatsvars pārsniedz sieviešu īpatsvaru tādās mērķgrupās kā no ieslodzījuma vietām atbrīvotie (vīrieši: 74%), personas ar atkarības problēmām (69%) un bezpaļūtnieki (64%).

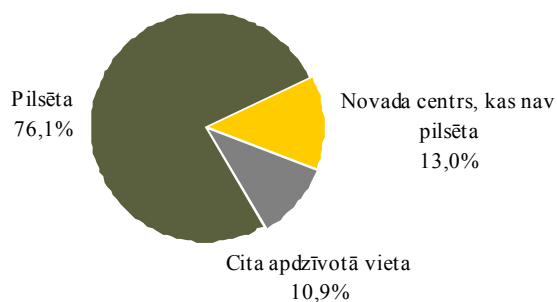
4.attēls. Aptaujāto pakalpojumu saņēmēju vecuma īpatsvars pēc piederības sociālajai grupai

Analizējot aptaujāto sociālo pakalpojumu saņēmēju vecumu (skat. 4.att.), jāsecina, ka 1% bija bērni vecumā līdz 14 gadiem, 9% – jaunieši vecumā no 15 līdz 24 gadiem, 28% – iedzīvotāji vecumā no 25 līdz 40 gadiem, 25% – vecumā no 41 līdz 54 gadiem. Vairāk nekā 1/3 no respondentiem bija pirmspensijas vai pensijas vecumā: 11% vecumā no 55 līdz 61 gadam un 25% aptaujāto, kuriem ir 62 gadi vai vairāk. Vairāk nekā puse no aptaujātajiem aprūpes mājās

saņēmējiem (79%), vājredzīgajiem un neredzīgajiem (57%), personām ar kustību traucējumiem (56%), un vājdzirdīgajiem un nedzirdīgajiem (51%) ir pensijas vecuma cilvēki (62 gadi un vairāk). Lielākā daļa no respondentiem, kuri pieder tādām mērķgrupām kā daudzbērnu ģimenes (63%) un nepilnās ģimenes (52%), ir vecumā no 25 līdz 40 gadiem. Vairāk nekā puse (70%) no jauniešiem pēc ārpusģimenes aprūpes ir vecumā no 15 līdz 24 gadiem. Savukārt citās aptaujātajās mērķgrupās lielāko īpatsvaru veido cilvēki vecumā no 25 līdz 54 gadiem.

Pētījuma ietvaros aptaujāti 58% latviešu, 37% krievu un 6% citu tautību pārstāvji.

Aptuveni pusei respondentu (49%) ir vidējā vai vidējā profesionālā izglītība. Zemāks izglītības līmenis par vidējo ir 39% aptaujāto (t.sk. 6% nepabeigta pamatizglītība, 22% pamatizglītība un 10% arodizglītība), bet augstākā izglītība – 10% pētījuma dalībnieku.

Bāze: visi respondenti, n=1304

5.attēls. Aptaujāto pakalpojumu saņēmēju dzīvesvieta

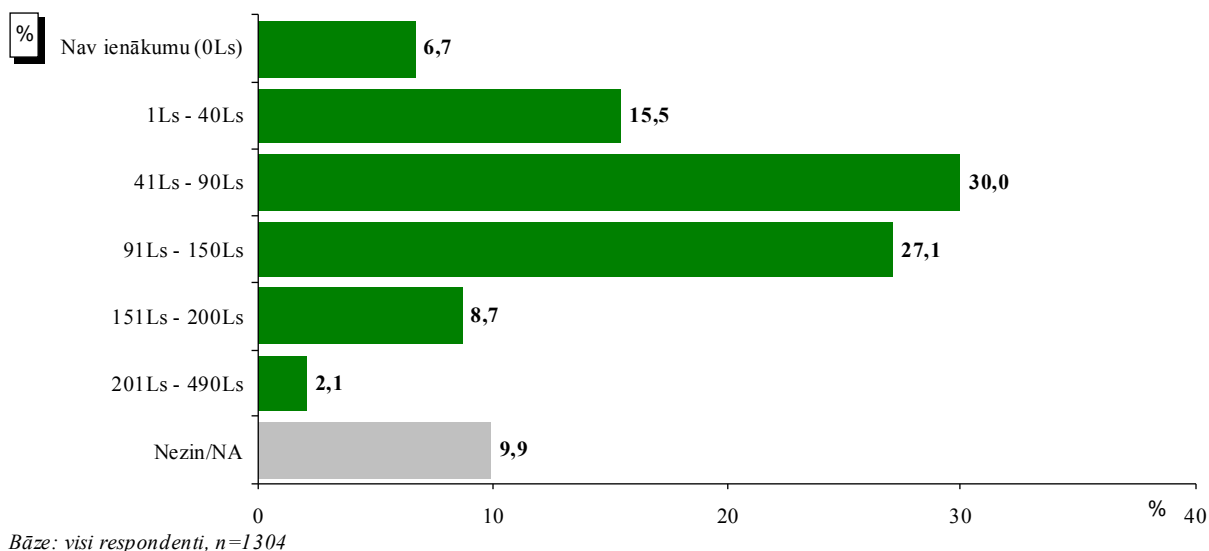
Kā redzams 5.attēlā, 76% aptaujāto sociālo pakalpojumu saņēmēju dzīvo pilsētā (tajā skaitā 50% Rīgā, 4% Jūrmalā), 13% novadu centros, kas nav pilsētas, un 11% kādā citā apdzīvotā vietā (kas nav ne pilsēta, ne novada centrs).

Pilsētā dzīvo vairāk nekā 9/10 no aptaujātajiem bezpajumtniekiem (95%) un no vardarbības cietušajiem (91%). Savukārt ārpus pilsētām dzīvojošie lielāku īpatsvaru nekā vidēji sastāda tādās mērķgrupās kā daudzbērnu ģimenes (39%) un ģimene ar bērnu – invalīdu (37%). Ienākumu nav vai tie nepārsniedz Ls40 lielākajai daļai aptaujāto bezpajumtnieku (65%) un no ieslodzījuma vietām atbrīvoto (59%).

Raksturojot savu mājsaimniecību, 39% atbildēja, ka dzīvo vieni, 22% dzīvo divu cilvēku mājsaimniecībā, 14% – trīs cilvēku mājsaimniecībā, bet aptuveni 1/4 daļa (25%) dzīvo 4 vai vairāk cilvēku mājsaimniecībā.

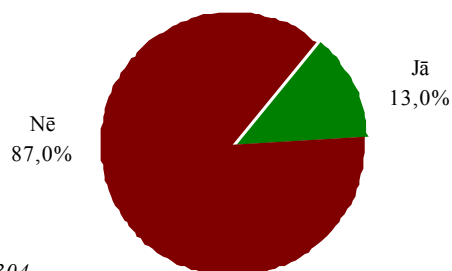
Bērni ir 38% mājsaimniecību, tajā skaitā viens bērns ir 17%, divi bērni 11%, trīs bērni – 6%, bet četri bērni un vairāk – 4% sociālo dienestu klientu mājsaimniecību. Jāpiebilst, ka bērni vecumā līdz 6 gadiem (ieskaitot) ir 19% mājsaimniecību.

Vairāk nekā 1/5 aptaujāto (22%) atbildēja, ka viņu mājsaimniecībā ir pirmspensijas vecuma cilvēki, bet to, ka mājsaimniecībā ir pensijas vecuma personas, atzīmēja 37% respondentu.

6.attēls. Aptaujāto pakalpojumu saņēmēju ienākumi vidēji mēnesī

Kā redzams 6.attēlā, vairāk nekā puse respondentu (52%) atbildēja, ka viņiem mēneša vidējie ienākumi uz vienu ģimenes locekli nepārsniedz Ls 90, tajā skaitā 7% minēja, ka viņiem nav ienākumu, 16% nosauca summas no Ls1 līdz Ls 40 un 30% – summas no Ls 41 līdz Ls 90. To, ka mēneša vidēji ienākumi uz vienu ģimenes locekli ir lielāki par Ls90, kopumā norādīja 38% aptaujāto, tajā skaitā 27% ienākumi ir robežās no Ls 91 līdz Ls 150, 9% tie ir no Ls 151 līdz Ls 200, bet 2% – robežās no Ls 201 līdz Ls 490.

Bāze: visi respondenti, n=1304

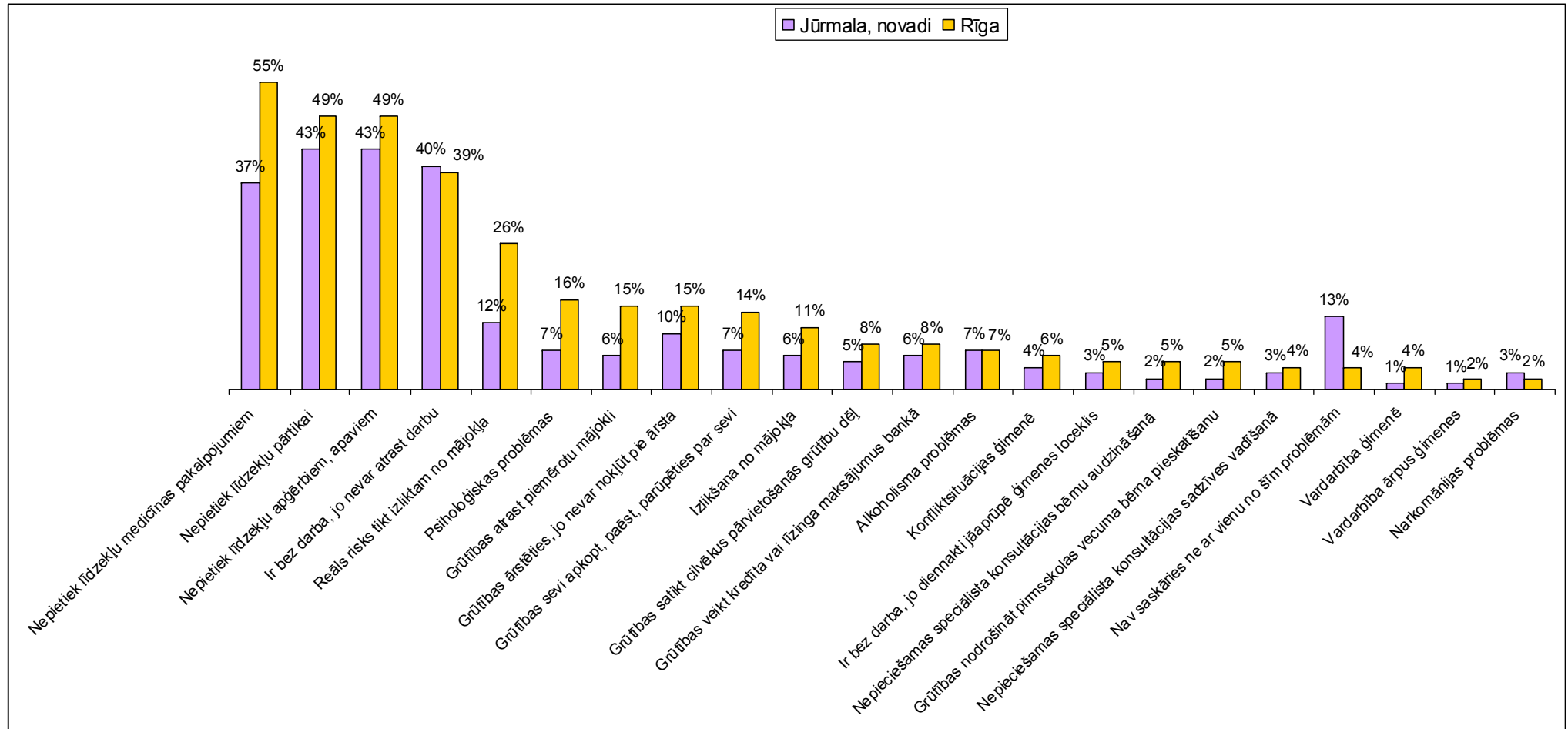
7.attēls. Aptaujāto pakalpojumu saņēmēju atbilde uz jautājumu „Vai Jūs strādājat algotu darbu?”

Algotu darbu strādā 13% no aptaujātajiem sociālo pakalpojumu saņēmējiem (skat. 7.att.). To, ka strādā algotu darbu, norādīja vairāk nekā 1/5 no respondentiem tādās mērķgrupās kā ģimene ar bērnu – invalīdu (28%), daudz bērnu ģimenes (25%), nepilnās ģimenes (23%) un no vardarbības cietušie (24%). Jāpiebilst, ka no bezdarbniekiem to, ka tomēr strādā kādu algotu darbu, minēja 5% aptaujāto.¹⁴

¹⁴ Sociālo pakalpojumu izvērtēšana un sociālo pakalpojumu saņēmēju vajadzību izpēte Rīgas plānošanas reģionā. Tirgus un sabiedriskās domas pētījumu centrs SKDS / Rīga, 2009.

2.2.1. Sociālo pakalpojumu saņēmēju visbiežāk sastopamās problēmas

Aptaujas laikā sociālo pakalpojumu saņēmēji raksturoja problēmas, ar ko nācies sastapties pēdējā gada laikā (skat. 8.att.)

8.attēls. Aptaujāto pakalpojumu saņēmēju visbiežāk sastopamās problēmas

Tendences Rīgā

Kā redzams 8.attēlā, Rīgas pilsētā lielākais aptaujāto sociālo pakalpojumu saņēmēju īpatsvars minējis, ka nevar iegādāties apģērbu, apavus un pārtiku, kā arī apmaksāt ārstniecības pakalpojumus finansiālo līdzekļu trūkuma dēļ, primāri 55% respondenti norādījuši tieši grūtības apmaksāt ārstniecības pakalpojumus vai faktu, ka nedodas pie ārsta, jo nevar atļauties apmaksāt ārstēšanās izdevumus. Grūtības nokļūt pie ārsta galvenokārt norādījuši aprūpes mājās pakalpojumu saņēmēji (51%) un personas ar kustību traucējumiem (38%), ar redzes traucējumiem (31%) un dzirdes traucējumiem (28%), kas visticamāk skaidrojams asistentu, pavadoņu, speciālā transporta un pieejamas vides trūkuma dēļ.

39% no respondentiem Rīgā norādīja bezdarbu kā problēmu, no tiem 69% bezpajumtnieki, 76% personas, kas atbrīvotas no ieslodzījuma un 72% vardarbībā cietušas personas. 5% respondentu Rīgā kopumā norādījuši, ka ir bez darba, jo nevar strādāt tāpēc, ka nav kam aprūpēt bērnu, cilvēku ar invaliditāti, vecu cilvēku, no tiem 21% respondentu bija no nepilnām ģimenēm un 25% no ģimenēm ar bērnu invalīdu, kas liecina par to, ka šīm divām mērķa grupām sociālās aprūpes pakalpojumi nav pieejami pienācīgā apmērā.

Izlikšanu no mājokļa kā problēmu kopumā norādīja 26%, no tiem 31,3% bezpajumtnieku, 31% no vardarbības cietušo, 26% nepilnajām ģimenēm, 20% bezdarbniekiem un 20% daudz bērnu ģimenēm. Savukārt par grūtībām atrast mājokli minējuši 72% bezpajumtnieku, 52% no ieslodzījuma vietām atbrīvotajiem, 35,9% no vardarbības cietušajiem, 25% bezdarbniekiem, 25% nepilnajām ģimenēm, 20% personām ar atkarības problēmām. Savukārt 13% no respondentiem no nepilnajām ģimenēm norādījuši, ka ar šo problēmu pēdējā gada laikā ir saskāries kāds no cilvēkiem, kas dzīvo kopā ar respondentu.

48% respondentu Rīgā norādījuši, ka dzīvo vieni, tā, piemēram, vieni dzīvo 62% pirmspensijas vecuma cilvēki, 74% pensijas vecuma cilvēki, personas ar kustību traucējumiem – 56%, 71% vājredzīgie un neredzīgie, 62% vājdzirdīgie un nedzirdīgie, 82% bezpajumtnieki, 40% bezdarbnieki, 72% no ieslodzījuma vietām atbrīvotie, 33% no vardarbības cietušie, 62% personas ar atkarībām, 73% jaunieši pēc ārpusģimenes aprūpes, 74% aprūpes mājās saņēmēji. Šis īpatsvars pa mērķa grupām liek secināt, ka lielai daļai no respondentu trūkst primārās atbalsta sistēmas un, iespējams, arī sociālie kontakti, kā rezultātā ir nepieciešams sociālais atbalsts no pašvaldības vai līdzcivīkiem.

Uz grūtībām sevi apkopt, paēst, parūpēties par sevi Rīgā kopumā norādīja 14% respondentu, no tiem 62% aprūpes mājās saņēmēju, 44% personu ar kustību traucējumiem, 37% ģimeņu ar bērnu – invalīdu, 37% vājredzīgo un neredzīgo, 29% pensijas vecuma cilvēku, 25% vājdzirdīgo un nedzirdīgo.

Papildus 21% no Rīgā aptaujātajām nepilnajām ģimenēm, 20% no daudz bērnu ģimenēm un 12% no ģimenēm ar bērnu invalīdu norādīja, ka tiem nepieciešamas speciālistu konsultācijas bērnu audzināšanā.

Savukārt 23% vardarbībā cietušas personas, 13% personas ar atkarības problēmām un 12% jaunieši pēc ārpusģimenes aprūpes minēja, ka tiem nepieciešamas speciālistu konsultācijas sadzīves vadīšanā.

Vardarbības cietušie 72% gadījumu saskārušies tieši ar vardarbību ģimenē, bet 36% gadījumu vardarbība bijusi ārpus ģimenes.

Uz grūtībām satikt cilvēkus (draugus, citur dzīvojošos ģimenes locekļus), kaut arī to vēlētos, tāpēc, ka ir grūtības pārvietoties, norādījuši 38% personu ar kustību traucējumiem, 36% aprūpes mājās saņēmēji, 31% vājredzīgie un neredzīgie, 19% vājdzirdīgie un nedzirdīgie, kā arī 14% pensijas vecuma cilvēki.

Tāpat 5% respondentu Rīgā ir saskārušies ar grūtībām arī nodrošināt pirmsskolas vecuma bērna pieskatīšanu, no kuriem 29% ir daudz bērnu ģimenes, 25% - no ģimenēm ar bērnu invalīdu, 20% no nepilnām ģimenēm un 18% no vardarbības cietušo.

Vismazākais īpatsvars (2%) no identificētajām problēmām Rīgā ir tieši alkoholisma un narkomānijas problēmas.

Kā redzams 8.attēlā, tāpat kā Rīgas pilsētā, arī Jūrmalā un novados lielākais īpatsvars minējis, ka nevar iegādāties apģērbu, apavus un pārtiku, bet atšķirībā no Rīgas, Jūrmalā un novados priekšplānā izvirzās nevis grūtības apmaksāt ārstniecības pakalpojumus, bet bezdarbs un darba vietu trūkums un tikai tad seko grūtības apmaksāt ārstniecības pakalpojumus. Grūtības ārstēties naudas līdzekļu trūkuma dēļ, galvenokārt minējušas personas ar dzirdes traucējumiem (67%), pirmspensijas vecuma personas (52%) un personas ar kustību traucējumiem (46%), kā arī pensijas vecuma cilvēki (44%), jaunieši pēc ārpusģimenes aprūpes (44%), aprūpes mājās saņēmēji (43%). Ir jāatzīmē, ka ārstēšanās naudas trūkuma dēļ ir lielāka problēma Rīgā dzīvojošajiem bezpajumtniekiem (42%), nekā Jūrmalā un novados (29%). Interesanti, ka mazāks respondentu skaits Jūrmalā un novados (10%), nekā Rīgā (15%) kā problēmu ir norādījuši „grūtības ārstēties, jo nevar nokļūt pie ārsta. Visticamāk, ka tas skaidrojams ar palīdzīgo vidi - radnieki, draugi, kaimiņi, kas lielākā mērā palīdz mērķa grupai pārvarēt asistentu, pavadoņu, speciālā transporta un pieejamas vides trūkumu.

Grūtības iegādāties pārtiku, apavus un apģērbu naudas līdzekļu trūkuma dēļ ir praktiski visiem iedzīvotājiem no sociālās atstumtības riskam pakļautajām iedzīvotāju grupām. Vismazākais respondentu īpatsvars (apmēram 1/3) respondentu, kuri šīs norāda kā problēmas, ir tādās mērķa grupās kā personas ar funkcionāliem traucējumiem, aprūpes mājās saņēmēji, personas ar kustību traucējumiem, vājredzīgas (neredzīgas) un vājdzirdīgas (nedzirdīgas) personas acīmredzot tāpēc, ka lielākoties pie šīm grupām piederošie saņem valsts pensiju. Salīdzinājumā ar Rīgu, mazs īpatsvars, kuri minējuši kā problēmu grūtības iegādāties pārtiku naudas līdzekļu trūkuma dēļ, ir ģimenēm ar bērnu invalīdu – 27% (Rīgā – 44%), kas iespējams liecina par to, ka valsts pabalsta lielums bērniem invalīdiem ārpus Rīgas ir adekvātāks dzīves dārdzībai, nekā Rīgā dzīvojošajiem.

Bezdarbu un nespēju atrast darbu kā savu galveno problēmu lielākoties norādījuši bezdarbnieki (72%), personas ar atkarības problēmām (66%) un bezpajumtnieki (62%), kā arī daudz bērnu ģimenes (55%), nepilnās ģimenes (44%) un pirmspensijas vecuma personas (42%). Jāpiemin, ka Jūrmalā un novados 3% respondentu, kas ir par 2% mazāk nekā Rīgā, norādījuši, ka ir bez darba, jo nevar strādāt tāpēc, ka nav kam aprūpēt bērnu, cilvēku ar invaliditāti, vecu cilvēku”, no tiem dominē ģimenes ar bērnu – invalīdu (atzīmējuši 16,7% no šīs mērķa grupas).

Izlikšanu no mājokļa kā aktuālu problēmu norādījuši 60% bezpajumtnieku, 47% no vardarbības cietušie, 32% no ieslodzījuma vietām atbrīvotie un 26% personu ar atkarības problēmām, bet grūtības atrast mājokli minēja 40% bezpajumtnieku un 33% no vardarbības cietušajiem.

Situācijā, kad nepieciešamas speciālista konsultācijas bērnu audzināšanā visbiežāk nonākuši no vardarbības cietušie (20%), bet konsultācijas sadzīves vadīšanā – gan no vardarbības cietušie (20%) un jaunieši pēc ārpusģimenes aprūpes (11,1%), gan vājdzirdīgie un nedzirdīgie (11%).

Vardarbību ģimenē kā problēmu norādījušas 67% no vardarbības cietušie un jaunieši pēc ārpusģimenes aprūpes (11,4%). Savukārt ar vardarbību ārpus ģimenes saskārušies 47% vardarbības upuru un 7% jaunieši pēc ārpusģimenes aprūpes.

Savukārt 2% respondentu Jūrmalā un novados ir saskārušies ar grūtībām arī nodrošināt pirmsskolas vecuma bērna pieskatīšanu, no kuriem 29% ir daudz bērnu ģimenes, 25% - no ģimenēm ar bērnu invalīdu, 20% no nepilnām ģimenēm un 18% no vardarbības cietušo.

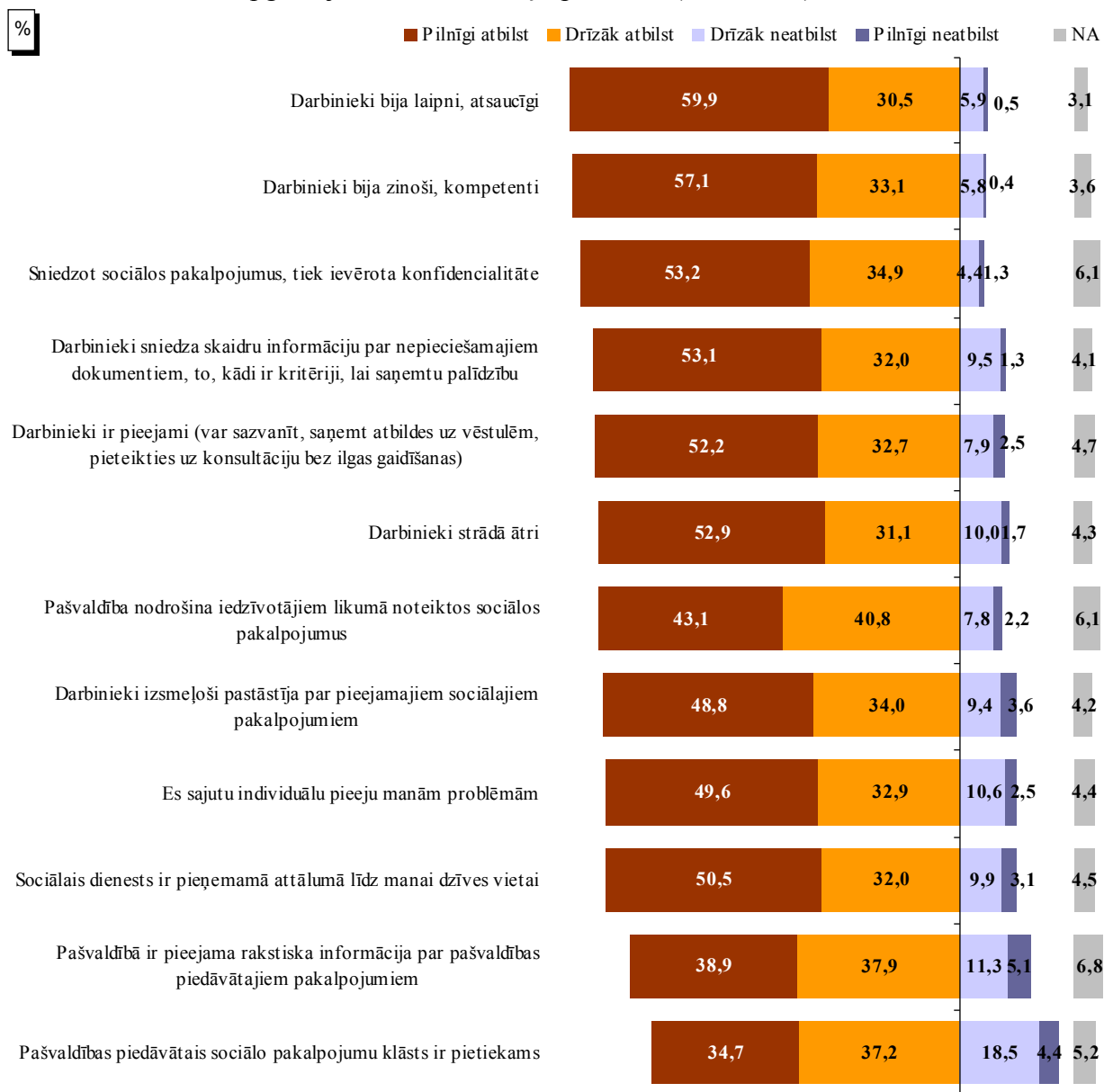
Uz grūtībām satikt cilvēkus (draugus, citur dzīvojošos ģimenes locekļus), kaut arī to vēlētos, tāpēc, ka ir grūtības pārvietoties, norādījuši 50% aprūpes mājās saņēmēji, 22% vājdzirdīgie un nedzirdīgie, 21% personas ar kustību traucējumiem, 19% vājredzīgie un neredzīgie (19,2%) un 13% pensijas vecuma cilvēki.

60% personas ar atkarības problēmām, 59% bezpajumtnieki, 40% no vardarbības cietušie, 32% no ieslodzījuma vietām atbrīvotie norādījuši uz pastāvošajām alkoholisma problēmām. Savukārt ar narkomānijas problēmām saskārušās 34% personas ar atkarības

problēmām, 33% vardarbībā cietušie, 24% bezpajumtnieki un 20% no ieslodzījuma vietām atbrīvotie.

2.2.2. Sociālo pakalpojumu saņēmēju apmierinātības ar saņemtajiem pakalpojumiem raksturojums

Pakalpojumu saņēmēji tika lūgti novērtēt pašvaldības sociālā dienesta darbu, norādot, cik lielā mērā konkrētie apgalvojumi atbilst arī viņu pieredzei (skat. 9.att.).

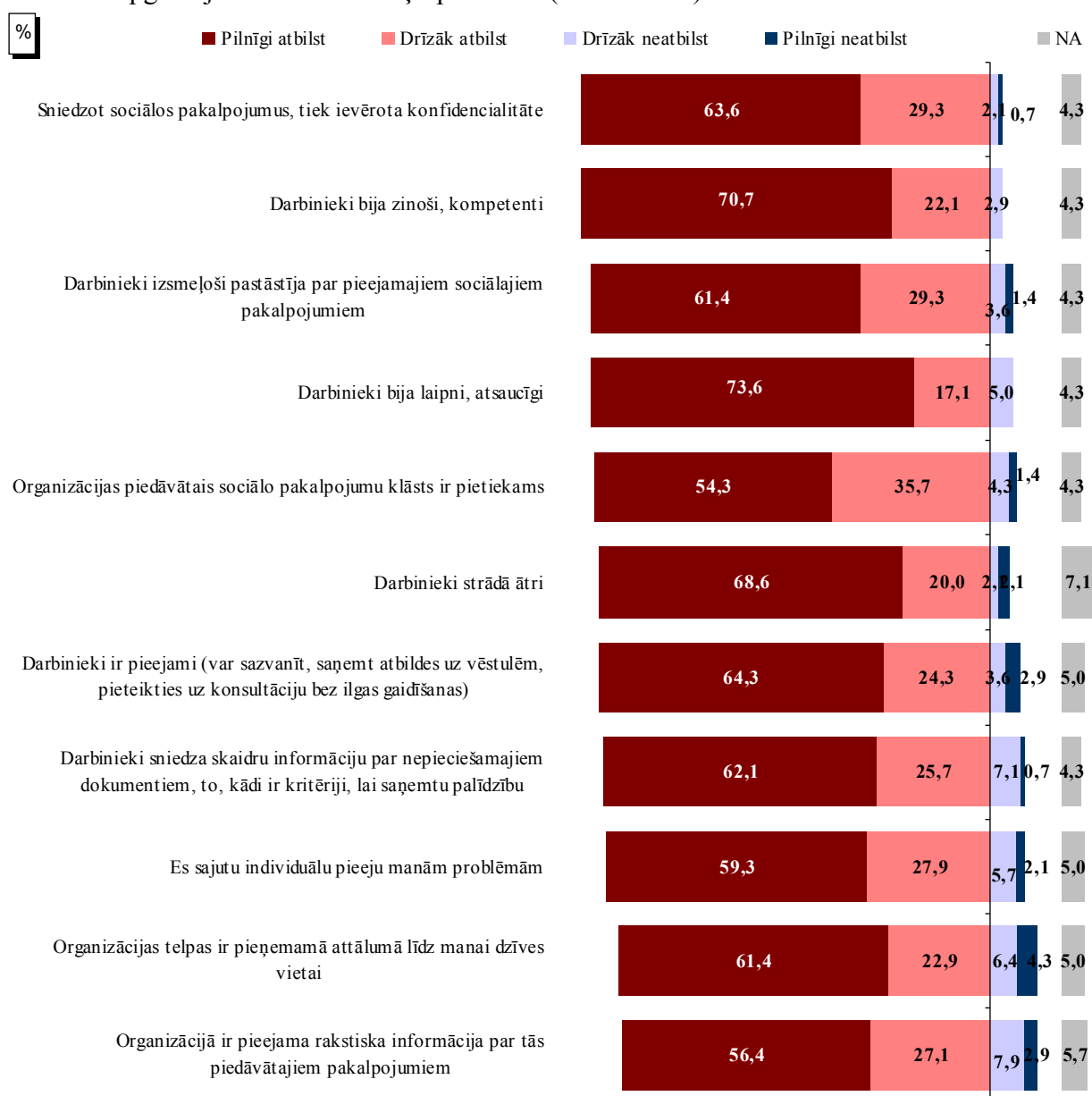
Bāze: visi respondenti, n=1304

9.attēls. Pašvaldības sociālo dienestu darbības vērtējums pēc noteiktiem kritērijiem

Kā redzams 9.attēlā, raksturojot savu pieredzi saskarsmē ar pašvaldības sociālajiem dienestiem, sociālo pakalpojumu saņēmēji pārsvarā bijuši noskaņoti pozitīvi. Vairāk nekā puse respondentu norādījuši, ka sociālo dienestu darbinieki bijuši laipni, atsaucīgi (60%), ziņoši, un kompetenti (57%), strādājuši ātri (53%), ievērojuši konfidencialitāti (53%), snieguši skaidru informāciju par nepieciešamajiem dokumentiem un par to, kādi ir kritēriji, lai saņemtu palīdzību (53%). 52% pakalpojumu saņēmēji norādījuši arī, ka sociālo dienestu darbinieki ir pieejami (var sazvanīt, saņemt atbildes uz vēstulēm, pieteikties uz konsultāciju bez ilgas gaidīšanas”, kā arī 51% minēja, ka viņuprāt sociālais dienests ir pieņemamā attālumā līdz viņu dzīves vietai.

Salīdzinoši kritiskāk vērtēts sociālo pakalpojumu klāsts – 23% respondentu norādīja, ka viņuprāt pašvaldības piedāvātais sociālo pakalpojumu klāsts ir nepietiekams.

Pakalpojumu saņēmēji, kuri pēdējo 12 mēnešu laikā ir saņēmuši kādu no sabiedrisko organizāciju pakalpojumiem, tika lūgti novērtēt šo organizāciju darbu, norādot, cik lielā mērā konkrētie apkalpojumi atbilst arī viņu pieredzei (skat. 10.att.)

Bāze: respondenti, kuri pēdējo 12 mēnešu laikā ir saņēmuši sabiedrisko organizāciju sniegtos sociālos pakalpojumus, n=140

10.attēls. Sabiedrisko organizāciju darbības vērtējums pēc noteiktiem kritērijiem

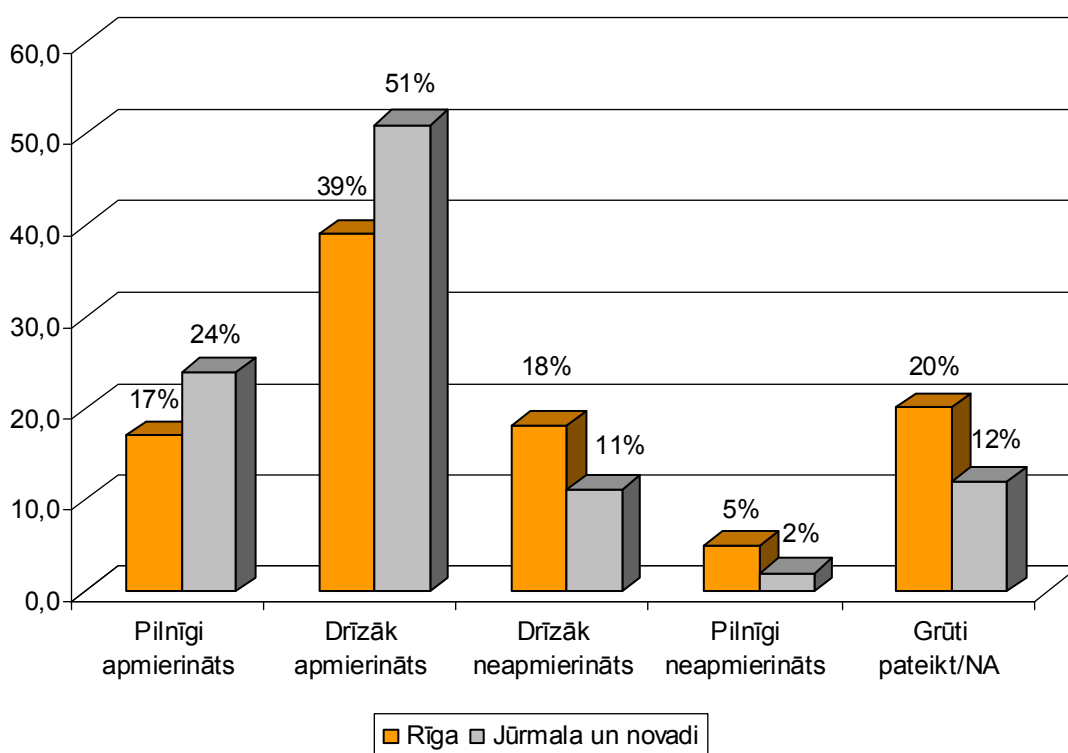
Kā redzams 10.attēlā, līdzīgi, kā vērtējot sociālo dienestu darbu, arī novērtējot to sabiedrisko organizāciju darbību, kas sniedz sociālos pakalpojumus respondentu pašvaldībā, pētījuma dalībnieki bija noskaņoti lielākoties pozitīvi.

Salīdzinot ar pašvaldības sociālo dienestu darbības vērtējumu, sabiedrisko organizāciju darbība vērtēta pozitīvāk. Tomēr jāņem vērā, ka sabiedrisko organizāciju darbu vērtēja salīdzinoši neliela grupa (tikai tie aptaujātie, kuri pēdējo 12 mēnešu laikā ir saņēmuši kādu no šiem pakalpojumiem). Visatzinīgāk vērtēta sabiedrisko organizāciju, īpaši kas sniedz pakalpojumus dienas un atbalsta centros, darbinieku laipnība un atsaucība. Kritiskāk nekā caurmērā vērtēti patversmes pakalpojumi.

Salīdzinot respondentu atbildes par apmierinātību ar konfidencialitātes ievērošanu, sociālo pakalpojumu saņēmēji atzinīgāk novērtēja sabiedrisko organizāciju darbiniekus. Vairāk nekā 2/3 sociālo pakalpojumu saņēmēju norādīja, ka sabiedrisko organizāciju darbinieki bija laipni, atsaucīgi, zinoši, kompetenti un strādāja ātri.

Aptuveni 2/3 (67%) pakalpojumu saņēmēji ļoti pozitīvu vērtējumu sniedza par dienas un atbalsta centru pakalpojumiem, minot, ka tie bijuši kvalitatīvi un pietiekamā apjomā. Par kvalitatīviem un daudzveidības ziņā pietiekamiem tika atzīti sociālās rehabilitācijas pakalpojumi (45%), krīzes centru un konsultatīvo krīzes centru pakalpojumi (44%), kā arī atbalsta un pašpalīdzības grupu pakalpojumi (42%).

Sociālo pakalpojumu saņēmēji tika lūgti novērtēt savu apmierinātību ar saņemtajiem sociālajiem pakalpojumiem kopumā savā pašvaldībā (11.att.).

11.attēls. Aptaujāto pakalpojumu saņēmēju atbildes uz jautājumu "Kā Jūs kopumā vērtējat sociālos pakalpojumus iedzīvotājiem savā pašvaldībā (pilsētā, novadā)?"

Tendences Rīgā

Kā redzams 11.attēlā, kopumā Rīgā, salīdzinot ar Jūrmalu un novadiem ir mazāks apmierināto pakalpojumu saņēmēju loks (56%) un attiecīgi lielāks neapmierināto pakalpojumu saņēmēju skaits (23%).

Vērtējot apmierinātību ar saņemtajiem pakalpojumiem pa konkrētām respondentu sociālajām grupām, jāatzīmē, ka pilnībā ar pakalpojumu apmierinātas Rīgā visbiežāk bija tādas mērķa grupas kā personas ar funkcionāliem traucējumiem (35%), no kurām visvairāk personas ar redzes traucējumiem, jaunieši pēc ārpusģimenes aprūpes (26%), aprūpes mājās saņēmēji (25%).

Ar saņemtajiem pakalpojumiem drīzāk apmierināti nekā neapmierināti Rīgā galvenokārt bija personas ar kustību traucējumiem (49%), jaunieši pēc ārpusģimenes aprūpes (47%), pirmspensijas vecuma cilvēki (46%), personas, kas cietušas vardarbībā (46%), personas ar redzes traucējumiem (46%).

Savukārt ar saņemtajiem pakalpojumiem drīzāk neapmierināti nekā apmierināti visbiežāk bija personas ar dzirdes traucējumiem (31%) un personas, kas atbrīvotas no ieslodzījuma (31%), kā arī daudzbērnu ģimenes (29%) un personas, kas cietušas vardarbībā (26%).

Pilnīgi neapmierinātas ar saņemtajiem pakalpojumiem Rīgas pilsētā visvairāk bija daudzbērnu ģimenes (17%), personas ar atkarības problēmām (11%) un personas, kas cietušas vardarbībā (10%).

Vērtējot Rīgas pašvaldības sociālā dienesta darbinieku darbu, lielākā daļa (55%) sociālo pakalpojumu saņēmēji atzīst, ka darbinieki bija laipni un atsaucīgi, 53% minēja, ka darbinieki bija zinoši un kompetenti un, ka sociālais dienests ir pieņemamā attālumā līdz viņu dzīvesvietai, kā arī 52% minēja, ka sniedzot sociālos pakalpojumus tiek ievērota konfidencialitāte.

23% norādīja, ka viņuprāt pašvaldības piedāvātais sociālo pakalpojumu klāsts ir drīzāk nepietiekams nekā pietiekams, 14% norādīja, ka viņuprāt darbinieki nestrādā pietiekami ātri, 13% minēja, sociālajā dienestā nesajuta individuālu pieeju viņu problēmām un, ka rakstiska informācija par pieejamajiem pakalpojumiem ir viņiem drīzāk nepieejama. Tāpat 12% minēja, ka darbinieki ir drīzāk nepieejami (nevar saņemt atbildes uz vēstulēm, pieteikties uz konsultāciju bez ilgas gaidīšanas), kā arī darbinieki nepietiekami izsmeļoši pastāstīja par pieejamajiem sociālajiem pakalpojumiem, bet 11% norādīja, ka darbinieki ne pārāk izmeļoši sniedza skaidru informāciju par nepieciešamajiem dokumentiem, to, kādi ir kritēriji, lai saņemtu palīdzību.

Tendences novados un Jūrmalā

Kā redzams 11.attēlā, kopumā Jūrmalā un novados, salīdzinot ar Rīgu, ir lielāks apmierināto pakalpojumu saņēmēju loks (75%) un attiecīgi par 10% mazāks neapmierināto pakalpojumu saņēmēju skaits (13%).

Vērtējot apmierinātību ar saņemtajiem pakalpojumiem pa konkrētām respondentu sociālajām grupām, jāatzīmē, ka pilnībā ar pakalpojumu apmierinātas novados un Jūrmalā visbiežāk bija tādas mērķa grupas kā aprūpes mājās saņēmēji (47%), jaunieši pēc ārpusģimenes aprūpes (44%), personas ar redzes traucējumiem (38%).

Ar saņemtajiem pakalpojumiem drīzāk apmierināti nekā neapmierināti novados un Jūrmalā galvenokārt bija daudzbērnu ģimenes (66%), nepilnās ģimenes (58%), personas ar kustību traucējumiem (57%).

Savukārt ar saņemtajiem pakalpojumiem drīzāk neapmierināti nekā apmierināti visbiežāk bija personas ar atkarības problēmām (40%), personas, kas cietušas vardarbībā (33%) un bezpajumtnieki (31%).

Pilnīgi neapmierinātas ar saņemtajiem pakalpojumiem novados un Jūrmalā visvairāk bija bezpajumtnieki (9%), personas ar atkarības problēmām (9%) un personas, kas atbrīvotas no ieslodzījuma vietām (8%).

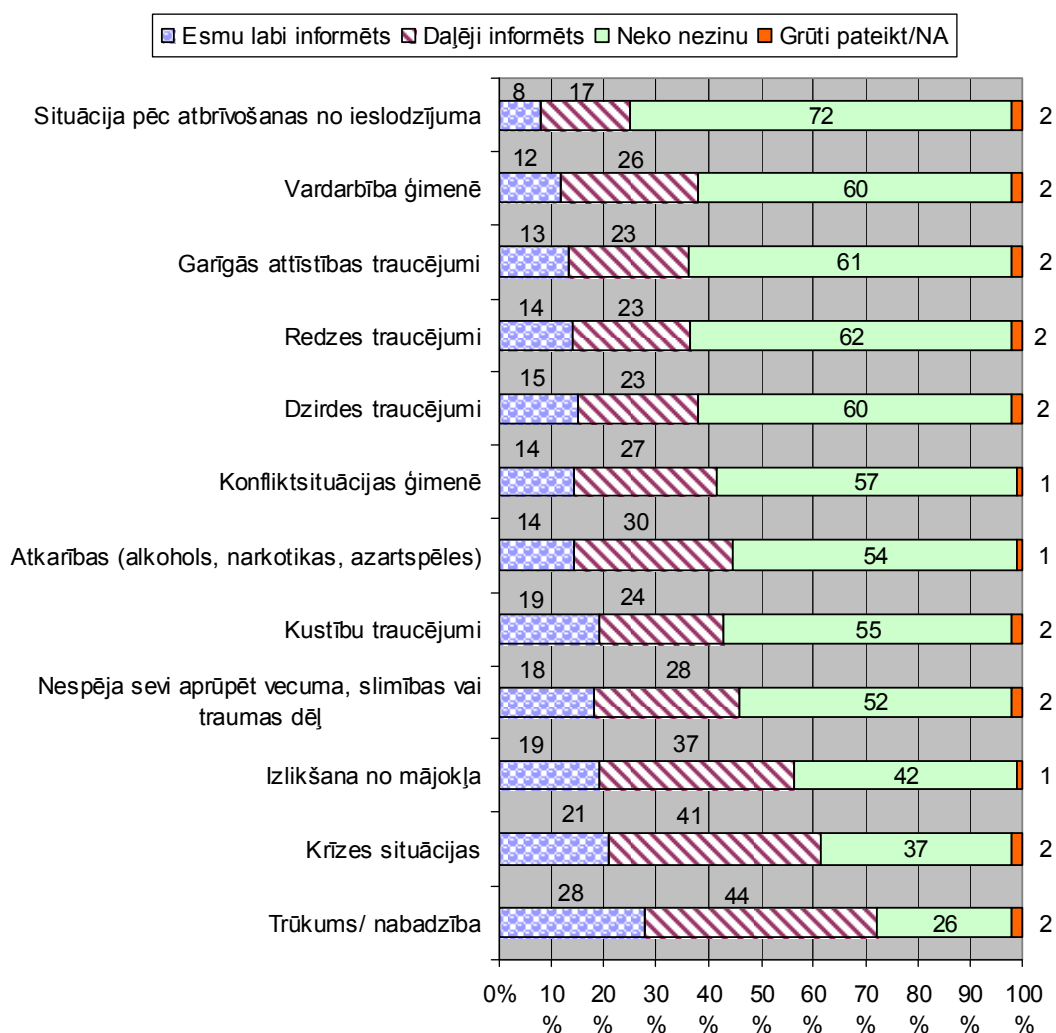
Vērtējot novadu un Jūrmalas pašvaldību sociālo dienestu darbinieku darbu, lielākā daļa (65%) sociālo pakalpojumu saņēmēji atzīst, ka darbinieki bija laipni un atsaucīgi, 61% minēja, ka darbinieki bija zinoši un kompetenti, 58% norādīja, ka darbinieki ir pieejami (var saņemt atbildes uz vēstulēm, pieteikties uz konsultāciju bez ilgas gaidīšanas), 56% minēja, ka darbinieki strādā ātri un kā arī 56% minēja, ka darbinieki sniedza skaidru informāciju par nepieciešamajiem dokumentiem, to, kādi ir kritēriji, lai saņemtu palīdzību.

14% norādīja, ka viņuprāt pašvaldību piedāvātais sociālo pakalpojumu klāsts ir drīzāk nepietiekams nekā pietiekams, 11% norādīja, ka sociālais dienests ir drīzāk nepieņemamā attālumā līdz viņu dzīvesvietai, bet 10% norādīja, ka rakstiska informācija par pieejamajiem pakalpojumiem ir viņiem drīzāk nepieejama.

2.2.3. Sociālo pakalpojumu saņēmēju informētība par pieejamajiem sociālajiem pakalpojumiem

Aptaujātajiem sociālo pakalpojumu saņēmējiem tika lūgts novērtēt, cik informēti viņi jūtas par sociālajiem pakalpojumiem pašvaldībā dažādās dzīves situācijās, kā arī atzīmēt, kur viņi visbiežāk iegūst informāciju par sociālajiem pakalpojumiem, un kādā veidā šo informāciju saņemt būtu visērtāk.

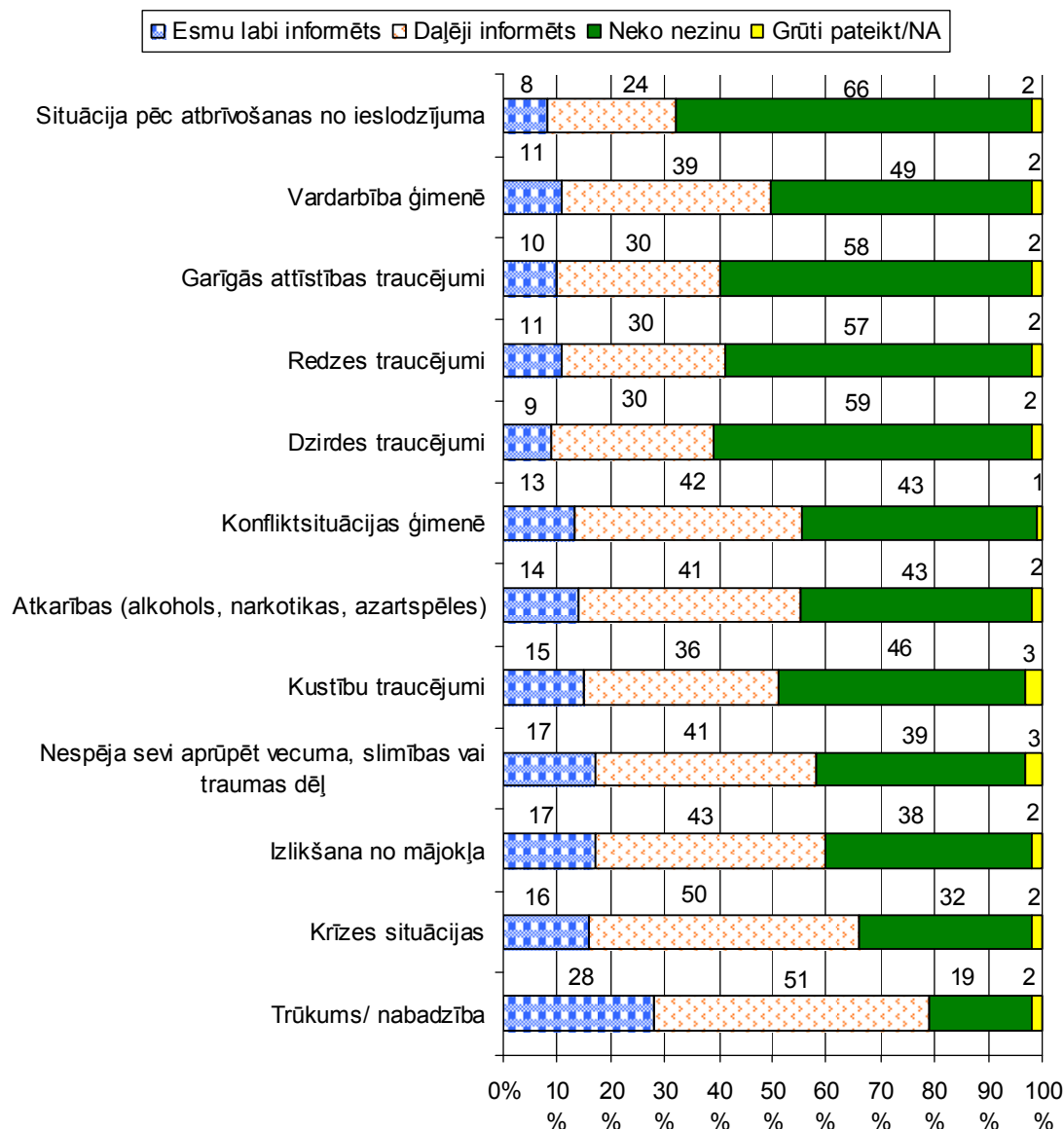
Tendences Rīgā

12.attēls. Rīgā dzīvojošo pakalpojumu saņēmēju informētība par sociālajiem pakalpojumiem savā pašvaldībā dažādās situācijās (% no respondentu kopējā skaita)

Kā redzams 12.attēlā, vislabāk pakalpojumu saņēmēji ir informēti par sociālajiem pakalpojumiem situācijās, kad cilvēks nonāk trūkumā vai nabadzībā, kas, visticamāk, tiek saprasts ar materiālo palīdzību un pabalstiem. Respondenti norādījuši arī, ka jūtas pietiekami informēti par iespējamajiem pakalpojumiem krīzes situācijās un situācijās, kad cilvēks tiek izlikts no mājokļa parādsaistību dēļ.

Savukārt vissliktāk informēti par iespējamajiem pakalpojumiem respondenti bija situācijās, kad cilvēks tiek atbrīvots no ieslodzījuma, redzes, dzirdes un garīgās attīstības traucējumu rašanās gadījumā un vardarbības ģimenē gadījumā.

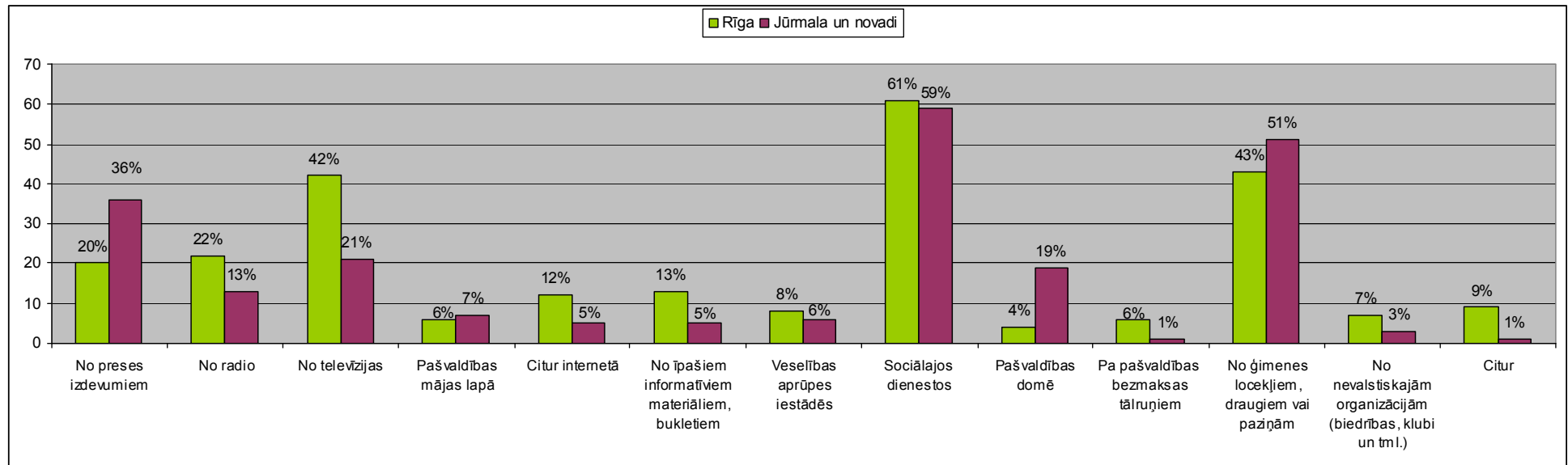

13.attēls. Jūrmalā un novados dzīvojošo pakalpojumu saņēmēju informētība par sociālajiem pakalpojumiem savā pašvaldībā dažādās situācijās (% no respondentu kopējā skaita)

Kā redzams 13.attēlā, Jūrmalā un novados, salīdzinot ar Rīgu, respondenti ir labāk informēti par iespējamajiem pakalpojumiem visās jautājumā piedāvātajās situācijās. Tomēr kopumā, tāpat kā Rīgā, arī Jūrmalā un novados vislabāk respondenti jūtas informēti par iespējamo atbalstu situācijās, kad cilvēks nonācis trūkumā un krīzes situācijā, bet vissliktāk par pakalpojumiem cilvēkiem, kas atbrīvoti no ieslodzījuma, redzes, dzirdes, garīgās attīstības traucējumu rašanās gadījumā. Atšķirībā no Rīgas, Jūrmalā un Rīgā respondenti bija labāk informēti par iespējamajiem pakalpojumiem konfliktsituāciju ģimenē gadījumos, vardarbības ģimenē gadījumos un atkarību gadījumos.

Jāatzīmē, ka gan Rīgā, gan Jūrmalā un novados par sociālajiem pakalpojumiem cilvēkiem, kas nonākuši trūkumā, nabadzībā un krīzes situācijās vissliktāk informēti jūtas pensijas vecuma cilvēki, bezpajumtnieki un personas ar dzirdes traucējumiem. Papildus jāmin, ka par sociālajiem pakalpojumiem, kas pieejami, saskaroties ar vardarbību ģimenē, neko nezina arī 20% no aptaujātajiem, kuri ir cietuši no vardarbības (ģimenē vai ārpus ģimenes).

Sociālo pakalpojumu saņēmēji tika lūgti minēt galvenos informācijas avotus, kas sniedz viņiem nepieciešamo informāciju par atbalstu dažādās dzīves situācijās (skat. 14.att.).

14.attēls. Visbiežāk sastopamie informācijas par sociālajiem pakalpojumiem ieguves avoti

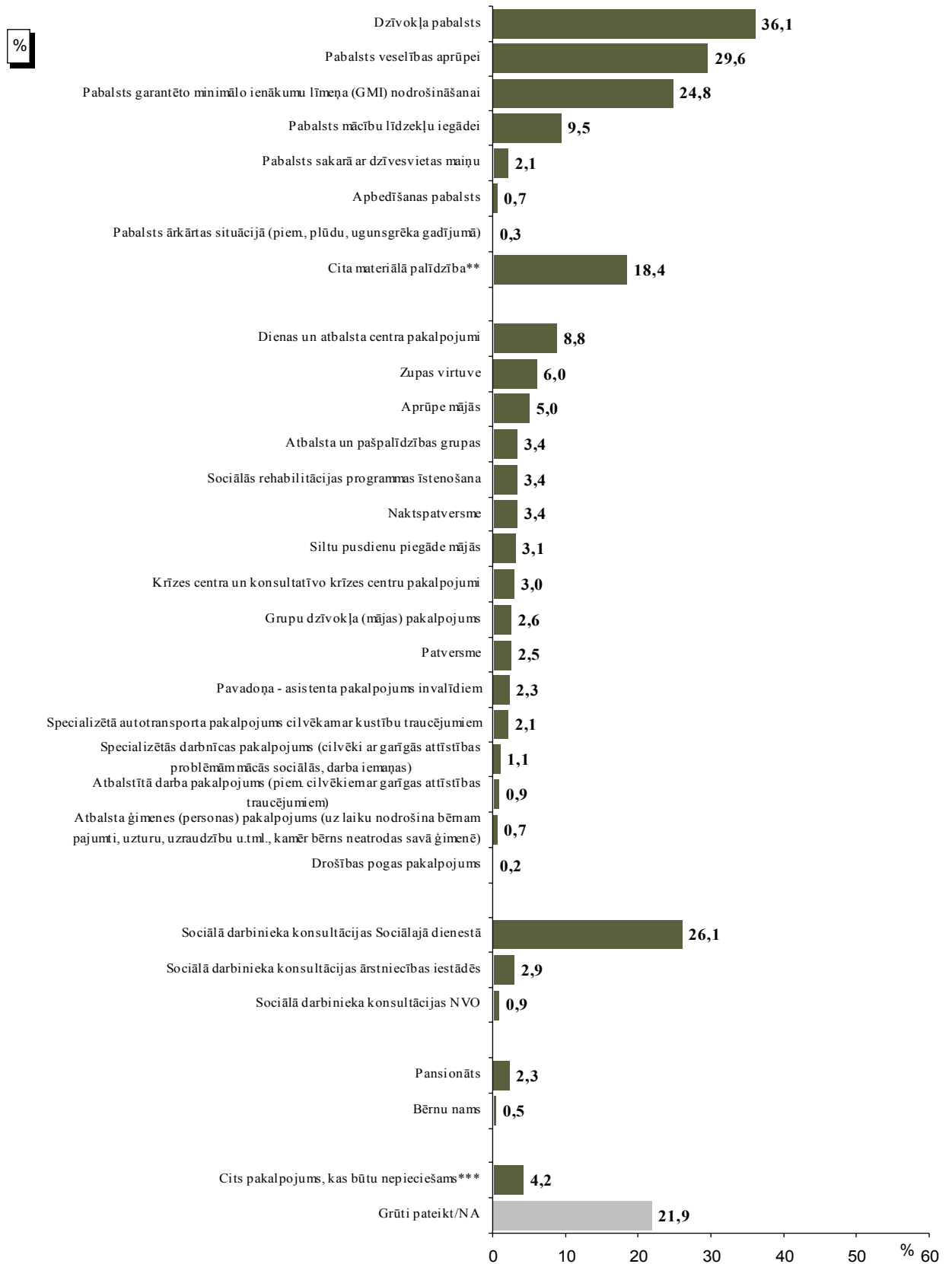
Kā redzams 14.attēlā, lielākā daļa aptaujāto (60%) atbildēja, ka informāciju par sociālajiem pakalpojumiem viņi visbiežāk iegūst sociālajos dienestos. Starp pieciem populārākajiem informācijas avotiem minama arī informācijas iegūšana no ģimenes locekļiem, draugiem vai paziņām (47%), no televīzijas (32%), no preses izdevumiem (28%) un no radio (18%). Gandrīz visās mērķgrupās kā biežāk izmantotais informācijas avots par sociālajiem pakalpojumiem minēts sociālais dienests, lai gan atsevišķas grupas (bezpajumtnieki, no vardarbības cietušie un personas ar atkarības problēmām) biežāk atzīmēja atbildi „no ģimenes locekļiem, draugiem vai paziņām”.

Salīdzinot situāciju Rīgā ar situāciju Jūrmalā un novados, jāsecina, ka Rīgas iedzīvotāji daudz biežāk informāciju gūst no televīzijas un interneta, arī no radio, savukārt Jūrmalā un novados informācija vairāk nekā Rīgā tiek gūta no preses izdevumiem un no ģimenes locekļiem, draugiem vai paziņām, kā arī pašvaldības domē.

Arī, atbildot uz jautājumu par vēlamajiem informācijas avotiem – kādā veidā būtu visērtāk saņemt informāciju par sociālajiem pakalpojumiem pašvaldībā – respondenti visbiežāk minējuši sociālos dienestus (55%), televīziju (26%), preses izdevumus (20%), radio (15%) un ģimenes locekļus, draugus, paziņas (19%).

2.2.4. Sociālo pakalpojumu saņēmēju vajadzības pēc sociālajiem pakalpojumiem

Pētījuma ietvaros aptaujas dalībnieki tika lūgti norādīt, kādus sociālos pakalpojumus savā pašvaldībā viņi vēlētos saņemt (skat. 15.att.).

15.attēls. Sociālo pakalpojumu saņēmēju vajadzības pēc sociālajiem pakalpojumiem

Kā redzams 15.attēlā, lielākā daļa sociālo pakalpojumu saņēmēju kā vēlamos sociālos pakalpojumus nākotnē ir norādījuši materiālo palīdzību, pabalstus – dzīvokļu pabalstus par nepieciešamu atzinuši 36%, pabalstu veselības aprūpei – 30%, pabalstu garantēto minimālo ienākumu (GMI) līmeņa nodrošināšanai – 25%.

Šis apstāklis, pirmkārt, skaidrojams, ar cilvēku izpratnes trūkumu, ka materiālā palīdzība nav sociāls pakalpojums, otrkārt, aptaujas brīdī, kad Latvijas sociālekonomiskā situācija vismagāk skar tieši materiāli viszemāk finansiāli nodrošinātos, ir saprotams, ka pamatvajadzību apmierināšana (pēc ēdiena, apģērba un mājokļa) caur pabalstiem šobrīd klientu vidū dominē pār pakalpojumiem.

Tomēr jāatzīmē, ka raksturojot savas vēlmes tieši pēc sociālajiem pakalpojumiem, izteikti priekšplānā izvirzījās nepieciešamība pēc sociālā darbinieka konsultācijām (30%), salīdzinoši bieži tika minētas arī vajadzības pēc dienas un atbalsta centra pakalpojumiem (9%) un aprūpes mājās pakalpojumiem (5%).

Pie atbilžu varianta „Cits pakalpojums, kas būtu nepieciešams”, respondenti minēja tādus pakalpojumus kā – dzīvojamās platības nodrošināšana, heabilitācija, nodrošināšana ar bērnu dārzu, psihologa, psihoterapeita konsultācijas, ārstniecības pakalpojumi, transporta pakalpojumi, veļas mazgāšanas u.tml. sadzīves pakalpojumi, jurista konsultācijas, slimnieku kopēju pakalpojumi.

Pakalpojumu saņēmēju izteiktās vajadzības pēc sociālajiem pakalpojumiem dalījumā pa mērķa grupām

Daudzbērnu ģimenes

<i>Rīga</i>	<i>Novadi un Jūrmala</i>
<ul style="list-style-type: none"> - Sociālā darbinieka konsultācijas Sociālajā dienestā - Atbalsta un pašpalīdzības grupas - Sociālas rehabilitācijas programmas īstenošana - Krīzes un konsultatīvo krīzes centru pakalpojumi - Bērnu dārzu, bērnu pieskatīšanas pakalpojumi - Ceļa izdevumu segšana, - Bezmaksas medicīniskie pakalpojumi, - Brīvā laika pavadīšanas aktivitātes (piem., kultūras pasākumi, sporta aktivitātes). - Palīdzība kredītu nomaksā, - dienas centru pakalpojumi. <p>Papildus tika ierosināts pārskatīt esošos kritērijus sociālās palīdzības un sociālo pakalpojumu sniegšanā.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Sociāla darbinieka konsultācijas Sociālajā dienestā - Dienas un atbalsta centru pakalpojumi - palīdzība ar pārtiku - transporta izdevumu apmaksā, - pabalsti komunālo izmaksu segšanai, - palīdzība apģērba un apavu iegādē, - zupas virtuves pakalpojumi, - palīdzība atrast mājokli <p>Papildus tika ierosināts pārskatīt kritērijus sociālās palīdzības un sociālo pakalpojumu piešķiršanā,</p>

Nepilnās ģimenes

<i>Rīga</i>	<i>Novadi un Jūrmala</i>
<ul style="list-style-type: none"> - Sociālā darbinieka konsultācijas sociālajā dienestā un ārstniecības iestādēs - Krīzes centru un konsultatīvo krīzes centru pakalpojums - Naktspatversmes pakalpojums 	<ul style="list-style-type: none"> - Sociālā darbinieka konsultācijas Sociālajā dienestā - Dienas un atbalsta centru pakalpojumi - ceļa izdevumu segšana - pašpalīdzības, atbalsta grupas,

<ul style="list-style-type: none"> - palīdzība pārtikas iegādē, siltu pusdienu piegāde mājās - Atbalsta un pašpalīdzības grupas - Sociālas rehabilitācijas programmas īstenošana - Dienas un atbalsta centru pakalpojumi - Patversmes pakalpojums - Bezmaksas medicīniskie pakalpojumi, zāles, dot polisi, - palīdzība apģērba un apavu iegādē, - apmaksāt ceļa izdevumus, - palīdzība atrast mājokli, - bērnudārza, bērnu pieskatīšanas pakalpojumi, <p>Papildus tika norādīts, ka sociālā dienesta darbiniekiem būtu jāmaina attieksme un jābūt ieinteresētākiem, sniedzot pakalpojumus, palīdzību, kā arī sociālajā dienestā būtu vēlams ieviest numuriņu sistēmu, lai varētu izkontrolēt rindas kārtību, būtu vēlams mazināt rindas.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - palīdzība atrast darbu, - palīdzība atrast dzīvokli, - palīdzība iegūt apģērbus un apavus, - apmācības, - palīdzība mājokļa labiekārtošanā, - jurista konsultācijas. <p>Papildus aptaujātie norādījuši, ka viņuprāt aktīvāk būtu jāveido ziedošanas, sponsorēšanas akcijas.</p>
--	--

Pirmspensijas vecuma cilvēki

<i>Rīga</i>	<i>Novadi un Jūrmala</i>
<ul style="list-style-type: none"> - Sociālā darbinieka konsultācijas Sociālajā dienestā - Dienas un atbalsta centru pakalpojumi - Zupas virtuve - Apmaksāt medicīniskos pakalpojumus, dot polisi, - Kopmītņu mājvietu ierādīšana, - psiholoģiskās konsultācijas, garīgais atbalsts, - palīdzība mājokļa iekārtošanā. - palīdzība atrast darbu, - apmācību nodrošināšana, - asistenta pakalpojumi, - atbalsta, pašpalīdzības grupas, - atbalsts komunālo pakalpojumu apmaksai. <p>Papildus tika norādīts, ka nepieciešama vairāk informācija par pieejamajiem pakalpojumiem un palīdzību.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Sociālā darbinieka konsultācijas Sociālajā dienestā - Dienas un atbalsta centru pakalpojumi - palīdzība ar pārtiku, zupas virtuve - Aprūpe mājās - Siltu pusdienu piegāde mājās - Sociālas rehabilitācijas programmas īstenošana - Naktspatversme - Patversmes pakalpojumi - Palīdzība atrast darbu, iesaistīties nodarbinātības pakalpojumos, - kopmītņtipa mājvieta - nepieciešamība pēc informācijas par sociālajiem pakalpojumiem, sociālo palīdzību, - rehabilitācijas pakalpojumi, - palīdzība segt apkures izdevumus, - palīdzība mājokļa labiekārtošanā, - medikamentu kompensēšana <p>Papildus aptaujātie norādījuši, ka vēlētos, lai sociālie darbinieki maina attieksmi pret viņiem un kļūst ieinteresētāki un iejūtīgāki.</p>

Pensijas vecuma cilvēki

<i>Rīga</i>	<i>Novadi un Jūrmala</i>
<ul style="list-style-type: none"> - Aprūpe mājās - Silto pusdienu piegāde mājās - Dienas un atbalsta centra pakalpojumi - Sociālā darbinieka konsultācijas sociālajā dienestā - medicīnas pakalpojumu apmaksā, polises piešķiršana, zāļu kompensēšana - psiholoģiskā palīdzība, garīgais atbalsts, - palīdzība ar pārtiku, - palīdzība mājokļa labiekārtošanā. <p>Papildus tika minēts arī, ka nepieciešams pilnveidot aprūpi mājās un ka būtu jāpārskata kritērijus sociālās palīdzības un sociālo pakalpojumu piešķiršanā</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Sociālā darbinieka konsultācijas Sociālajā dienestā - Aprūpe mājās - Pansionāts - Silto pusdienu piegāde mājās - Dienas un atbalsta centru pakalpojumi - Grupu dzīvokļa pakalpojums - psiholoģiskais atbalsts (lai kāds atnāk apciemot, neaizmirst) - palīdzība komunālo pakalpojumu samaksai, - palīdzība segt apkures izdevumus, - pilnveidot aprūpi mājās, - apmaksāt medicīniskos pakalpojumus, - nodrošināt polisi, - palīdzība sadzīves pakalpojumu saņemšanā (piemēram, veļas mazgātuvēs u.c.).

Personas ar kustību traucējumiem

<i>Rīga</i>	<i>Novadi un Jūrmala</i>
<ul style="list-style-type: none"> - Sociālā darbinieka konsultācijas Sociālajā dienestā - Aprūpe mājās - Pavadoņa, asistenta pakalpojums invalīdiem - Specializētā autotransporta pakalpojums cilvēkiem ar kustību traucējumiem - Dienas un atbalsta centra pakalpojums - Zupas virtuve - Medicīnas pakalpojumu apmaksā, polises, zāles - palīdzība mājokļa labiekārtošanā, - transporta pakalpojumi - kultūras pasākumu organizēšana - psiholoģiskās konsultācijas, garīgais atbalsts, - asistenta pakalpojumi, - mājokļa, vides pielāgošana - tehnisko palīglīdzekļu nodrošināšana 	<ul style="list-style-type: none"> - Sociālā darbinieka konsultācijas Sociālajā dienestā - Aprūpe mājās - Pansionāts - Sociālas rehabilitācijas programmas īstenošana - Silto pusdienu piegāde mājās - Pavadoņa, asistenta pakalpojums personām ar invaliditāti - Specializētā autotransporta pakalpojums personām ar kustību traucējumiem - Dienas un atbalsta centra pakalpojumi - nepieciešamība pēc informācijas par sociālajiem pakalpojumiem, sociālo palīdzību - mājokļu un vides pielāgošana, - tehniskie palīglīdzekļi. - apmācības, - palīdzība apkures maksājumu segšanai, - palīdzība ar apģērbu un apaviem, - psiholoģiskais atbalsts (lai kāds atnāk apciemot, neaizmirst), - kompensēt medikamentu iegādi.

Personas ar redzes traucējumiem

<i>Rīga</i>	<i>Novadi un Jūrmala</i>
<ul style="list-style-type: none"> - Sociālā darbinieka konsultācijas Sociālajā dienestā - Aprūpe mājās - Zupas virtuve - Pavadoņa, asistenta pakalpojums - Pansionāts - Sociālās rehabilitācijas programmas īstenošana - psiholoģiskā palīdzība, garīgais atbalsts - ceļa izdevumu segšana, - nepieciešamība pēc informācijas pieejamības, - palīdzība mājokļu labiekārtošanā, - palīdzība medikamentu iegādē, - dienas centru pakalpojumi, - apmācības, - nepieciešamība pēc iesaistes brīvā laika pavadīšanas aktivitātēs (piem., kultūras pasākumi, sporta aktivitātes). 	<ul style="list-style-type: none"> - Sociālā darbinieka konsultācijas Sociālajā dienestā - Aprūpe mājās - Pavadoņa, asistenta pakalpojums - Dienas un atbalsta centra pakalpojums - Pansionāts - Siltu pusdienu piegāde mājās - Sociālās rehabilitācijas programmas īstenošana - apmācības, - psiholoģiskais atbalsts (lai kāds atnāk apciemot, neaizmirst), - pabalsti dažādiem sadzīves pakalpojumiem <p>Papildus aptaujātie norādīja, ka vēlētos, lai sociālajiem dienestiem būtu plašākas telpas,</p>

Personas ar dzirdes traucējumiem

<i>Rīga</i>	<i>Novadi un Jūrmala</i>
<ul style="list-style-type: none"> - Sociālā darbinieka konsultācijas Sociālajā dienestā - Aprūpe mājās - Silto pusdienu piegāde mājās - Dienas un atbalsta centra pakalpojumi - Pavadoņa asistenta pakalpojums - Pansionāts - saņemot sociālā dienesta pakalpojumus, būtu nepieciešami surdotulku pakalpojumi, - medicīnisko pakalpojumu apmaksā, polises, medikamentu kompensācija - informācijas pieejamība, - psiholoģiskā palīdzība, garīgais atbalsts, - kopmītņu mājokļu ierādīšana, - transporta pakalpojumi, - kultūras pasākumi, - palīdzība tehnisko palīglīdzekļu iegādē. <p>Papildus tika norādīts, ka nepieciešams pārskatīt kritērijus sociālās palīdzības un sociālo pakalpojumu piešķiršanā un ka sociālā dienesta darbiniekiem vajadzētu būt iejutīgākiem un uzlabot attieksmi.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Sociāla darbinieka konsultācijas Sociālajā dienestā - Pansionāts - Aprūpe mājās - Silto pusdienu piegāde mājās - Sociālās rehabilitācijas programmas īstenošana - Dienas un atbalsta centra pakalpojums - Zupas virtuve - palīdzība atrast darbu - palīdzība, apmaksājot medicīniskos pakalpojumus, dot polisi

Personas ar garīgās attīstības traucējumiem

<i>Rīga</i>	<i>Novadi un Jūrmala</i>
<ul style="list-style-type: none"> - Sociālā darbinieka konsultācijas sociālajā dienestā - Dienas un atbalsta centra pakalpojums - Grupu dzīvokļa (mājas) pakalpojums - Specializētas darbnīcas pakalpojums - Pavadoņa asistenta pakalpojums - Atbalstīta darba pakalpojums - Aprūpe mājās 	<ul style="list-style-type: none"> - Dienas un atbalsta centra pakalpojums - Dienas un atbalsta centra pakalpojums - Specializētas darbnīcas pakalpojums - Atbalsta un pašpalīdzības grupas - Atbalstīta darba pakalpojums - Sociālās rehabilitācijas programmas īstenošana

Bezpajumtnieki

<i>Rīga</i>	<i>Novadi un Jūrmala</i>
<ul style="list-style-type: none"> - Naktspatversme - Sociāla darbinieka konsultācijas Sociālajā dienestā - Dienas un atbalsta centra pakalpojums - Palīdzība ar pārtiku, zupas virtuve - Patversme - Krīzes un konsultatīvo krīzes centru pakalpojums - Atbalsta un pašpalīdzības grupas - patvērumš, sociālās mājas, kurās varētu uzturēties arī pa dienu, - kopmītņtipa mājokļu ierādīšana - palīdzība atrast darbu - medicīnisko pakalpojumu apmaksā 	<ul style="list-style-type: none"> - Zupas virtuve - Naktspatversme - Patversme. Vairākkārtīgi izteikt ierosinājums attīstīt patversmju pakalpojumus (kvantitātes un kvalitātes ziņā) - Sociāla darbinieka konsultācijas Sociālajā dienestā - Bērnu nams - Pansionāts - Dienas un atbalsta centra pakalpojums - Krīzes un konsultatīvo krīzes centru pakalpojums - patvērumš dienas laikā, - medikamentu apmaksā.

Bezdarbnieki

<i>Rīga</i>	<i>Novadi un Jūrmala</i>
<ul style="list-style-type: none"> - Sociāla darbinieka konsultācijas Sociālajā dienestā - Krīzes un konsultatīvo krīzes centru pakalpojums - Naktspatversme - Palīdzība ar pārtiku, zupas virtuve - Atbalsta un pašpalīdzības grupas - Dienas un atbalsta centra pakalpojums - palīdzība atrast darbu, - medicīnisko pakalpojumu apmaksā, zāļu kompensēšana, polises, - ceļa izdevumu segšana - palīdzība atrast mājokli. - nepieciešamība pēc informācijas par pieejamajiem pakalpojumiem, - bērnu dārzu, bērnu pieskatīšanas pakalpojumi, - kopmītņtipa mājokļu ierādīšana 	<ul style="list-style-type: none"> - Sociāla darbinieka konsultācijas Sociālajā dienestā - Zupas virtuve - Naktspatversme - Patversme - Dienas un atbalsta centra pakalpojums - palīdzība atrast darbu, - labāka informētība par pieejamajiem pakalpojumiem un palīdzību. - palīdzība apģērbu un apavu iegādē, - jurista konsultācijas <p>Papildus tika norādīts, ka nepieciešams pārskatīt kritērijus sociālās palīdzības un sociālo pakalpojumu piešķiršanā.</p>

Papildus tika norādīts, ka sociālajā dienestā būtu vēlams ieviest numuriņu sistēmu, lai varētu izkontrolēt rindas kārtību, būtu vēlams mazināt rindas	
---	--

No ieslodzījuma vietām atbrīvotās personas

<i>Rīga</i>	<i>Novadi un Jūrmala</i>
<ul style="list-style-type: none"> - Sociāla darbinieka konsultācijas Sociālajā dienestā un NVO - Dienas un atbalsta centra pakalpojums - Naktspatversme - Palīdzība ar pārtiku, zupas virtuve - palīdzība atrast darbu - palīdzība atrast mājokli - ceļa izdevumu segšana, - medikamentu kompensēšana, - palīdzība ar kredītu segšanu, - apmācības, - palīdzība dokumentu kārtošanā, - jurista pakalpojumi. 	<ul style="list-style-type: none"> - Sociāla darbinieka konsultācijas sociālajā dienestā un ārstniecības iestādēs - Zupas virtuve - Naktspatversme - Patversme - Pansionāts - Bērnu nams - vairāk informācijas par pieejamajiem pakalpojumiem <p>Papildus respondenti norādījuši, ka vēlētos, lai sociālie darbinieki maina attieksmi pret viņiem un kļūst ieinteresētāki un iejūtīgāki.</p>

No vardarbības cietušās personas

<i>Rīga</i>	<i>Novadi un Jūrmala</i>
<ul style="list-style-type: none"> - Krīzes centra un konsultatīvo krīzes centru pakalpojums - Sociālā darbinieka konsultācijas Sociālajā dienestā - Dienas un atbalsta centra pakalpojumi - Naktspatversme - Patversme - Atbalsta un pašpalīdzības grupas - Sociālās rehabilitācijas programmas īstenošana - Grupu dzīvokļa (mājas) pakalpojums, kopmītņtipa mājokļa ierādīšana - medicīnisko pakalpojumu apmaksā, polises - palīdzība atrast mājokli - palīdzība atrast darbu - palīdzība ar pārtiku - nepieciešamība pēc informācijas par pieejamajiem pakalpojumiem, - psiholoģiskā palīdzība, garīgais atbalsts, - palīdzība ar apģērbu, apaviem, - palīdzība kredītu segšanā, - apmācības, - jurista konsultācijas. 	<ul style="list-style-type: none"> - palīdzība ar pārtiku, zupas virtuve - Sociālā darbinieka konsultācijas Sociālajā dienestā - Naktspatversme - Patversme - Dienas un atbalsta centra pakalpojumi - Sociālā darbinieka konsultācijas Ārstniecības iestādēs - Pansionāts - Sociālās rehabilitācijas programmas īstenošana - Aprūpe mājās - labāka informētība par pieejamajiem pakalpojumiem un palīdzību, - psiholoģiskā palīdzība, garīgais atbalsts - transporta izdevumu apmaksā, - palīdzība medikamentu apmaksā - brīvā laika pavadīšanas aktivitātes

Personas ar atkarības problēmām

<i>Rīga</i>	<i>Novadi un Jūrmala</i>
<ul style="list-style-type: none"> - Sociālā darbinieka konsultācijas sociālajā dienestā, NVO un ārstniecības iestādēs - Grupu dzīvokļa (mājas) pakalpojums - Dienas un atbalsta centra pakalpojumi - Sociālās rehabilitācijas programmas īstenošana - Patversme - Krīzes centra un konsultatīvo krīzes centru pakalpojums - Naktspatversme - Palīdzība ar pārtiku, zupas virtuve - Sociālā darbinieka konsultācijas - Aprūpe mājās - Siltu pusdienu piegāde mājās - Atbalsta un pašpalīdzības grupas - palīdzība atrast darbu, - sociālās rehabilitācijas pakalpojumi, t.sk. arī palīdzība atkarību ārstēšanā - medicīnas pakalpojumu apmaksā, - palīdzība mājokļa labiekārtošanā. - palīdzība atrast mājokli, - nepieciešamība pēc informācijas par pieejamajiem pakalpojumiem, - psiholoģiskā palīdzība, garīgais atbalsts, - brīvā laika pavadīšanas aktivitātes (piem., kultūras pasākumi), <p>Papildus norādīts, ka pakalpojumu un palīdzības sniegšanas procesā būtu vēlams mazināt birokrātiju.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Sociālā darbinieka konsultācijas Sociālajā dienestā - Krīzes centra un konsultatīvo krīzes centru pakalpojums - Naktspatversme - palīdzība ar pārtiku, zupas virtuve - Sociālā darbinieka konsultācijas Ārstniecības iestādēs - Atbalsta un pašpalīdzības grupas - Patversme - Sociālās rehabilitācijas programmas īstenošana - Dienas un atbalsta centra pakalpojumi - palīdzība atrast darbu, - nepieciešams vairāk informācijas par pieejamajiem pakalpojumiem, - palīdzība ar apkuri, - palīdzība medikamentu apmaksāšanai, - palīdzība atkarības ārstēšanai. <p>Papildus aptaujātās personas uzskata, ka sociālajam dienestam vajag vairāk darbinieku, daļa norādījuši, ka vēlētos, lai sociālie darbinieki maina attieksmi pret viņiem un kļūst ieinteresētāki un iejūtīgāki, kā arī sociālajam dienestam būtu jāpārskata kritērijus sociālās palīdzības un sociālo pakalpojumu piešķiršanā</p>

Jaunieši pēc ārpusģimenes aprūpes

<i>Rīga</i>	<i>Novadi un Jūrmala</i>
<ul style="list-style-type: none"> - Sociālā darbinieka konsultācijas Sociālajā dienestā - palīdzība mājokļa labiekārtošanā - palīdzība atrast mājokli - palīdzība ar apģērbu un apaviem - medicīnas pakalpojumu apmaksā - brīvā laika pavadīšanas aktivitātes (piem., kultūras pasākumi). <p>Papildus norādīts, ka jauniešiem pēc ārpusģimenes aprūpes mērķēto pakalpojumu, palīdzības apjoms būtu jāpalielina.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Sociālā darbinieka konsultācijas Sociālajā dienestā - palīdzība, lai nodrošinātu pārtiku, - pabalstus dažādiem sadzīves pakalpojumiem <p>Papildus tika minēts, ka vēlētos, lai sociālajos dienestos tiktu uzlabota pieņemšanas kārtība (lai mazinātos rindas, lai tiktu ieviesta numuriņu elektroniskā sistēma).</p>

Aprūpes mājās saņēmēji

<i>Rīga</i>	<i>Novadi un Jūrmala</i>
<ul style="list-style-type: none"> - Sociālā darbinieka konsultācijas Sociālajā dienestā - Aprūpe mājās - Zupas virtuve - Pavadoņa asistenta pakalpojums - Specializētā autotransporta pakalpojums - Sociālās rehabilitācijas programmas īstenošana 	<ul style="list-style-type: none"> - Aprūpe mājās - Pavadoņa asistenta pakalpojums - Siltu pusdienu piegāde mājās - Pansionāts - Sociālā darbinieka konsultācijas Sociālajā dienestā - Specializētā autotransporta pakalpojums - Sociālās rehabilitācijas programmas īstenošana

Ģimene ar bērnu invalīdu

<i>Rīga</i>	<i>Novadi un Jūrmala</i>
<ul style="list-style-type: none"> - Dienas un atbalsta centru pakalpojumi - Pavadoņa asistenta pakalpojums - Sociālās rehabilitācijas programmas īstenošana - Specializētā autotransporta pakalpojums - Sociālā darbinieka konsultācijas Ārstniecības iestādēs - Aprūpe mājās - Siltu pusdienu piegāde mājās - Zupas virtuve - Sociālā darbinieka konsultācijas sociālajā dienestā - Pansionāts 	<ul style="list-style-type: none"> - Dienas un atbalsta centru pakalpojumi - Sociālā darbinieka konsultācijas Sociālajā dienestā - Atbalsta un pašpalīdzības grupas - Pavadoņa – asistenta pakalpojums - Sociālās rehabilitācijas programmas īstenošana

Jāsecina, ka gandrīz visās mērķa grupās gan Rīgā, gan Jūrmalā un novados līdzās jau šobrīd esošajiem sociālajiem pakalpojumiem (dienas centri, rehabilitācijas programmas, sociālā dienesta pakalpojumi, ilgstošās aprūpes iestādes u.c.), kuru saņemšana arī turpmāk visiem pakalpojuma saņēmējiem ir šķirtusi būtiska, tika minēti arī pakalpojumi, kas vairāk vērsti uz pamatvajadzību (vajadzība pēc ēdiena, apģērba, mājokļa, veselības aprūpes nepieciešamība, mobilitāte (ar palīgīdzekļiem, transportu)) apmierināšanu.

Papildus vairāku mērķgrupu pārstāvji norādījuši, ka vēlētos, lai sociālajos dienestos tiktu uzlabota pieņemšanas kārtība (lai mazinātos rindas, lai tiktu ieviesta numuriņu elektroniskā sistēma), pakalpojumu, palīdzības apjoms tiktu palielināts, kā arī pakalpojumu un palīdzības sniegšanas procesā tiktu mazināta birokrātija. Tika minēts arī, ka sociālajiem dienestiem vajadzētu vairāk darbinieku. Daļa pakalpojumu saņēmēju norādījuši, ka vēlētos, lai sociālie darbinieki mainītu attieksmi pret viņiem un kļūst ieinteresētāki un iejūtīgāki, kā arī sociālajam dienestam būtu jāpārskata kritēriji sociālās palīdzības un sociālo pakalpojumu piešķiršanā.

2.2.5. Personu, kas atbrīvotas no ieslodzījuma vietām kā sociālo pakalpojumu saņēmēju raksturojums

Saskaņā ar Rīgas plānošanas reģiona pašvaldību pieprasījumu, kurā minēts, ka reģionā šobrīd vismazāk attīstīti ir tieši pakalpojumi personām, kas atbrīvotas no ieslodzījuma vietām, programmā īpaši tiek analizētas personu, kas atbrīvotas no ieslodzījuma vietām kā sociālo pakalpojumu saņēmēju sociālais portrets, sociālās problēmas un vajadzības pēc sociālajiem pakalpojumiem, kā arī esošo sociālo pakalpojumu piedāvājums personām, kas atbrīvotas no ieslodzījuma vietām Rīgas plānošanas reģionā.

5% no kopējā respondentu skaita iepriekš minētās 2009.gada decembrī notikušās Rīgas plānošanas reģiona sociālo pakalpojumu saņēmēju aptaujas ietvaros, norādīja, ka savā ģimenē vai mājsaimniecībā dzīvo kopā ar cilvēkiem, kas atbrīvoti no soda izciešanas vietas pirms mazāk nekā 3 gadiem, bet 54 personas, kas sastāda 4 % no kopējā respondentu skaita, norādīja, ka pašas ir atbrīvotas no pēdējo 3 gadu laikā ieslodzījuma (turpmāk tekstā – mērķgrupa).

No ieslodzījuma vietām atbrīvoto personu sociālais portrets

Lielākā daļa respondentu (74%) no aptaujātajiem mērķgrupas sociālo pakalpojumu saņēmējiem bija vīrieši, attiecīgi sieviešu īpatsvars izlasē ir 26 %. Kopējā pētījumā tas ir lielākais vīriešu īpatsvars salīdzinājumā ar citām mērķgrupām. Tālāk seko vīrieši ar atkarības problēmām, kas ir 69% no kopējā respondentu skaita un vīrieši – bezpajumtnieki attiecīgi 64% no kopējā respondentu skaita.

Analizējot datus par aptaujāto mērķgrupas sociālo dienestu klientu vecumu, jāsecina, ka visvairāk (48%) pētījumā piedalījušās personas vecumā no 25 līdz 40 gadiem. Tālāk seko (37%) personas vecuma grupā no 41 līdz 54 gadiem. Jaunieši vecumā no 15 līdz 24 gadiem ir trešā lielākā mērķgrupa, kas sastāda 9% no kopējā mērķgrupas skaita.

Algotu darbu strādā tikai 4% no aptaujātajiem mērķgrupas sociālo pakalpojumu saņēmējiem. Attiecīgi bezdarbnieki ir 96% personas, kas atbrīvotas no ieslodzījuma pēdējo trīs gadu laikā.

Gandrīz puse (41%) mērķgrupas respondentu savās anketās norāda, ka viņiem nav ienākumu. Savukārt 18% no kopējā mērķgrupas respondentu skaita atzīmē, ka vidējie mēneša ienākumi pēc nodokļu nomaksas uz vienu ģimenes locekli ir no 1Ls līdz 40 Ls. Tālāk seko 15 % respondentu, kas savās anketās nosauca summas no Ls 41 līdz Ls 90.

Pētījuma ietvaros aptaujāti 56% krievu un 17% citu tautību pārstāvji, attiecīgi latvieši sastāda 28 % no kopējā mērķgrupas respondentu skaita. Salīdzinot ar citām mērķgrupām, tas ir vismazākais īpatsvars no kopējā respondentu skaita.

Analizējot iegūtos datus par respondentu izglītību, var secināt, ka aptuveni piektā daļa (20%) savās anketās atzīmē arodizglītību, bet lielākais skaits (35%) norāda pie izglītības līmeņa pamatizglītību. 26% no kopējā mērķgrupas respondentu skaita norāda, ka viņiem ir vidējā vai vidējā profesionālā izglītība. Nepabeigta pamatizglītība ir 15% un 2% atzīmē, ka viņiem ir augstākā izglītība. mērķgrupas respondentu

Jāatzīmē, ka 80% aptaujāto mērķgrupas sociālo pakalpojumu saņēmēju dzīvo pilsētās, 13% novadu centros, kas nav pilsētas, un 7% kādā citā apdzīvotā vietā (kas nav ne pilsēta, ne novada centrs). Aptuveni šāda attiecību proporcija ir visā pētījumā, proti, 76% no kopējā pētījumā piedalījušo respondentu skaita dzīvo pilsētās

No ieslodzījuma atbrīvoto personu kā sociālo pakalpojumu saņēmēju visbiežāk sastopamās problēmas

Jautājums, kas pētījumā tika uzdots tikai personām, kas atbrīvojušās no ieslodzījuma vietām bija: „Ar kādām problēmām Jūs saskārties, iznākot no ieslodzījuma vietas?” Trīs biežāk nosauktās problēmas bija noteiktas dzīvesvietas trūkums (44%), bezdarbs, grūtības atrast darbu

(35%) un finansiālas grūtības (20%). Savukārt mazāk tikai 6% no mērķgrupas respondentu skaita norāda uz grūtībām nokārtot dokumentus, bet apkārtējo negatīvo attieksmi un problēmas ar pabalstiem un to saņemšanu atzīmē attiecīgi 4 % no mērķgrupas. Salīdzinoši liela daļa tas ir 26 % nav atbildējuši vai atbildējuši ar atbildi „rūti pateikt”.

Aptaujāto sociālo pakalpojumu saņēmēju piecas biežāk norādītās problēmas, situācijas, ar kādām viņi saskārušies pēdējo 12 mēnešu laikā bija:

- grūtības atrast darbu, šo problēmu 70 % no mērķgrupas atzīmēja kā galveno;
- 63 % respondenti savās anketās norāda uz grūtībām iegādāties nepieciešamo pārtiku naudas līdzekļu trūkuma dēļ;
- vairāk kā puse (54 %) no mērķgrupas respondentu skaita atzīst, ka pastāv grūtības iegādāties nepieciešamo apģērbu, apavus naudas līdzekļu trūkuma dēļ;
- naudas līdzekļu trūkuma dēļ 43 % saskaras ar grūtībām ārstēties;
- grūtības atrast piemērotu mājokli atzīst 35 % no mērķgrupas respondentu skaita.

Kā jau iepriekš minēts, 74 % no mērķgrupas respondentu skaita anketās atzīmē, ka dzīvo vieni.

Pētījumā ir apkopoti dati par jautājumu „Vai pēdējo 12 mēnešu laikā ar kādu no šīm problēmām ir saskārušies cilvēki, kas dzīvo kopā ar Jums?” iegūtās atbildes liecina, ka visvairāk, tas ir 13% no respondentiem norāda uz grūtībām ārstēties naudas trūkuma dēļ. Tālāk seko grūtības iegādāties nepieciešamo pārtiku naudas līdzekļu trūkuma dēļ (9 %). Savukārt 7 % no kopējā respondentu skaita norāda gan uz grūtībām atrast darbu, gan uz apģērbu un apavu iegādes grūtībām naudas līdzekļu trūkuma dēļ.

No ieslodzījuma atbrīvoto personu saņemtie sociālie pakalpojumi

Pētījuma ietvaros tika noskaidrots, kādus sociālos pakalpojumus respondenti vai viņu ģimenes locekļi pēdējā gada laikā ir saņēmuši savā pašvaldībā, kā arī apzināts, vai aptaujātie ir saskārušies ar situāciju, kad nepieciešamie pakalpojumi netiek piedāvāti vai netiek saņemti.

Kopējā pētījumā sadaļā par *saņemtajiem sociālajiem pakalpojumiem* mērķgrupas atbildes ir tikai pie diviem pakalpojumiem – naktspatversme un zupas virtuve. Salīdzinājumam jāpiemin arī bezpajumtnieku mērķgrupas atbildes. Naktspatversmi minējuši 64 % bezpajumtnieku, šo pakalpojumu biežāk nekā caurmērā atzīmējuši arī no ieslodzījuma vietām atbrīvotie (30%). Pēdējā gada laikā izmantojuši zupas virtuves pakalpojumus, biežāk nekā caurmērā atzīmēja bezpajumtnieki (39%), no ieslodzījuma vietām atbrīvotie (28%).

Uz jautājumu: *"Kādus sociālos pakalpojumus Jūs vai Jūsu ģimenes locekļi, kuri dzīvo kopā ar Jums, esat saņēmis savā pašvaldībā (pilsētā, novadā) pēdējo 12 mēnešu laikā?"* no ieslodzījuma vietām atbrīvoto personu apkopotās atbildes liecina, ka visvairāk atbildes par pabalstiem norāda uz to, ka 44% saņēmuši pabalstu garantētā minimālā ienākuma nodrošināšanai. Analizējot datus sadaļā par pakalpojumiem, visvairāk (30%) respondenti norāda par naktspatversmes pakalpojuma saņemšanu, tālāk seko zupas virtuves pakalpojumi (28%) un patversmes pakalpojumi (24%). Tikai 15% no mērķgrupas kopējā respondentu skaita atbild par sociālās rehabilitācijas programmas pakalpojumiem. Sadaļā par sociālā darbinieka konsultācijām vairāk kā puse (54 %) atzīmē sociālā darbinieka konsultācijas sociālajā dienestā.

91% no mērķgrupas respondentiem norāda, ka sociālos pakalpojumus saņem pašvaldības iestāžu sniegtos sociālos pakalpojumus. Savukārt 15 % no kopējā respondentu skaita atzīmē, ka pakalpojumus saņem no sabiedriskām organizācijām.

Pētījuma ietvaros tika uzdots jautājums par klientu iesaistīšanos kādā sabiedriskā organizācijā, kas darbojas sociālajā jomā. Visu respondentu atbildes liecina, ka 7 % atbild apstiprinoši, savukārt 92 % no kopējā respondentu skaita atbild ar „nē”. Apkopotās atbildes par dažādām mērķgrupām norāda, ka no ieslodzījuma vietām atbrīvotās personas (17%) visvairāk no visām mērķa grupām ir saistītas ar sabiedriskām organizācijām, kas darbojas sociālajā jomā

Kopējās atbildes par *nesaņemtajiem sociālajiem pakalpojumiem* liecina par to, ka ¾ aptaujāto, vai 76 % no kopējā respondentu skaita savās anketās atbild, ka nav saskārušies ar situāciju, kurā nebūtu saņēmuši kādu vajadzīgu pašvaldības sociālo pakalpojumu.

To, ka ir saskārušies ar šādām situācijām, kad netiek saņemts kāds vajadzīgs pašvaldības sociālais pakalpojums, visbiežāk atzīmēja no ieslodzījuma vietām atbrīvotie (42%), tālāk attiecīgi - personas ar atkarības problēmām (41%) un bezpajumtnieki (39%). Kā iemeslu pakalpojumu nesaņemšanai respondenti visbiežāk minēja to, ka viņi neatbilda kritērijiem, nebija personu grupā, kas attiecīgo pakalpojumu var saņemt (42%). Aptuveni 1/5 arī norādīja, ka pakalpojumu nesaņēma, jo bija pārāk daudz formalitāšu, jākārto pārāk daudz papīru (21%) vai arī, lai saņemtu pakalpojumu, būtu bijis jātērē naudu (ceļam, dokumentu kārtošanai u.c.), ko aptaujātais nevarēja atļauties (20%). Saskaņā ar pētījuma rezultātiem 15% respondentu ir bijuši situācijās, kad vajadzēja pašvaldības sociālo pakalpojumu, bet pašvaldība tādu nepiedāvā.

Raksturojot, kādi bijuši vēlamie sociālie pakalpojumi, kas netika saņemti, aptaujas dalībnieki visbiežāk minēja pabalstu veselības aprūpei un zāļu iegādei (22%). Vairāk nekā 5% nosauca arī tādus pakalpojumus kā dzīvojamās platības piešķiršana (11%), dzīvokļa pabalsts (9%), apkures apmaksa / malkas iegāde (7%), transporta apmaksa (7%) un zobārstniecības pakalpojumu apmaksa (6%).

Tikai 2 % no kopējā respondentu skaita norāda, ka bija vajadzīga palīdzība pēc iznākšanas no ieslodzījuma vietas, bet tā nav saņemta.

No ieslodzījuma vietām atbrīvoto personu informētība par sociālajiem pakalpojumiem

Aptaujātajiem sociālo pakalpojumu saņēmējiem lūdza novērtēt, cik informēti viņi jūtas par sociālajiem pakalpojumiem pašvaldībā dažādās dzīves situācijās, kā arī atzīmēt, kur viņi visbiežāk iegūst informāciju par sociālajiem pakalpojumiem, un kādā veidā šo informāciju saņemt būtu visērtāk.

Pētījuma rezultāti liecina, ka vairāk nekā puse (69%) no respondentiem „neko nezina” par sociālajiem pakalpojumiem situācijā pēc atbrīvošanas no ieslodzījuma. Uz jautājumu *Cik labi informēts Jūs jūtaties par sociālajiem pakalpojumiem jūsu pašvaldībā šādās situācijā?* no kopējā respondentu vismazāk tas ir 23 % atbild, ka nezina par palīdzību trūkuma / nabadzības situācijā, savukārt 69% atbild, ka nav informēti par palīdzību situācijā pēc ieslodzījumā. Savukārt, analizējot apkopotos datus pa mērķgrupām, no ieslodzījuma atbrīvotās personas vislabāk ir informētas par situāciju pēc ieslodzījuma, tā atbild 80 % no mērķgrupas respondentu skaita. Tālāk seko informētība par sociālajiem pakalpojumiem nabadzības, atkarību un krīzes situācijās, bet mājokļa problēmu risināšanai par sociālajiem pakalpojumiem informācija ir ¼ mērķgrupas respondentu.

Visbiežāk informāciju par sociālajiem pakalpojumiem no ieslodzījuma vietām atbrīvotās personas iegūst sociālajos dienestos, tā atbildējuši 59% no kopējā respondentu skaita. Aptuveni 1/5 daļa atzīmē masu mediju (TV, radio un prese) sniegto atbalstu informācijas sniegšana par sociālajiem pakalpojumiem. Pašvaldības bezmaksas tālruni un īpašus informatīvos materiālus vai bukletus atzīmē 4 % no mērķgrupas respondentiem. Vienlaicīgi jānorāda, ka 15 % vēlētos saņemt kā visērtāko informācijas avotu bezmaksas bukletus, vai 8 % vēlētos visērtāk iegūt informāciju par sociālajiem pakalpojumiem pa pašvaldības bezmaksas tālruni. Tāpat vairāk kā šobrīd iespējams gribētu saņemt informāciju par sociālajiem pakalpojumiem no masu medijiem, par to norāda 32 % savās anketās. Ģimenes locekļi, draugi vai paziņas sniedz informāciju par sociālajiem pakalpojumiem 48 % respondentu gadījumos, bet vienlaicīgi jānorāda, ka uz pusi mazāk, tas ir 20% respondentu šo informācijas avotu atzīst kā visērtāko arī turpmāk.

No ieslodzījuma atbrīvoto personu apmierinātība ar sociālajiem pakalpojumiem

Pētījuma ietvaros tika noskaidrota arī respondentu apmierinātība ar sociālajiem pakalpojumiem. Lūgti atbildēt uz jautājumu, kā viņi kopumā vērtē sociālos pakalpojumus

iedzīvotājiem savā pašvaldībā, aptuveni 2/3 pētījuma aptaujas dalībnieku (66%) norādīja, ka ir ar tiem kopumā apmierināti (atbildes „pilnīgi apmierināts” un „drīzāk apmierināts”). Neapmierinātību ar pašvaldības sniegtajiem sociālajiem pakalpojumiem pauda kopumā 18% sociālo pakalpojumu saņēmēju.

Tikai 13 % no mērķgrupas respondentiem atbild, ka ir pilnīgi apmierināti ar saņemtajiem pakalpojumiem. Savukārt 22 % no mērķgrupas respondentu skaita ir drīzāk apmierināti ar saņemtajiem pakalpojumiem. No ieslodzījuma atbrīvotās personas salīdzinājumā ar visām pētījumā aptaujātajām mērķgrupām ir sniegušas vislielāko (35%) negatīvo vērtējumu. Tāpat liels skaits respondentu (30%) nav atbildējuši uz šo jautājumu.

No ieslodzījuma atbrīvoto personu kā sociālo pakalpojumu saņēmēju vajadzības un ieteikumi

Pētījuma ietvaros aptaujas dalībniekus lūdza norādīt, kādus sociālos pakalpojumus savā pašvaldībā viņi uzskata par sev nepieciešamiem. Sociālo pakalpojumu saņēmēji arī spontāni minēja, kādus jaunus, viņiem nepieciešamus sociālos pakalpojumus vajadzētu ieviest viņu pašvaldībā, kā arī atzīmēja, kādus jautājumus, problēmas vajadzētu risināt, runājot par sociālajiem pakalpojumiem viņu pašvaldībā.

Raksturojot analizēto mērķgrupu vēlmes saņemt biežāk minētos sociālos pakalpojumus, zupas virtuvi par sev nepieciešamu biežāk nekā caurmērā atzina no ieslodzījuma vietām atbrīvotie (20%).

Apkopojot rezultātus vērojams, ka 69% aptaujāto sociālo pakalpojumu saņēmēju nav varējuši atbildēt uz jautājumu „Kādus jaunus Jums nepieciešamus sociālos pakalpojumus, Jūsūprāt, vajadzētu ieviest Jūsu pašvaldībā?”

Analizējot nosauktos pakalpojumus, jāsecina, ka aptaujātie biežāk ir minējuši sociālos pabalstus un palīdzību.

Nepieciešamo palīdzību darba meklēšanā norāda 2% no kopējā pētījuma respondentu skaita, aicinot nodrošināt ar informāciju par darba vietām. Vairākos gadījumos gan ir minēts nevis darbs, bet tieši nodarbinātības pasākumi (0.4%). Jāpiebilst, ka tika norādīts uz nepieciešamību pievērst īpašu uzmanību grupām, kam darbu atrast ir grūtāk – bijušajiem ieslodzītajiem.

Analizējot datus par nepieciešamajiem sociālajiem pakalpojumiem mērķgrupas (no ieslodzījuma vietām atbrīvotās personas) atbildes norāda, ka 44 % tāpat vēlētos saņemt pabalstu garantētā minimālā ienākuma līmeņa nodrošināšanai. 41% atzīmē nepieciešamību saņemt dzīvokļa pabalstu, savukārt 33 % vēlas saņemt pabalstu veselības aprūpei. Pie saņemtajiem pakalpojumiem respondenti norādīja, ka dzīvokļa un veselības aprūpei atbalstu saņēma tikai 13% no mērķgrupas. Aptuveni 1/5 daļa norāda, ka vēlētos saņemt zupas virtuves, nakts patversmes un patversmes pakalpojumus. 41 % no respondentiem vēlas saņemt sociālā darbinieka konsultācijas.

Secinājumi

- Apkopojot iepriekš minēto var secināt, ka pamatā pētījumā ir piedalījušās personas, kas atbrīvotas no ieslodzījuma vietām pēdējo 3 gadu laikā ir vīrieši, darbspējīgā vecumā no 25 līdz 54 gadiem, kam nav darba un ienākumu, vai arī ir ienākumi no 1 Ls līdz 40 Ls uz vienu personu pēc nodokļu nomaksas. Pamatā šīs personas dzīvo pilsētā, ir krievu vai citas tautības pārstāvji ar aroda vai pamatizglītību.
- Iegūtās informācijas analīze par mērķgrupas sociālo portretu norāda uz to, ka galvenās problēmas personām pēc ieslodzījuma varētu būt saistītas ar nodarbinātību, attiecīgi - ienākumu trūkumu, tāpat izglītības un / vai valsts valodas pārzināšanu, ko pieprasa darba tirgus.
- Sociālo pakalpojumu saņēmēju piecas biežāk norādītās problēmas un/vai situācijas, ar kādām viņi saskārušies pēdējo 12 mēnešu laikā saistītas ar pamatvajadzību nodrošinājumu cilvēka

eksistencei. Vēl jāatzīmē, ka problēmas ir savstarpēji pakārtotas un pamatā tas ir naudas līdzekļu trūkums, kas izriet no nodarbinātības jautājuma.

- Apkopotie dati liecina, ka 1/3 no respondentiem ir saņēmuši jebkādus pakalpojumus. Pamatā tie ir patversmes un zupas virtuves pakalpojumi, kā arī sociālā darbinieka konsultācijas.
- Gandrīz puse respondentu norāda uz nesaņemtajiem, bet vajadzīgajiem pakalpojumiem. Personas pēc ieslodzījuma ir mērķgrupa, kas pētījumā ir salīdzinoši visvairāk atbildējusi uz šo jautājumu.
- Vairāk kā puse klientu, kas ir personas pēc ieslodzījuma nav informētas par pieejamajiem sociālajiem pakalpojumiem, lai risinātu pamatvajadzības un saņemtu nepieciešamos pakalpojumus. Aptuveni puse respondentu nesaņem no tuviniekiem, bet vēlētos saņemt informāciju par pakalpojumiem pa bezmaksas tālruni vai īpašiem informatīviem bukletiem vairāk, kā tas ir iespējams šobrīd.
- Aptuveni puse mērķgrupas respondentu norāda par nepieciešamajiem sociālajiem pakalpojumiem: saņemt pabalstu garantētā minimālā ienākuma līmeņa nodrošināšanai, saņemt dzīvokļa pabalstu, saņemt pabalstu veselības aprūpei, saņemt zupas virtuves, nakts patversmes un patversmes pakalpojumus un saņemt sociālā darbinieka konsultācijas.

2.2.apakšnodaļas secinājumi

- Iedzīvotāji izsaka lielu nepieciešamību pēc sociālā darbinieka konsultācijām pašvaldībā un vienlaicīgi norāda, ka informāciju par sociālajiem pakalpojumiem viņi visbiežāk iegūst sociālajos dienestos. Tas liek secināt, ka sociālo pakalpojumu attīstība ir saistāma ar atbilstoša daudzuma sociālo darbinieku nodrošināšanu pašvaldībās.
- Sociālās atstumtības riskam pakļauto grupu pārstāvji par savām vajadzībām, kuras varētu risināt ar sociālo pakalpojumu nodrošinājumu, norāda arī tādas, kuras pieprasa dažādu jomu integrētu pielietojumu – apmācības, brīvā laika pavadīšanas aktivitātes (kultūras pasākumi, sporta aktivitātes), psiholoģiskais atbalsts, transporta nodrošinājums un pavadona asistenta pakalpojums, atbalsts nodarbinātības jautājumu risināšanā personām ar īpašām vajadzībām u.c. Šādu vajadzību apmierināšanai ar citu profesionālo jomu integrāciju ir sociālizējošs mērķis, tāpēc ir nepieciešams pārskatīt pašreiz normatīvajos aktos noteikto sociālo pakalpojumu veidu uzskaitījumu un prasības sociālajiem pakalpojumiem, lai pašvaldībām būtu iespēja radīt tādus sociālos pakalpojumus, kas pietiekoši elastīgi varētu pielāgoties iedzīvotāju vietējām vajadzībām.
- Nepilnām ģimenēm, daudz bērnu ģimenēm un ģimenēm ar bērnu invalīdu ir grūtības strādāt algotu darbu, jo sociālās aprūpes pakalpojumi vai pieskatīšanas pakalpojumi bērniem nav nodrošināti pienācīgā apmērā. Ir nepieciešams attīstīt dažāda darba režīma dienas aprūpes centrus, īpaši bērniem – invalīdiem un bērniem no sociālā riska ģimenēm visās pašvaldībās Rīgas plānošanas reģionā. Jūrmalā un novados grūtības nodrošināt pirmsskolas vecuma bērna pieskatīšanu lielā mērā skar arī no vardarbības cietušos, kas nozīmē, ka šādos dienas aprūpes centros ir nepieciešams personāls – sociālais darbinieks, psihologs, sociālais pedagogs, kas varētu identificēt vardarbības pazīmes ģimenē, veikt sociālo darbu ar gadījumu, strādājot gan ar visu ģimeni, gan arī atsevišķi veikt individuālo sociālo rehabilitāciju vardarbības konstatēšanas gadījumā.
- Paralēli aprūpes mājās saņēmējiem – pensijas vecuma cilvēkiem un personām ar kustību traucējumiem, aprūpes mājās pakalpojums ir nepieciešams arī tādām mērķgrupām kā vājredzīgie un neredzīgie, vājdzirdīgie un nedzirdīgie, kā arī ģimenes ar bērnu – invalīdu. Tas nozīmē, ka ir jānodrošina aprūpes mājās veicēji ar dažādu specializāciju, lai darbinieki būtu apmācīti strādāt specifiski ar minētajām mērķa grupām.
- Konsultācijas bērnu audzināšanā Rīgā ir īpaši nepieciešamas tādām mērķa grupām kā nepilnām ģimenēm, daudz bērnu ģimenēm un ģimenēm ar bērnu invalīdu. Savukārt Jūrmalā un novados šāds pakalpojums visvairāk ir nepieciešams no vardarbības cietušajiem. Tas liek secināt, ka svarīgs sociālā darba specializācijas virziens ir sociālais darbs ar ģimenēm ar bērniem, kurš papildināts ar zināšanām par vardarbības diagnostiku un sociālā darba metodēm darbam ar vardarbības situācijām. Labs sociālo prasmju uzlabošanas veids ir izglītojošās grupas jeb grupu darbs ar noteiktās prasmēs izglītojošu mērķi.
- Konsultācijas sadzīves vadīšanā ir īpaši nepieciešamas tādām mērķa grupām kā no vardarbības cietušajiem, personas un ar atkarības problēmām un jaunieši pēc ārpusģimenes aprūpes, kā arī vājdzirdīgajiem un nedzirdīgajiem. Tas norāda uz sociālo prasmju trūkumu, kas raksturīgs šīm mērķa grupām. Šādas prasmes var apmācīt rehabilitācijas centros vai arī dienas centros dzīvesvietā īpaši apmācīti darbinieki.
- Konsultācijas konfliktsituāciju gadījumā ģimenē ir īpaši nepieciešamas no vardarbības cietušajiem, nepilnām ģimenēm, daudz bērnu ģimenēm, personām ar atkarības problēmām, no ieslodzījuma vietām atbrīvotajiem un bezdarbnieki. Jūrmalā un novados arī gandrīz katrs desmitais jauniešs pēc ārpusģimenes aprūpes ir saskāries ar tuvinieku vardarbības pieredzi. Šīs atbildes liek secināt, ka šīs situācijas un problēmas, kurās nonākušas minētās mērķa grupas ir jārisina, iesaistot visu ģimeni un veidojot atbalsta programmas visai ģimenei un

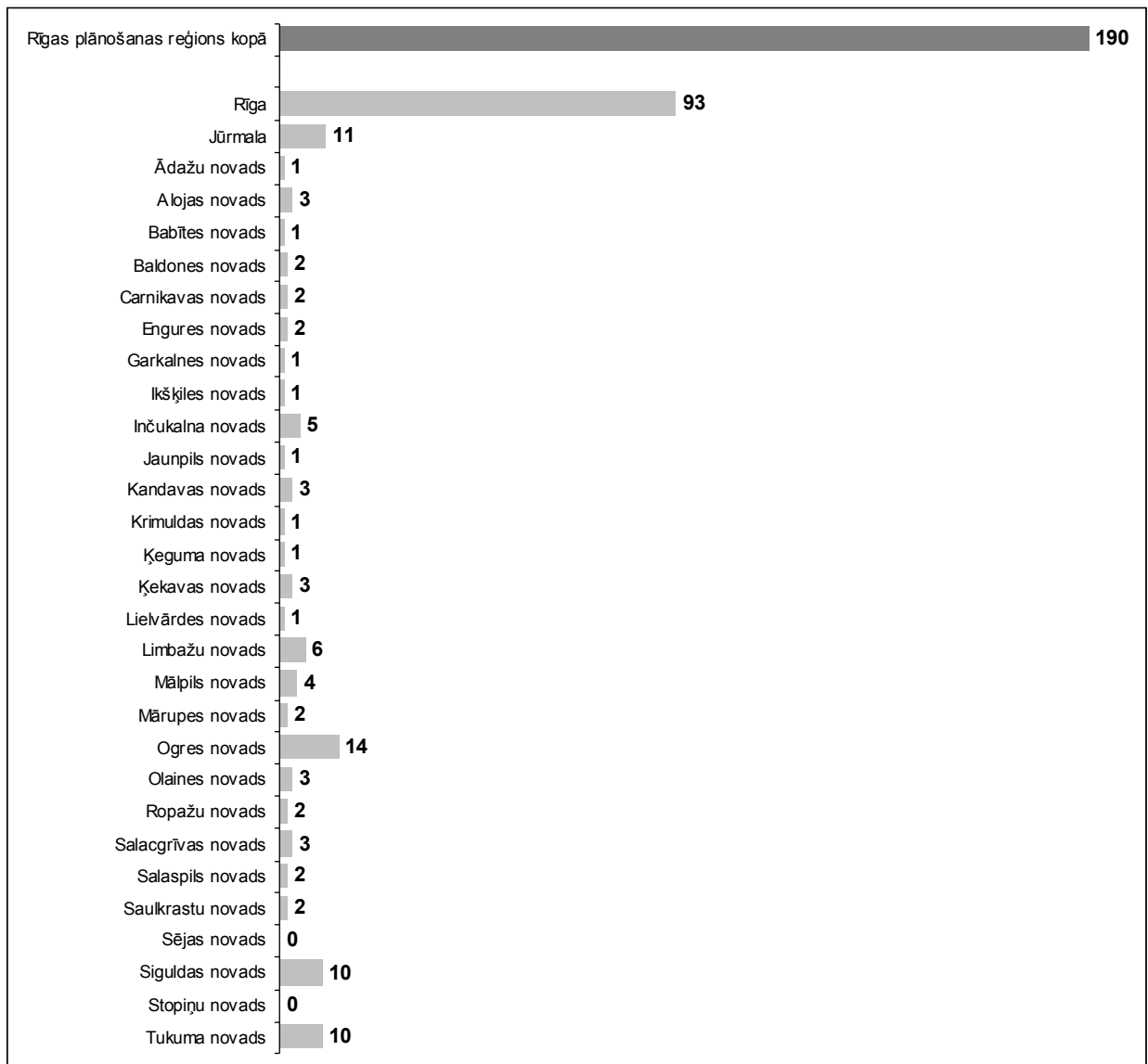
tuviniekiem, kaut arī primārais sociālā darba klients ir, piemēram, no vardarbības cietušais, atkarīgais, no ieslodzījuma atbrīvotais vai bezdarbnieks.

- Vardarbību ģimenē un ārpus tās bez mērķa grupas – no vardarbības cietušie – kā problēmu atzīmē arī nepilnās ģimenes, personas ar atkarības problēmām, bezpajumtnieki un daudz bērnu ģimenes. No ieslodzījuma vietām atbrīvotie vairāk saskaras ar vardarbību ārpus ģimenes. Jūrmalā un novados vairāk nekā Rīgā jaunieši pēc ārpusģimenes aprūpes vardarbību ģimenē un ārpus ģimenes norāda kā problēmu, ar kuru viņi ir saskārušies pēdējā gada laikā. Saistot to kopā ar atbildēm par konfliktsituācijām, var secināt, ka, iespējams, jauniešu pēc ārpusģimenes aprūpes konfliktu risināšanas pieredze saistās ar vardarbību. Tas liek secināt, ka šīm mērķa grupām ir nepieciešami sociālie pakalpojumi, kuri ir vērsti uz pozitīvu socializāciju un konfliktu risināšanas prasmju attīstību, piemēram, atbalsta un izglītojošās grupas, dienas centra pakalpojumā ietilpstošās individuālās dažādu speciālistu konsultācijas.
- Socializēšanās un sociālo saišu uzturēšana pārvietošanās ierobežojumu dēļ kā problēma ir būtiska tādām mērķa grupām kā personas ar kustību traucējumiem, aprūpes mājās saņēmēji, vājredzīgie un neredzīgie, vājdzirdīgie un nedzirdīgie, kā arī pensijas vecuma cilvēki. Tas nozīmē, ka īpaši svarīgi šīm mērķa grupām ir tādi sociālie pakalpojumi, kas ir vērsti uz atbalstu pārvietojoties – pavadonis asistents, specializētais transports, vai arī tikšanās ar citiem cilvēkiem savā dzīvesvietā vai iespējami tuvu tai, piemēram, dienas centros. Jūrmalā un novados šo problēmu kā piemītošu tuviniekiem ir atzīmējuši 6,7% respondentu no ģimenes ar bērnu – invalīdu. Tas var liecināt par to, ka ģimenēm ar bērnu – invalīdu satikšanās ar citiem cilvēkiem pārvietošanās grūtību dēļ ir apgrūtinātāka, nekā šai mērķa grupai Rīgā.
- Konsultācijas psiholoģisku problēmu dēļ īpaši ir nepieciešamas tādām mērķa grupām kā no vardarbības cietušie, nepilnās ģimenes, jaunieši pēc ārpusģimenes aprūpes, personas ar atkarības problēmām, bezpajumtnieki, personas ar funkcionāliem traucējumiem, ģimenes ar bērnu – invalīdu, bezdarbnieki, daudz bērnu ģimenes, bezdarbnieki, vājdzirdīgie un nedzirdīgie un pirmspensijas vecuma cilvēki. Tas liecina par to, ka lielākā daļa iedzīvotāju no sociālās atstumtības riskam pakļautajām grupām saskaras ar nepieciešamību saņemt psihosociālu palīdzību, kas ir viens no sociālā darba virzieniem, kura nolūks ir palīdzēt indivīdam un ģimenei risināt starppersonu un sociālās vides problēmas, sniedzot psiholoģisku un sociālu atbalstu. Un šāda veida sociālais atbalsts ir jāsaņem tuvu dzīvesvietai, lai tas būtu efektīvs un iedzīvotāju vajadzībām atbilstošs. Rīgā salīdzinājumā ar respondentu atbildēm Jūrmalā un novados lielāks respondentu īpatsvars ir norādījis šo atbildes variantu, tādejādi atzīstot, ka šī problēma viņiem ir aktuāla. No tā var secināt, ka psihosociālā palīdzība ir svarīgāka rīdziniekiem, vai arī Jūrmalas un novadu iedzīvotāji ar šāda veida atbalstu nav tik pazīstami.
- Alkoholisma un narkomānijas problēmas ir nozīmīgākas tādās mērķa grupās kā personas ar atkarības problēmām, no vardarbības cietušie, bezpajumtnieki un no ieslodzījuma vietām atbrīvotie. Ir jāatzīmē, ka liela daļa personu ar atkarības problēmām neatzīst, ka viņiem ir alkoholisma problēmas. Var secināt, ka vielu atkarību problēma ir saistīta ar citu problēmu esamību vai arī veicina citu problēmu esamību, tāpēc pārmērīgas alkohola lietošanas problemātika būtu jārisina paralēli sociālo pakalpojumu sniegšanai vardarbības un bezpajumtniecības gadījumos, kā arī veicot sociālo darbu ar personām, kuras atbrīvotas no ieslodzījuma vietām, kā arī ģimenēm ar bērnu – invalīdu. Jūrmalā un novados papildus iepriekš minētajām mērķa grupām alkoholisma problēmu atzīmējuši ir arī bezdarbnieki.
- 12% no aptaujātajiem ir psiholoģiskas problēmas, kam nepieciešama palīdzība no ārpus, konsultācijas, kas nozīmē, ka būtiska nozīme ir sociālā darbinieka esamībai, pieejamībai un kvalifikācijai (zināšanām darbā ar dažādām mērķa grupām, to specifiku) pašvaldībā. Šādu vajadzību apmierināšana ir jānodrošina pēc iespējas tuvāk iedzīvotāju dzīvesvietai.

- Salīdzinoši lielam sociālo pakalpojumu saņēmēju īpatsvaram ir grūtības ārstēties naudas līdzekļu trūkuma dēļ (46%), kas nozīmē, ka veselības aprūpes pakalpojumiem un to pieejamībai būtu jābūt vairāk saistītai ar iedzīvotāju ienākumu līmeni. Iespējams, ir nepieciešams domāt par veselības aprūpes pakalpojumiem, kas paredzēti tieši trūcīgākajām iedzīvotāju grupām.
- Tādām grupām kā bezpajumtnieki, no soda izciešanas vietas atbrīvotie un vardarbībā cietušie problēmu risināšana ar sociālo pakalpojumu palīdzību ir jāsaista ne tikai ar sociālā darbinieka konsultāciju pieejamību, bet arī ar pajumtes un pārtikas nodrošinājumu. Tas nozīmē, ka sociālās rehabilitācijas pakalpojumus šīm mērķa grupām ir jānodrošina sociālās rehabilitācijas vai krīzes centrā, kurā noteiktu pārejas periodu tiek nodrošināta pajumta, ēdināšana un sociālās rehabilitācijas pasākumu īstenošana. Ir nepieciešamas dažāda līmeņa nakts patversmes un patversmes, lai tās atbilstu un saistītos ar klienta motivācijas līmeni un sociālās rehabilitācijas rezultātiem.
- Lielākā daļa sociālo pakalpojumu saņēmēji uzskata, ka ir pietiekami informēti par sociālajiem pakalpojumiem, īpaši, krīzes situācijās, par visērtāko informācijas avotu atzītot informācijas iegūšanu pašvaldību sociālajos dienestos. Jāmin, ka starp mērķa grupām nepietiekoši informēti par sociālajiem pakalpojumiem krīzes situācijās sevi uzskatīja pirmspensijas un pensijas vecuma cilvēki, personas ar funkcionāliem traucējumiem, vājdzirdīgās un nedzirdīgās personas un bezpajumtnieki, bet par pakalpojumiem konfliktsituāciju ģimenēs gadījumos - vājdzirdīgie un nedzirdīgie, pensijas vecuma cilvēki, bezpajumtnieki un sociālās aprūpes mājās saņēmēji un daudz bērnu ģimenes. Līdz ar to informēšanas pasākumi būtu pastiprināti jāvērs tieši uz šīm mērķa grupām. Iespējams, labs risinājums iedzīvotāju informēšanā par atbalsta iespējām būtu Reģionā atpazīstams Krīzes un konsultāciju tālrunis, uz kuru piezvanot iedzīvotāji varētu saņemt gan informāciju par rīcību krīzes situācijās, gan arī tūlītēju speciālista konsultāciju pa telefonu.
- Sociālo pakalpojumu saņēmēji pirmām kārtām vēlas palielināt iespējas saņemt sociālo palīdzību pamatvajadzību nodrošināšanai, t.sk., pārtika, apģērbs, dzīvesvieta, apkure, komunālie maksājumi u.c. Līdz ar to īpaši šī brīža ekonomiskās krīzes apstākļos būtu svarīgi attīstīt alternatīvus pakalpojumus, kas sniegtu ieguldījumu šo pamatvajadzību apmierināšanā.
- Sociālo pakalpojumu saņēmēji Rīgā, Jūrmalā un novados par nepieciešamāko sociālo pakalpojumu uzskata Sociālā darbinieka konsultācijas Sociālajā dienestā. Jūrmalā un novados par sev nepieciešamiem pakalpojumiem uzskata arī dienas un atbalsta centru pakalpojumus, naktspatversmes un patversmes pakalpojumus, kā arī aprūpes mājās pakalpojumu, ko īpaši norāda tieši ģimenes ar bērnu invalīdu, personas ar funkcionāliem traucējumiem, no vardarbības cietušie un personas ar atkarības problēmām. Bezpajumtnieki un no ieslodzījuma vietām atbrīvotajiem norādījuši, ka viņiem visvairāk nepieciešams zupas virtuves un patversmes pakalpojums, turklāt būtu jāattīsta patversmes pakalpojums, kurš būtu pieejams arī dienā.
- Ģimenes ar bērnu invalīdu, personas ar funkcionāliem traucējumiem, kā arī no vardarbības cietušās personas par sev visvairāk nepieciešamām uzskata atbalsta un pašpalīdzības grupas.
- Krīzes centru un konsultatīvo krīzes centru pakalpojums nepieciešams ģimenēm ar bērniem, bezpajumtniekiem, personām ar atkarības problēmām, no vardarbības cietušās personas;
- Pavadoņa – asistenta pakalpojumu par nepieciešamu uzskata ģimenes ar bērnu invalīdu, personas ar funkcionāliem traucējumiem, t.sk. personas ar kustību, redzes, dzirdes traucējumiem un aprūpes mājās saņēmēji.

2.3. Rīgas plānošanas reģionā esošo sociālo pakalpojumu raksturojums

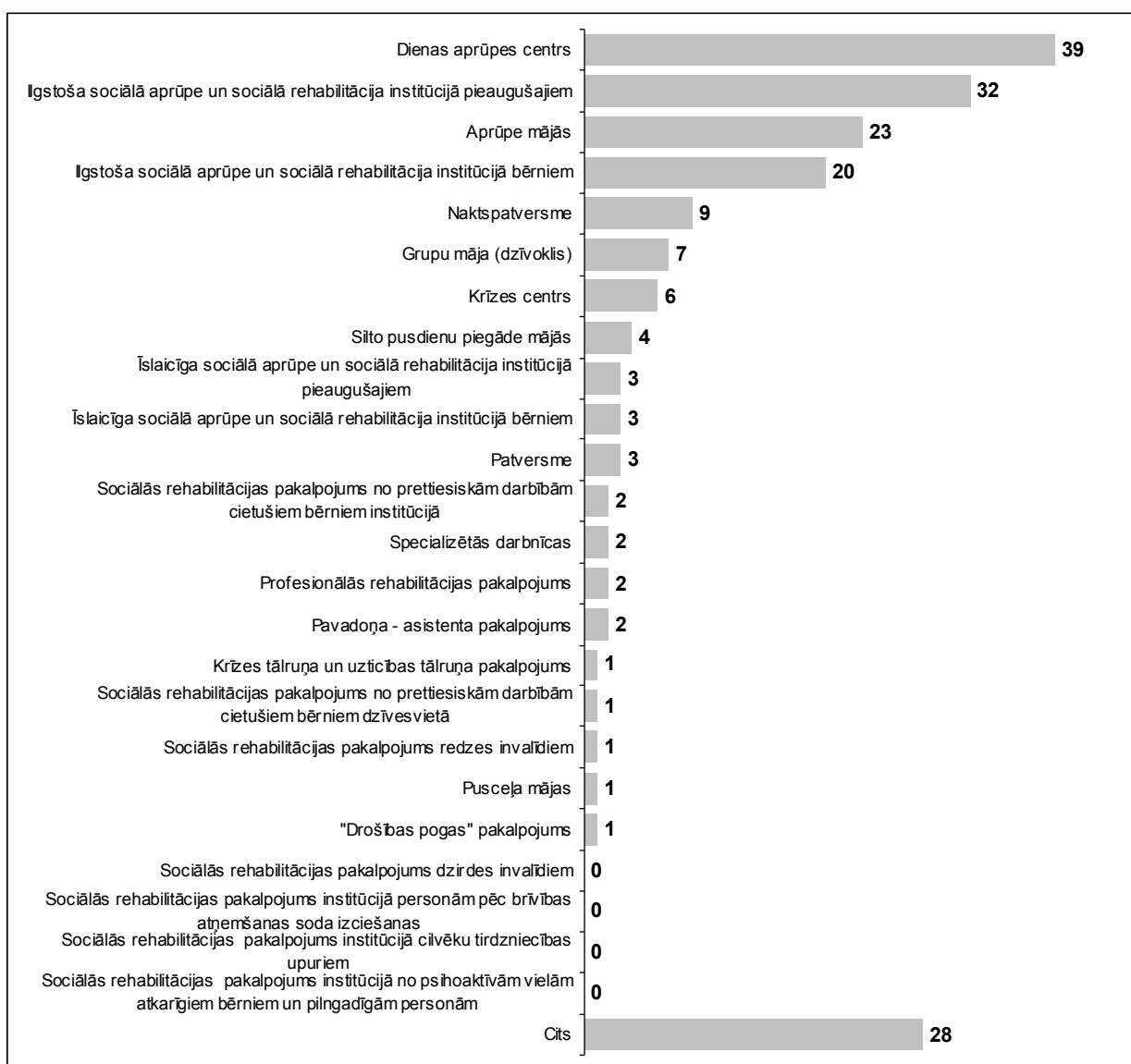
Esošā situācija Rīgas reģionā sociālo pakalpojumu nodrošinājumā ir ļoti dažāda. Rīgā ir vislielākā sociālo pakalpojumu dažādība un visvairāk sociālo pakalpojumu sniedzēju no nevalstiskā sektora. Pārējās pašvaldībās ir salīdzinoši neliela sociālo pakalpojumu daudzveidība. Pārsvarā pieejami ir ilgstošās sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojums institūcijā un tādi pakalpojumi dzīvesvietā kā dienas aprūpes centrs un aprūpe mājās. Tas liek secināt, ka sociālo pakalpojumu attīstība Rīgā un novados ir plānojama dažādā veidā.

16.attēls. Rīgā un novados pieejamo sociālo pakalpojumu skaits

Visvairāk Rīgas reģionā ir ilgstošās sociālās un sociālās rehabilitācijas pakalpojumi institūcijā bērniem un pieaugušajiem, bet dzīvesvietā visizplatītākie ir dienas aprūpes centri un aprūpe mājās. Ir konstatējams, ka aprūpes mājās pakalpojums, ko saskaņā ar Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumu (23.pants) ir jānodrošina katrai pašvaldībai, visās Rīgas reģiona pašvaldībās netiek nodrošināts. No tā var secināt, ka sociālo pakalpojumu attīstība Reģionā ir jāsaista ne tikai ar inovatīviem risinājumiem atsevišķu mērķa grupu specifisko vajadzību apmierināšanā, bet arī tādu pakalpojumu kā aprūpe mājās attīstīšanā. Pretējā gadījumā var rasties situācija, kad kādas mērķa grupas specifiskās vajadzības tiek apmierinātas, bet

pakalpojums, kas ir nepieciešams lielākai daļai visu iedzīvotāju noteiktā dzīves posmā, netiek nodrošināts.

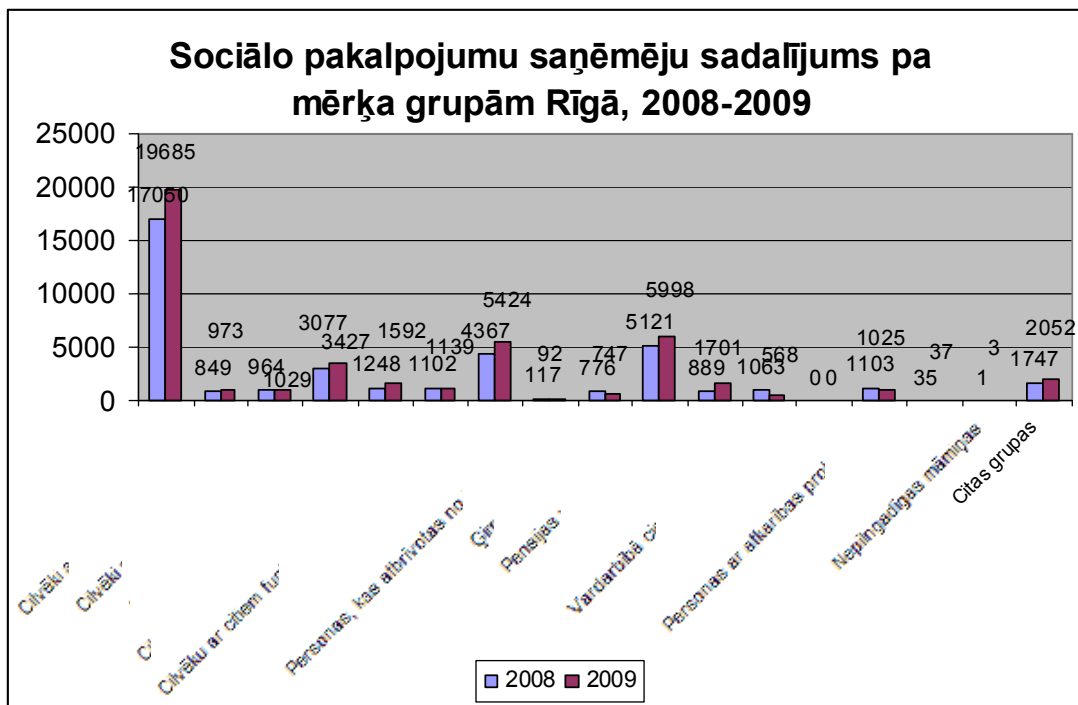

17.attēls. Sociālo pakalpojumu veidi (skaits) - Rīgas plānošanas reģions kopā

Rīgas reģionā ir salīdzinoši liels skaits tādu sociālo pakalpojumu, kurus nevar pieskaitīt ne pie viena no MK 03.06.2003. noteikumos nr.291 „Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem” minētajiem pakalpojumiem (Grafikā nr. __ sadaļa „Cits”). Tas liek secināt, ka jau šobrīd pastāv situācija, ka MK noteikumos minētais sociālo pakalpojumu veidu uzskaitījums nav pilnīgs un neietver visus iedzīvotāju vajadzībām atbilstošos pakalpojumus. Sadaļā „Cits” ir tādi sociālie pakalpojumi kā dienas centrs, specializētais transports, pavadonis – asistents, atbalstītā darba pakalpojums u.c., kuru iekļaušana normatīvajos aktos ir nepieciešama, lai normatīvi nostiprinātu šādu pakalpojumu kā sociālo pakalpojumu statusu.

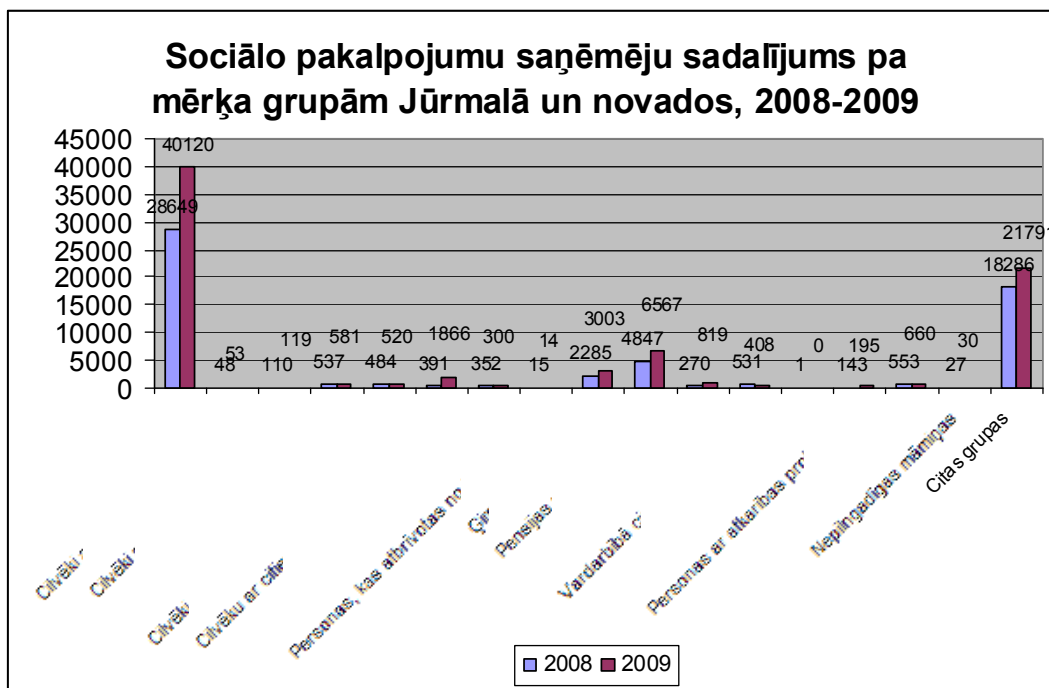
Ja analizē datus par sociālo pakalpojumu nodrošinājumu pa dažādām mērķa grupām, tad var konstatēt, ka ar sociālajiem pakalpojumiem vismazāk ir nodrošinātas tādas mērķa grupas kā ielu bērni, jaunieši un ģimenes ar bērniem, nepilngadīgas māmiņas un bērni bāreņi. Tas nozīmē, ka dominē tādi sociālie pakalpojumi, kas vērsti uz sociālām problēmām, kuras jau pastāv, taču maz uzmanības ir pievēsts sociālajiem pakalpojumiem, kas vērsti uz agrīnu iejaukšanos un problēmu profilaksi. Tāpēc turpmāk sociālo pakalpojumu attīstīšanā Rīgas reģionā būtu lielāka uzmanība jāvēlta tieši sociālajiem pakalpojumiem, kuru mērķa grupa ir bērni pēc 12 gadu

vecuma, pilngadīgi jaunieši ar zemām sociālajām prasmēm un ģimenes ar bērniem. Salīdzinoši maz sociālo pakalpojumu Rīgas reģionā ir arī tādām mērķa grupām kā vardarbībā cietušās personas, personas, kas atbrīvotas no ieslodzījuma un cilvēktirdzniecības upuri.

18.attēls. Sociālo pakalpojumu saņēmēju sadalījums pa mērķa grupām

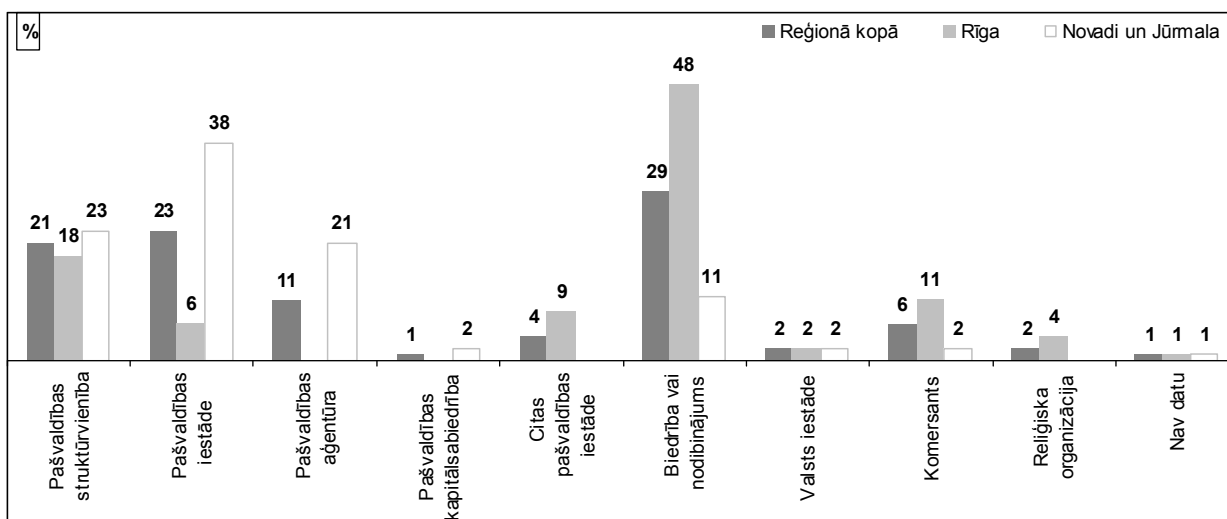
Kopumā salīdzinot 2008.gada datus ar 2009.gada datiem var konstatēt, ka sociālo pakalpojumu saņēmēju skaits palielinās. Rīgā skaitliski vislielākās sociālās grupas – sociālo pakalpojumu saņēmēji ir pensijas vecuma cilvēki, bezpajumtnieki un personas ar kustību traucējumiem. Sociālo pakalpojumu saņēmēju skaita palielināšanās ir saistāma ar jaunu sociālo pakalpojumu attīstību un jau pastāvošu sociālo pakalpojumu vietu skaita pieaugumu.

19.attēls. Sociālo pakalpojumu saņēmēju sadalījums pa mērķa grupām novados

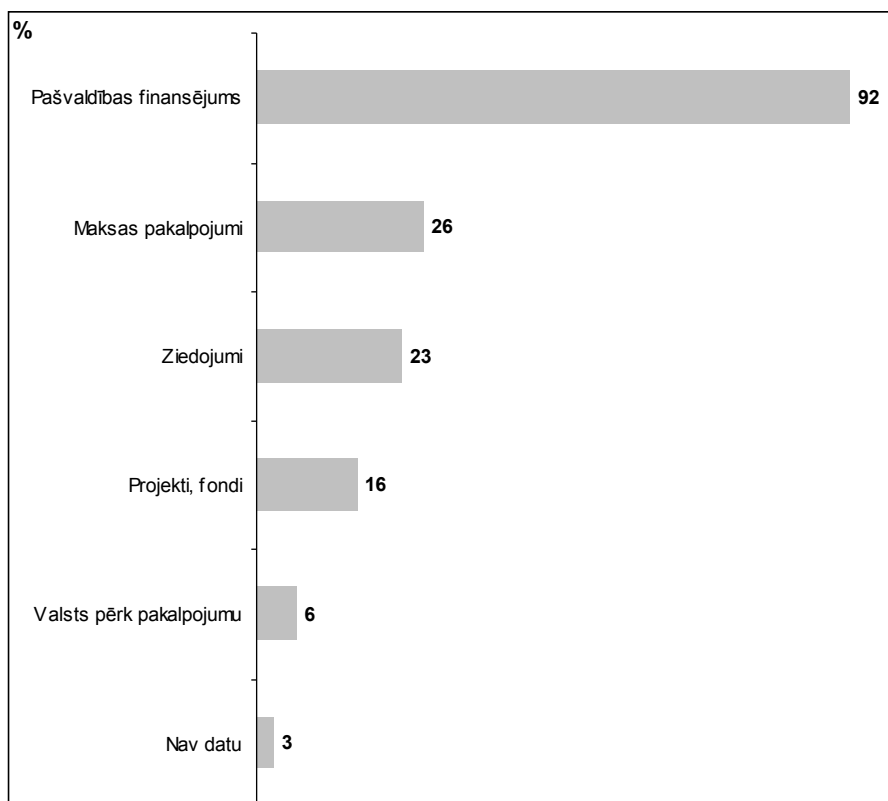
Jūrmalā un novados ir salīdzinoši daudz tādu sociālo pakalpojumu saņēmēju, kurus sociālo pakalpojumu speciālisti ir grupā „Citas grupas”. Tas liek secināt, ka ne vienmēr klientus ir viegli iedalīt kādā konkrētā mērķa grupā, jo viņiem piemīt vairāku sociālo grupu pārstāvju pazīmes, vai arī ir daļēji pieder pie nosauktās mērķa grupas kādu specifisku apstākļu dēļ, piemēram, HIV inficētie, bērni un jaunieši, bērni ar uzvedības problēmām, bērni bāreņi un bez vecāku gādības palikušie bērni, sievietes ar bērniem u.c. Tāpēc sociālo pakalpojumu attīstīšanā nevar vadīties tikai no piederības kādai mērķa grupai, bet ir jāņem vērā arī noteiktā problēmātika, ar kuru saskaras noteikts klientu loks.

20.attēlā ir atspoguļots Rīgas reģiona sociālo pakalpojumu sniedzēju sadalījums pēc to organizatoriskās formas. Ir redzams, ka Rīgā kā sociālo pakalpojumu sniedzējs dominē biedrība vai nodibinājums (48% gadījumu), kas liecina par to, ka Rīgā daudzi sociālie pakalpojumi iedzīvotājiem tiek nodrošināti, tos pārņemot no nevalstiskā sektora. Rīga turklāt 8 pakalpojumus (jeb 9% no pakalpojumiem) pārņem arī no citas pašvaldības iestādes. Savukārt, novados un Jūrmalā kā sociālo pakalpojumu sniedzēju dominējošā organizatoriskā forma dominē pašvaldības iestāde (38%), pašvaldības struktūrvienība (23%) un pašvaldības aģentūra (21%). Iespējams, tas liecina par tādu nevalstisko organizāciju neesamību, kurām būtu pietiekosa kapacitāte uzsākt kāda sociālā pakalpojuma sniegšanu, kas prasa noteiktus ieguldījumus, un arī cilvēkresursi nodrošināt pakalpojuma sniegšanu.

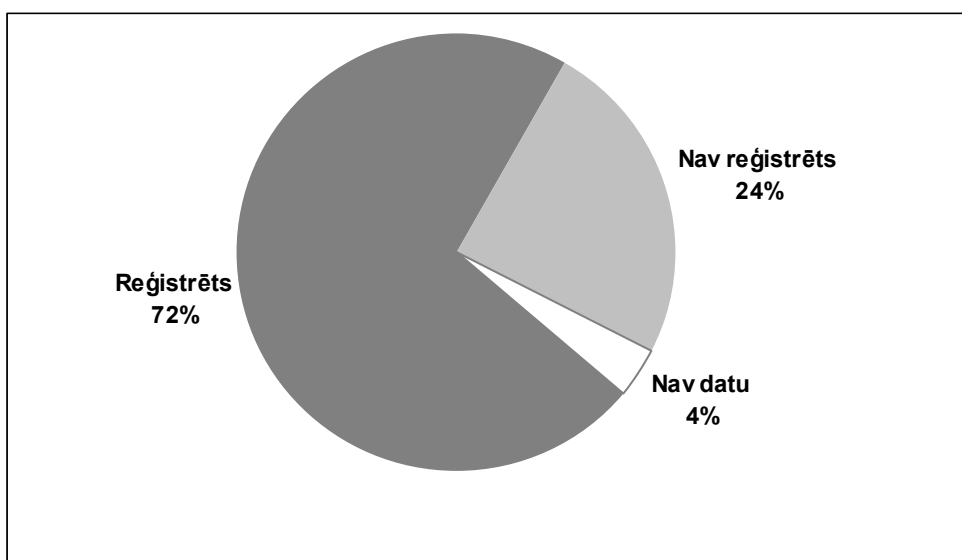
20.attēls. Sociālo pakalpojumu sniedzēju veidi (%) - balstoties uz kopējo sociālo pakalpojumu skaitu (bāze=93 soc.pak. Rīgā un 97 - novados un Jūrmalā)

Ir secināms, ka sociālo pakalpojumu sniedzēji ir lielākoties atkarīgi no pašvaldības finansējuma. Rīgas plānošanas reģionā kopumā 92% sociālo pakalpojumu saņem pašvaldības finansējumu, 26% ir maksas pakalpojumi, 23% - saņem arī ziedojumus, savukārt 16% tiek atbalstīti no projektiem un fondiem. Tikmēr tikai 6% gadījumu pakalpojumu pārņem valsts. Jāpiebilst, ka viens sociālais pakalpojums nereti saņem vairāku veidu finansējumu. Tātad, pašvaldība ir lielākais sociālo pakalpojumu pircējs. Šādā situācijā sociālo pakalpojumu attīstība vienmēr būs saistīta ar katras konkrētās pašvaldības finansiālajām iespējām. Alternatīva šādai situācijai ir valsts līdzfinansējums noteikta veida pakalpojumu nodrošināšanai. Iespējams, ka ir jānosaka pamata sociālo pakalpojumu grozs, kas ir jānodrošina visiem valsts iedzīvotājiem jebkurā pašvaldībā.

21.attēls. Sociālo pakalpojumu finansējuma avots - Rīgas plānošanas reģionā kopā, %

Apkopotā informācija par sociālo pakalpojumu reģistrāciju Sociālo pakalpojumu sniedzēju reģistrā liecina, ka apmēram $\frac{1}{4}$ daļa sociālo pakalpojumu sniedzēju nav tajā reģistrējušies. Tā kā sociālo pakalpojumu sniedzēji novados lielākoties ir pašvaldības iestādes, kuras finansē pašvaldība, tad iespējams, ka šie pakalpojumu sniedzēji neredz nepieciešamību veikt reģistrāciju Sociālo pakalpojumu sniedzēju reģistrā.

22.attēls. Sociālā pakalpojuma reģistrācija Sociālo pakalpojumu sniedzēju reģistrā - Rīgas plānošanas reģions kopā

6.tabula. Dažādās mērķa grupās izmantotie sociālie pakalpojumi

	Cilvēki ar dzirdes traucējumiem		Cilvēki ar redzes traucējumiem		Cilvēki ar kustību traucējumiem		Cilvēki ar garīga rakstura traucējumiem		Cilvēki ar citiem funkcionāliem traucējumiem	
	Rīga	Novadi	Rīga	Novadi	Rīga	Novadi	Rīga	Novadi	Rīga	Novadi
Ilgstoša sociālā aprūpe un sociālā rehabilitācija institūcijā pieaugušajiem	Jā	Jā	Jā	Jā	Jā	Jā	Jā	Jā	Jā	Jā
Aprūpe mājās	Jā	Jā	Jā	Jā	Jā	Jā	Jā	Jā	Jā	Jā
Dienas aprūpes centrs	Jā	Jā		Jā	Jā	Jā	Jā	Jā	Jā	Jā
Ilgstoša sociālā aprūpe un sociālā rehabilitācija institūcijā bērniem	Jā	Jā	Jā	Jā	Jā	Jā	Jā	Jā	Jā	
Silto pusdienu piegāde mājās	Jā	Jā	Jā	Jā	Jā	Jā	Jā	Jā	Jā	Jā
Īslaicīga sociālā aprūpe un sociālā rehabilitācija institūcijā pieaugušajiem		Jā		Jā		Jā		Jā		Jā
Naktspatversme	Jā		Jā		Jā		Jā		Jā	
Grupu māja (dzīvoklis)			Jā				Jā			
Profesionālās rehabilitācijas pakalpojums		Jā		Jā		Jā	Jā	Jā		Jā
Pavadoņa - asistenta pakalpojums			Jā	Jā	Jā	Jā	Jā		Jā	
Krīzes centrs				Jā	Jā		Jā	Jā		
Krīzes tālruņa un uzticības tālruņa pakalpojums					Jā		Jā		Jā	
Specializētās darbnīcas							Jā			
Pusceļa mājas						Jā		Jā		
Sociālās rehabilitācijas pakalpojums redzes invalīdiem			1							
Cits	Jā	Jā	Jā	Jā	Jā	Jā	Jā	Jā	Jā	Jā

6.tabulas turpinājums

	Bezpajumtnieki		Personas, kas atbrīvotas no ieslodzījuma		Ģimenes ar bērniem		Pensijas vecuma cilvēki		Bezdarbnieki	
	Rīga	Novadi	Rīga	Novadi	Rīga	Novadi	Rīga	Novadi	Rīga	Novadi
Ilgstoša sociālā aprūpe un sociālā rehabilitācija institūcijā pieaugušajiem	Jā		Jā				Jā	Jā		Jā
Dienas aprūpes centrs		Jā		Jā	Jā	Jā	Jā	Jā	Jā	Jā
Aprūpe mājās		Jā		Jā	Jā	Jā	Jā	Jā		Jā
Naktspatversme	Jā	Jā	Jā		Jā		Jā	Jā	Jā	Jā
Īslaicīga sociālā aprūpe un sociālā rehabilitācija institūcijā pieaugušajiem		Jā		Jā		Jā		Jā		Jā

Silto pusdienu piegāde mājās		Jā				Jā	Jā	Jā		Jā
Krīzes centrs					Jā	Jā	Jā		Jā	
Grupu māja (dzīvoklis)	Jā		Jā						Jā	
Patversme	Jā	Jā				Jā				
Krīzes tālruņa un uzticības tālruņa pakalpojums					Jā		Jā		Jā	
Profesionālās rehabilitācijas pakalpojums		Jā						Jā		
Pavadoņa - asistenta pakalpojums	Jā						Jā			
Ilgstoša sociālā aprūpe un sociālā rehabilitācija institūcijā bērniem			Jā							
"Drošības pogas" pakalpojums							Jā			
Cits	Jā	Jā	Jā	Jā	Jā	Jā	Jā	Jā	Jā	Jā

6.tabulas turpinājums

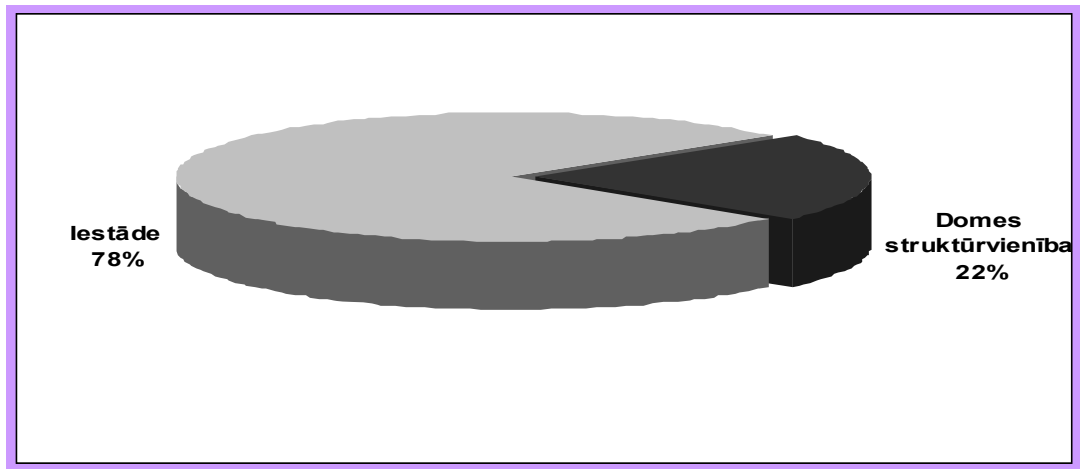
	Nepilngadīgas māmiņas		Bērni bāreņi		Cita mērķa grupa		Nav datu	
	Rīga	Novadi	Rīga	Novadi	Rīga	Novadi	Rīga	Novadi
Ilgstoša sociālā aprūpe un sociālā rehabilitācija institūcijā bērniem	Jā		Jā	Jā	Jā			
Dienas aprūpes centrs		Jā			Jā	Jā		Jā
Krīzes centrs		Jā		Jā	Jā	Jā		
Aprūpe mājās		Jā			Jā	Jā		Jā
Ilgstoša sociālā aprūpe un sociālā rehabilitācija institūcijā pieaugušajiem					Jā	Jā		
Naktspatversme					Jā	Jā		
Grupu māja (dzīvoklis)			Jā					
Īslaicīga sociālā aprūpe un sociālā rehabilitācija institūcijā bērniem			Jā	Jā	Jā			
Silto pusdienu piegāde mājās						Jā		
Īslaicīga sociālā aprūpe un sociālā rehabilitācija institūcijā pieaugušajiem								Jā
Pusceļa mājas				Jā				
Profesionālās rehabilitācijas pakalpojums						Jā		
Krīzes tālruņa un uzticības tālruņa pakalpojums								
Sociālās rehabilitācijas pakalpojums no prettiesiskām darbībām cietuši bērniem institūcijā								
Cits		Jā			Jā	Jā		Jā

6.tabulas turpinājums

	Vardarbībā cietušas personas		Cilvēktirdzniecības upuri		Personas ar atkarības problēmām		Ielu bērni	
	Rīga	Novadi	Rīga	Novadi	Rīga	Novadi	Rīga	Novadi
Ilgstoša sociālā aprūpe un sociālā rehabilitācija institūcijā bērniem	Jā	Jā			Jā	Jā	Jā	
Dienas aprūpes centrs	Jā	Jā			Jā	Jā	Jā	Jā
Krīzes centrs	Jā	Jā			Jā		Jā	
Aprūpe mājās		Jā			Jā	Jā		
Ilgstoša sociālā aprūpe un sociālā rehabilitācija institūcijā pieaugušajiem					Jā	Jā		
Naktspatversme					Jā	Jā		
Grupu māja (dzīvoklis)	Jā				Jā			
Īslaicīga sociālā aprūpe un sociālā rehabilitācija institūcijā bērniem								
Silto pusdienu piegāde mājās					Jā	Jā		
Īslaicīga sociālā aprūpe un sociālā rehabilitācija institūcijā pieaugušajiem						Jā		
Pusceļa mājas						Jā		
Profesionālās rehabilitācijas pakalpojums						Jā		
Krīzes tālruņa un uzticības tālruņa pakalpojums	Jā				Jā			
Sociālās rehabilitācijas pakalpojums no prettiesiskām darbībām cietuši bērniem institūcijā		Jā						
Cits	Jā	Jā		Jā	Jā	Jā		

Sociālo pakalpojumu pirkšanai no organizācijām, kas nav pašvaldības iestādes, ir savas priekšrocības. Pirmkārt, tiek ievērots princips, ka lēmuma pieņēmējs un lēmuma izpildītājs ir divas atsevišķas, tieši nesaistītas personas. Tas noved pie tā, ka Sociālais dienests un tā darbinieki neietekmējas no tām iespējamām grūtībām (finansiālām, organizatoriskām, personāla u.c.), ar kurām varētu saskarties sociālā pakalpojuma sniedzējs. Sociālā darba speciālistam galvenais, novērtējot klienta vajadzības pēc sociālā pakalpojuma, ir klienta un viņa ģimenes locekļu viedoklis par savu situāciju, citu speciālistu (ģimenes ārsts, sociālais pedagogs, psihoterapeits, psihologs, bāriņtiesas speciālists u.c. iesaistītie speciālisti) viedoklis par klienta vajadzībām, kā arī paša sociālā darba speciālista zināšanas un veiktie klienta sociālās situācijas, resursu un spēju novērojumi, kas kopā veido objektīvu ainu par klienta vajadzībām pēc konkrēta sociālā pakalpojuma. Tā sociālais dienests atbild par kvalitatīvu klienta vajadzību novērtēšanu normatīvajos aktos noteiktajā termiņā, bet sociālā pakalpojuma sniedzējs atbild par sociālā pakalpojuma sniegšanu un tā satura atbilstību pakalpojumam noteiktajām prasībām.

Informācija par pašvaldības sociālo dienestu (turpmāk – Sociālais dienests)

23.attēls. Dienesta statuss pašvaldībā

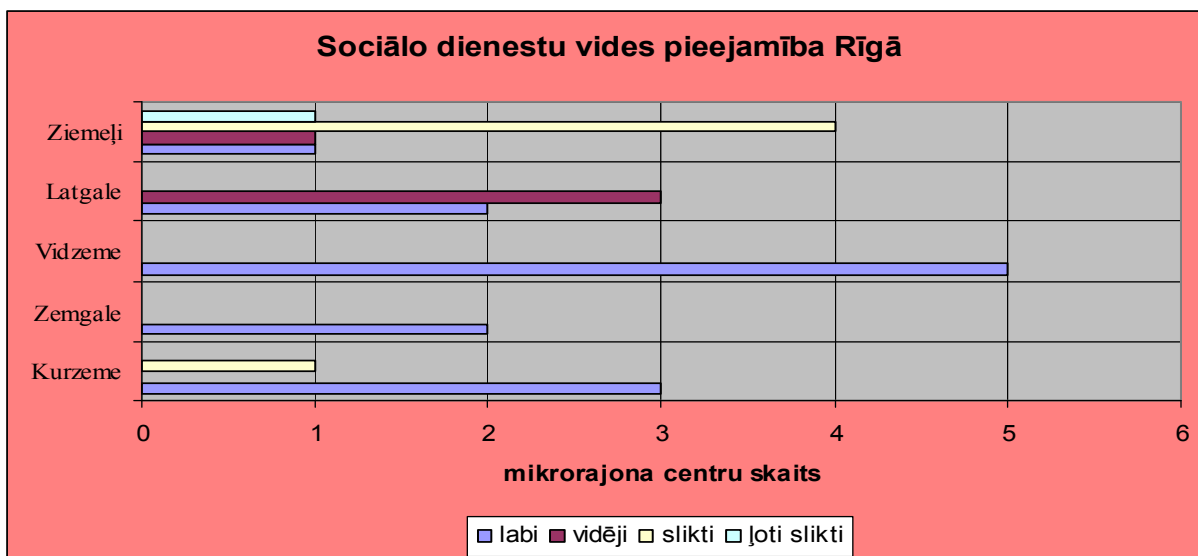
Kopā Rīgas plānošanas reģionā ir izveidoti 30 Sociālie dienesti, no kuriem iestādes statuss ir 78%, kamēr 22% - domes struktūrvienības statuss. Katrā novadā Sociālie dienesti ir izvietoti vairākās vietās.

Lai izvērtētu Rīgas plānošanas reģiona Sociālo dienestu pieejamību, tika lūgts Sociālo dienestu darbiniekiem novērtēt vides pieejamību Sociālajos dienestos, kā arī sniegt viedokli par iedzīvotāju iespējām nokļūt uz Sociālo dienestu ar sabiedrisko transportu un klientu pieņemšanas laiku atbilstību klientu vajadzībām.

7.tabula. Sociālā dienesta pieejamība cilvēkiem ar invaliditāti Rīgā

Dienesta pakalpojumu sniegšanas adrese	Sociālā dienesta telpu fiziskā pieejamība cilvēkiem ar invaliditāti	Iedzīvotāju iespējas nokļūt uz sociālo dienestu ar sabiedrisko transportu no dzīves vietas novadā
Rīga		
Ed.smiļģa iela 46	labi	labi
Ziepju iela 13	labi	vidēji
Baldones 2	labi	labi
Dolomīta 1	labi	labi
M.Stacijas iela 8	labi	labi
Daugavgrīvas iela 74/76	slikti	labi
Vidrižu iela 3	labi	labi
Brīvības gatve 266	labi	labi
Ieriķu iela 2b	labi	labi
Pērnavas iela 1	labi	labi
Dzilnas iela 26-4	labi	labi
Rūpniecības iela 21	labi	vidēji
Pētersalas iela 2	slikti	labi
Baltāsbažnīcas iela 52	vidēji	vidēji
Viestura prospekts 69	slikti	labi
Aptiekas iela 8	slikti	vidēji
Čiekurkalna 6.šķ.l. 14	slikti	vidēji
Gailēņu iela 5	ļoti slikti	labi
Avotu iela 31	vidēji	vidēji
Rēznas iela 10/2	labi	vidēji
Aglonas iela 35/1	vidēji	vidēji
Baznīcas iela 19/23	vidēji	vidēji

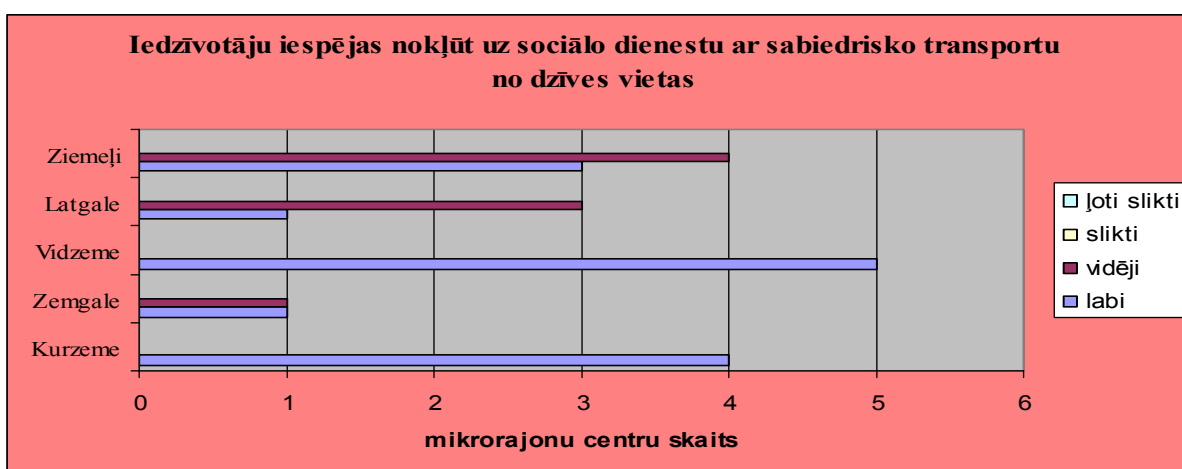
Lai pēc iespējas atvieglotu iedzīvotāju iespējas saņemt sociālos pakalpojumus tuvāk dzīvesvietai, Rīgā Sociālais dienests ir izvietots 23 adresēs. Saskaņā ar sociālā darba speciālistu vērtējumu dienestu pieejamība personām ar invaliditāti pieejama ir 13 pakalpojuma sniegšanas vietās, vidēja pieejamība 4 mikrorajona centros, slikta un ļoti slikta - 6 mikrorajona centros.

24.attēls. Sociālo dienestu vides pieejamība Rīgā

Kopumā var secināt, ka Rīgā Sociālā dienesta telpas vislabāk pieejamas personām ar kustību traucējumiem ir Zemgales priekšpilsētā, Vidzemes priekšpilsētā un Kurzemes rajonā, savukārt vidēja vai slikta Sociālā dienesta telpu pieejamība ir Ziemeļu rajonā un vidēja - Latgales priekšpilsētā.

Līdzīga situācija ir izvērtējot iedzīvotāju iespējas nokļūt uz Sociālo dienestu ar sabiedrisko transportu. Līdzīgi kā fiziskas vides pieejamības situācija, Rīgas iedzīvotājiem ar sabiedrisko transportu brīvi pieejami ir Dienesta mikrorajona centri Kurzemes rajonā, Vidzemes priekšpilsētā un daļēji pieejami mikrorajonu centri ir Latgales priekšpilsētā, Zemgales un Ziemeļu priekšpilsētās.

25.attēls. Iedzīvotāju iespējas nokļūt uz sociālo dienestu ar sabiedrisko transportu no dzīves vietas

Visi plānošanas reģiona Dienesta darbinieki uzskata, ka klientu pieņemšanas laiki atbilst klientu vajadzībām – sociālā darba speciālisti ir pieejami gan rīta, gan vakara stundās.

8.tabulā ir norādīta katra Sociālā dienesta adrese, fiziskas vides pieejamība un iespēja nokļūt ar sabiedrisko transportu.

8.tabula. Sociālā dienesta pieejamība cilvēkiem ar invaliditāti Jūrmalā un novados

Jūrmala		
Mellužu prospekts 83	pielāgots ēkas pirmais stāvs, ir tualete personām ar īpašām vajadzībām, uzbrauktuve	labi
Talsu šoseja 31/25, speciālistu pieņemšanas vieta	vide ir pieejama	labi
Alojas novads		
Jūras iela 13, Aloja	ierobežota pieejamība cilvēkiem ar invaliditāti	Ir iespēja nokļūt ar sabiedrisko transportu
Parka iela 2, Staicele	Telpas pieejamas cilvēkiem ar invaliditāti, izbūvēta nobrauktuve	Ir iespēja nokļūt ar sabiedrisko transportu
Brīvēznieku pagasta pārvalde, Puikule, Brīvēznieku pagasts	Telpas pieejamas cilvēkiem ar invaliditāti, izbūvēta nobrauktuve	Ir iespēja nokļūt ar sabiedrisko transportu
Braslavas pagasta pārvalde, Vilzēni, Braslavas pagasts	ierobežota pieejamība cilvēkiem ar invaliditāti	Ir iespēja nokļūt ar sabiedrisko transportu
Ādažu novads		
Gaujas iela 13/15, Ādaži, LV - 2164	Ir pieejams	Ir ērta piekļuve
Babītes novads		
Centra iela 4, Piņķi, Babītes pagasts, LV-2107	Atbilst prasībām.	Ir iespēja nokļūt ar sabiedrisko transportu
Administrācijas ēka "Kļavas" Salas pagasts		
Baldones novads		
"Pārupes", Baldones pagasts, Baldones novads, LV-2125	Pie izejas durvīm ir ierīkota uzbrauktuve ratiņkrēsliem	Trijos dažādos virzienos ir sabiedriskais transports, taču tas neaptver visas pašvaldībā esošās mājāsaimniecības, un ir vietas, no kurām sociālajā dienestā iespējams nokļūt tikai ar personisko transportu vai kājām.
Carnikavas novads		
Stacijas iela 5, Carnikava	sliktas	ļoti labas
Engures novads		
"Pagastmāja« Smārdes pagasts, Engures novads, LV-3129	Pieejams ēkas 1. stāvs, ir uzbrauktuve	ar elektrovilcienu Tukums Rīga, ar satiksmes autobusu, Tukums- Smārde, soc. darbinieki pieņem katrā pagastu pārvaldē uz vietas
Lapmežciema pagasta pārvalde, Liepu 2, Lapmežciems, Engures novads, LV-3118	Atrodas ēkas 2. stāvā, personas, kuras nevar nokļūt uz telpām, tiek pieņemtas citās telpās 1.stāvā.	Sabiedriskais transports kursē vairākas reizes dienā
Engures pagasta pārvalde "Doktorāts", Engures pagasts, Engures novads, LV-3113	Pieejams ēkas 1. stāvs, ir uzbrauktuve	Sabiedriskais transports kursē vairākas reizes dienā
Garkalnes novads		
Brīvības gatve 455 - dienesta telpas	atrodas otrajā stāvā, nav pieejams	Novadā ir 13 apdzīvotās vietas, sabiedriskais transports pieejams, ar 1 vai 2 transporta līdzekļiem (ar pārsēšanos)

Vidzemes šos 1D - Garkalnes dienas centrs	pieejams	pieejams Garkalnes un Skuķīšu ciemata iedzīvotājiem
Ikšķiles novads		
Strēlnieku iela 10, Ikšķīle, Ikšķiles novads	ir uzbrauktuve, sanitārais mezgls nav aprīkots	Grūti pieejams lauku teritorijas iedzīvotājiem sabiedriskais transports
Inčukalna novads		
Inčukalna novads, Atmosdas iela 4	Sociālais dienests atrodas 2.stāvā, bet pie ēkas ārdurvīm ir zvana poga, lai izsauktu sociālā darba speciālistu.	Sabiedriskais transports kursē reti, varētu būt biežāk.
Inčukalna novads, Vangažu pilsēta, Meža iela 1	Sociālais dienests atrodas 1.stāvā, ir uzbrauktuve invalīdiem.	
Jaunpils novads		
"Ērgēlnieki", Jaunpils, Jaunpils pag., Jaunpils novads	ēkas III stāvā bez lifta (apmeklējam dzīves vietā, tiekamies klientam pieejamā vietā)	transports kursē regulāri, nepieciešamības gadījumā iedzīvotājus apmeklējam dzīves vietās.
"Jaunviekaļas 2", Viesatas, Viesatu pag., Jaunpils novads	ēkas II stāvā bez lifta (apmeklējam dzīves vietā, tiekamies klientam pieejamā vietā)	transports kursē regulāri, nepieciešamības gadījumā iedzīvotājus apmeklējam dzīves vietās.
Kandavas novads		
Kandava, Jelgavas iela 4a, LV 3120.	Pilnībā pieejams	Slikti ar sabiedrisko transportu. Var izsaukt dienesta mašīnu.
Ķeguma novads		
Komunālā iela 3, Ķegums, Ķeguma novads;	pakalpojumi ir pieejami arī ratiņkrēsļā;	
Lindes iela 2, Birzgale, Ķeguma novads;	ar kustību traucējumiem nav pieejams;	Nelielai teritorijai Birzgaļes pagastā ir grūtības nokļūt līdz SD, jo nav sabiedriskā transporta.
Lielvārdes iela 3, Rembates pag., Ķeguma novads	ar kustību traucējumiem nav pieejams;	
Rīgas iela 12, Ķegums, Ķeguma novads		
Ķekavas novads		
Gaismas iela 19 k.-8, Ķekava, Ķekavas pagasts, Ķekavas novads	ir uzbrauktuve personām ar pārvietošanās grūtībām	pirmdienās, ceturtdienās pašvaldības transports - no attālākiem pagasta ciematiem; maršruta mikroautobusi
"Salnas", Daugmales pagasts, Ķekavas novads		maršruta mikroautobusi
Uzvaras prospekts 1a, Baložu pilsēta, Ķekavas novads	ir uzbrauktuve personām ar pārvietošanās grūtībām	kursē Rīgas maršruta autobuss, mikroautobuss
Krimuldas novads		
Parka iela 1, Ragana, Krimuldas pagasts, Krimuldas novads	Dienests atrodas pirmajā stāvā ir arī uzbrauktuve personām, kuras pārvietojas ratiņkrēsli. Ir nepieciešamas plašākas telpas, lai varētu pilnveidot un attīstīt sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības sniegšanu.	Ir pieejams sabiedriskais transports ar kura palīdzību var nokļūt dienestā, kā arī var izmantot personīgo transportu nokļūšanai uz dienestu
Lielvārdes novads		
Raiņa iela 11a, Lielvārde	pieejams	pieejams
Limbažu novads		
Klostera iela 2, Limbaži, Limbažu novads	Sociālā un veselības dienesta telpas ir pieejamas personām ar invaliditāti	Novadā atrodas vairākas apdzīvotas vietas no kurām ar sabiedrisko transportu nokļūt uz vai atgriezties no sociālā dienesta nav iespējams

Jūras iela 58, Limbaži, Limbažu novads	Ir pieejamas	lerobežotas
Skultes pagastnams, Skultes pagasts, Limbažu novads	Ir pieejamas	lerobežotas
"Liepas" Vidriži, Vidrižu pagasts	Ir pieejamas	lerobežotas
U. Sproģa iela 5, Umurga, Limbažu novads	Ir pieejamas	lerobežotas
Dārza iela 1, Vijķene, Limbažo novads	Ir pieejamas	lerobežotas
Liepu 5, Pociems, Katvaru pagasts, Limbažu novads	Ir pieejamas	lerobežotas
Administratīvā ēka, Pāle, Limbažu novads	Ir pieejamas	lerobežotas
Mālpils novads		
Nākotnes iela 1, Mālpils, Mālpils novads, LV2152	Personas ar invaliditāti nevar nokļūt pie darbiniekiem, jo telpas atrodas II stāvā.	Ir iespējams nokļūt no dzīves vieta pie pakalpojumu sniedzēja
Garkalnes iela 8, Mālpils, Mālpils novads	Telpas ir piemērotas cilvēkiem ar invaliditāti, šeit var pieņemt personas ar invaliditāti, kuras nevar tikt pie darbiniekiem Nākotnes ielā 1.	Ir iespējams nokļūt no dzīves vieta pie pakalpojumu sniedzēja
Mārupes novads		
Daugavas iela 29, Mārupe, Mārupes novads	apmierinoša	neapmierinoša
Ogres novads		
Parka iela 1, Ogre LV-5001	Ēkai ir 2 stāvi. Uzbrauktuve iekļūšanai ar invalīdu ratiņiem ir 1. stāvā. Ir renovācijas projekts ēkai, kur plānots lifts no ēkas ārpusē uz 2. stāvu.	Dienests atrodas pilsētas centrā, dzīvojamā rajonā. Tuvu ir dzelzceļš un autobusu satiksme
Ogres novads Suntažu pagasts ,Tautas nams, apkalpošanas centrs Lauberes pagasts "Ozolmuiža"	Grūti pieejams, ratiņkrēslā- nepieejams	Pieejamība apmierinoša
Ogres novads, taurupes pag. taurupes pagasta pārvalde, LV - 5064	pašlaik dienests atrodas otrajā stāvā	Apgrūtinātas
"Pagastmāja", Madliena, Madlienas pagasts, Ogres novads, LV- 5045	Ir uzbrauktuve ratiņiem, soc. dien. atrodas 1. stāvā	No apdzīvotās vietas Vērenes sabiedriskā transporta nav, reisi ir reti.
Klientu apk. centrs "Saulīte", Ķeipenes pagasts, Ogres novads, LV-5062	Sociālais dienests 2. stāvā, lifta nav	Uz atsevišķām vietām sabiedriskais transports nekursē, ar Madlienu satiksme slihta.
Klientu apk. centrs "Krapes pagasta pārvalde", Krapes pagasts, Ogres novads, LV-5012	Sociālais dienests 1. stāvā, uzbrauktuves ratiņiem nav.	Madlieni ar Krapu nav sabiedriskā transp. satiksmes, uz atsevišķām vietām Krapē sab. transp. nav.
Olaines novads		
Zemgales iela 33, Olaine, Olaines novads	Nav tieša pieeja, bet iespējams izsaukt sociālo darbinieku uz novada domes informācijas daļu	laba

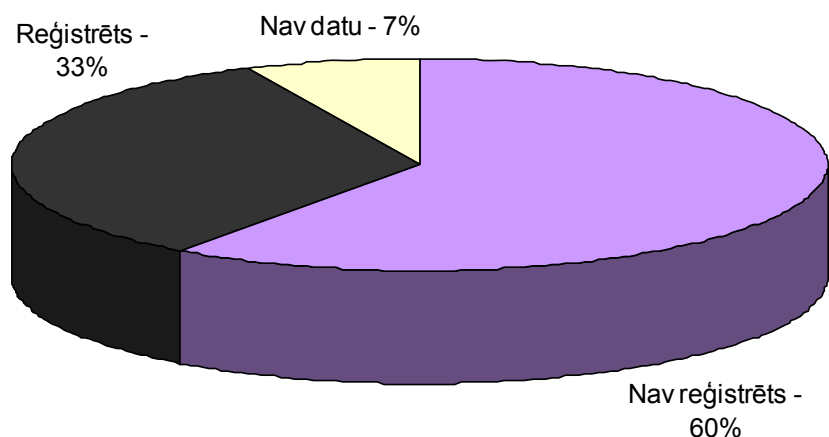
Meža iela 2, Jaunolaine, Olaines novads	Ir brīva pieeja cilvēkiem ratiņkrēslā	laba
Gaismas 6, Stūnīši, Olaines pagasts , Olaines novads	Ir brīva pieeja cilvēkiem ratiņkrēslā	laba
Ropažu novads		
Sociālais dienesta centrs "Dzīpari"	Telpas pieejamas cilvēkiem ar invaliditāti	Sabiedriskais transports, individuālais transportis, kājām
Salacgrīvas novads		
Smilšu iela 9, Salacgrīva, LV 4033	daļēji	Sabiedriskais transports ir pieejams
Parka iela 16, Ainaži, LV 4035	nav pieejama	Sabiedriskais transports pieejams
"Mežgravas" Liepupes pagasts, Salacgrīvas novads, LV 4023	nav pieejama	Sabiedriskais transports daļēji pieejams
Salaspils novads		
Skolas iela 7, salaspils, LV-2121	telpas ir pieejamas cilvēkiem ar invaliditāti	iedzīvotāji var nokļūt uz sociālo dienestu ar sabiedrisko transportu
Saulkrastu novads		
Raiņa iela 8, Saulkrasti, Saulkrastu novads	Daļēji pieejamas.	Daļēji pieejamas (atkarībā no gadalaika).
Sejas novads		
Sējas novada dome	cilvēkiem ar invaliditāti nav ierīkota brauktuve	ir iespējams nokļūt ar sab. autobusu
Siguldas novads		
Zinātnes iela 7, Siguldas pagasts, LV-2150	telpas atrodas pirmajā stāvā, pie izejas uzbrauktuve, tualete pielāgota cilvēkiem ar kust. traucējumiem	ēka atrodas tuvu autobusu pieturai
Pils iela 3a, Sigulda, LV-2150	telpas atrodas pirmajā stāvā, pie izejas uzbrauktuve, tualete pielāgota cilvēkiem ar kust. trauc.	ēka atrodas pilsētas centrā, netālu no autoostas
Siguldas iela 11, Mores pagasts, LV- 2170	telpas atrodas pirmajā stāvā, nav uzbrauktuves, cilvēkiem ar kust. traucējumiem nevar iekļūt telpās, nav uzbrauktuves, cilvēkiem ar kust. traucējumiem nevar iekļūt telpās	telpa atrodas pagasta pārvaldes ēkā, pagasta centrā
Birzes iela 4, Allažu pagasts, LV-2154	telpas atrodas pirmajā stāvā, nav iespējas iekļūt cilvēkiem ar kustību traucējumiem	telpa atrodas pagasta pārvaldes ēkā, pagasta centrā
Stopiņu novads		
Institūta iela 1a, Ulbroka, Stopiņu novads	Pie ārdurvīm ir uzbrauktuve, durvju platums atbilst nepieciešamajām prasībām iebraukšanai ratiņkrēslā	tika pagarināts Rīgas satiksmes autobusa maršruts Ulbrokā. Pārējos ciematos apkalpo citas firmas autobusi.
Tukuma novads		
Tidaholmas iela 1, Tukums, Tukuma novads LV- 3101	Pieejams ēkas 1. stāvs, ir uzbrauktuve, automātiskās ārdurvis, pielāgota tualete	Labs, kursē katru dienu, vairākas reizes dienā.
Džūkstes pagasta pakalpojumu centrs "Biedrību nams" Džūkstes pagasts, Tukuma novads, LV- 3147	Atrodas ēkas 1. stāvā, ir uzbrauktuve	Kursē sabiedriskais transports vairākas reizes dienā, izmanto skolēnu pārvadāšanas transportu
Slampes pagasta pakalpojumu centrs "Kultūras pils", Slampes pagasts, Tukuma novads, LV- 3119	Atrodas ēkas 1. stāvā, bet personām, ir problēmas ar uzkāpšanu pakāpieniem.	Sabiedriskais transports kursē vairākas reizes dienā, izmanto skolēnu pārvadāšanas transportu

Lestenes pagasta pakalpojumu centrs "Saules", Lestenes pagasts, Tukuma novads, LV- 3146	Atrodas ēkas 1. stāvā, ir iespējams uzbraukt ar ratiņkrēsliem	no kurām nav iespējams nokļūt
Irlavas pagasta pakalpojumu centrs "Svētēji", Irlavas pagasts, Tukuma novads, LV- 3137	Atrodas ēkas 1. stāvā, ir uzbrauktuve.	Ar sabiedrisko transportu nav iespējams nokļūt, izmanto skolēnu pārvadāšanas transportu
Degoles pagasta pakalpojumu centrs "Rubeņi", Degoles pagasts, Tukuma novads, LV- 3140	Atrodas ēkas 1. stāvā.	Nepilnīgs, ir dienas, kad vispār nekursē
Tumes pagasta pakalpojumu centrs Pasta iela 1a, Tumes pagasts, Tukuma novads, LV- 3139	Atrodas ēkas 2. stāvā, personas, kuras nevar nokļūt uz telpām, tiek pieņemtas citās telpās 1.stāvā.	Sabiedriskais transports kursē vairākas reizes dienā, ir iespējas izmantot skolēnu pārvadāšanas transportu
Zentenes pagasta pakalpojumu centrs "Gobas", Zentenes pagasts, Tukuma novads, LV- 3123	Atrodas ēkas 2. stāvā, personas, kuras nevar nokļūt uz telpām, tiek pieņemtas citās telpās 1.stāvā.	Sabiedriskais transports kursē vairākas reizes dienā, izmanto skolēnu pārvadāšanas transportu
Sēmes pagasta pakalpojumu centrs Ezera iela 1a, Sēmes pagasts, Tukuma novads, LV- 3110	Atrodas ēkas 2. stāvā, personas, kuras nevar nokļūt uz telpām, tiek pieņemtas citās telpās 1.stāvā.	Sabiedriskais transports kursē vairākas reizes dienā, izmanto skolēnu pārvadāšanas transportu
Pūres pagasta pakalpojumu centrs "Vārpas", Pūres pagasts, Tukuma novads, LV- 3124	Atrodas ēkas 2. stāvā, personas, kuras nevar nokļūt uz telpām, tiek pieņemtas citās telpās 1.stāvā.	Nepilnīgs, ir dienas, kad vispār nekursē, izmanto skolēnu pārvadāšanas transportu
Jaunsātu pagasta pakalpojumu centrs "Abavnieki", Jaunsātu pagasts, Tukuma novads, LV- 3128	Atrodas ēkas 1. stāvā, ir iespējams uzbraukt ar ratiņkrēsliem	Sabiedriskais transports kursē trīs reizes dienā, ir iespējas izmantot skolēnu pārvadāšanas transportu

Kopumā Rīgas reģionā – Jūrmalā un novados Sociālais dienests ir izvietots 63 adresēs, no kurām 43 Sociālā dienesta telpas ir pielāgotas personām ar kustību traucējumiem, savukārt 20 ēkas personām ar kustību traucējumiem nav pieejamas. Tomēr jāatzīmē, ka telpu nepieejamība nav šķērslis saņemt sociālā darbinieka konsultāciju. Novados un pagastos, kur Sociālais dienests nav pieejams personām riteņkrēslā sociālie darbinieki sniedz konsultācijas pie klienta dzīvesvietā vai citā klientam pieejamā vietā.

Izvērtējot sabiedriskā transporta pieejamību, jāsecina, ka sabiedriskais transports ir pieejams, lai nokļūtu uz 34 no 63 Sociālajiem dienestiem Jūrmalā un novados. Savukārt 29 Sociālie dienesti ir daļēji pieejami ar sabiedrisko transportu vai nepieejami lauku iedzīvotājiem. Galvenie norādītie iemesli – transports nekursē katru dienu, ir apdzīvotas vietas, no kurām ar sabiedrisko transportu nokļūt uz Sociālo dienestu nav iespējams (5 novadi), vai nokļūšana ir

apgrūtinoša – tā, piemēram, Garkalnes pagastā ir 13 apdzīvotas vietas, no kurām uz Sociālo dienestu iespējams nokļūt ar vairākiem transporta līdzekļiem, pārsēžoties.

26.attēls. Dati par Sociālo dienestu reģistru Sociālo pakalpojumu sniedzēju reģistrā

Kā redzams 26.attēlā, no 30 Rīgas plānošanas reģionā iekļauto novadu sociālajiem dienestiem lielākā daļa nav reģistrēta Sociālo pakalpojumu sniedzēju reģistrā. Reģistrētie Sociālie dienesti ir Ādažu, Jūrmalas, Carnikavas, Garkalnes, Inčukalna, Kandavas, Ķekavas, Ropažu, Salaspils un Tukuma sociālie dienesti.

9.tabula. Sociālo pakalpojumu saņēmēju skaits pret iedzīvotāju skaitu

Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības saņēmēji							
	Sociālo pakalpojumu saņēmēju skaits		Sociālās palīdzības saņēmēju skaits		Iedzīvotāju skaits	Sociālo pakalpojumu saņēmēju īpatsvars no iedzīvotājiem (%)	Sociālās palīdzības saņēmēju īpatsvars no iedzīvotājiem (%)
	2008	2009	2008	2009			
Rīga	19265	Nav datu	59968	#####	711278	Nav datu	8.1
Jūrmala	995	Nav datu	2744	3682	56133	Nav datu	6.6
Ādažu novads	1201	1812	572	1500	9692	18.7	15.5
Alojas novads	1665	1347	772	1097	6090	22.1	18.0
Babītes novads	12	14	1568	2295	9121	0.2	25.2
Baldones novads	178	183	585	730	5669	3.2	12.9
Carnikavas novads	200	200	400	600	6407	3.1	9.4
Engures novads	30	32	698	730	8080	0.4	9.0
Garkalnes novads	26	16	659	750	6963	0.2	10.8
Ikšķiles novads	24	28	349	335	8608	0.3	3.9
Inčukalna novads	291	332	1147	2802	8535	3.9	32.8
Jaunpils novads	27	32	254	Nav datu	2764	1.2	Nav datu
Kandavas novads	3516	4877	1930	2910	9986	48.8	29.1
Krimuldas novads	11	Nav datu	617	Nav datu	5773	Nav datu	Nav datu
Ķeguma novads	43	38	1056	669	6366	0.6	10.5
Ķekavas novads	96	212	1987	2563	21381	1.0	12.0
Lielvārdes novads	17	19	3035	4754	11432	0.2	41.6

Limbažu novads	1181	Nav datu	3146	Nav datu	19643	Nav datu	Nav datu
Mālpils novads	101	118	532	472	4084	2.9	11.6
Mārupes novads	10	15	2231	4029	14593	0.1	27.6
Ogres novads	13	9	240	352	38994	0.02	0.9
Olaines novads	41	68	1598	3621	20395	0.3	17.8
Ropažu novads	931	1500	1018	2057	6864	21.9	30.0
Salacgrīvas novads	123	267	1338	1528	9506	2.8	16.1
Salaspils novads	198	135	1676	4464	23088	0.6	19.3
Saulkrastu novads	31	Nav datu	1192	Nav datu	6145	Nav datu	Nav datu
Sējas novads	2	2	854	879	2490	0.1	35.3
Siguldas novads	2581	1328	1781	2291	17750	7.5	12.9
Stopiņu novads	25	28	1646	2010	9741	0.3	20.6
Tukuma novads	157	Nav datu	1878	5010	33546	Nav datu	14.9

Avots: SD iesniegtā informācija

Avots: LR
leM PMLP
ledz. reģ.
dati uz
16.09.09.

Tā kā SD info tiek attiecināta
pret statistiku, iespējamas
nobīdes

Kopumā var secināt, ka visā Rīgas reģionā sociālo pakalpojumu un sociālas palīdzības saņēmēju skaits pieaug. Tā, 2009 gadā būtiski pieaudzis sociālo pakalpojumu saņēmēju skaits ir Ādažu, Kandavas, Ropažu, Ķekavas un Salacgrīvas novados. Visaugstākais sociālo pakalpojumu saņēmēju īpatsvars no iedzīvotāju skaita ir Kandavas novadā (48.8%), Ropažu novadā (21.9%), Alojās novadā (22.1%) un Ādažu novadā (18.7%). Savukārt sociālo pakalpojumu saņēmēju īpatsvars pret iedzīvotāju skaitu ir Kandavas, Alojās, Ādažu un Ropažu novados. Sociālo pakalpojumu saņēmēju skaitliskais mazinājums ir skaidrojams ar finansējuma samazinājumu atsevišķiem sociālo pakalpojumu veidiem – dienas aprūpes centriem, aprūpei mājās un citiem.

Sociālās palīdzības saņēmēju skaits būtiski ir pieaudzis gandrīz visos Rīgas plānošanas reģiona pilsētās un novados, izņemot Ikšķiles, Ķeguma un Mālpils novadus, kur sociālas palīdzības skaits ir samazinājies. Visvairāk sociālas palīdzības saņēmēju skaits ir pieaudzis Jūrmalā (134%), Stopiņu pagastā (122%), Siguldas novadā (128%), Babītes novadā (146%), Kandavas novadā (150%), Lielvārdes novadā (156%), Mārupes novadā (180%), Ropažu novadā (202%). Līdzīgi arī atspoguļojas sociālās palīdzības saņēmēju īpatsvars no iedzīvotāju skaitu - visaugstākie radītāji ir Lielvārdes novadā (41.6%), Sējas novadā (35.3%), Inčukalna novadā (32.8%), Ropažu novadā (30%), Mārupes novadā (27.6%), Babītes novadā (25.2%).

10.tabula. Informācija par Dienestā strādājošajiem speciālistiem

Kopējais SD speciālistu skaits pa veidiem

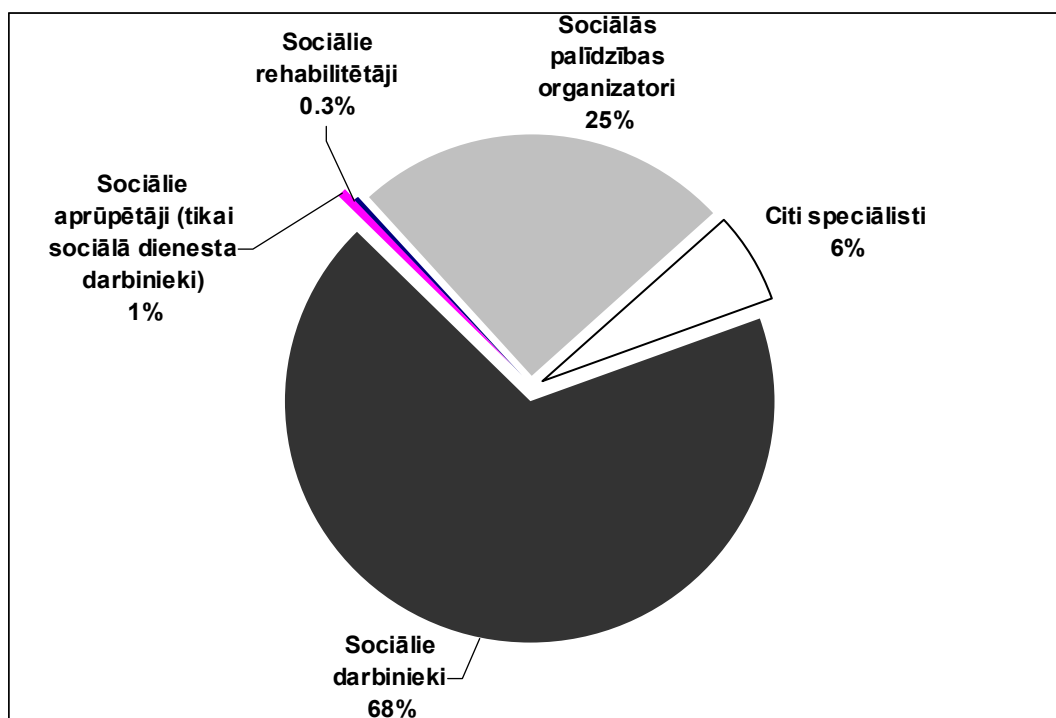
	skaits			%		
	Rīga	Novadi un Jūrmala	kopā	Rīga	Novadi un Jūrmala	kopā
Sociālie darbinieki	208	158	366	68	62	65
Sociālie aprūpētāji (tikai sociālā dienesta darbinieki)	2	12	14	1	5	2
Sociālie rehabilitētāji	1	1	2	0.3	0.4	0.4
Sociālās palīdzības organizatori	76	36	112	25	14	20
Citi speciālisti	19	48	67	6	19	12
Kopā	306	255	561	100	100	100

Kopējais SD speciālistu skaits pret iedzīvotāju skaitu

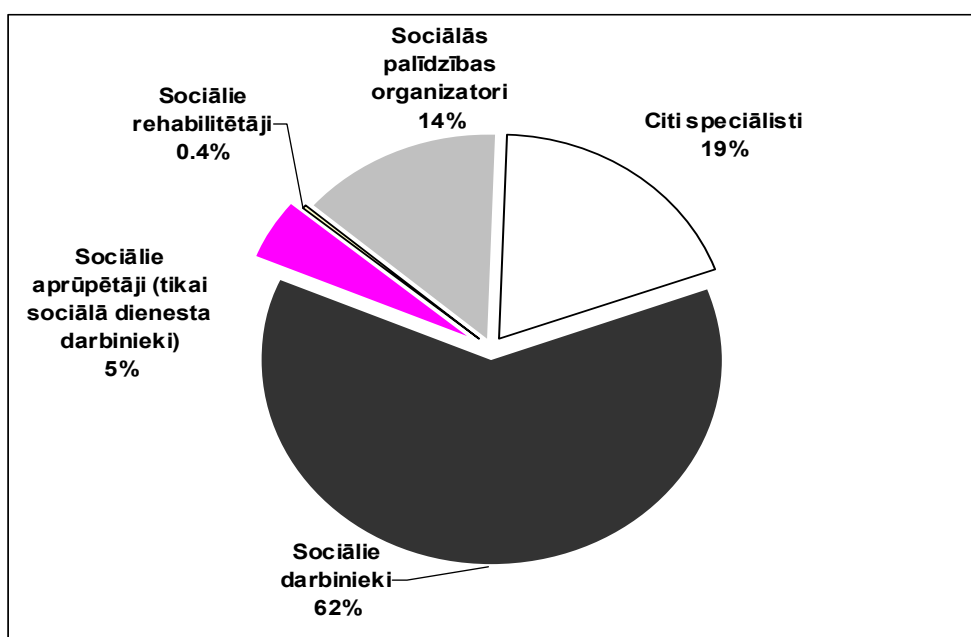
	iedzīvotāju skaits	Kopējais speciālistu skaits	iedzīvotāju skaits uz vienu speciālistu
	2009	2009	2009
Rīga	711278	306	2324
Jūrmala	56133	14	4010
Ādažu novads	9692	7	1385
Alojas novads	6090	6	1015
Babītes novads	9121	8	1140
Baldones novads	5669	6	945
Carnikavas novads	6407	5	1281
Engures novads	8080	6	1347
Garkaines novads	6963	3	2321
Ikšķīles novads	8608	1	8608
Inčukalna novads	8535	15	569
Jaunpils novads	2764	2	1382
Kandavas novads	9986	13	768
Krimuldas novads	5773	4	1443
Ķeguma novads	6366	5	1273
Ķekavas novads	21381	12	1782
Lielvārdes novads	11432	17	672
Limbažu novads	19643	15	1310
Mālpils novads	4084	4	1021
Mārupes novads	14593	5	2919
Ogres novads	38994	33	1182
Olaines novads	20395	12	1700
Ropažu novads	6864	4	1716
Salacgrīvas novads	9506	7	1358
Salaspils novads	23088	13	1776
Saulkrastu novads	6145	5	1229
Sējas novads	2490	2	1245
Siguldas novads	17750	5	3550
Stopiņu novads	9741	3	3247
Tukuma novads	33546	23	1459
Rīga	711278	306	2324
Novadi un Jūrmala	389839	255	1529
Kopā reģionā	1101117	561	1963

Analizējot datus par kopējo sociālajā dienestā strādājošo skaitu pret iedzīvotāju skaitu, var secināt, ka optimāli nodrošināti ar sociālā darba speciālistiem (vidēji 1 speciālists uz 1000 iedz.) ir mazie novadi, kur iedzīvotāju skaits nepārsniedz 20 000 iedzīvotāju. Savukārt novados un pilsētās, kur iedzīvotāju skaits ir virs 20 000 vidēji ir viens speciālists uz 1988 iedzīvotājiem. Jāatzīmē, ka no visiem Rīgas plānošanas reģiona esošajiem novadiem mazākais sociāla darba speciālistu skaits uz iedzīvotāju skaitu ir Ikšķīles novadā, kur uz vienu speciālistu ir 8608 iedzīvotājiem.

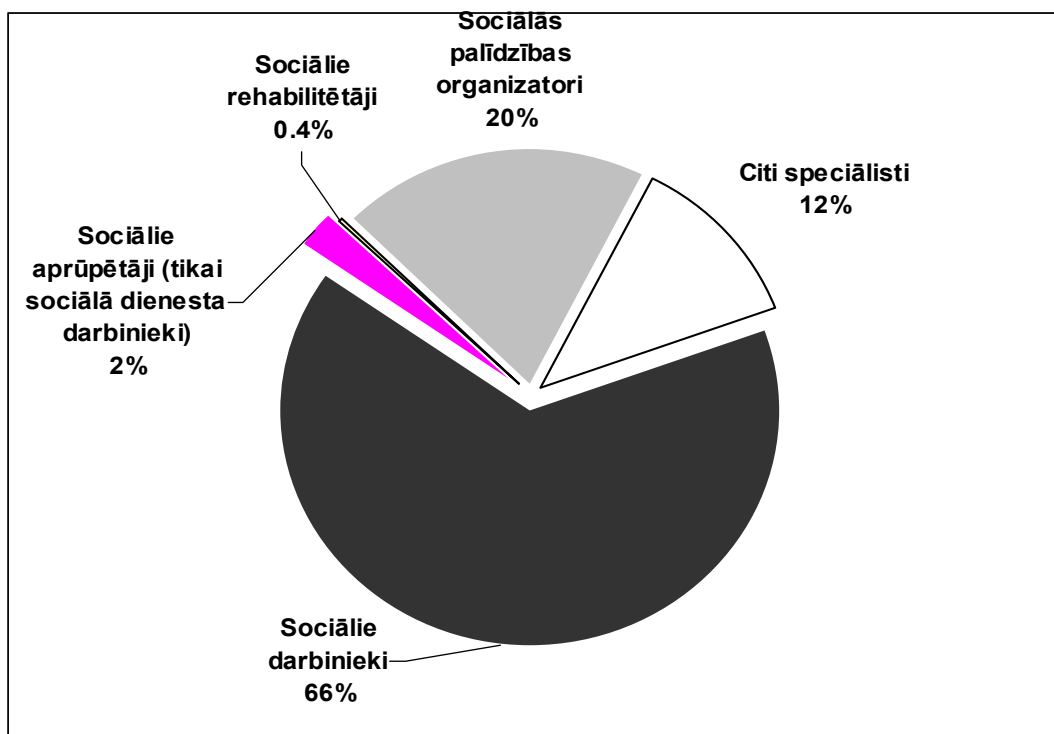
Pēc tabulā apkopotiem datiem nevar spriest par iedzīvotāju iespējām saņemt sociālā darbinieka konsultācijas, jo ir analizēti dati par kopējo sociāla darba speciālistu skaitu – sociālais darbinieks, sociālais palīdzības organizators, sociālais rehabilitētājs un sociālais aprūpētājs. Analizējot datus par sociāla darbinieka skaitu uz iedzīvotāju skaitu, var secināt, ka sociālo darbinieku skaits ir nepietiekošs. Tā, Rīgā uz 711278 iedzīvotājiem ir 208 sociālie darbinieki, 1 sociālais darbinieks uz 3419,61 iedzīvotājiem, savukārt Jūrmalā un novados uz 389839 iedzīvotājiem ir 158 sociālie darbinieki, 1 sociālais darbinieks uz 4501 iedzīvotāju. Kopā Rīgas plānošanas reģionā vidēji ir 1 sociālais darbinieks uz 3008.52 iedzīvotājiem.

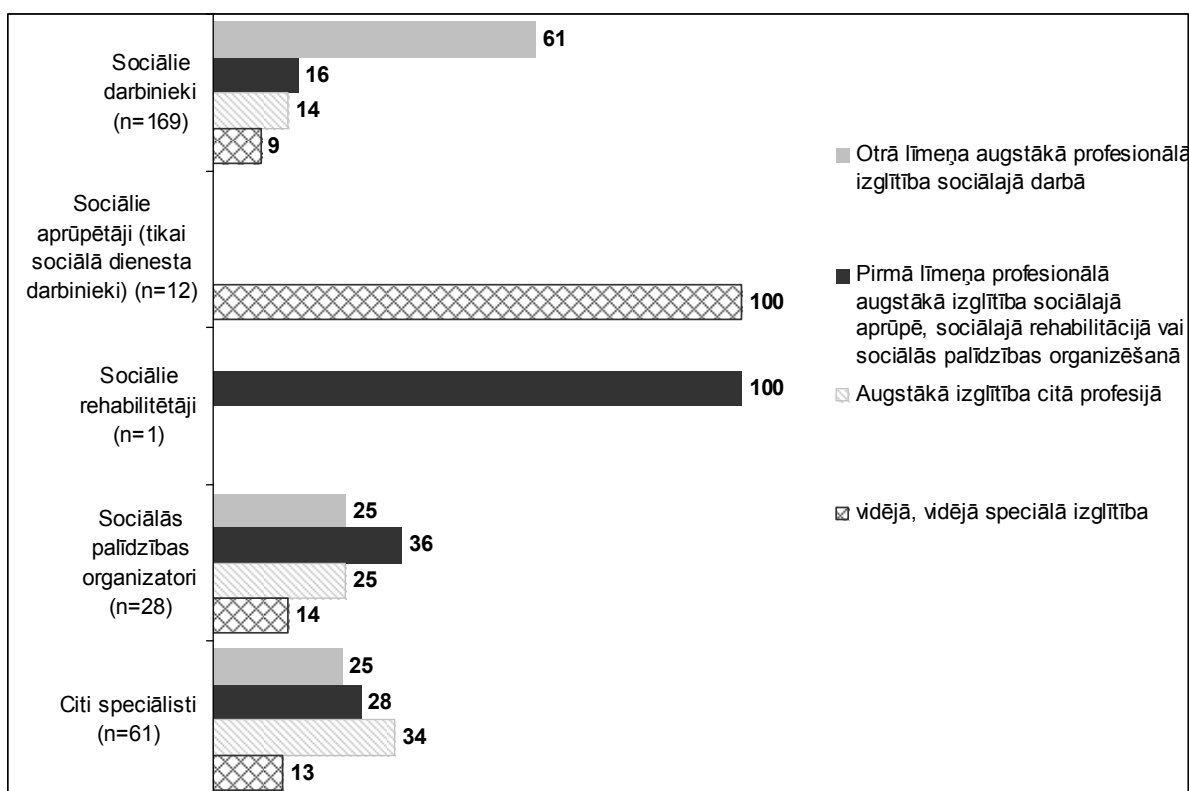
27.attēls. Kopējais sociālā darba speciālistu skaits pēc veidiem Rīgā

28.attēls. Kopējais sociālā darba speciālistu skaits pēc veidiem Jūrmalā un novados

29.attēls. Kopējais sociālā darba speciālistu skaits pēc veidiem Rīgas plānošanas reģionā

30.attēls. Sociālā darba speciālistu izglītība, Jūrmala un novadi (%)

Analizējot sociālo darbinieku izglītības radītājus var secināt, ka vairāk kā pusei sociālo darbinieku (169) ir atbilstoša izglītība, 16% sociālo darbinieku ir 1. līmeņa profesionālā augstākā izglītība, 14% darbinieku ir augstākā izglītība citā profesijā un 9% darbinieku vidējā vai vidējā speciāla izglītība. Līdzīgi kā Rīgā visi sociālie aprūpētāji (12) strādā ar neatbilstošu izglītību, savukārt sociālais rehabilitētājam (1) ir atbilstoša kvalifikācija. Savukārt sociālās palīdzības organizatori (28) līdzīgi kā Rīgā 25% veic sociālās palīdzības organizatora pienākumus ar

sociālā darbinieka kvalifikāciju, 25% strādā ar augstāko izglītību citā specialitātē un 14% ar vidējo vai vidējo speciālo izglītību.

11.tabula. Sociālā darba speciālistu skaits dzimuma un vecuma griezumā

SD speciālistu skaits pa veidiem - sievietes, Rīga

	skaits					%				
	18 - 24	25 - 54	55 - 64	65 +	Kopā	18 - 24	25 - 54	55 - 64	65 +	Kopā
Sociālie darbinieki (n=200)	11	183	6	0	200	6	92	3	0	100
Sociālie aprūpētāji (tikai sociālā dienesta darbinieki) (n=2)	0	0	2	0	2	0	0	100	0	100
Sociālie rehabilitētāji (n=0)	0	0	0	0	0					
Sociālās palīdzības organizatori (n=74)	11	40	19	4	74	15	54	26	5	100
Citi speciālisti (n=18)	0	17	1	0	18	0	94	6	0	100

Analizējot datus par sociālā darba speciālistu skaitu vecuma griezumā var secināt, ka visi sociālie darbinieki Rīgas Sociālajā dienestā ir darbaspējīgā vecumā, 6% ir vecumā līdz 24 gadiem, 92% vecumā no 25 līdz 54 gadiem un 3% no 55-64 gadiem. Saskaņā ar šo informāciju tikai 6 sociālie darbinieki laika posmā līdz 2016. gadam var sasniegt pensionēšanās vecumu. Savukārt 26% sociālā darba organizatoru ir vecumā no 55-64 gadiem, līdz ar to nepieciešams plānot jaunu darbinieku piesaisti nākamajos desmit gados.

SD speciālistu skaits pa veidiem - sievietes, Novadi un Jūrmala

	skaits					%				
	18 - 24	25 - 54	55 - 64	65 +	Kopā	18 - 24	25 - 54	55 - 64	65 +	Kopā
Sociālie darbinieki (n=154)	6	128	18	2	154	4	83	12	1	100
Sociālie aprūpētāji (tikai sociālā dienesta darbinieki) (n=12)	0	10	2	0	12	0	83	17	0	100
Sociālie rehabilitētāji (n=1)	0	1	0	0	1	0	100	0	0	100
Sociālās palīdzības organizatori (n=36)	0	28	6	2	36	0	78	17	6	100
Citi speciālisti (n=47)	2	37	7	1	47	4	79	15	2	100

Analizējot datus par sociālā darba speciālistu skaitu vecuma griezumā, var secināt, ka lielākā daļa sociālo darbinieku (83%), līdzīgi kā Rīgā, pārstāv vecuma grupu no 25-54 gadiem. Nedaudz augstāks darbinieku skaits (12%) ir vecumā no 55-64 gadiem un 1% sociālo darbinieku ir sasnieguši pensionēšanās vecumu.

SD speciālistu skaits pa veidiem - vīrieši, Rīgas plānošanas reģions kopā

	skaits				
	18 - 24	25 - 54	55 - 64	65 +	Kopā
Sociālie darbinieki	0	9	3	0	12
Sociālie aprūpētāji (tikai sociālā dienesta darbinieki)	0	0	0	0	0
Sociālie rehabilitētāji	0	1	0	0	1
Sociālās palīdzības organizatori	0	2	0	0	2
Citi speciālisti	0	1	0	0	1

Kopā Rīgas plānošanas reģionā ir Sociālajos dienestos kā sociālā darba speciālisti ir nodarbināti 16 vīrieši, no tiem sociālā darbinieka pienākumus veic 12 vīrieši, sociālā rehabilitētāja – viens vīrietis, par sociālā darba organizatoriem strādā 2 vīrieši. Visi vīrieši sociālā darba speciālisti ir darba spējīgā vecumā, 13 no 16 vīriešiem ir vecumā no 25-54 gadiem. Analizējot datus par vīriešu skaitu Sociālajos dienestos vērojama izteikta dzimuma segregācija. Viens no iemesliem ir stereotips par sociālā darbinieka profesiju kā sieviešu profesiju, līdzīgi kā

veselības aprūpes jomā. Lai panāktu pozitīvas pārmaiņas, pirmkārt informācija par iespēju apgūt sociālā darbinieka profesiju, jāizplata vīriešiem pievilcīgā veidā, izstrādājot informatīvos materiālus, jānodrošina arī vīriešu kā sociālā darbinieka attēlojums un citi pasākumi.

12. tabula. Papildus nepieciešamo sociālā darba speciālistu skaits

	Sociālais darbinieks	Sociālās palīdzības organizators	Sociālais rehabilitētājs	Sociālais pedagogs	Lietvedis	Psihologs	Sociālais aprūpētājs	Ergoterapeits	Datu apstrādes speciālists
Rīga*									
Jūrmala	5	7	2						
Ādažu novads	2								
Alojas novads	2	2							
Babītes novads	2								
Baldones novads	2				1				
Carnikavas novads		1							
Engures novads		1				1			
Garkalnes novads	1	1				1			
Ikšķiles novads	2	1							
Inčukalna novads	4	3	1				2		
Jaunpils novads									
Kandavas novads									
Krimuldas novads	1	1				1			
Ķeguma novads	1								
Ķekavas novads		2	2					1	
Lielvārdes novads			1		1		1		
Limbažu novads	1		1						
Mālpils novads									
Mārupes novads	5	1					2		
Ogres novads	3						6		1
Olaines novads	1								
Ropažu novads									
Salacgrīvas novads			1				1		
Salaspils novads	2	2							
Saulkrastu novads	1						1		
Sējas novads	1								
Siguldas novads	2								
Stopiņu novads	2	1		1		1			
Tukuma novads	3				1				
Kopā reģionā	43	23	8	1	3	4	13	1	1

* Rīgā tika norādīts, ka nepieciešams 1 speciālists uz 1000 iedzīvotājiem, bet nav kopējā papildus nepieciešamo speciālistu skaita

Kopumā Rīgas plānošanas reģionā papildus nepieciešami 43 sociālā darba speciālisti, 23 sociālās palīdzības organizatori, 8 sociālie rehabilitētāji, 1 sociālais pedagogs, 13 sociālie aprūpētāji un 1 ergoterapeits. Analizējot datus saistībā ar sociālā darba speciālistu skaitu, var secināt, ka novadi plānojuši sociālā darba speciālistu skaitu, lai nodrošinātu vismaz vienu sociālo darbinieku uz 1000-1500 iedzīvotājiem.

2.3.apakšnodaļas secinājumi

Izstrādes stadijā.

3. IESPĒJAMIE RISINĀJUMI UN ALTERNATĪVU ANALĪZE

3.1. Iespējamie risinājumi

Lai identificētu iespējamās iepriekšējās nodaļās minēto sociālo pakalpojumu saņēmēju problēmu risinājumus un apmierinātu viņu vajadzības, uz viedokļa apmaiņu septiņās fokusgrupu sanāksmēs tika aicināti Rīgas plānošanas reģiona sociālo pakalpojumu sniedzēji gan no valsts, gan pašvaldības, gan nevalstiskā sektora un pakalpojumu saņēmēju intereses pārstāvošās organizācijas. Fokusgrupu mērķis bija noskaidrot dalībnieku viedokli par sociālās atstumtības riskam pakļauto mērķa grupu raksturīgajām problēmām un identificēt iespējamās risinājumus sociālo pakalpojumu jomā.

Fokusgrupu rezultātā tika identificēti dažādi iespējamie sociālās atstumtības riskam pakļauto personu problēmu risinājumi (skat. 2.pielikumā).

Iespējamie risinājumi Rīgā

Speciālistu nosauktās problēmas un ieteiktie risinājumi Rīgā lielākoties saistījās nevis ar jaunu, pašreiz neesošu sociālo pakalpojumu veidošanu, bet gan ar šādiem sociālo pakalpojumu attīstības virzieniem:

- esošo sociālo pakalpojumu piedāvājuma kvantitātes palielināšanu,
- esošo sociālo pakalpojumu specializāciju,
- ar sociālo pakalpojumu sniegšanā iesaistīto darbinieku apmācību darbam ar konkrētām sociālās atstumtības riskam pakļautām mērķa grupām,
- informācijas nodrošināšana par sociālajiem pakalpojumiem,
- sabiedrības informēšana par dažādām sociālās atstumtības riskam pakļautajām mērķa grupām, viņu īpašām vajadzībām un ar mērķi vairojot toleranci un savstarpējo sapratni,
- dažādu sociālo pakalpojumu sniegšanā iesaistīto iestāžu sadarbības uzlabošana.

Pie pakalpojumiem, kuru *kvantitāte* būtu jāpalielina, speciālisti nosauca:

- dienas un atbalsta centrus, kuros būtu iespēja saņemt profesionāļu atbalstu un saturīgi pavadīt brīvo laiku dažādām mērķa grupām -
- patversmes un naktspatversmes ar dažādu labiekārtojuma līmeni un dažādu specializāciju (alkohola atkarīgajiem, agresīvajiem u.tml.), kuras būtu pielāgotas arī personām ar pārvietošanās grūtībām un funkcionāliem traucējumiem.
- atbalstītā darba pakalpojums – ne tikai personām ar garīga rakstura traucējumiem, bet arī cilvēkiem ar dzirdes un redzes traucējumiem, bezpajumtniekiem un personām ar dažādiem funkcionāliem traucējumiem.
- Specializētās darbnīcas un dienas nodarbinātības centri (piemērotāko profesiju individuāla piemeklēšana un apgūšana) ne tikai personām ar garīga rakstura traucējumiem, bet arī cilvēkiem ar dzirdes un redzes traucējumiem, kā arī personām ar dažādiem funkcionāliem traucējumiem.
- Institucionāls īslaicīgās uzturēšanās mītnes pakalpojums līdz 2 mēnešiem gadā ne tikai bērniem – invalīdiem, bet arī personām ar garīga rakstura traucējumiem un personām ar citiem funkcionāliem (multipliem) traucējumiem.

Pie pakalpojumiem, kuriem ir nepieciešams attīstīt *specializāciju*, speciālisti nosauca:

- Aprūpes mājās vai pieskatīšanas pakalpojums – nepieciešama specializācija bērna – invalīda aprūpē un apmācība aprūpes pakalpojumu nodrošināšanā ģimenes locekļiem un tuviniekiem, kuri kopj personu, kurai nepieciešama palīdzība pašaprūpē un ikdienas darbu veikšanā.
- Pavadoņa – asistenta pakalpojums – nepieciešama specializācija bērna – invalīda, personu ar redzes traucējumiem, personu ar garīga rakstura traucējumiem un cilvēku ar kustību traucējumiem apkalpošanā.

- Specializētā transporta pakalpojums – nepieciešama īpaša apmācība bērna – invalīda un personu ar kustību traucējumiem apkalpošanā.

Sociālo pakalpojumu sniegšanā iesaistīto darbinieku apmācība ir nepieciešama šādās jomās:

- darbam ar cilvēkiem ar dzirdes traucējumiem;
- darbam ar ģimeni, kurā ir bērns invalīds;
- ar cilvēkiem ar redzes traucējumiem;
- darbam ar personām, kas atbrīvotas no ieslodzījuma;
- regulāra kvalifikācijas celšana, padziļinātas zināšanas, specifiskā darbam ar dažādām mērķa grupām (atkarības problēmām, personām ar garīga rakstura traucējumiem, agresīviem ģimenes locekļiem) aprūpētājiem.

Iespējamie risinājumi Jūrmalā un novados

Nemot vērā, ka Rīgas reģiona novados un daļēji arī Jūrmalā, atšķirībā no Rīgas pilsētas, šobrīd ir samērā neliela sociālo pakalpojumu daudzveidība, fokusgrupu sanāksmju laikā tika izvirzīta virkne jaunu pakalpojumu, līdzās nepieciešamībai saglabāt un pilnveidot arī esošos pakalpojumus.

Reaģējot uz sociālo pakalpojumu saņēmēju aktuālajām problēmām pamatvajadzību apmierināšanā, proti, vajadzība pēc bezmaksas pārtikas, apģērba, apaviem, pēc iespējas nomazgāties, izmazgāt drēbes, saņemt dažādu speciālistu (sociālo darbinieku, juristu, ergoterapeitu, psihologu, mediķu u.c.) bezmaksas konsultācijas un citus uz pamatvajadzību apmierināšanu orientētus pakalpojumus, fokusgrupu sanāksmju laikā tika ierosināts pašvaldību teritoriālajos centros (piem., pagastos, priekšpilsētās, lauku teritorijās) izveidot kopienas centrus, kur koncentrētā veidā, apvienojoties dažādiem sociālo pakalpojumu sniedzējiem, iedzīvotāji maksimāli tuvu savai dzīves vietai varētu saņemt sev tik nepieciešamos pakalpojumus iepriekš minēto pamatvajadzību apmierināšanai, higiēnas centrus, kur cilvēkiem ir iespēja nomazgāties, ieiet pirtī, saņemt tīras drēbes, apavus, gultas veļu u.tml., kā arī zupas virtuves un subsidētus pārtikas autoveikalus, kas pieved iedzīvotāja dzīvesvietā pārtikas preces par pazeminātām cenām.

Princips sniegt sociālos pakalpojumus pēc iespējas tuvāk iedzīvotāja dzīvesvietai ir arī tādu pakalpojumu pamatā kā - aprūpe mājās, drošības pogas pakalpojums, kad tiek izmantota speciāla un katra cilvēka īpašajām vajadzībām ieprogrammēta sarunu iekārta, lai pēc pogas nospiešanas, caur trauksmes signāla raidītāju notiktu savienojums ar mājas neatliekamā dienesta centrāli un īpaši apmācīti speciālisti, sazinoties ar klientu, nodrošina atbilstošu palīdzību, un mobilās brigādes pakalpojums, kad speciālistu komanda sniedz nepieciešamos palīdzību (speciālistu konsultācijas, sadzīves problēmu risināšana, asistentu pakalpojumu nodrošināšana, transporta pakalpojumu nodrošināšana u.c.) tieši klienta dzīvesvietā.

Tā kā sociālo pakalpojumu saņēmēji un viņu intereses pārstāvošās organizācijas norādīja uz problēmu, ka nepieciešama iespēja bez maksas saņemt ģimenes locekļa pieskatīšanas pakalpojumus, tika ierosināts attīstīt tādu pakalpojumu kā – īslaicīgās uzturēšanās mītnes, atelpas brīža pakalpojums un auklīšu dienests, kas ļautu ģimenes locekļiem uz laiku no pāris stundām līdz vairākām diennaktīm savus piederīgos, kam nepieciešama diennakts uzraudzība, piemēram, cilvēkus ar invaliditāti vai ilgstošiem veselības traucējumiem, vecāka gadagājuma cilvēkus vai bērnus, kas dažādu apsvērumu dēļ neiet bērnudārzā, ievietot institūcijā vai saņemt aukles pakalpojumu dzīvesvietā.

Brīvā laika pavadīšanas iespēju nodrošināšanai, kā arī dažādu prasmju attīstīšanai tika piedāvāts attīstīt dienas centrus ar dažādām specializācijām (veciem cilvēkiem, bērniem, bezpajumtniekiem, cilvēkiem ar invaliditāti u.c.), organizēt dažādas nometnes, attīstīt atbalstīto darbu, specializētās darbnīcas, dienas nodarbinātības centrus, kā arī piedāvāt brīvā laika bankas pakalpojumu, kad pašvaldības bezmaksas piedāvā dažādām sabiedriskām norisēm telpas.

Specifisku problēmu (alkoholisms, narkomānija, līdzatkarība, dažādas psiholoģiskas problēmas, vardarbība, invaliditāte, bezpajumniecība u.c.) risināšanai, tika ierosināts organizēt šļirču apmaiņas punkti, metadona kabineti, atbalsta un pašpalīdzības grupas, attīstīt atkarību profilakses centru, krīzes centru, sociālās rehabilitācijas centru, grupu dzīvokļu, pusceļa māju un patversmju pakalpojumus, veidot komūnas un SOS ciematus noteiktām mērķa grupām, atbrīvošanas skola, kurā personām, kas tikko atbrīvotas no ieslodzījuma, tiek attīstītas dažādas sociālās prasmes, jauniešu mājas jauniešiem pēc ārpusģimenes aprūpes, sniegt mājokļa pielāgošanas pakalpojumus, nodrošināt iespējas dzīvot servisa dzīvokļos, organizēt mājokļu apmaiņas programmas starp pašvaldībām vardarbībā cietušām personām, suņu – pavadošu skola, kurā tiek speciāli konkrētu cilvēku ar funkcionāliem, īpaši redzes, traucējumiem, vajadzībām sagatavoti suņi, kas veic pavadoņa funkciju un pavada ikdienā cilvēku.

Potenciālo sociālo pakalpojumu saņēmēju informētības veicināšanai, kā arī tūlītēja atbalsta nodrošināšanai dzīvesvietā, tika ierosināts visā Rīgas plānošanas reģionā izveidot krīzes, uzticības, konsultatīvo un informatīvo tālruni.

Tā kā daudzi pakalpojumu saņēmēji bija norādījuši, ka nevar nokļūt līdz dažādu pakalpojumu saņemšanas vietām un sabiedriskām norisēm, jo nevar atļauties transporta izdevumus, vide nav pielāgota viņu specifiskajiem funkcionālajiem traucējumiem vai arī transporta infrastruktūra nav attīstīta tuvu viņu dzīvesvietai, tika ierosināts attīstīt arī specializētā transporta pakalpojumus.

Lai pilnveidot sociālo pakalpojumu sniedzēju darbinieku darba kvalitāti, tika ierosināts attīstīt specifiskas apmācību programmas, prasmju attīstības darbnīcas, kā arī attīstīt supervīzijas pakalpojumu.

Tā kā sociālo pakalpojumu sniedzēju speciālisti norādīja uz sabiedrībā bieži vien pastāvošajiem stereotipiem, noraidīto attieksmi, vienaldzību vai zināšanu trūkumu par dažādu iedzīvotāju grupu specifiskām vajadzībām, kas bieži liedz klientiem integrēties darba tirgū un sabiedrībā, tika minēts, ka būtiski ir veidot sabiedrības izglītošanas kampaņas.

Fokusgrupu sanāsmēs tika minēts, ka nepieciešama ciešāka sadarbība ar veselības aprūpes speciālistiem, īpaši, narkologu, psihiatru. Tika norādīts, ka personām ar atkarības problēmām nav iespēju šobrīd saņemt detoksikācijas pakalpojumus (īpaši nepilngadīgajiem), tādēļ tika ierosināts, sadarbībā ar medicīnas pakalpojumu sniedzējiem izveidot atskurbtuves un ātrās reaģēšanas grupas. Savukārt ģimenes locekļiem, kuru piederīgie ir personas ar smagu demenci, krīzes situācijā, kad tās apdraud sevi un citus, nav iespējas nekur šo piederīgo ievietot. Līdz ar to būtu jāattīsta pie medicīnas iestādēm specifiski stacionāri tieši personām ar demenci.

Iespējamie risinājumi personu, kas atbrīvoti no ieslodzījuma vietām sociālajām problēmām un identificētajām vajadzībām

Gan Rīgā, gan Jūrmalā un novados notikušajās fokusgrupās kā viena no mērķa grupām tika apskatīta – personas, kas atbrīvotas no ieslodzījuma. Tāpat kā iepriekš programmas 2.2.5.apakšsadaļā, arī šajā sadaļā atsevišķi izdalīti iespējamie risinājumi tieši šai mērķa grupai. Ar katras fokusgrupas ierosinājumu apkopojumu tieši personu, kas atbrīvotas no ieslodzījuma vietām problēmu risināšanai, lūdzam iepazīties **3.pielikumā**.

- Fokusgrupu dalībnieki pamatā identificē mērķgrupas problēmas, kas saistītas ar pamatvajadzību nodrošinājumu - mājokļa, nodarbinātības, iztikas līdzekļu trūkums, veselības problēmas, tai skaitā atkarības.
- Informācijas trūkums par iespējamo palīdzību un pakalpojumiem norādīts vairākās fokusgrupu diskusijās arī attiecībā uz citu mērķgrupu klientu problēmu risinājumiem. Jāatzīmē, ka SKDS pētījumā mērķgrupas klientu anketās arī tika norādīts, ka nav pietiekamas informācijas par pakalpojumiem un palīdzības iespējām.
- Atšķirīgi no jebkurām citām klientu mērķgrupām, raksturojot personu pēc ieslodzījuma kā klientu, fokusgrupas dalībnieki norāda uz viņu uzvedību, zemo motivāciju pārmaiņām, psihoemocionālo un psihosociālo raksturojumu.

- Vairāku fokusgrupu rezultāti liecina par to, ka bijušo ieslodzīto problēmas saistās ar sociālo un dzīves prasmju trūkumu. Konkrēti pakalpojumi tiek pieprasīti mērķgrupas socializācijas grūtību risinājumam un motivācijas trūkuma risinājumam, kas var tikt ņemti vērā programmas izstrādē.
- Diskusiju dalībnieki kā risinājumu piedāvā sociālās uzvedības korekcijas programmas, atbalsta un pašpalīdzības grupas, darba terapijas grupas. Rīgas pilsētas fokusgrupas diskusijā kā alternatīvais pakalpojums ir norādīts „Atbrīvošanās skola”, dažādu speciālistu konsultācijas, nodarbības, lai bijušo ieslodzīto sagatavo patstāvīgai dzīvei sabiedrībā.
- Vairākās fokusgrupās kā mērķgrupas problēma ir identificēts atbalsta sistēmas trūkums, piemēram – ģimenes, atbalsta personas utml. Kā risinājums tiek piedāvāts primāri un jau preventīvi darbs ar klientu ilgtermiņā, esot vēl ieslodzījumā nodrošināt sociālā darbinieka darbu ar mērķgrupas klientu un klienta sistēmu, klienta ģimeni, kā alternatīvu ārpakalpojumu.
- Kā inovatīvi priekšlikumi klienta atbalsta sistēmas nodrošināšanai ir atzīmēti mentora, brīvprātīgo atbalsta personu pakalpojums personām pēc ieslodzījuma, kas var tikt integrēts pie institucionālā pakalpojuma (dienas centrs, patversme, pusceļa māja, utml.)
- Attiecīgi problēmai, kas tiek norādīta kā algota darba trūkums bijušajiem ieslodzītajiem profesionāli vēlas piedāvāt risinājumus kā valsts atbalstu darba devējiem un NVA pakalpojumus, tos neidentificējot. Alternatīvais sociālās rehabilitācijas pakalpojums „Pusceļa mājas” varētu būt risinājums vairāku mērķgrupas klientu problēmu un iepriekš minēto pamatvajadzību nodrošinājumam, tas ir minēts piecās (Rīgas un Jūrmalas pilsētas, Ogres, Tukuma un Siguldas novadu apvienībās) no septiņām fokusgrupu diskusijām.
- Savukārt sociālās rehabilitācijas centrus kā nepieciešamu alternatīvo sociālās rehabilitācijas pakalpojumu atzīmēja trijās pašvaldību fokusgrupās – Rīgas un Jūrmalas pilsētās un Ogres novadu apvienībā. Fokusgrupu diskusiju rezultātā izvirzīta nepieciešamība izveidot sociālās rehabilitācijas centrus atsevišķi sievietēm un vīriešiem pēc ieslodzījuma, kā arī nepilngadīgajiem likumpārkāpējiem. Sociālās rehabilitācijas centra darbības saturs ir norādīts saskaņā ar personu pēc ieslodzījuma problēmām un pamatvajadzībām. Sociālās rehabilitācijas centru pakalpojumus vēlams būtu nodrošināt klientiem ilgtermiņa, tādējādi nodrošinot kvalitatīvu pakalpojumu, klienta integrācijai sabiedrībai.
- Veselības aprūpe kā viens no sociālās rehabilitācijas centru pakalpojumiem būtu nepieciešams, risinot primārās veselības aprūpes jautājumus, gan arī specializācijas narkologa, psihiatra u.c. speciālistu pakalpojumi. Vienlaicīgi jānorāda, ka vairākās fokusgrupās kā risinājums ir psihologa vai psihoterapeita konsultācijas.
- Vairāku fokusgrupu dalībnieki ir diskutējuši par tādiem jautājumiem, kā higiēnas jautājumi, frizieris, veļas apmaiņa, veļas mazgāšana utml.. Šie pakalpojumi varētu būt pieejami sociālās rehabilitācijas centros, dienas centros, pusceļa mājās, naktspatversmēs utml.
- Novadu apvienību – Ķekavas, Tukuma un Limbažu fokusgrupu dalībnieki diskusijā norāda uz nepieciešamību savās pašvaldībās pēc alternatīvajiem sociālās aprūpes pakalpojumiem „Zupas virtuve” un „Nakts patversme”, kas primāri ir pamata pakalpojumi gan mērķgrupai – personas pēc ieslodzījuma, gan arī citiem sociālo dienestu klientiem, kas dažādu iemeslu dēļ ir nonākuši krīzes situācijā.
- Trijās fokusgrupās (Rīgas un Jūrmalas pilsētas un Ogres novadu apvienība) no septiņām, dalībnieki atzīmē sabiedrības un ģimenes negatīvo attieksmi, to izvirzot kā mērķgrupas problēmu. Vienlaicīgi jāatzīst, ka alternatīvo sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumu mērķis nav sabiedrības attieksmes maiņa. Līdz ar to izvirzītā problēma - negatīvā sabiedrības attieksme nav identificējama kā problēma mērķgrupai un attiecīgi risinājumi informatīvi izglītojošie pasākumi sabiedrībai ir uzskatāms kā kopienas aktivitāte, bet ne kā alternatīvs sociālais pakalpojums.
- Par inovatīviem pakalpojumiem Latvijas situācijā uzskatāmi mentora un/vai atbalsta pakalpojums „Draugs”, mobilā komanda – speciālistu grupa (narkologs, psihologs un

psihoterapeits), „Zemā sliekšņa” pakalpojumu izveidošana (sociālā un veselības aprūpe bijušajiem ieslodzītajiem, „Atbrīvošanās skola”, kas ir dažādu speciālistu konsultācijas.

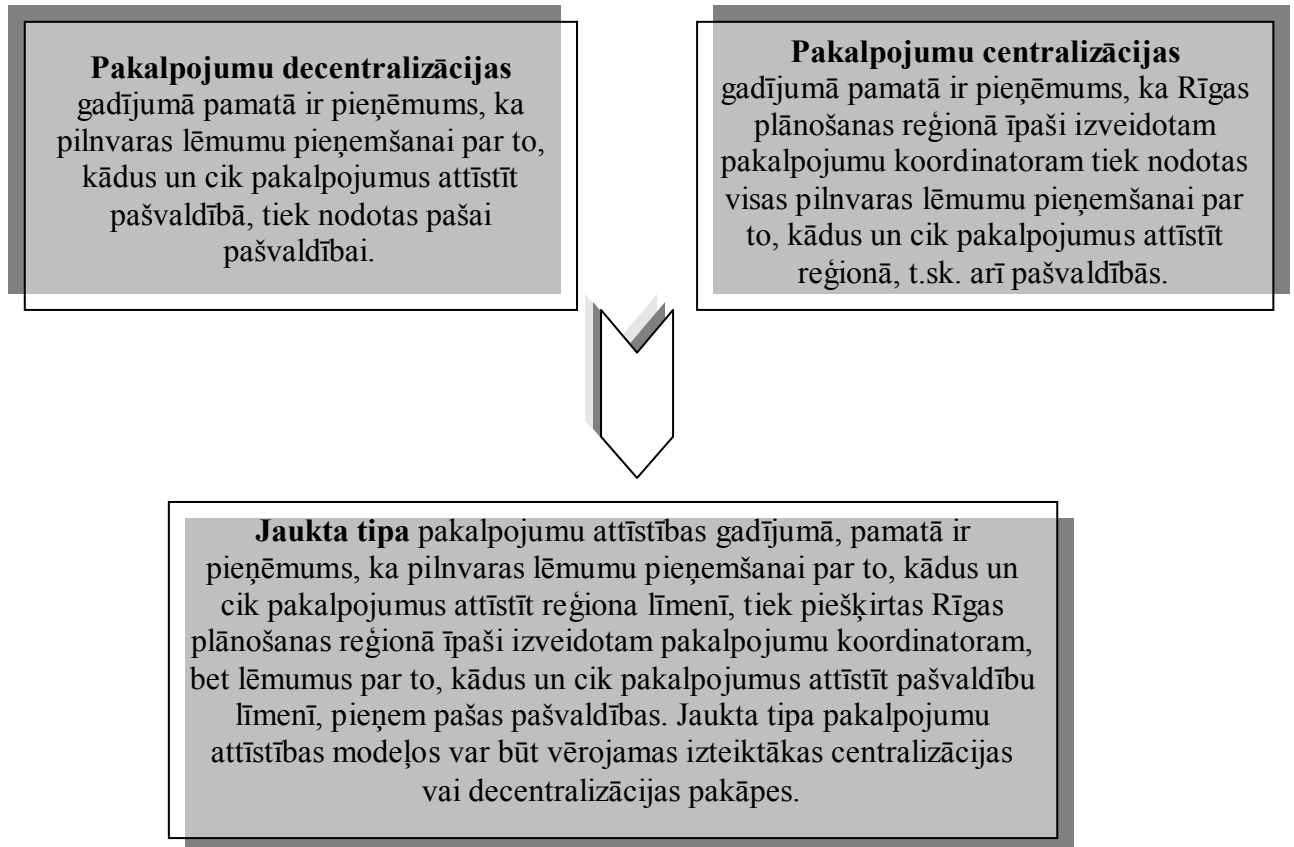
- Alternatīvie sociālie pakalpojumi, kas ir vērsti uz sabiedrību, bijušā ieslodzītā sistēmā iekļautajiem ir uzskatāmi – profesionāla sociālā darbinieka konsultācijas, atbalsta

Apkopojot iepriekšminēto minēto, galvenie ieteikumi sociālo pakalpojumu attīstības programmai alternatīvajiem sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumiem mērķa grupai „Personas, kuras atbrīvotas no ieslodzījuma”:

1. Sociālās rehabilitācijas pakalpojumus dzīves vietā, tai skaitā atbalsta un pašpalīdzības grupas, speciālistu konsultācijas novadu un pilsētu teritoriālajos un / vai kopienas centros;
2. Ņemot vērā klientu pieprasījumu un pieejamību pakalpojumam, plānot „Naktspatversmes” un „Zupas virtuves” un Dienas centra pakalpojumus Limbažu, Tukuma un Ķekavas novadu apvienības pašvaldībās;
3. Reģionālajā līmenī plānot sociālās rehabilitācijas pakalpojumus, kas būtu pieejami visiem reģiona teritorijā dzīvojošiem mērķa grupas klientiem:
 - Sociālās rehabilitācijas centrs sievietēm pēc ieslodzījuma;
 - Sociālās rehabilitācijas centrs vīriešiem pēc ieslodzījuma;
 - Pusceļa māja sievietēm pēc ieslodzījuma;
 - Pusceļa māja vīriešiem pēc ieslodzījuma.
4. Reģionālajā līmenī izveidot vienotu uzticības, krīzes un /vai informatīvo tālruni par pieejamiem alternatīvajiem sociālajiem pakalpojumiem dažādām mērķa grupām reģionā un pašvaldībās, kā arī izdot informatīvus bukletus par pakalpojumiem, klientu tiesībām un pienākumiem pakalpojumu saņemšanai.

3.2. Alternatīvu analīze

Ņemot vērā fokusgrupu rezultātā identificētos dažādu mērķgrupu klientu problēmu risinājumus, kā arī Latvijas valsts, t.sk. Rīgas plānošanas reģiona sociālekonomiskās attīstības tendences šobrīd un perspektīvas nākotnē līdz 2016.gadam, tika izstrādātas piecas alternatīvas – decentralizētais alternatīvo sociālo pakalpojumu attīstības modelis, divi centralizētie alternatīvo sociālo pakalpojumu attīstības modeļi un divi jauktie alternatīvo sociālo pakalpojumu attīstības modeļi. Modeļu ideoloģisko pamatojumu skat. 1.zīmējumā.

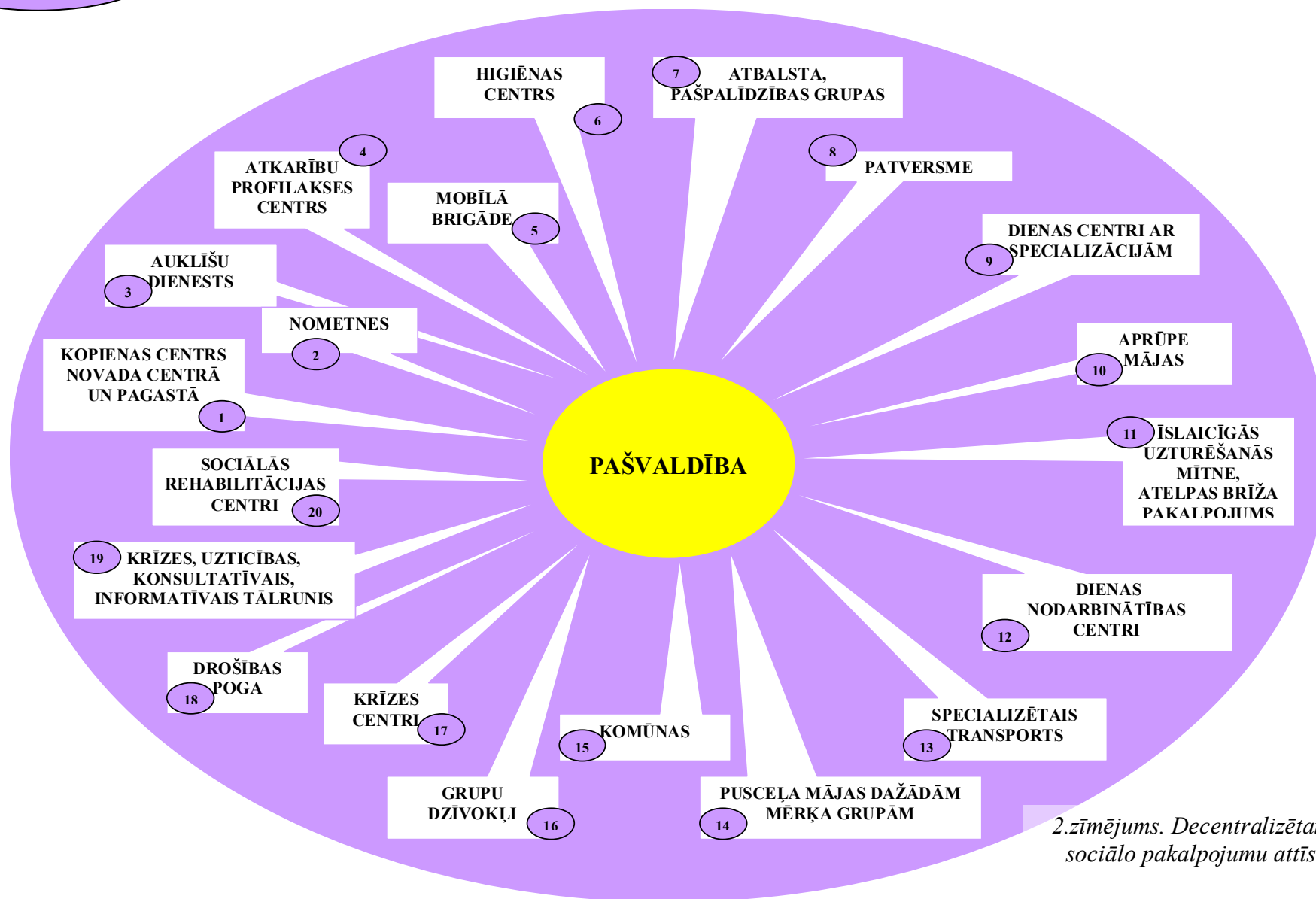

1.zīmējums. Alternatīvo sociālo pakalpojumu attīstības modeļu ideoloģija

Gan pakalpojumu centralizācijai, gan decentralizācijai ir savas priekšrocības un trūkumi, kas atspoguļojas modeļu analīzē. 2. – 6.zīmējumā shematiski attēlots katrs no minētajiem pieciem modeļiem, kuros, saskaņā ar modeļu ideoloģiskajiem pieņēmumiem, ievietoti fokusgrupās identificētie risinājumi, apvienojot savstarpēji līdzīgus risinājumus un nošķirot risinājumus, kas attiecas uz sociālo palīdzību. Katrā modelī pakalpojumu veidi un numerācija ir identiska. Pakalpojuma apraksts pieejams 4.pielikumā, saglabājot katra pakalpojuma numerāciju. Modeļu zīmējumiem seko katra modeļa apraksts un analīze.

1.alternatīva.

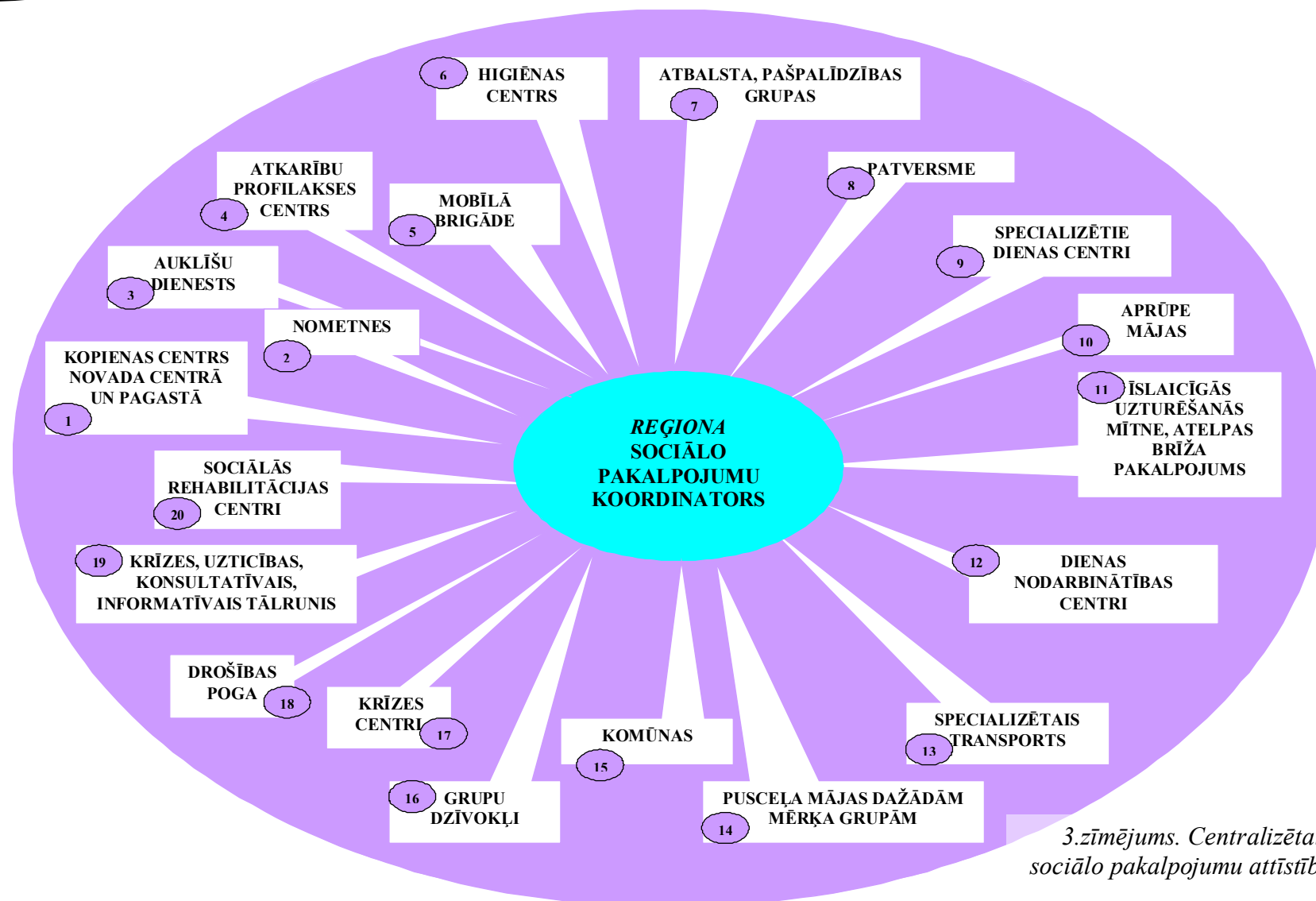
DECENTRALIZĒTAIS ALTERNATĪVO SOCIĀLO PAKALPOJUMU ATTĪSTĪBAS MODELIS

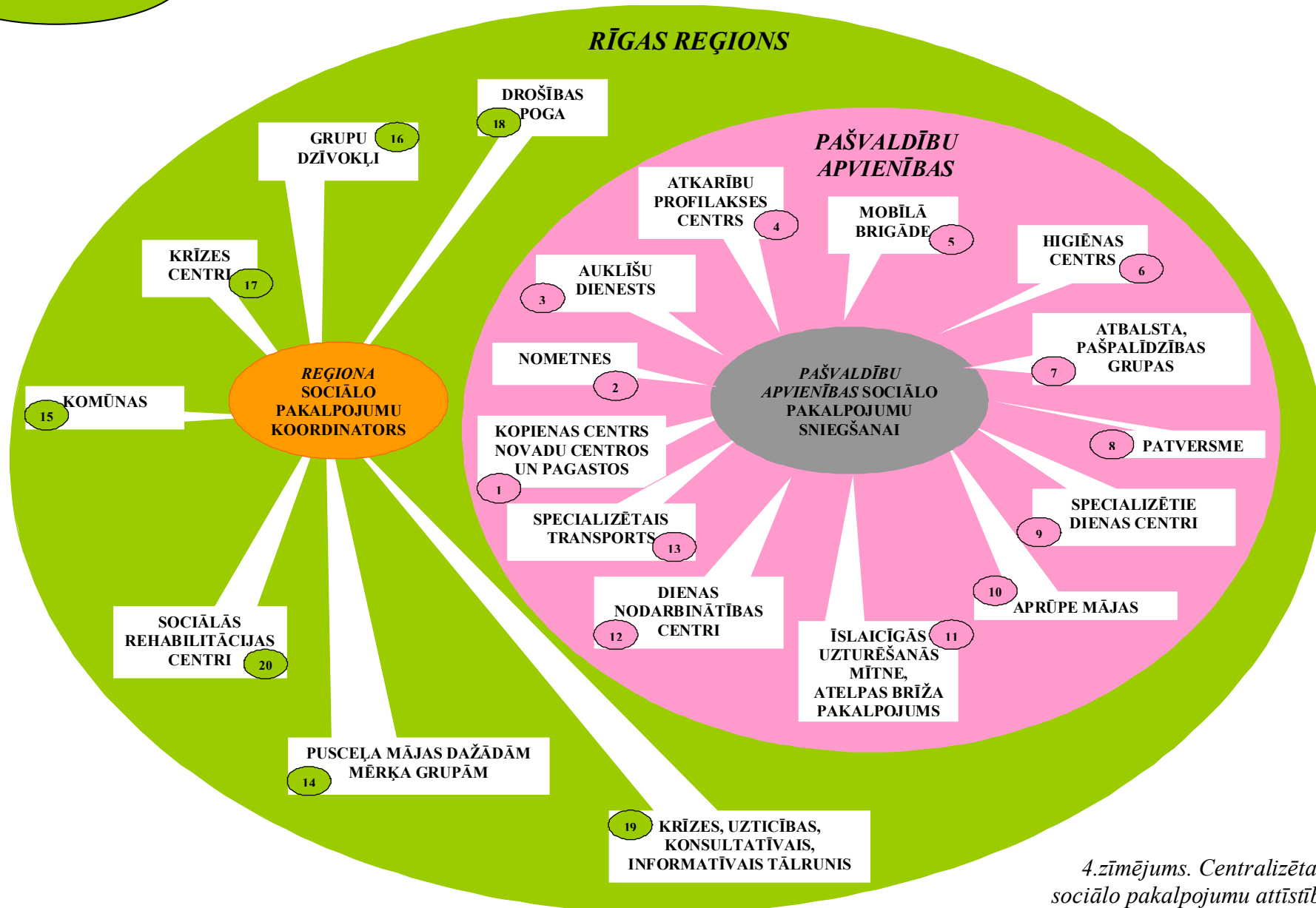
2.zīmējums. Decentralizētais alternatīvo sociālo pakalpojumu attīstības modelis

2.alternatīva.

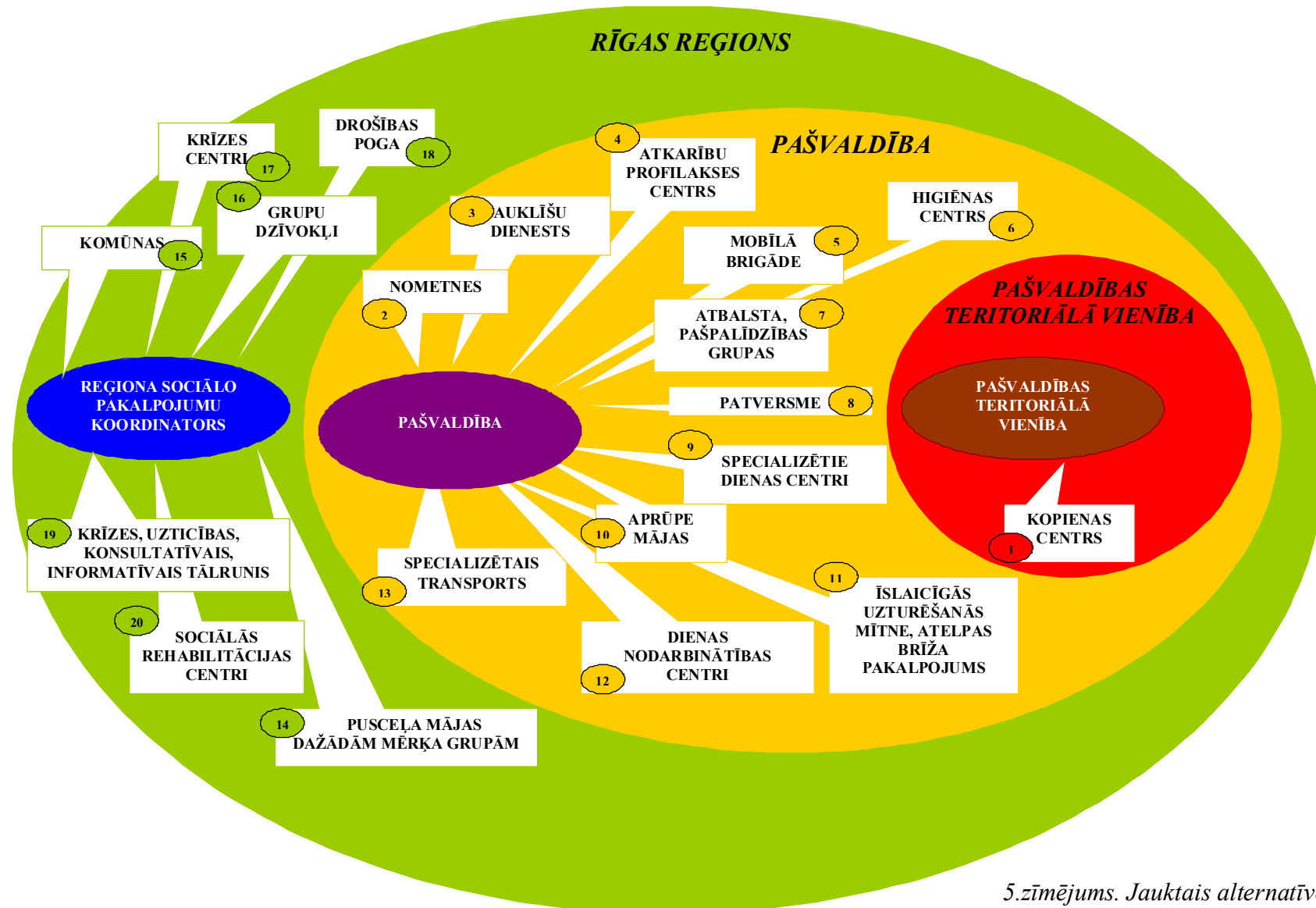
CENTRALIZĒTAIS ALTERNATĪVO SOCIĀLO PAKALPOJUMU ATTĪSTĪBAS MODELIS A

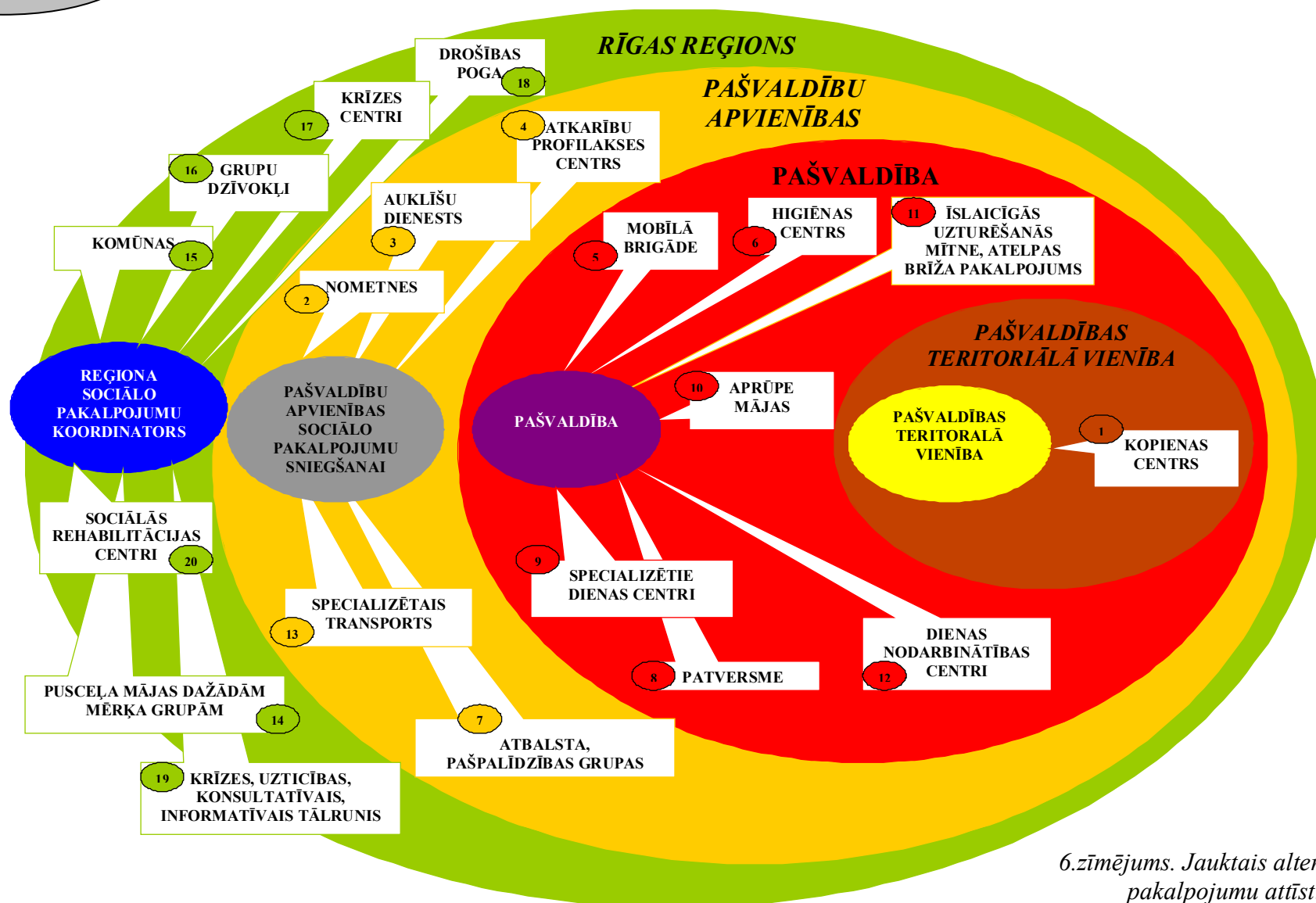
3.zīmējums. Centralizētais alternatīvo sociālo pakalpojumu attīstības modelis A

4.zīmējums. Centralizētais alternatīvo sociālo pakalpojumu attīstības modelis B

5.zīmējums. Jauktais alternatīvo sociālo pakalpojumu attīstības modelis A

6.zīmējums. Jauktais alternatīvo sociālo pakalpojumu attīstības modelis B

Alternatīvo sociālo pakalpojumu attīstības modeļu apraksts un analīze

Nr.	Modelis	Apraksts	Priekšrocības	Trūkumi
1.	<p>Decentralizētais alternatīvo pakalpojumu attīstības modelis (2.zīmējums)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Pašvaldība īsteno pati vai pērk pakalpojumus no nevalstiskā/privātā sektora sava novada teritorijas ietvaros ▪ Pašvaldība pati izvirza satura un kvalitātes prasības katram pakalpojumam un uzrauga pakalpojumu kvalitāti ▪ Pašvaldība izvērtē un regulē pakalpojumu pieprasījumu un piedāvājumu (nosaka kādus un cik pakalpojumus tā sniegs/pirks) ▪ Pakalpojumi pieejami iedzīvotājiem, kas deklarējušies attiecīgās pašvaldības teritorijā ▪ Lai saņemtu pakalpojumus klients vēršas savas dzīvesvietas sociālajā dienestā ▪ Pašvaldībai līdzās pakalpojumu attīstībai ir jānodrošina iedzīvotāju izglītošanas kampaņas par dažādām sociālajām problēmām un pieejamajiem pakalpojumiem pašvaldībā ▪ Pašvaldībā jābūt nodrošinātai iespējai sociālo pakalpojumu sniedzēju speciālistiem iesaistīties profesionālās pilnveides apmācībās atbilstoši aktuālajām vajadzībām un saņemt supervīzijas. ▪ Pakalpojumu koordinēšanai netiek plānotas atsevišķas administratīvās izmaksas 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tiek attīstīti pakalpojumi, kas ir tuvu iedzīvotāja dzīvesvietai ▪ Pakalpojumi, ko pašvaldība attīsta, atbilst attiecīgajām iedzīvotāju specifiskajām vajadzībām konkrētajā pašvaldībā. ▪ Tikai pašvaldības ar lielu iedzīvotāju skaitu, kur ilgtermiņā ir liels pieprasījums pēc sociālajiem pakalpojumiem, var attīstīt daudzveidīgus un inovatīvus pakalpojumus, elastīgi reaģējot uz iedzīvotāju vajadzībām 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Finanšu apvērsumu dēļ ir ierobežotas iespējas attīstīt daudzveidīgus, inovatīvus pakalpojumus un elastīgi reaģēt uz iedzīvotāju specifiskām vajadzībām, sociālām problēmām. Tiek attīstīti tikai tie pakalpojumi, pēc kuriem pašvaldībā ir vislielākais pieprasījums. ▪ Reģiona līmenī šāds pakalpojumu attīstības modelis, kad katrā pašvaldībā tiek attīstīti vieni un tie paši pakalpojumi ar nelielu pieprasījumu, ir izmaksu ietilpīgi; ▪ Reģiona līmenī trūkst pakalpojumu kvalitātes uzraudzības mehānisma, kā rezultātā pastāv risks, ka vieni un tie paši pakalpojumi dažādās pašvaldībās attīstīsies neviendabīgi un ar atšķirīgu kvalitāti. ▪ Tā kā pašvaldībās ar

				salīdzinoši mazu iedzīvotāju skaitu pieprasījums pēc pakalpojumiem būs neliels, kā arī konkurences trūkuma dēļ, pastāv risks ka ar laiku pakalpojuma kvalitāte pazemināsies.
2.	Centralizētais alternatīvo pakalpojumu attīstības modelis A (3.zīmējums)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tiek izveidots Rīgas reģiona sociālo pakalpojumu koordinators vai šīs funkcijas tiek nodotas kādai esošai iestādei ▪ Koordinatora funkcijas: <ul style="list-style-type: none"> - Regulāri izvērtēt pašvaldību pieprasījumu pēc pakalpojumiem. - Regulāri izvērtēt esošo pakalpojumu piedāvājumu; - Uzturēt datu bāzi par esošajiem pakalpojumu sniedzējiem, pakalpojumu saturu, pakalpojumu aktuālajām cenām, brīvajām klientu vietām vai rindām uz pakalpojuma saņemšanu (ja attiecināms), katras pašvaldības pieprasījumu pēc pakalpojumiem īstermiņā, vidējā termiņā un ilgtermiņā; - Izvirzīt kvalitātes prasības visiem reģionā sniegtajiem pakalpojumiem un nodrošināt pakalpojumu kvalitātes uzraudzību, t.sk. arī regulāri izvērtēt pakalpojumu saņēmēju apmierinātību ar saņemtajiem pakalpojumiem un identificēt pakalpojumu pilnveides iespējas - Organizēt reģiona iedzīvotāju izglītošanas kampaņas par dažādām sociālajām problēmām un pieejamajiem pakalpojumiem reģionā - Organizēt sociālo pakalpojumu sniedzēju speciālistu iesaisti profesionālās pilnveides 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tiek uzlabota pakalpojumu attīstības koordinācija un kontrole ▪ Tiek attīstīti daudzveidīgi pakalpojumi ▪ Tiek stimulēta inovatīvu pakalpojumu attīstība; ▪ Reģionā katram pakalpojuma veidam tiek izvirzītas vienotas kvalitātes prasības, kā rezultātā ir vieglāk nodrošināt pakalpojumu kvalitātes uzraudzību, attiecīgi nodrošināt augstāku klientu apmierinātību visā reģiona teritorijā ▪ Modelis veicina viendabīgu reģiona sociālo attīstību, jo arī pašvaldības ar mazu iedzīvotāju skaitu, kuras nevar izveidot pašas savu pakalpojumu, varēs reaģēt 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Pakalpojums lielākajā daļā gadījumu atrodas tālu no klienta dzīves vietas ▪ Ierobežotas iespējas attīstīties nelielām sabiedriskām organizācijām, jo viņām pietrūkst kapacitātes, cilvēkresursu un finanšu resursu reģiona līmeņa pakalpojumu sniegšanai ▪ Tā kā pakalpojumi atbilst standarta kvalitātes prasībām, tie var neatbilst individuālām, specifiskām indivīdu vajadzībām.

		<p>apmācībās atbilstoši aktuālajām mācību vajadzībām</p> <p>- Organizēt sociālo pakalpojumu sniedzēju supervīzijas.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Pašvaldība, rodoties vajadzībai pēc konkrēta pakalpojuma konkrētam klientam, sazinās ar koordinatoru un noskaidro potenciālo pakalpojuma sniedzēju, kas visvairāk atbildīs konkrētajām vajadzībām, un organizē pakalpojuma pirkšanu no attiecīgā pakalpojuma sniedzēja. ▪ Koordinatora funkciju nodrošināšanai nepieciešamas administratīvās izmaksas ▪ Lai saņemtu pakalpojumus klients vēršas savas dzīvesvietas sociālajā dienestā 	<p>uz iedzīvotāju sociālajām vajadzībām</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Modelis ļauj efektīvi izmantot reģionā kopumā pieejamos finanšu līdzekļus, jo jaunos pakalpojumos tiek ieguldīts tikai tad, kad pieprasījums pēc visiem esošajiem pakalpojumiem ir izsmelts ▪ Jebkurai pašvaldībai ir pieejams jebkurš pakalpojums atbilstoši klientu vajadzībām par zemāku cenu nekā situācijā, kad viņai pašai būtu jāveido pakalpojums tikai saviem iedzīvotājiem ▪ Modelis nodrošina, ka klientu plūsma ir vienmērīga visā reģionā (nepieļauj situāciju, ka viens pakalpojuma sniedzējs ir pārslogots, otrs stāv dīkstāvē; neveidojas rindas pēc pakalpojuma) 	
3.	<p>Centralizētais alternatīvo pakalpojumu attīstības modelis</p> <p>B</p>	<p><i>Reģiona līmenī:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Tiek izveidots Rīgas reģiona sociālo pakalpojumu koordinators vai šīs funkcijas tiek nodotas kādai esošai iestādei ▪ Koordinatora funkcijas: 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tiek uzlabota pakalpojumu attīstības koordinācija un kontrole ▪ Katram attiecīgajam pakalpojuma veidam tiek 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Pakalpojums lielākajā daļā gadījumu atrodas tālu no klienta dzīves vietas ▪ Reģiona līmeņa pakalpojumu sniegšanā

	(4.zīmējums)	<ul style="list-style-type: none"> - Regulāri izvērtēt pašvaldību pieprasījumu pēc pakalpojumiem (šeit un turpmāk šī modeļa ietvaros tiek domāti tikai konkrētie Rīgas reģiona līmeņa pakalpojumi, kas ir koordinatora pārraudzībā). - Regulāri izvērtēt esošo pakalpojumu piedāvājumu; - Uzturēt datu bāzi par esošajiem pakalpojumu sniedzējiem, pakalpojumu saturu, pakalpojumu aktuālajām cenām, brīvajām klientu vietām vai rindām uz pakalpojuma saņemšanu (ja attiecināms), katras pašvaldības pieprasījumu pēc pakalpojumiem īstermiņā, vidējā termiņā un ilgtermiņā; - Izvirzīt kvalitātes prasības visiem reģionā sniegtajiem pakalpojumiem un nodrošināt pakalpojumu kvalitātes uzraudzību, t.sk. arī regulāri izvērtēt pakalpojumu saņēmēju apmierinātību ar saņemtajiem pakalpojumiem un identificēt pakalpojumu pilnveides iespējas - Organizēt reģiona iedzīvotāju izglītošanas kampaņas par dažādām sociālajām problēmām un pieejamajiem pakalpojumiem reģionā - Organizēt sociālo pakalpojumu sniedzēju speciālistu iesaisti profesionālās pilnveides apmācībās atbilstoši aktuālajām mācību vajadzībām. ▪ Pašvaldība, rodoties vajadzībai pēc konkrēta reģiona līmeņa pakalpojuma konkrētam klientam, sazinās ar koordinatoru un noskaidro potenciālo pakalpojuma sniedzēju, cenu un citu informāciju atbilstoši konkrētajām vajadzībām, un organizē pakalpojuma pirkšanu no attiecīgā pakalpojuma sniedzēja. ▪ Koordinators funkciju nodrošināšanai nepieciešamas 	<p>izvirzītas vienotas kvalitātes prasības, kā rezultātā ir vieglāk nodrošināt pakalpojumu kvalitātes uzraudzību, attiecīgi nodrošināt augstāku klientu apmierinātību</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Pašvaldībām, kurās pēc atsevišķiem pakalpojumiem ir neliels pieprasījums, kas attiecīgi sadārdzina pakalpojuma izmaksas, apvienojot finanšu resursus un pieprasījumu, ir iespēja nodrošināt pakalpojums atbilstoši klientu vajadzībām par zemāku cenu ▪ Tiek efektīvi izmantoti reģionā kopumā un novados pieejamie finanšu līdzekļi, finansiāli visietilpīgākajiem pakalpojumiem un pakalpojumiem, kuru īstenošanai nepieciešams vislielākais pieprasījums 	<p>varēs konkurēt tikai pakalpojumu sniedzēji ar pietiekami lielu cilvēkresursu un finanšu resursu kapacitāti</p>
--	--------------	--	--	---

		<p>administratīvās izmaksas</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Lai saņemtu pakalpojumus klients vēršas savas dzīvesvietas sociālajā dienestā <p><i>Pašvaldību apvienības līmenī:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Pašvaldības pēc brīvas izvēles vienojas par viena vai vairāku attiecīgo pakalpojumu sniegšanu vai finansēšanu ▪ Par katra pakalpojuma sniegšanu var vienoties dažādas pašvaldības ▪ Pašvaldību vienošanās tiek juridiski noformēta uz noteiktu pakalpojuma sniegšanas laiku (kamēr ir visu iesaistīto pušu veiksmīga un rezultatīva sadarbība un kamēr ir pieprasījums pēc kopīgi nodrošinātā pakalpojuma) ▪ Noslēdzot vienošanos, pašvaldības vienojas arī par kvalitātes prasībām attiecībā uz kopā sniedzamajiem pakalpojumiem un nosaka pakalpojumu kvalitātes uzraudzības kārtību, t.sk. pakalpojumu saņēmēju apmierinātības ar saņemtajiem pakalpojumiem izvērtēšanas un pakalpojumu pilnveides iespēju identificēšanas kārtību ▪ Pašvaldībām būtu jāorganizē attiecīgo pašvaldību iedzīvotāju izglītošanas kampaņas par konkrētām sociālajām problēmām un novadu apvienības pieejamajiem pakalpojumiem ▪ Pašvaldībām būtu jāorganizē attiecīgo sociālo pakalpojumu sniedzēju speciālistu iesaisti profesionālās pilnveides apmācībās atbilstoši aktuālajām mācību vajadzībām. ▪ Pašvaldību vienošanās izpildei netiek plānotas atsevišķas administratīvās izmaksas ▪ Lai saņemtu pakalpojumus klients vēršas savas dzīvesvietas sociālajā dienestā 		
--	--	--	--	--

4.	<p>Jauktais alternatīvo pakalpojumu attīstības modelis A (5.zīmējums)</p>	<p><u>Reģiona līmenī:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Tiek izveidots Rīgas reģiona sociālo pakalpojumu koordinators vai šīs funkcijas tiek nodotas kādai esošai iestādei ▪ Koordinatora funkcijas: <ul style="list-style-type: none"> - Regulāri izvērtēt pašvaldību pieprasījumu pēc pakalpojumiem (šeit un turpmāk šī modeļa ietvaros tiek domāti tikai konkrētie Rīgas reģiona līmeņa pakalpojumi, kas ir koordinatora pārraudzībā). - Regulāri izvērtēt esošo pakalpojumu piedāvājumu; - Uzturēt datu bāzi par esošajiem pakalpojumu sniedzējiem, pakalpojumu saturu, pakalpojumu aktuālajām cenām, brīvajām klientu vietām vai rindām uz pakalpojuma saņemšanu (ja attiecināms), katras pašvaldības pieprasījumu pēc pakalpojumiem īstermiņā, vidējā termiņā un ilgtermiņā; - Izvirzīt kvalitātes prasības visiem reģionā sniegtajiem pakalpojumiem un nodrošināt pakalpojumu kvalitātes uzraudzību, t.sk. arī regulāri izvērtēt pakalpojumu saņēmēju apmierinātību ar saņemtajiem pakalpojumiem un identificēt pakalpojumu pilnveides iespējas - Organizēt reģiona iedzīvotāju izglītošanas kampaņas par dažādām sociālajām problēmām un pieejamajiem pakalpojumiem reģionā - Organizēt sociālo pakalpojumu sniedzēju speciālistu iesaisti profesionālās pilnveides apmācībās atbilstoši aktuālajām mācību vajadzībām. ▪ Koordinatora funkciju nodrošināšanai nepieciešamas administratīvās izmaksas 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tuvu iedzīvotāju dzīvesvietai ir kopienas centrs, kurā tiek sniegti attiecīgās teritorijas iedzīvotāju vajadzībām un specifikai nepieciešamie pakalpojumi ▪ Tuvu iedzīvotāju dzīvesvietai ir telpas, kur veidot sadarbību ar vietējām NVO un brīvprātīgajiem, tādējādi izmantojot kopienas resursus ▪ Lielākā daļa pakalpojumu tiek attīstīti tuvu iedzīvotāju dzīvesvietai ▪ Pakalpojumi, ko pašvaldība attīsta, atbilst attiecīgajām iedzīvotāju specifiskajām, individuālajām vajadzībām konkrētajā pašvaldībā. ▪ Tiek efektīvi izmantoti reģionā kopumā un pašvaldībās pieejamie finanšu līdzekļi, finansiāli visietilpīgākajiem pakalpojumiem un pakalpojumiem, kuru īstenošanai nepieciešamo pieprasījumu nevar 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Pašvaldībām, kurās pēc vieniem un tiem pašiem pakalpojumiem ir neliels pieprasījums, kas attiecīgi sadārdzina pakalpojuma izmaksas, nav iespējas apvienot finanšu resursus un pieprasījumu. Līdz ar to nav iespējas nodrošināt pakalpojums atbilstoši klientu vajadzībām par zemāku cenu. ▪ Nav vienota pakalpojumu kvalitātes uzraudzības mehānisma, dažādas kvalitātes un satura prasības vieniem un tiem pašiem pakalpojumiem dažādās pašvaldībās. ▪ Finansiālu apvērumu dēļ ir ierobežotas iespējas attīstīt daudzveidīgus, inovatīvus pakalpojumus un elastīgi reaģēt uz iedzīvotāju specifiskām vajadzībām, sociālām problēmām, jo tiek attīstīti tikai tie pakalpojumi, pēc kuriem gan pašvaldībā, gan reģionā kopumā ir vislielākais pieprasījums. ▪ Iedzīvotājiem sociālo pakalpojumu sistēma
----	---	---	---	---

		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Lai saņemtu pakalpojumus klients vēršas savas dzīvesvietas sociālajā dienestā <p><u>Pašvaldības līmenī:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Pašvaldība īsteno pati vai pērk attiecīgos modelī attēlotos pakalpojumus no nevalstiskā/privātā sektora sava novada teritorijas ietvaros ▪ Pašvaldība pati izvirza kvalitātes prasības katram pakalpojumam un uzrauga pakalpojumu kvalitāti ▪ Pašvaldība izvērtē un regulē modelī attēloto pakalpojumu pieprasījumu un piedāvājumu (nosaka kādus un cik pakalpojumus tā sniegs/pirks) ▪ Pakalpojumi pieejami iedzīvotājiem, kas deklarējušies attiecīgās pašvaldības teritorijā ▪ Lai saņemtu pakalpojumus klients vēršas savas dzīvesvietas sociālajā dienestā ▪ Pašvaldībai līdzās attiecīgo pakalpojumu attīstībai ir jānodrošina iedzīvotāju izglītošanas kampaņas par dažādām sociālajām problēmām un pieejamajiem pakalpojumiem pašvaldībā ▪ Pašvaldībā jābūt nodrošinātai iespējai attiecīgo sociālo pakalpojumu sniedzēju speciālistiem iesaistīties profesionālās pilnveides apmācībās atbilstoši aktuālajām vajadzībām un saņemt supervīzijas. ▪ Pakalpojumu koordinēšanai netiek plānotas atsevišķas administratīvās izmaksas <p><u>Pašvaldības teritoriālās vienības līmenī:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ar jēdzienu „teritoriālā vienība” šeit tiek saprasts – attiecīgās pašvaldības pagasts, priekšpilsēta vai lauku teritorija. ▪ Katrā attiecīgajā pašvaldības teritoriālajā vienībā tās iedzīvotājiem jābūt pieejamam kopienas centram ▪ Kopienas centrā esošos pakalpojumus nosaka un 	<p>nodrošināt viena pašvaldība</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Finansiāli visietilpīgākajiem pakalpojumiem un pakalpojumiem, specifiskiem pakalpojumiem un pēc kuriem ir vislielākais pieprasījums (kas tiek sniegti reģiona līmenī), ir vienotas kvalitātes prasības un vienota kvalitātes uzraudzības kārtība un attiecīgi arī pakalpojumu pilnveides sistēma ▪ Tā kā pakalpojums „Kopienas centrs” tiek ieviests katras pašvaldības teritoriālajā vienībā, tad tiek apmierinātas arī iedzīvotāju specifiskas, individuālas vajadzības maksimāli tuvu klienta dzīvesvietai. ▪ Tuvu dzīvesvietai var risināt iedzīvotāju problēmas, veicinot brīvprātīgo kustību, iedzīvotāju pašpalīdzību un sadarbību ar sociālā atbalsta NVO 	<p>pašvaldībā var šķist sarežģīta</p>
--	--	---	--	---------------------------------------

		<p>koordinē pati pašvaldība saskaņā ar vietējo iedzīvotāju vajadzībām un teritorijas specifiku (pagastu gadījumā - pārvalde) – vai nu nodrošina pakalpojumu pati vai pērk pakalpojumu no pakalpojumu sniedzēja</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Pakalpojuma koordinēšanai netiek plānotas atsevišķas administratīvās izmaksas ▪ Lai saņemtu kopienas centra pakalpojumus, klients vēršas tieši kopienas centrā vai pie sociālā dienesta sociālā darba speciālista. 		
5.	<p>Jauktais alternatīvo pakalpojumu attīstības modelis B (6.zīmējums)</p>	<p><u>Reģiona līmenī:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Tiek izveidots Rīgas reģiona sociālo pakalpojumu koordinators vai šīs funkcijas tiek nodotas kādai esošai iestādei ▪ Koordinatora funkcijas: <ul style="list-style-type: none"> - Regulāri izvērtēt pašvaldību pieprasījumu pēc pakalpojumiem (šeit un turpmāk šī modeļa ietvaros tiek domāti tikai konkrētie Rīgas reģiona līmeņa pakalpojumi, kas ir koordinatora pārraudzībā). - Regulāri izvērtēt esošo pakalpojumu piedāvājumu; - Uzturēt datu bāzi par esošajiem pakalpojumu sniedzējiem, pakalpojumu saturu, pakalpojumu aktuālajām cenām, brīvajām klientu vietām vai rindām uz pakalpojuma saņemšanu (ja attiecināms), katras pašvaldības pieprasījumu pēc pakalpojumiem īstermiņā, vidējā termiņā un ilgtermiņā; - Izvirzīt kvalitātes prasības visiem reģionā sniegtajiem pakalpojumiem un nodrošināt pakalpojumu kvalitātes uzraudzību, t.sk. arī regulāri izvērtēt pakalpojumu saņēmēju apmierinātību ar saņemtajiem pakalpojumiem un 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tuvu iedzīvotāju dzīvesvietai ir kopienas centrs, kurā tiek sniegti attiecīgās teritorijas iedzīvotāju vajadzībām un specifikai nepieciešamie pakalpojumi ▪ Tuvu iedzīvotāju dzīvesvietai ir telpas, kur veidot sadarbību ar vietējām NVO un brīvprātīgajiem, tādējādi izmantojot kopienas resursus ▪ Lielākā daļa pakalpojumu tiek attīstīti tuvu iedzīvotāju dzīvesvietai ▪ Pakalpojumi, ko pašvaldība attīsta, atbilst attiecīgajām iedzīvotāju specifiskajām un individuālajām vajadzībām konkrētajā 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nav vienota pakalpojumu kvalitātes uzraudzības mehānisma, dažādas kvalitātes prasības vieniem un tiem pašiem pakalpojumiem pašvaldībās (izņemot reģiona līmeņa pakalpojumus).

		<p>identificēt pakalpojumu pilnveides iespējas</p> <ul style="list-style-type: none"> - Organizēt reģiona iedzīvotāju izglītošanas kampaņas par dažādām sociālajām problēmām un pieejamajiem pakalpojumiem reģionā - Organizēt sociālo pakalpojumu sniedzēju speciālistu iesaisti profesionālās pilnveides apmācībās atbilstoši aktuālajām mācību vajadzībām. <ul style="list-style-type: none"> ▪ Pašvaldība, rodoties vajadzībai pēc konkrēta reģiona līmeņa pakalpojuma konkrētam klientam, sazinās ar koordinatoru un noskaidro potenciālo pakalpojuma sniedzēju, cenu un citu informāciju atbilstoši konkrētajām vajadzībām, un organizē pakalpojuma pirkšanu no attiecīgā pakalpojuma sniedzēja. ▪ Koordinatora funkciju nodrošināšanai nepieciešamas administratīvās izmaksas ▪ Lai saņemtu pakalpojumus klients vēršas savas dzīvesvietas sociālajā dienestā <p><i>Pašvaldību apvienības līmenī:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Pašvaldības pēc brīvas izvēles vienojas par viena vai vairāku attiecīgo pakalpojumu sniegšanu vai finansēšanu ▪ Par katra pakalpojuma sniegšanu var vienoties dažādas pašvaldības ▪ Pašvaldību vienošanās tiek juridiski noformēta uz noteiktu pakalpojuma sniegšanas laiku (kamēr ir visu iesaistīto pušu veiksmīga un rezultatīva sadarbība un kamēr ir pieprasījums pēc kopīgi nodrošinātā pakalpojuma) ▪ Noslēdzot vienošanos, pašvaldības vienojas arī par kvalitātes prasībām attiecībā uz kopā sniedzamajiem pakalpojumiem un nosaka pakalpojumu kvalitātes uzraudzības kārtību, t.sk. pakalpojumu saņēmēju 	<p>pašvaldībā.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Tiek efektīvi izmantoti reģionā kopumā un pašvaldībās pieejamie finanšu līdzekļi, finansiāli visietilpīgākajiem pakalpojumiem un pakalpojumiem, kuru īstenošanai nepieciešamo pieprasījumu nevar nodrošināt viena pašvaldība ▪ Finansiāli visietilpīgākajiem pakalpojumiem, specifiskiem pakalpojumiem un pakalpojumiem, pēc kuriem ir vislielākais pieprasījums (kas tiek sniegti reģiona līmenī): <ul style="list-style-type: none"> - ir vienotas kvalitātes prasības; - vienota kvalitātes uzraudzības kārtība; - vienota pakalpojumu pilnveides sistēma; - nodrošināta vienmērīga klientu plūsma, neveidojas rindas pēc pakalpojuma ▪ Pašvaldībām, kurās pēc 	
--	--	---	---	--

		<p>apmierinātības ar saņemtajiem pakalpojumiem izvērtēšanas un pakalpojumu pilnveides iespēju identificēšanas kārtību</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Pašvaldībām būtu jāorganizē attiecīgo pašvaldību iedzīvotāju izglītošanas kampaņas par konkrētām sociālajām problēmām un pašvaldību apvienības pieejamajiem pakalpojumiem ▪ Pašvaldībām būtu jāorganizē attiecīgo sociālo pakalpojumu sniedzēju speciālistu iesaisti profesionālās pilnveides apmācībās atbilstoši aktuālajām mācību vajadzībām. ▪ Pašvaldību vienošanās izpildei netiek plānotas atsevišķas administratīvās izmaksas ▪ Lai saņemtu pakalpojumus klients vēršas savas dzīvesvietas sociālajā dienestā <p><i>Pašvaldības līmenī:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Pašvaldība īsteno pati vai pērk attiecīgos modeļi attēlotos pakalpojumus no nevalstiskā/privātā sektora savas teritorijas ietvaros ▪ Pašvaldība pati izvērza kvalitātes prasības katram pakalpojumam un uzrauga pakalpojumu kvalitāti ▪ Pašvaldība izvērtē un regulē modeļi attēloto pakalpojumu pieprasījumu un piedāvājumu (nosaka kādus un cik pakalpojumus tā sniegs/pirks) ▪ Pakalpojumi pieejami iedzīvotājiem, kas deklarējušies attiecīgās pašvaldības teritorijā ▪ Lai saņemtu pakalpojumus klients vēršas savas dzīvesvietas sociālajā dienestā ▪ Pašvaldībai līdzās attiecīgo pakalpojumu attīstībai ir jānodrošina iedzīvotāju izglītošanas kampaņas par dažādām sociālajām problēmām un pieejamajiem pakalpojumiem pašvaldībā ▪ Pašvaldībā jābūt nodrošinātai iespējai attiecīgo 	<p>atsevišķiem pakalpojumiem ir neliels pieprasījums, kas attiecīgi sadārdzina pakalpojuma izmaksas, apvienojot finanšu resursus un pieprasījumu, ir iespējas attīstīt daudzveidīgus, inovatīvus pakalpojumus un elastīgi reaģēt uz iedzīvotāju specifiskām vajadzībām, sociālām problēmām, par zemāku cenu</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Tuvu dzīvesvietai var risināt iedzīvotāju problēmas, veicinot brīvprātīgo kustību, iedzīvotāju pašpalīdzību un sadarbību ar sociālā atbalsta NVO 	
--	--	--	--	--

		<p>sociālo pakalpojumu sniedzēju speciālistiem iesaistīties profesionālās pilnveides apmācībās atbilstoši aktuālajām vajadzībām un saņemt supervīzijas.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Pakalpojumu koordinēšanai netiek plānotas atsevišķas administratīvās izmaksas <p><i>Pašvaldības teritoriālās vienības līmenī:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ar jēdzienu „teritoriālā vienība” šeit tiek saprasts – attiecīgās pašvaldības pagasts, priekšpilsēta vai lauku teritorija. ▪ Katrā attiecīgajā pašvaldības teritoriālajā vienībā tās iedzīvotājiem jābūt pieejamam kopienas centram ▪ Kopienas centrā esošos pakalpojumus nosaka un koordinē pati pašvaldība saskaņā ar vietējo iedzīvotāju vajadzībām un teritorijas specifiku (pagastu gadījumā - pārvalde) – vai nu nodrošina pakalpojumu pati vai pērk pakalpojumu no pakalpojumu sniedzēja ▪ Pakalpojuma koordinēšanai netiek plānotas atsevišķas administratīvās izmaksas ▪ Lai saņemtu kopienas centra pakalpojumus, klients vēršas tieši kopienas centrā vai pie sociālā dienesta sociālā darba speciālista 		
--	--	---	--	--

3.3. Alternatīvu sasaiste ar plānošanas reģiona attīstības programmu un citu nozaru attīstības programmām un tajās noteiktajām prioritātēm

Rīga

Kādi plānošanas dokumenti pašvaldībā izstrādāti	Kādus sociālos pakalpojumus šajā dokumentā plānots attīstīt ilgtermiņā	Atbilstība alternatīvu ietvaros plānotajiem pakalpojumiem
<p>Rīgas domes 15.11.2005. lēmumu Nr.584 (prot. Nr.26, 7.§). apstiprināta Rīgas ilgtermiņa attīstības stratēģija līdz 2025. gadam.</p>	<p>Veicināt daudzpusīgu sociālo pakalpojumu attīstību, bāreņu un bez vecāku gādības palikušo bērnu kvalitatīvu aprūpi. Nodrošināt personu ar īpašām vajadzībām sociālo aprūpi un sociālo rehabilitāciju, pensijas vecuma personu sociālo aprūpi un sociālo rehabilitāciju, pirmsskolas un skolas vecuma bērnu sociālo aprūpi un brīvā laika, pavadīšanas iespējas. Veicināt no bērnnunamiem iznākušo personu iekļaušanos sabiedrībā, atbalsta sistēmas izveidi krīzes situācijās nonākušām personām. Veikt sociālo darbu ar personām, kuras ir atbrīvotas no ieslodzījuma. Veicināt jaunu sociālo darba vietu veidošanu, esošo pilnveidošanu un darbinieku kvalifikācijas celšanu. Nodrošināt kvalitatīvu sociālā darba sniedzēj institūciju darbību un attīstību, pilsētas sociālās informācijas sistēmas attīstību un pieejamību.</p>	<p>Programmā plānotie pakalpojumi un pasākumi paredz daudzpusīgu sociālo pakalpojumu attīstību, nodrošinot jauniešu pēc ārpusģimenes aprūpes integrāciju sabiedrībā paredzot pusceļa māju un grupu māju izveidi, savukārt personām ar īpašām vajadzībām un veciem cilvēkiem paredzēti tādi pakalpojumi kā kopienas centri katrā pagastā, kā arī dienas aprūpes centru izveide, mobilās brigādes pakalpojums, specializētās darbnīcas un citi alternatīvi sociālie pakalpojumi.</p>
<p>Rīgas attīstības programma 2006.-2012.gadam ir izstrādāta saskaņā ar Rīgas domes 2002.gada 4.jūnija lēmumu Nr.1385 (protokols Nr.57, 59§) "Par Rīgas attīstības plāna 2006.-2018.gadam izstrādes</p>	<p>Nepieciešams palielināt mikrorajonu centru skaitu Latgales priekšpilsētā, kur patlaban ir tikai četri centri. Kopš atbalsta nodaļu ģimenēm ar bērniem izveidošanas 2000.gadā sociālajos dienestos ir vērojams, ka, palielinoties sociālo darbinieku skaitam nodaļā, palielinās arī ģimeņu skaits, kuras ir vērsušās pēc palīdzības un saņēmušas atbalstu problēmu risināšanā. Tas nozīmē, ka nākamajos gados ir jāturpina darbinieku skaita palielināšana, lai viņi spētu laikus strādāt ar visām ģimenēm, kurām palīdzība nepieciešama, nevis tikai ar tām, kuru problēmas jau ir dziļas un samilzušas. Lai iespējami vairāk personu ar demenci varētu saņemt šādu pakalpojumu, kas ir</p>	<p>Programmas ietvaros paredzēts izveidot dienas aprūpes centru personām ar demenci Rīgas pašvaldībā, kā arī pilnveidot pavadoņa asistenta pakalpojumu personām ar funkcionāliem traucējumiem. Vienlaikus Programma paredz arī pilnveidot patversmes pakalpojumu - Vidzemes priekšpilsētā (Juglā) naktspatversme vīriešiem, Pārdaugavā, Ziemeļu rajonā vai Vidzemes priekšpilsētā dienas centrs bezpajumtniekiem. Plānots arī ieviest higiēnas centra pakalpojumu, kur bezpajumtniekiem būtu iespējams nomazgāties, saņemt humānās palīdzības apģērbu un citus higiēnas pakalpojumus.</p>

<p>uzsākšanu"</p>	<p>alternatīva dzīvei ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijā, ir nepieciešams veidot šādus centrus citos Rīgas rajonos. Turpināt atvērt vēl vairākas naktspatversmes Rīgas piekšpilsētās/rajonos.</p>	
<p>Rīgas domes 15.04.2008. lēmumu Nr.3566 (prot. Nr.96, 7§) "Par Rīgas pilsētas sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības sistēmas attīstības stratēģija 2008.- 2013. gadam" apstiprināšanu.</p>	<p><u>Attīstības virzieni darbā ar veciem ļaudīm un invalīdiem:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Visiem iedzīvotājiem jārada vienlīdzīgas iespējas realizēt savas vēlmes un vajadzības, lai dzīvotu cilvēka cienīgu dzīvi. • Veciem cilvēkiem jānodrošina iespēja dzīvot neatkarīgi, vēlams savās mājās, cik vien ilgi tas ir iespējams. • Aprūpes mājās pakalpojumiem jābūt veco cilvēku drošības sajūtu un dzīves kvalitāti veicinošiem, balstītiem uz aprūpētāju un aprūpējamo savstarpējo cieņu un uzticību. • Jārada vienādas iespējas integrēties sabiedrībā personām ar īpašām vajadzībām, kompensējot atbilstošo apgrūtinājumu, veicinot neatkarību un dzīves kvalitātes uzlabošanu. <p><u>Attīstības virzieni darbā ar ģimenēm, kurās ir bērni:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Bērnu tiesību aizsardzība ir prioritāra. • Bērna pilnvērtīgai un harmoniskai attīstībai un socializācijai vispiemērotākā vide ir ģimene. • Jebkurā rīcībā, kas skar bērnus, pirmām kārtām maksimāli jāievēro bērna intereses. • Visefektīvāk bērna un ģimenes problēmsituācijas var atrisināt sadarbojoties dažādām pakalpojumus sniezošām institūcijām. • Bērnu ievietošana institūcijās pieļaujama tikai gadījumos, kad cita veida aprūpe nav iespējama, institucionālai aprūpei jānodrošina pēc iespējas ģimeniska vide. • Jāveicina ģimeņu stabilitāte un veselīgs dzīvesveids. <p><u>Attīstības virzieni darbā ar riska grupas klientiem:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Sociālās palīdzības sistēma nodrošina rehabilitācijas procesa nepārtrauktību. • Bezpajumtniecība nedrīkst būt šķērslis nepieciešamo sociālo pakalpojumu saņemšanai. • Personām ar atkarības problēmām (narkomāniem, 	<p>Programma sasauca un papildina Rīgas sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības stratēģiju - Programmas ietvaros izvērtētās sociālo pakalpojumu saņēmēju vajadzības un pieejamais alternatīvo sociālo pakalpojumu klāsts, kā arī sociālo pakalpojumu sniedzēju un NVO viedoklis sniegs iespēju izstrādāt alternatīvo sociālo pakalpojumu programmu, kura vistiešākajā mērā atbilst mērķa grupas vajadzībām. Izstrādājot Programmu ir ņemti vērā Rīgas sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības stratēģijā ietvertās mērķa grupas un alternatīvie sociālie pakalpojumi, kurus paredzēts attīstīt līdz 2013. gadam.</p>

	<p>toksikomāniju, alkoholiķiem) jābūt pieejamiem plaša spektra pakalpojumiem, ieskaitot, konsultēšanu, detoksikāciju, rehabilitāciju u.c.</p> <ul style="list-style-type: none"> • No ieslodzījuma atbrīvotās personas ir pilntiesīgi sabiedrības locekļi un viņiem ir tiesības uz visiem nepieciešamiem sociālā atbalsta un rehabilitācijas pakalpojumiem. 	
--	--	--

Jūrmala un novadi

Kādi plānošanas dokumenti pašvaldībā izstrādāti	Kādus sociālos pakalpojumus šajā dokumentā plānots attīstīt ilgtermiņā	Atbilstība alternatīvu ietvaros plānotajiem pakalpojumiem
Ādažu novads		
Izstrādes stadijā Ādažu novada attīstības programma 2010 - 2021. gadam (turpmāk – Attīstības programma)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dienas atbalsta centrs Ādažu novadā, Kadagas ciematā. 2. Dienas aprūpes centrs bērniem ar invaliditāti. 3. Grupu dzīvoklis. 4. Ģimenes atbalsta centrs. 	Attīstības programmā izvirzītie uzdevumi atbilst Programmā plānotajiem alternatīviem pakalpojumiem. Programmā plānots dienas atbalsta centru izveide katrā novadā, kā arī Kopienas centra izveide pagastos, kura būs iespēja saņemt dienas centra pakalpojumu dažādām mērķa grupām, atbilstoši pagasta iedzīvotāju vajadzībām. Vienlaikus Programmā ir plānoti grupu dzīvokļa izveide katrā novadu grupā, kā arī pasākumi ģimeņu sociālās funkcionēšanas veicināšanai.
Babītes novads		
Salas un Babītes teritorijas plānojums 2005.-2017. gadam	Dienas centra atvēršana Babītes pagasta teritorijā	Salas un Babītes teritorijas plānojumā izvirzītie uzdevumi atbilst Programmā plānotajiem alternatīviem pakalpojumiem. Programmā plānots dienas atbalsta centru izveide katrā novadā, kā arī Kopienas centra izveide pagastos, kura būs iespēja saņemt dienas centra pakalpojumu dažādām mērķa grupām, atbilstoši pagasta/novada iedzīvotāju vajadzībām.
Carnikavas novads		
Carnikavas novada attīstības programma	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sociālās aprūpes centrs. 2. Dienas centrs jauniešiem. 3. Krīzes centrs. 	Attīstības programmā izvirzītie uzdevumi atbilst Programmā plānotajiem alternatīviem pakalpojumiem. Programmā plānots dienas atbalsta centru izveide katrā novadā, kā arī Kopienas

		centra izveide pagastos, kurā būs iespēja saņemt arī dienas centra pakalpojumu dažādām mērķa grupām atbilstoši pagasta iedzīvotāju vajadzībām. Vienlaikus Programmā ir plānota krīzes istabu izveide katrā pagastā, kā arī krīzes centra izveide novadā.
Garkalnes novads		
Garkalnes novada telpiskās attīstības programma 2009-2021.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sociālo māju celtniecība. 2. Dienas centru izveide Upesciemā (pensijas vecuma cilvēkiem un jauniešiem brīvā laika pavadīšana). 	Garkalnes novada telpiskās attīstības programma 2009-2021. izvirzītie uzdevumi atbilst Programmā plānotajiem alternatīviem pakalpojumiem. Programmā plānota dienas centru izveide katrā novadā, kā arī Kopienas centra izveide pagastos, kura būs iespēja saņemt dienas centra pakalpojumu dažādām mērķa grupām, atbilstoši pagasta/novada iedzīvotāju vajadzībām.
Kandavas novads		
Kandavas novada attīstības programma, 2004.gads	<p>Kandavas novada attīstības plānā sociālo pakalpojumu jomā izvirzīti šādi uzdevumi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Sekmēt sabiedrības integrācijas procesus. 2. Veidot labvēlīgus priekšnosacījumus nodarbinātības veicināšanai. 3. Nodrošināt kvalitatīvus veselības aprūpes un sociālos pakalpojumus. 4. Aktivitātes, kas sekmē Kandavas novada iedzīvotāju spēju un sociālās aktivitātes paaugstināšanos. 5. Kvalitatīvu sociālās aprūpes un veselības pakalpojumu nodrošināšana: 6. Veicināt sociālās aprūpes pakalpojumu pieejamību. 7. Veicināt veselības, sociālā rehabilitācijas centra attīstību. 8. Aktivitātes, kas nodrošina kvalitatīvus sociālās aprūpes un veselības pakalpojumus. 	<p>Kandavas novada attīstības programmā izvirzītie uzdevumi atbilst Programmas izstrādes mērķim – nodrošināt vienlīdzīgas iespējas saņemt sociālos pakalpojumus un iedzīvotāju vajadzībām atbilstošus sociālos pakalpojumus, attīstot jaunas sociālo pakalpojumu formas un pilnveidojot esošos.</p> <p>Programmā plānotās aktivitātes veidos labvēlīgus priekšnosacījumus nodarbinātības veicināšanai personām ar funkcionāliem traucējumiem, personām pēc ieslodzījuma, ģimenēm ar bērniem un citām mērķa grupām, kā arī veicinās sociālās aprūpes pakalpojumu pieejamību, nodrošinot iedzīvotājiem iespējas saņemt padoņa asistenta, specializētā transporta pakalpojumus, padoņa-asistenta pakalpojumus, aprūpes mājās pakalpojumu un citus sociālos pakalpojumus dzīvesvietā.</p>

Ķeguma novads		
Saistošie noteikumi Nr.3 "Ķeguma novada teritorijas plānojums 2003-2015.gadam", domes lēm. (prot.15,9§), 02.12.2009	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nodarbinātības veicināšana personām ar īpašām vajadzībām. 2. Bezdarbnieku apmācības un pārkvalificēšanās sistēmas pilnveide, jaunu programmu izstrāde atbilstoši darba tirgus prasībām. 3. Personāla apmācīšana darbam cilvēkiem ar īpašām vajadzībām, riska un sociāli atstumtām iedzīvotāju grupām. 4. Pamatprasmju līmeņa uzlabošana riska un sociāli atstumto iedzīvotāju grupām. 	<p>Ķeguma novada teritorijas plānojumā izvirzītie uzdevumi atbilst Programmas alternatīvu ietvaros plānotajiem pakalpojumiem – specializēto darbnīcu, atbalstītā darba pakalpojuma izveide personām ar funkcionāliem traucējumiem ar mērķi sekmēt minētās mērķa grupas nodarbinātību. Vienlaikus programmā ir paredzētas dažādas aktivitātes bezdarbnieku kapacitātes stiprināšanai – atbalsta un pašpalīdzības grupas, datu bāzes izveide ar vakantajām darba vietām novadā. Programmā ir arī apzinātas sociālā darba speciālistu mācību vajadzības un nepieciešamās specializācijas virzieni. Savukārt, lai uzlabotu pamatprasmju līmeni sociāli atstumto iedzīvotāju grupām, Programmā ir paredzēti tādi sociālie pakalpojumi kā dienas aprūpes/atbalsta centri sociāli atstumto iedzīvotāju grupām, kur sociālā darba speciālisti īsteno sociālo prasmju pilnveides programmas, kā arī Programma paredz atbalsta un izglītojošas grupas minētajām mērķa grupām, piemēram, jaunajām māmiņām ar zemām dzīvesprasmēm, jauniešiem pēc ārpusģimenes aprūpes nodrošināt ģimenes asistenta pakalpojumu, bērnu pieskatīšanas centra pakalpojumu. Tāpat arī paredzēti pakalpojumi, kur personas ar zemām dzīves prasmēm apgūs nepieciešamās prasmes un iemaņas, piemēram, – pusceļa mājas, komūnas, grupu mājas.</p>
Ķekavas novads		
Ķekavas pagasta attīstības programma 2008. - 2020.gadam	<ol style="list-style-type: none"> 1. Izveidot patversmi. 2. Dienas centru personām ar garīgās attīstības traucējumiem. 3. Dienas centru ielas bērniem. 4. Krīzes centru vardarbībā cietušiem bērniem. 5. Centru nepilngadīgām māmiņām. 	<p>Ķekavas pagasta attīstība programma 2008. - 2020.gadam atbilst Programmas alternatīvu ietvaros plānotajiem pakalpojumiem:</p> <p>Programmā paredzēts nodrošināt patversmi katrā novada centrā, higiēnas centru, mobilo brigādi, specializēto dienas centru ielu bērniem, krīzes centru no vardarbības cietušām</p>

	6. Sociālās rehabilitācijas centru personām ar dažādām atkarībām. 7. Mobīlo brigādi. 8. Sabiedriskās pirtis	personām, dienas aprūpes centru personām ar funkcionāliem traucējumiem., kā arī dažādas aktivitātes, lai veicinātu nepilngadīgo māmiņu bērnu audzināšanas prasmju paguvi, sekmētu izglītības ieguvi un nodarbinātību. Programmā plānots ir ģimenes asistenta pakalpojums, krīzes istabas un krīzes centru, daudzfunkcionāls sociālās rehabilitācijas centrs un citi pakalpojumi ar mērķi sniegt nepieciešamo sociālo un psiholoģisko atbalstu.
Limbažu novads		
Tiek izstrādāta Limbažu novada attīstības programma	1. Nakts patversme. 2. Ģimeņu krīzes centrs. 3. Atbalsta grupas dažādām mērķa grupām. 4. Aprūpes mājās biroji pagastu pārvaldēs. 5. Dzīvojamā ēka ar dzīvokļiem mazaizsargāto iedzīvotāju grupām.	Limbažu novada attīstības programmas projekts atbilst Programmas alternatīvu ietvaros plānotajiem pakalpojumiem: Programmā paredzēts nodrošināt patversmi katrā novada centrā un krīzes istabu katrā pagastā, aprūpes mājās biroja izveidi katrā novada centrā, kuri nodrošinātu un koordinētu aprūpes mājās pakalpojumu pagastos, kā arī krīzes centru dažādām mērķa grupām t.sk. ģimenēm ar bērniem. Programma paredz piedāvāt arī atbalsta un izglītojošas grupas dažādām mērķa grupām, piemēram, jaunajām māmiņām ar zemām dzīvesprasmēm, jauniešiem pēc ārpusģimenes aprūpes, personām ar funkcionāliem traucējumiem un citiem.
Mālpils novads		
Mālpils novada teritorijas plānojuma 2008.-2020.gadam grafiskā daļa un teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi", apstiprināti ar Mālpils novada domes 19.08.2009. lēmumu 4/19.	1. Nodrošināt un pilnveidot iedzīvotāju iespējas saņemt daudzveidīgākus sociālos pakalpojumus. 2. Izveidot sociālo kompleksu – dienas centru, servisa dzīvokli, patversmi 10 vietām, zupas virtuvi. 3. Izveidot rehabilitācijas centru personām ar īpašām vajadzībām. 4. Izveidot Aprūpes mājās dienestu, lai nodrošinātu vecu un nespējīgu cilvēku aprūpi mājās, viņiem pieņemamā vidē.	Mālpils novada teritorijas plānojuma 2008.-2020.gadam grafiskā daļa atbilst Programmas alternatīvu ietvaros plānotajiem pakalpojumu mērķim nodrošināt iedzīvotājiem iespējas saņemt viņu vajadzībām atbilstošus sociālos pakalpojumus. Programmā paredzēts izveidot katrā pagastā Kopienas centru, kur tiktu nodrošinātas iespējas saņemt krīzes istabas un dienas centra pakalpojumu. Vienlaikus Programma paredz izveidot Aprūpes mājās biroju, dienas aprūpes centru personām ar funkcionāliem traucējumiem, zupas virtuvi un patversmi katrā novadā.

Mārupes novads		
2003.10.09. apstiprināts Mārupes pagasta attīstības plāns 2002-2014 - Mārupes pagasta attīstības programma.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mārupes pagasta sociālās palīdzības un veselības aprūpes sistēmas uzlabošana. 2. Sociālās aprūpes dienesta izveide-sociālās palīdzības organizēšana iedzīvotājiem. 3. Integratīvi pasākumi paugstināta sociālā riska grupām - cilvēkiem ar īpašām vajadzībām. 4. Nakts mītnu nodrošināšana bezdarbniekiem. 	Mārupes pagasta attīstības programma atbilst Programmas alternatīvu ietvaros plānotajiem pakalpojumiem: dienas aprūpes centru pakalpojumu izveide, pavadona – asistenta pakalpojums, specializētās darbnīcas, pusceļa mājas, aprūpe mājās un citi pakalpojumi. Programmā arī plānots nodrošināt naktspatversmes pakalpojumu un pusceļa mājas pakalpojumu bezpajumtniekiem t.sk. bezdarbniekiem.
Ogres novads		
Ogres novada sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības attīstības koncepcija 2009 – 2013. Apstiprināts 2009. gadā	<ol style="list-style-type: none"> 1. Paplašināt Dienas centru "Saime". 2. Iekārtot Grupu dzīvokļus. 3. Izveidot specializētās darbnīcas. 4. Iekārtot Dienas centru veciem ļaudīm ar demenci. 	Ogres novada sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības attīstības koncepcija atbilst Programmas alternatīvu ietvaros plānotajiem pakalpojumiem: dienas aprūpes/atbalsta centru izveide un pilnveide dažādām mērķa grupām t.sk. personām ar demenci, specializēto darbnīcu izveide.
Olaines novads		
Olaines pilsētas attīstības programma, 28.09.2005., Jaunolaines attīstības programma 16.07.2008.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sociālā aprūpes centra izveide Olaines pagasta teritorijā. 2. Aprūpes mājās pakalpojuma attīstība. 3. Sociālo dzīvokļu izveide. 4. Alternatīvo pakalpojumu attīstīšana Olaines pilsētas teritorijā. 	Olaines pilsētas attīstības programma un Jaunolaines attīstības programma atbilst Programmas alternatīvu ietvaros plānotajiem pakalpojumiem: aprūpes mājās pakalpojuma nodrošināšana un attīstība (darbinieku apmācība darbā ar bērniem invalīdiem, personām ar garīga rakstura traucējumiem), drošības pogas pakalpojuma ieviešana. Savukārt alternatīvo pakalpojumu attīstība Olaines novada teritorijā sasaucas ar mērķiem un rezultātiem - izstrādāt daudzveidīgu alternatīvo sociālo pakalpojumu attīstības modeļus laikam no 2010. līdz 2016.gadam, balstoties uz Rīgas plānošanas reģionā dzīvojošo sociālās atstumtības riskam pakļauto personu pieprasījuma pēc alternatīvajiem sociālajiem pakalpojumiem un pašvaldībās esošo sociālo pakalpojumu piedāvājuma analīzi.
Ropažu novads		
Ropažu attīstības programma 2006. -2018.	Sociālā dienesta kapacitātes pilnveidošana	Ropažu attīstības programma 2006. -2018. atbilst Programmas alternatīvu ietvaros plānotajām aktivitātēm – piedāvāt mācību

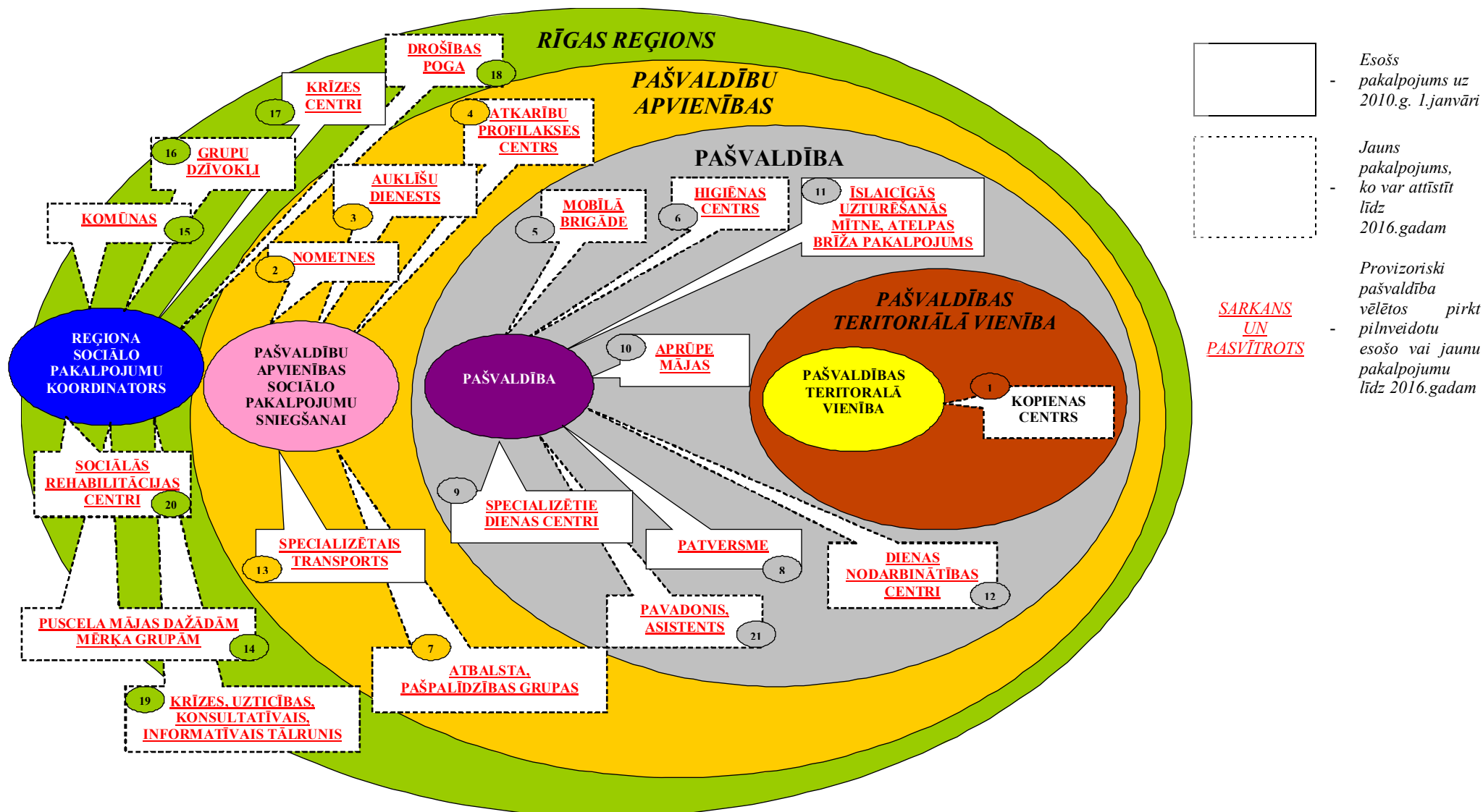
		programmas darbinieku specializācijai darbā ar sociālās atstumtības riskam pakļautām mērķa grupām – darbā ar personām pēc ieslodzījuma, personām ar atkarības problēmām, personām ar funkcionāliem traucējumiem.
Salacgrīvas novads		
2004. gada 17. decembrī apstiprināts Salacgrīvas pilsētas ar lauku teritoriju attīstības programma	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nodrošināt sociālo pakalpojumu sniegšanu pēc iespējas tuvāk cilvēku dzīves vietai, lai tiktu nodrošināta aprūpe mājās, rehabilitācija dzīves vietā, dienas centrā. 2. Sociālo dzīvokļu un naktspatversmes izveide. 3. Īstermiņa patversme vardarbībā cietuši bērniem. 4. Veļas mazgāšana, siltas pusdienas. 5. Dienas centra bērniem paplašināšanu Korģenē un Svētcimā (lietderīga brīvā laika pavadīšana, vispusīgas, radošas attīstības veicināšana, sociālo funkcionēšanas spēju uzlabošana un sociālās problēmas risināšana). 6. Veidot organizācijas vai interešu grupas noteiktu sociālo slāņu (invalīdi, represētie u.c.) aktivizēšanai un integrācijai. 7. Dienas centrs varētu sniegt sekojošus pakalpojumus: kvalificētu speciālistu konsultācijas (sociālais pedagogs, psihologs, jurists, pusaudžu konsultants medicīnas jautājumos u.c.). 	Salacgrīvas pilsētas ar lauku teritoriju attīstības programma atbilst Programmas alternatīvu ietvaros plānotajām aktivitātēm. Programmā paredzēts nodrošināt patversmes pakalpojumu katrā novadā, higiēnas centru ar iespējām izmantot veļas mašīnu, silto pusdienu piegādi. Kopienas centra izveide katrā pagastā nodrošinās iespēju saņemt sociālos pakalpojumus pēc iespējas tuvu dzīves vietai. Kopienas centrā būs iespējams saņemt arī dienas aprūpes/atbalsta centra pakalpojumu, krīzes istabas pakalpojumu, kur pēc būtības ir īstermiņa patvērumus krīzes situācijā nonākušām personām t.sk. no vardarbības cietuši bērniem. Programmā arī plānoti pasākumi dažādu mērķa grupu sociālās atstumtības mazināšanai – interešu, atbalsta un pašpalīdzības grupas katrā pagastā un novadā, atbilstoši iedzīvotāju vajadzībām.
Siguldas novads		
Pasūtījums Nr. 10-6-00687 SIGULDAS NOVADA ATTĪSTĪBAS PROGRAMMA 2007.-2019. gadam	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ģimenes centra attīstība. 2. Ģimenes vērtību veicināšanas programmas izstrāde. 3. Pakalpojuma „Aprūpe mājās” attīstība. 4. Izveidot novada teritorijā ilgstošas sociālās aprūpes institūciju. 5. Specializētās darbnīcas personām ar funkcionāliem traucējumiem. 6. Nodrošināt bērniem invalīdiem iespēju izglītības 	Siguldas novada attīstības programma atbilst Programmas alternatīvu ietvaros plānotajām aktivitātēm izveidot pakalpojumus ar mērķi veidot veselīgu un ģimenes attīstībai labvēlīgu sociālo un ekonomisko vidi. Īpašu uzmanību pievēršama jaunajām ģimenēm un ģimenēm ar bērniem, lai novērstu iespēju tām nonākt iespējamā krīzes situācijā, kā arī, lai sniegtu atbalstu krīzes situācijā. Programmā paredzēts nodrošināt dienas atbalsta centra pakalpojumu bērniem un

	iespējas (no pirmsskolas līdz profesionālai apmācībai) pēc iespējas tuvu dzīves vietai.	jauniešiem, ģimenes asistenta pakalpojumu, bērnu pieskatīšanas centrus, atbalsta, pašpalīdzības un izglītojošas grupas ģimenēm ar bērniem. Programma arī paredz aprūpes mājās dienesta izveidi katrā novadā un iespējas saņemt aprūpi mājās pagastos Kopienas centra nodrošinātā pakalpojuma ietvaros, kā arī specializēto darbnīcu izveidi sociālās atstumtības riskam pakļautām mērķa grupām.
Stopiņu novads		
16.12.2009. protokols Nr. 16 "Par Stopiņu novada Teritoriālo plānojumu grozījumu apstiprināšanu"	<ol style="list-style-type: none"> 1. Atbalsts nevalstisko organizāciju darbībai. 2. Pusceļa mājas izveide personām pēc ieslodzījuma. 	16.12.2009. protokols Nr. 16 "Par Stopiņu novada Teritoriālo plānojumu grozījumu apstiprināšanu" atbilst Programmas alternatīvu ietvaros plānotajiem pakalpojumiem. Programmā ir plānoti sociālās rehabilitācijas pakalpojums personām pēc ieslodzījuma – pusceļa mājas izveides, kas arī atbilst Stopiņu pagasta attīstības plānam.
Tukuma novads		
Tukuma pilsētas attīstības programma 2005.- 2012.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sociālā centra izveide un pilnveide. Centrā tiks nodrošināti sociālie pakalpojumi invalīdiem, personām bez dzīvesvietas, personām, kas atgriezušās no ieslodzījuma, bērniem un sievietēm, kas cietušas no vardarbības, jauniešu centrs, pensionāru dienas centrs. 2. Ģimenes atbalsta centrs (krīzes centrs, bērnu naktspatversme). 3. Nodarbinātību veicinoši pasākumi sociāli mazaizsargātajām grupām. 4. Pusceļa mājas izveide personām pēc ieslodzījuma 	Tukuma pilsētas attīstības programma 2005.-2012. gadam atbilst Programmas alternatīvu ietvaros plānotajiem pakalpojumiem. Programma paredz dienas centru izveidi dažādām mērķa grupām – personām ar funkcionāliem traucējumiem, bezpajumtniekiem, jauniešiem un veciem ļaudīm. Vienlaikus ir paredzēti sociālās rehabilitācijas pasākumi no vardarbības cietušām sievietēm. Katrā pagastā ir plānots nodrošināt krīzes istabas pakalpojumu un patversmes pakalpojumu novadu centrā, minēti pasākumi sasaucas ar Tukuma pilsētas attīstības programmā plānotajiem pakalpojumiem. Programmas alternatīvu ietvaros nodarbinātības veicināšanai ir plānoti specializēto darbnīcu, atbalstītā darba pakalpojuma izveide personām ar funkcionāliem traucējumiem ar mērķi sekmēt minētās mērķa grupas nodarbinātību. Vienlaikus programmā ir paredzētas dažādas aktivitātes bezdarbnieku kapacitātes stiprināšanai – atbalsta un pašpalīdzības grupas, datu bāzes izveide ar

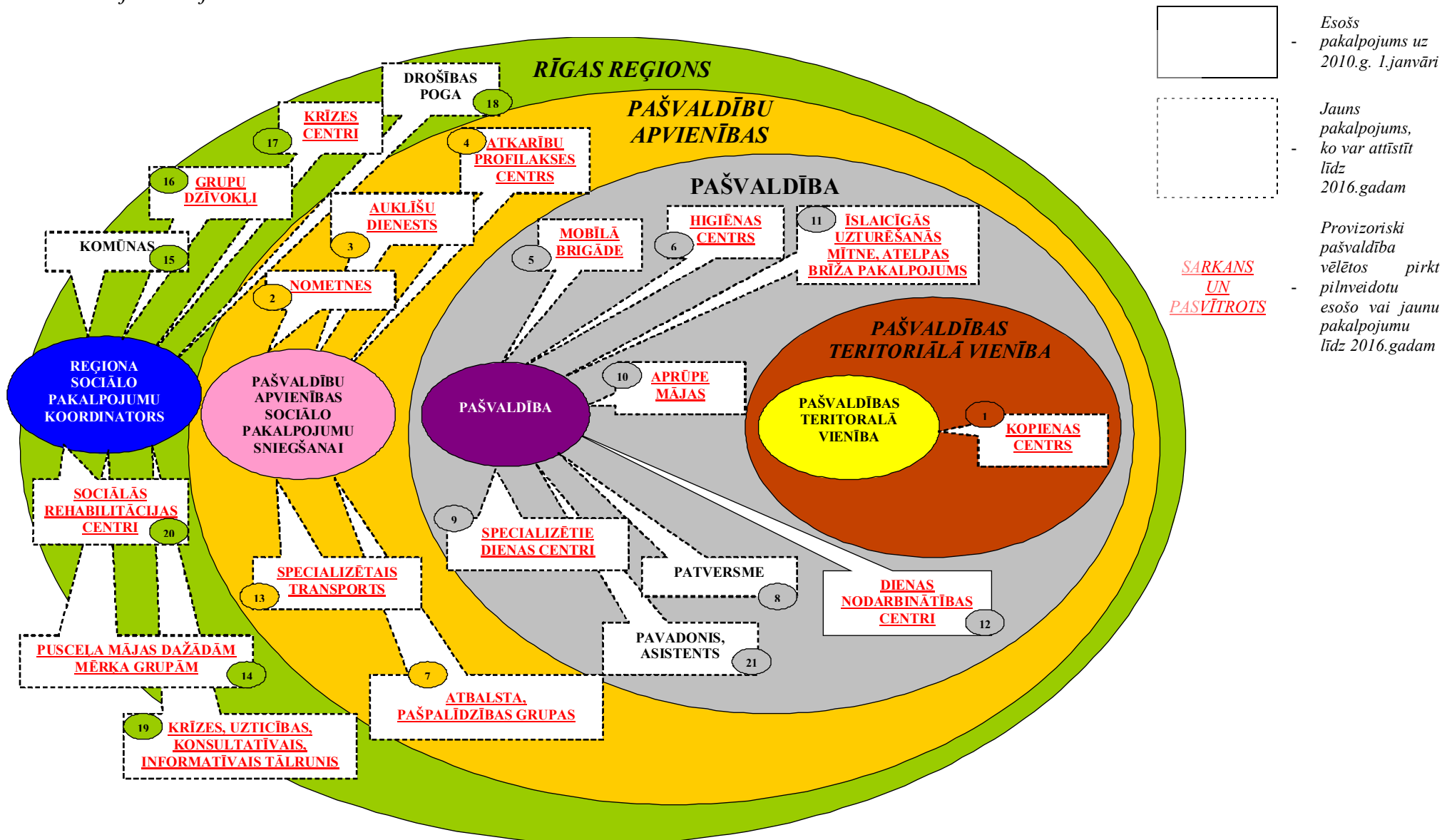
		<p>vakantajām darba vietām novadā. Programmā ir plānoti arī sociālās rehabilitācijas pakalpojums personām pēc ieslodzījuma – pusceļa mājas izveides, kas arī atbilst Tukuma attīstības programmā plānotajiem pakalpojumiem.</p>
--	--	---

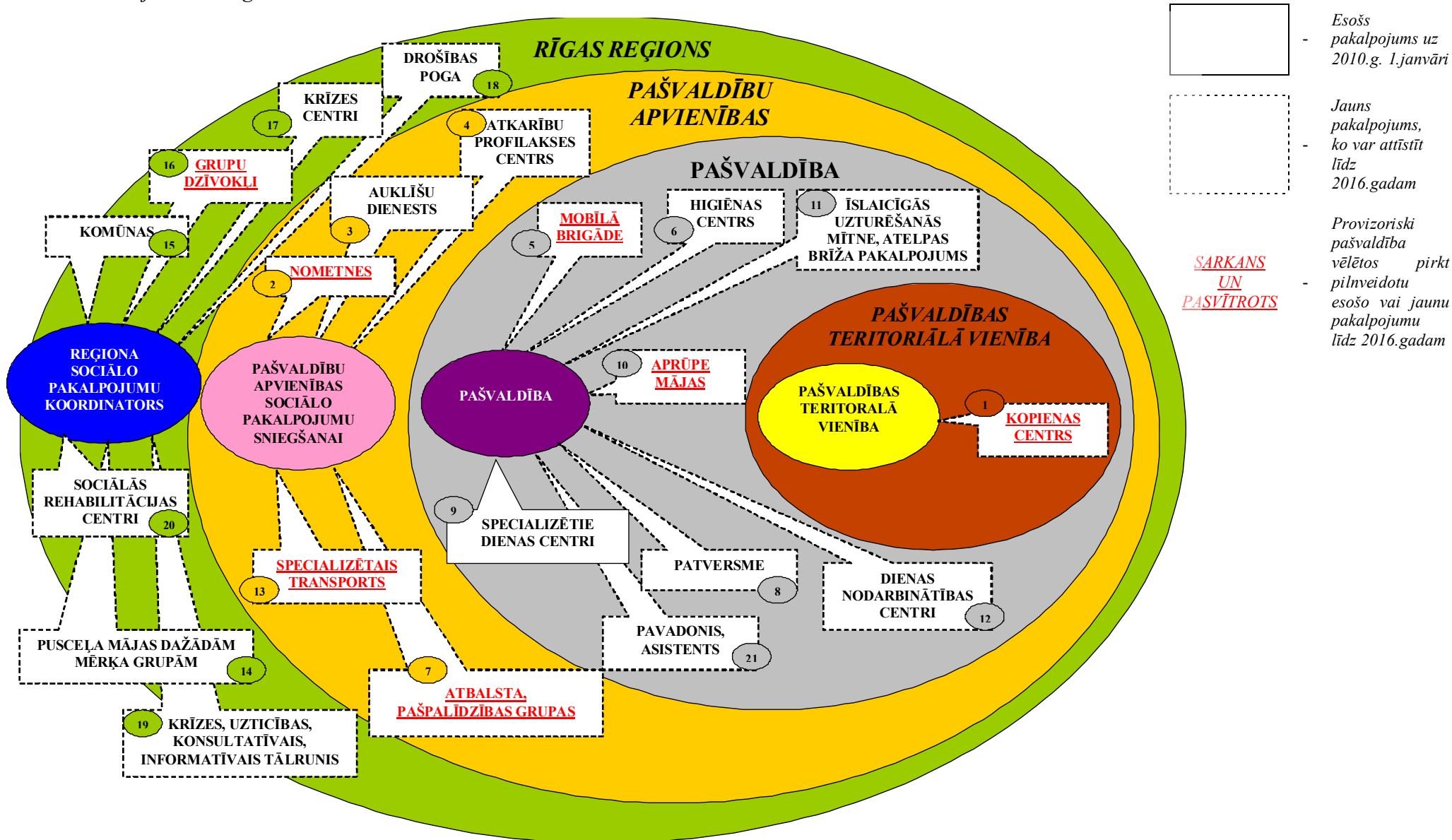
4.2. Izvēlētais risinājums Jūrmalā un novados

Izvēlētais risinājums Jūrmalā

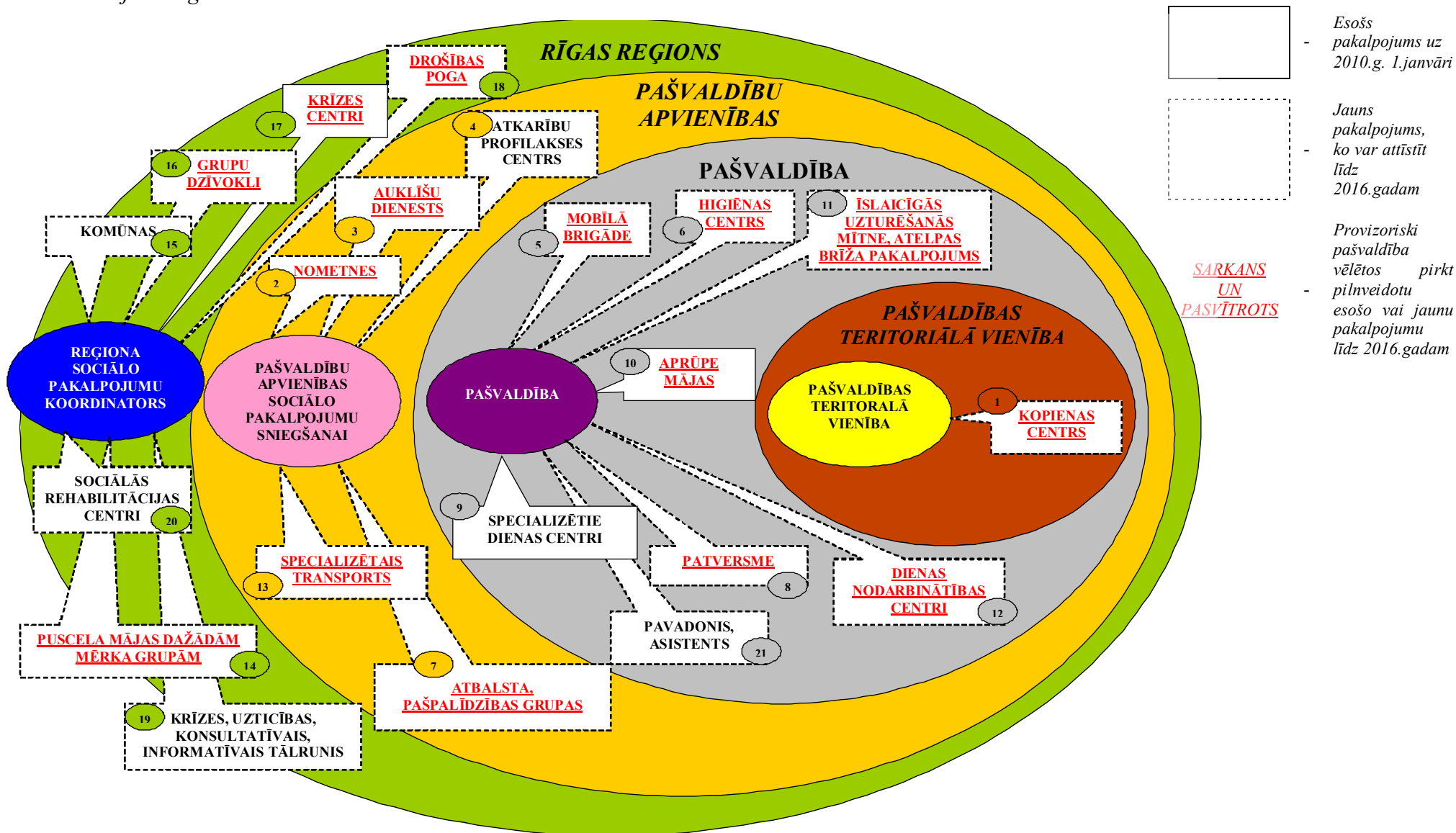

Izvēlētais risinājums Alojas novadā

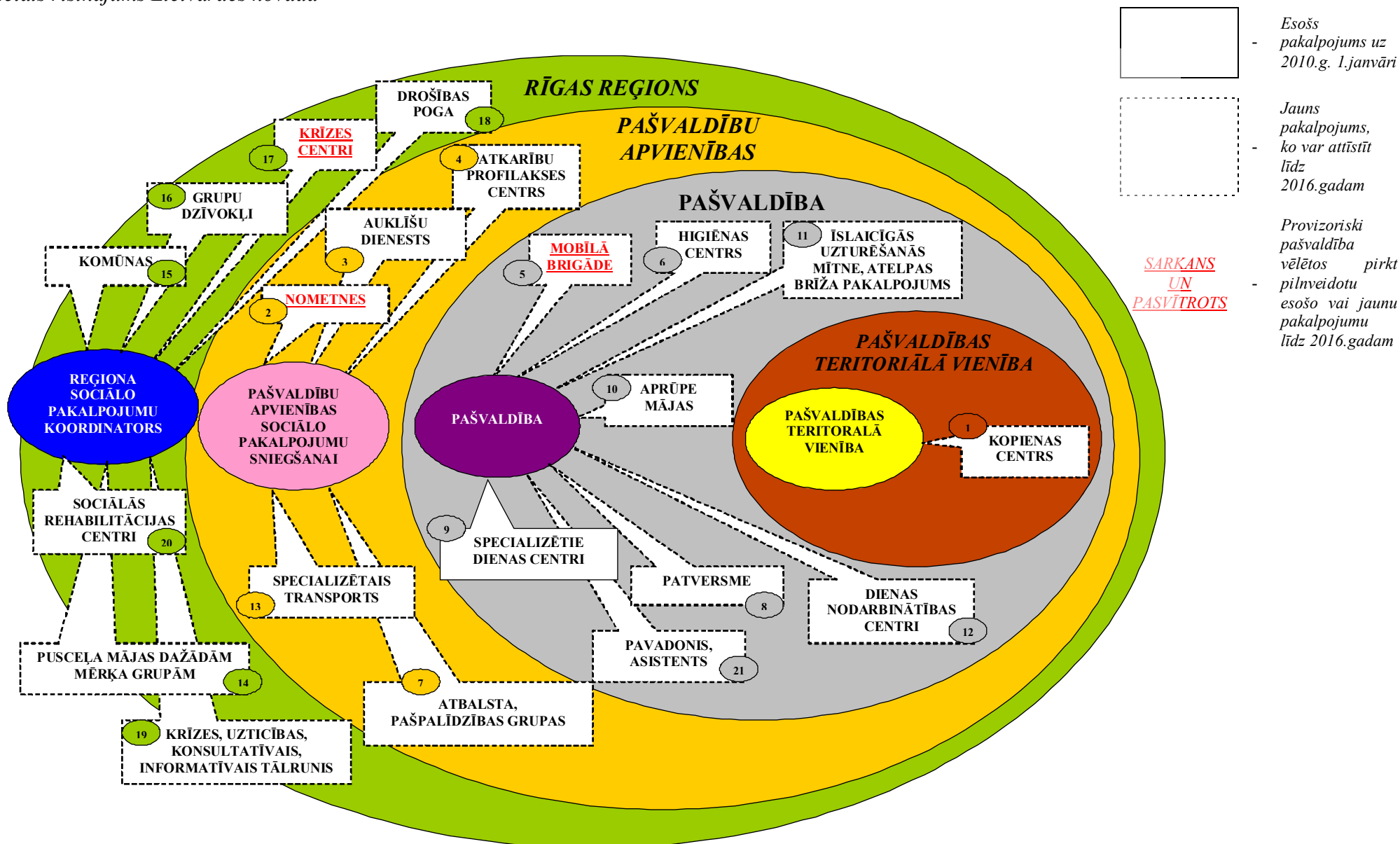

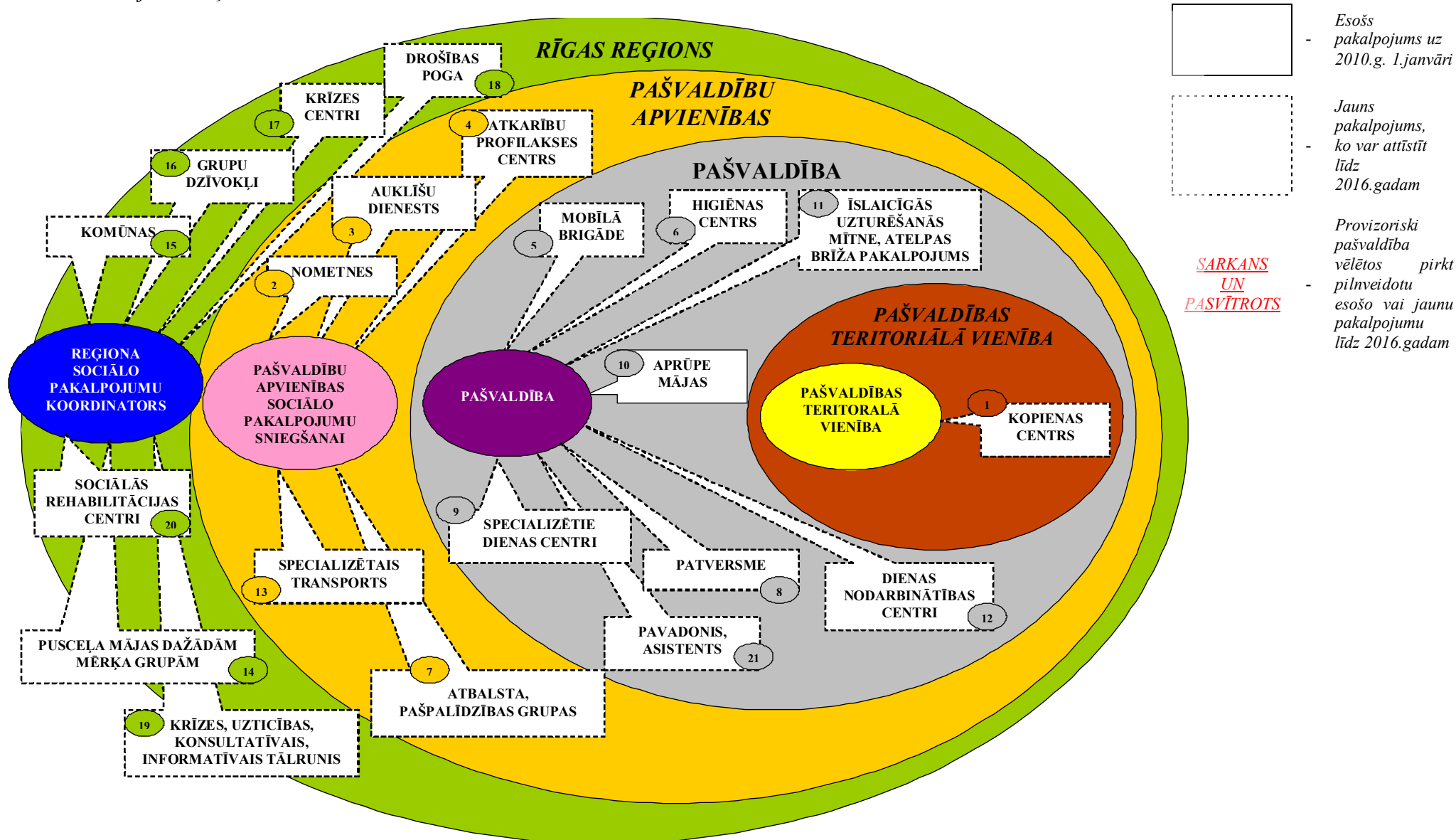
Izvēlētais risinājums Ogres novadā

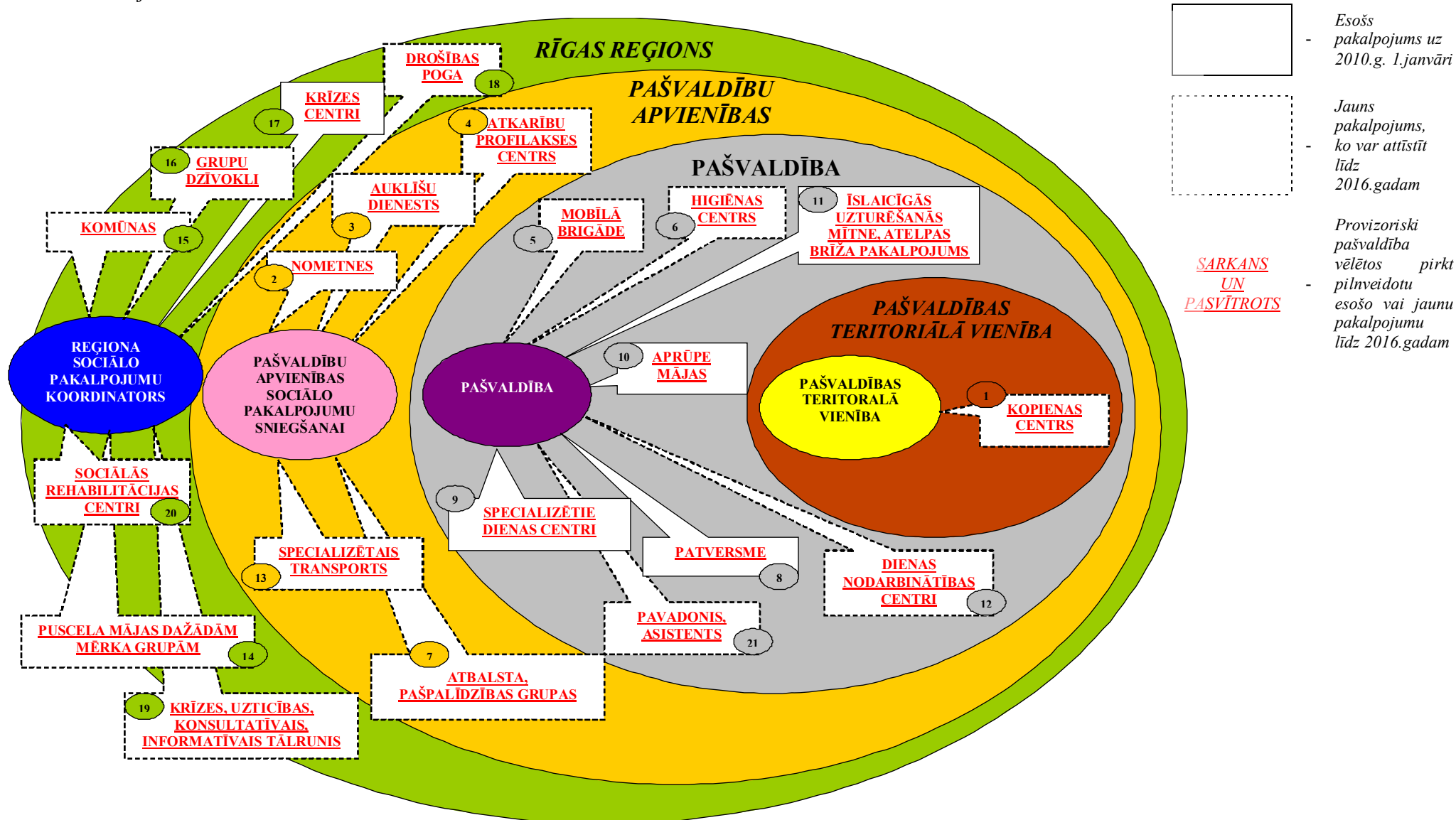
Izvēlētais risinājums Lielvārdes novadā

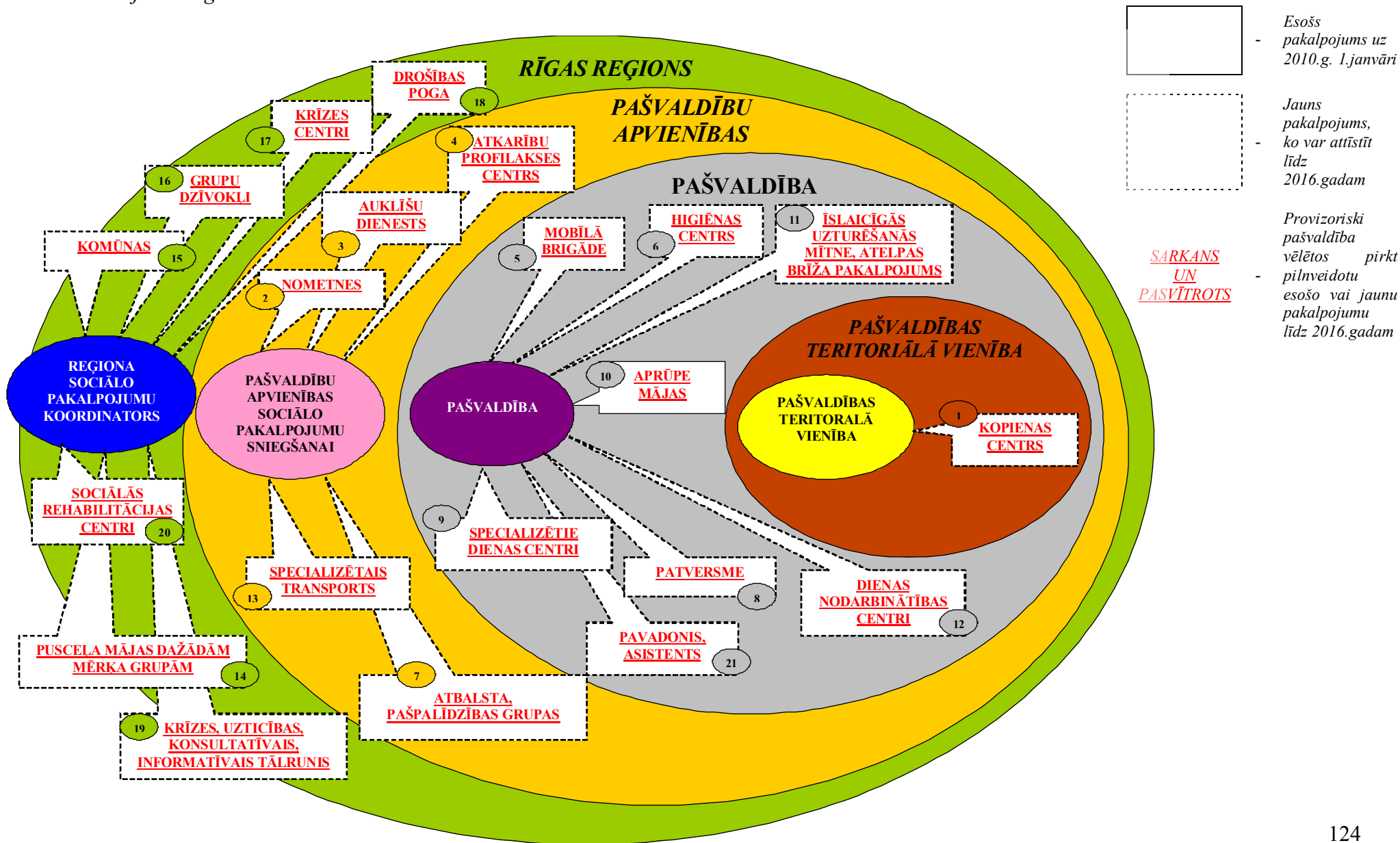
Izvēlētais risinājums Iksšķiles novadā

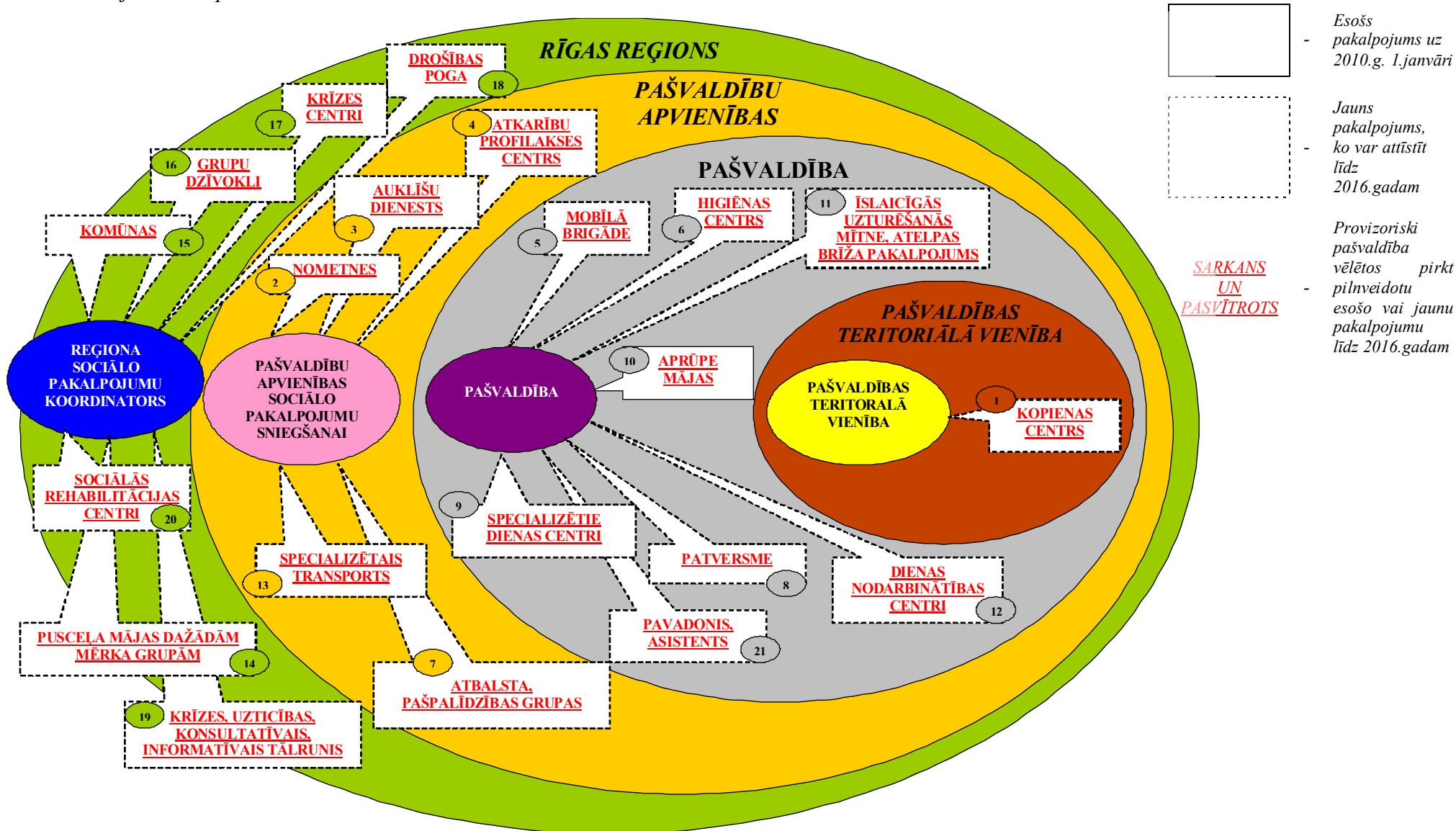
Izvēlētais risinājums Tukuma novadā

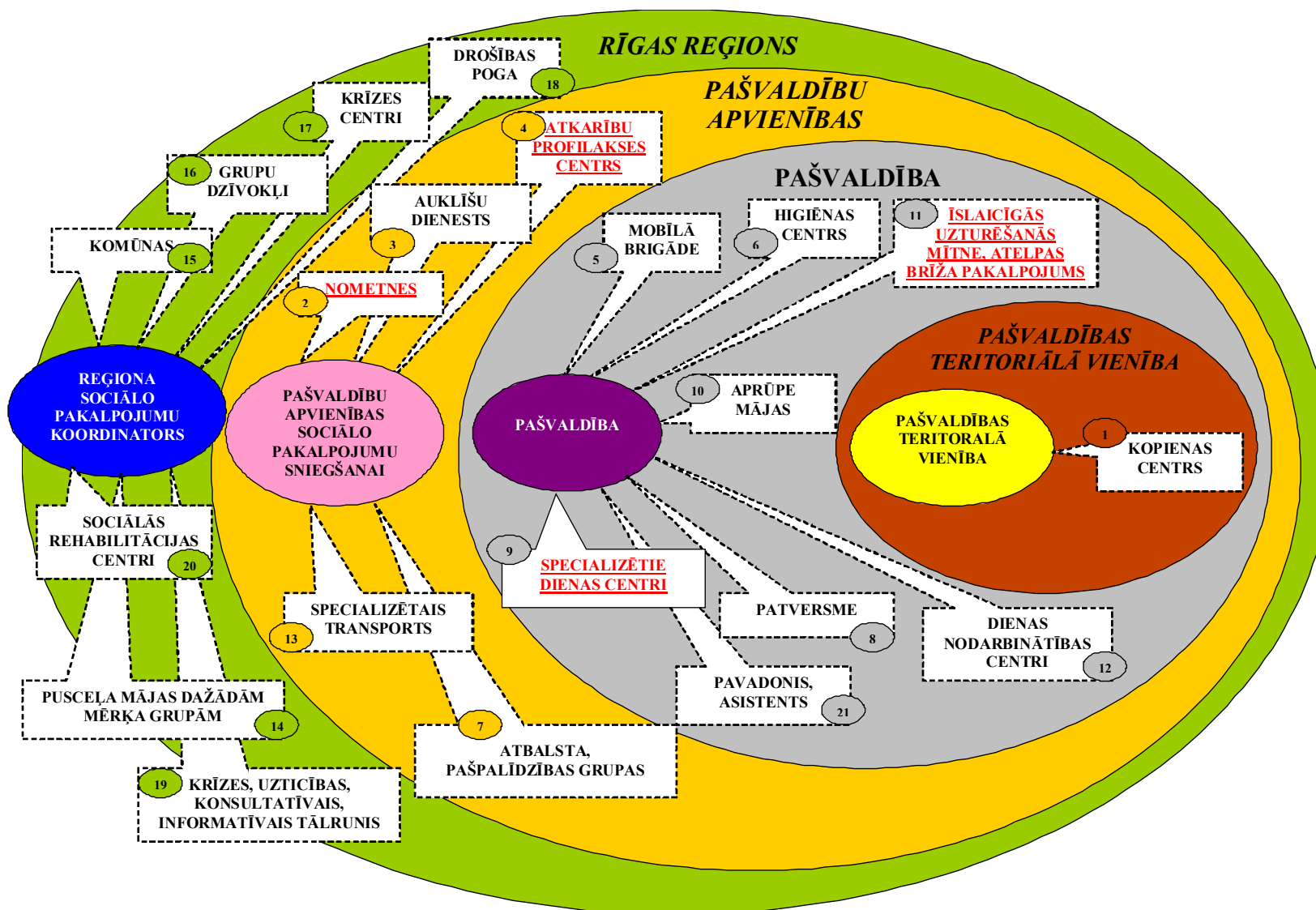
Izvēlētais risinājums Engures novadā

Izvēlētais risinājums Jaunpils novadā

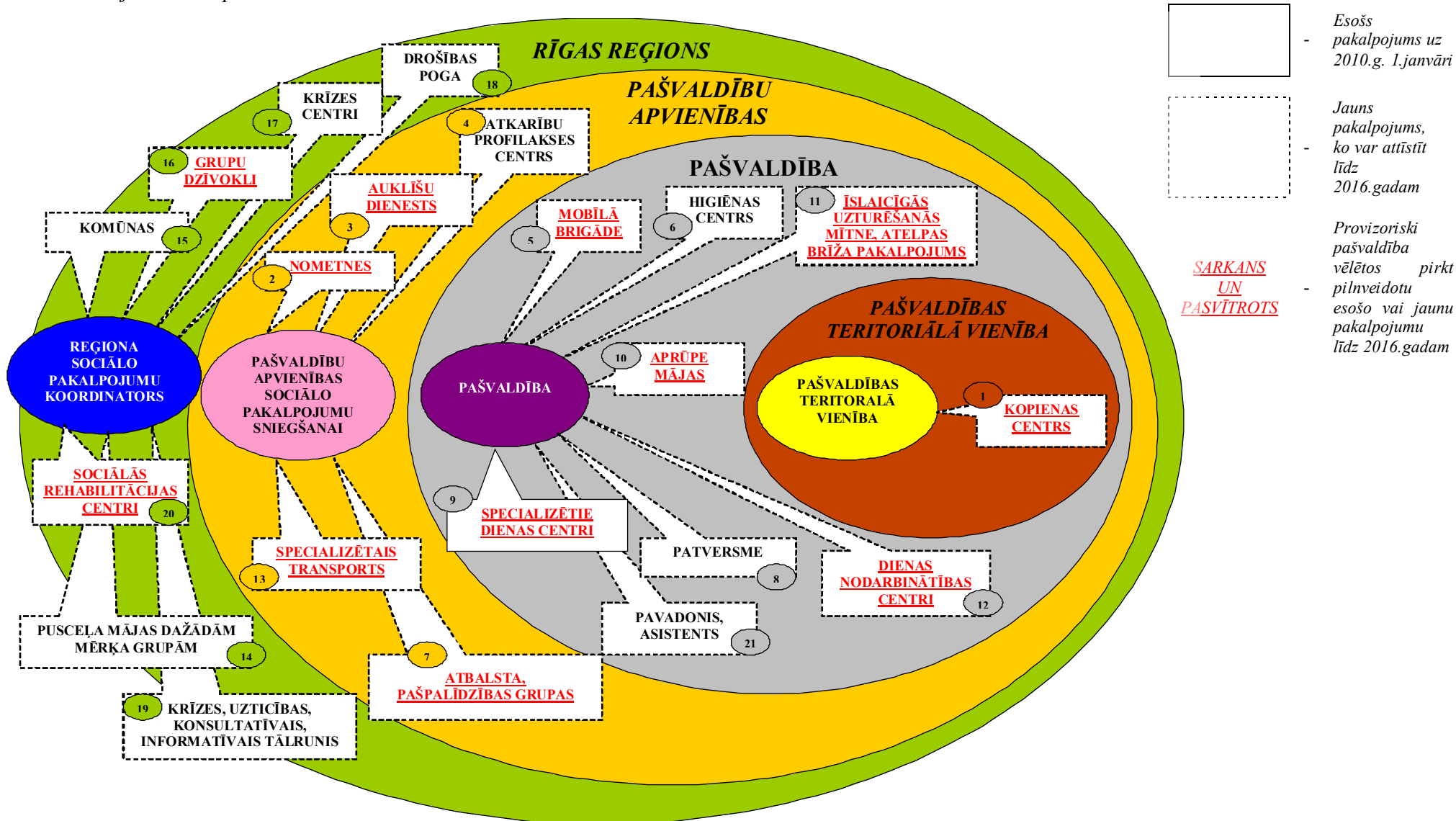

Izvēlētais risinājums Babītes novadā

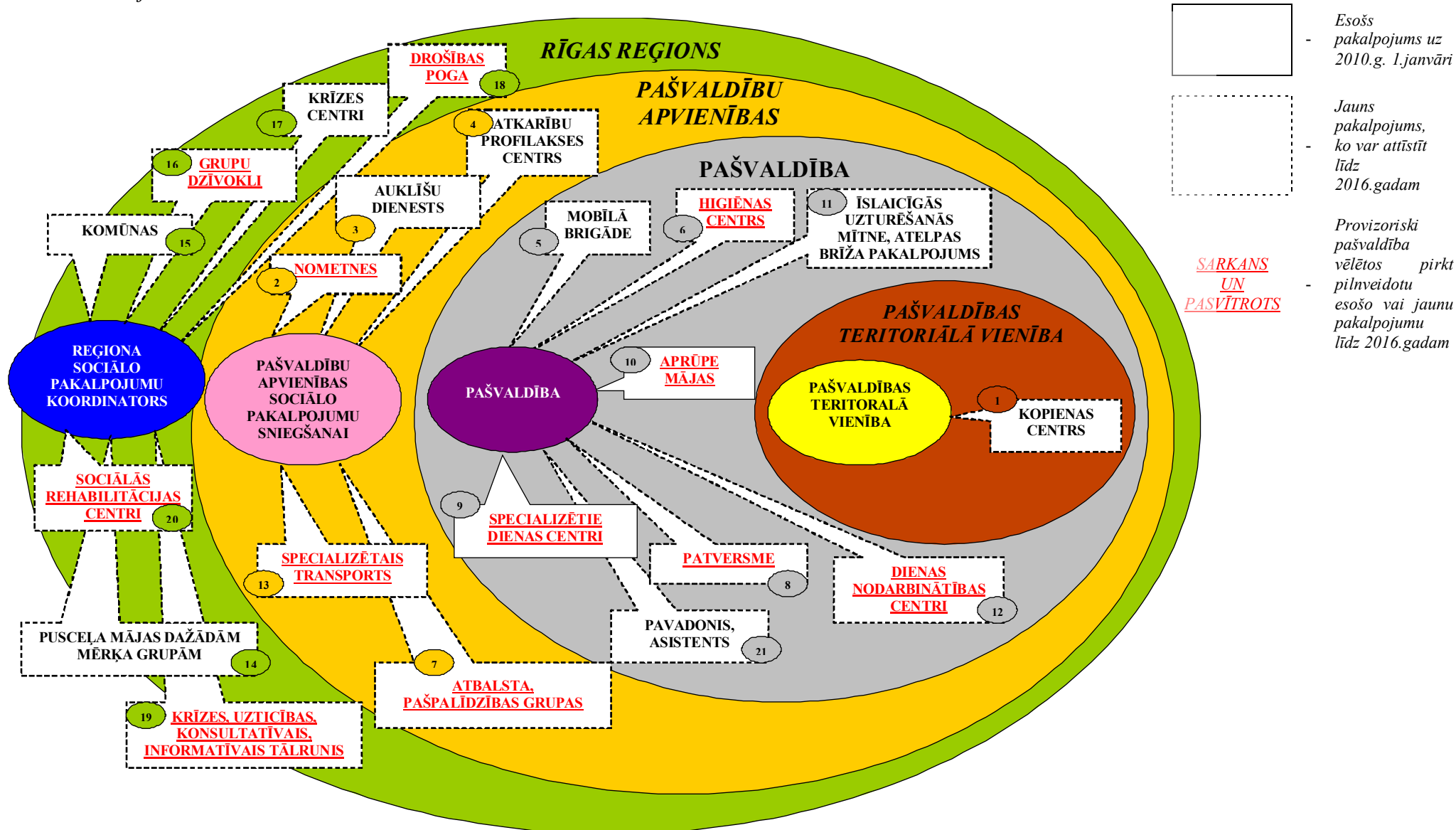

- Esošs pakalpojums uz 2010.g. 1.janvāri
- Jauns pakalpojums, ko var attīstīt līdz 2016.gadam
- SARKANS UN PASVĪTROTŠ - Provizoriski pašvaldība vēlētos pirkt pilnveidotu esošo vai jaunu pakalpojumu līdz 2016.gadam

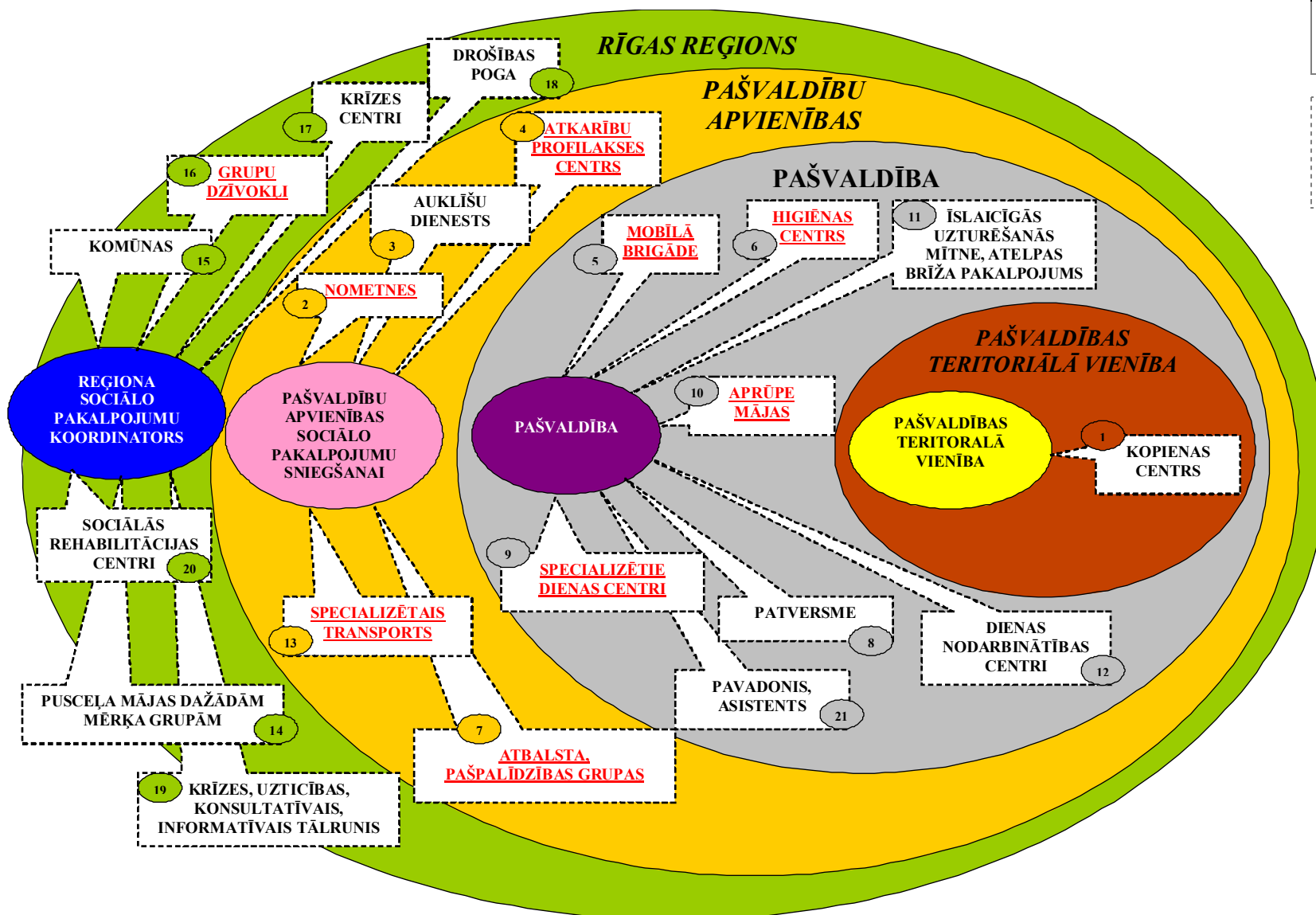
Izvēlētais risinājums Mārupes novadā

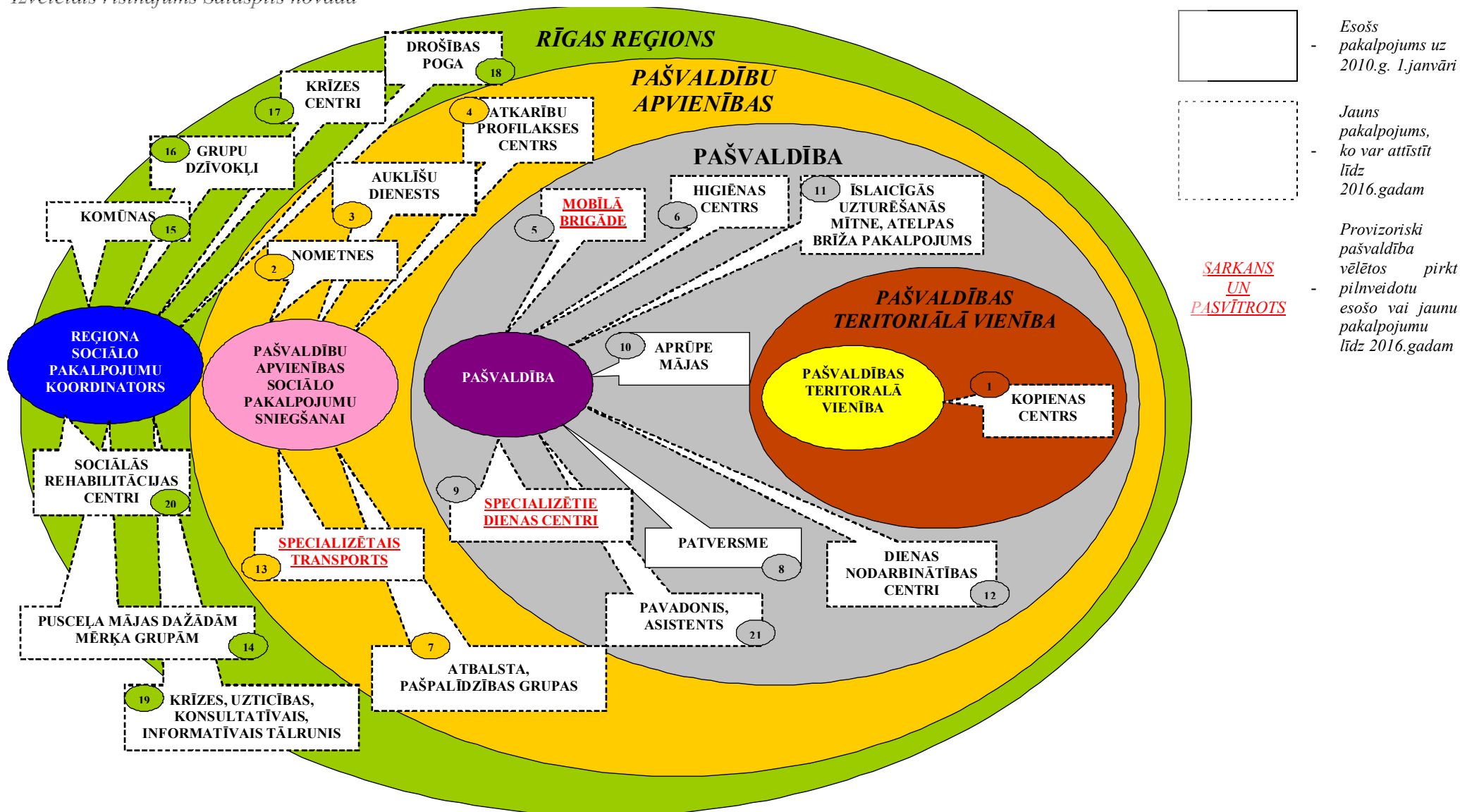
Izvēlētais risinājums Olaines novadā

Izvēlētais risinājums Stopiņu novadā

- Esošs pakalpojums uz 2010.g. 1.janvāri
- Jauns pakalpojums, ko var attīstīt līdz 2016.gadam
- SARKANS UN PASVĪTROTS - Provizoriši pašvaldība vēlētos pirkt pilnveidotu esošo vai jaunu pakalpojumu līdz 2016.gadam

Izvēlētais risinājums Siguldas novadā

Sadaļa izstrādes stadijā.

- *Esošs
pakalpojums uz
2010.g. 1.janvāri*

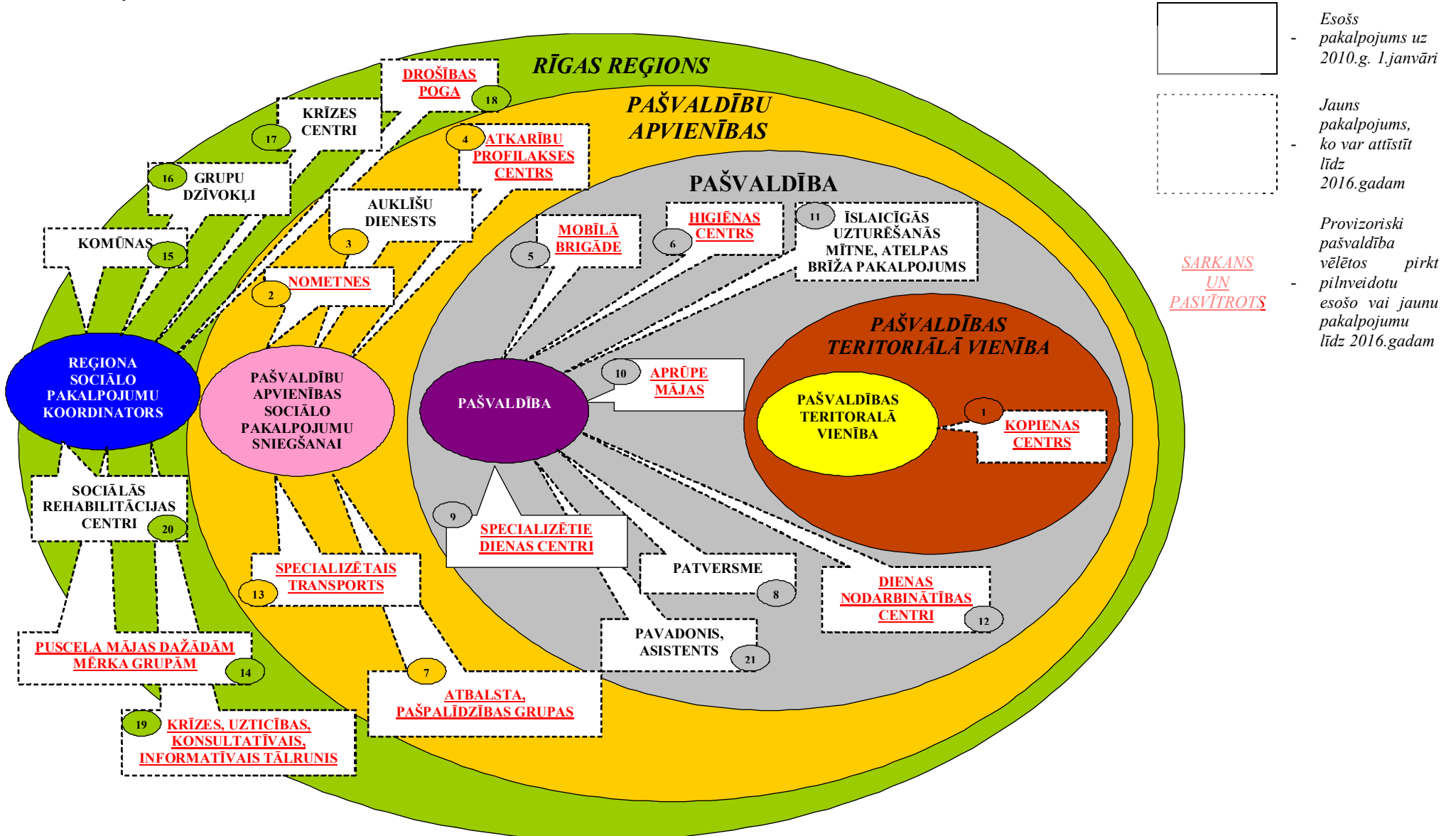

- *Jauns
pakalpojums,
ko var attīstīt
līdz
2016.gadam*

*SARKANS
UN
PASVĪTROTS*

- *Provizoriski
pašvaldība
vēlētos pirkt
pilnveidotu
esošo vai jaunu
pakalpojumu
līdz 2016.gadam*

Izvēlētais risinājums Carnikavas novadā

Izvēlētais risinājums Garkalnes novadā

Sadaļa izstrādes stadijā.

- *Esošs
pakalpojums uz
2010.g. 1.janvāri*

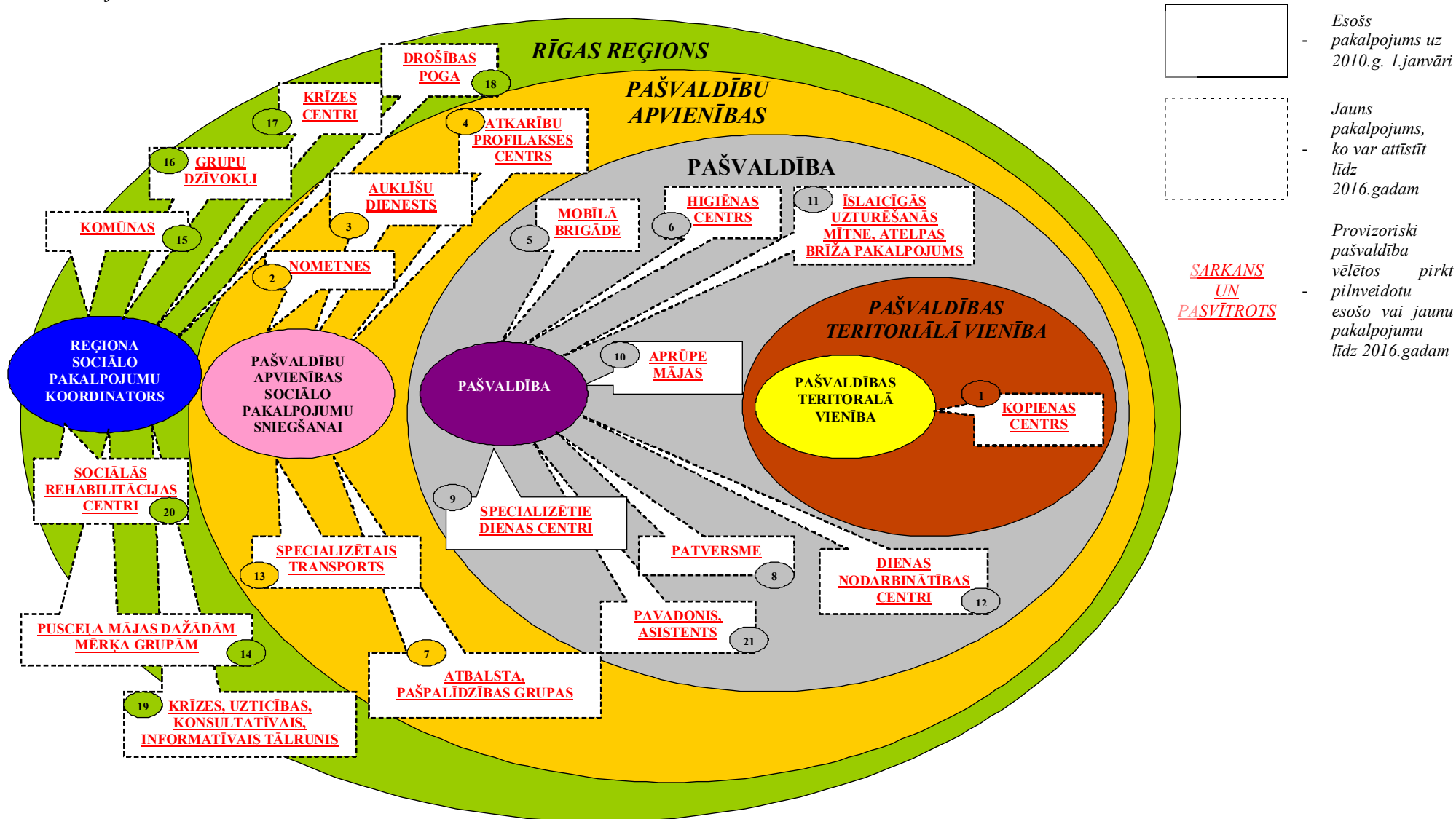

- *Jauns
pakalpojums,
ko var attīstīt
līdz
2016.gadam*

*SARKANS
UN
PASVĪTROTS*

- *Provizoriski
pašvaldība
vēlētos pirkt
pilnveidotu
esošo vai jaunu
pakalpojumu
līdz 2016.gadam*

Izvēlētais risinājums Inčukalna novadā

Izvēlētais risinājums Krimuldas novadā

Sadaļa izstrādes stadijā.

- *Esošs
pakalpojums uz
2010.g. 1.janvāri*

- *Jauns
pakalpojums,
ko var attīstīt
līdz
2016.gadam*

*SARKANS
UN
PASVĪTROTS*

- *Provizoriski
pašvaldība
vēlētos pirkt
pilnveidotu
esošo vai jaunu
pakalpojumu
līdz 2016.gadam*

Izvēlētais risinājums Mālpils novadā

Sadaļa izstrādes stadijā.

- *Esošs
pakalpojums uz
2010.g. 1.janvāri*

- *Jauns
pakalpojums,
ko var attīstīt
līdz
2016.gadam*

*SARKANS
UN
PASVĪTROTS*

- *Provizoriski
pašvaldība
vēlētos pirkt
pilnveidotu
esošo vai jaunu
pakalpojumu
līdz 2016.gadam*

Izvēlētais risinājums Ropažu novadā

Sadaļa izstrādes stadijā.

- *Esošs
pakalpojums uz
2010.g. 1.janvāri*

- *Jauns
pakalpojums,
ko var attīstīt
līdz
2016.gadam*

*SARKANS
UN
PASVĪTROTS*

- *Provizoriski
pašvaldība
vēlētos pirkt
pilnveidotu
esošo vai jaunu
pakalpojumu
līdz 2016.gadam*

Izvēlētais risinājums Sējas novadā

Sadaļa izstrādes stadijā.

- *Esošs pakalpojums uz 2010.g. 1.janvāri*

- *Jauns pakalpojums, ko var attīstīt līdz 2016.gadam*

*SARKANS
UN
PASVĪTROTS*

- *Provizoriski pašvaldība vēlētos pirkt pilnveidotu esošo vai jaunu pakalpojumu līdz 2016.gadam*

5. SASNIEDZAMAIS REZULTĀTS

Kā programmas sasniedzamais rezultāts izvirzīts potenciālo alternatīvo sociālo pakalpojumu saņēmēju skaits no 2010.gada līdz 2016.gadam. Programmas sagaidāmo rezultātu dalījumu pa Rīgas plānošanas reģiona pašvaldībām skatīt [5.pielikumā](#).

Nr.p.k.	Pakalpojuma veids	Potenciālo pakalpojumu saņēmēju skaits pa gadiem						
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
1.	<i>Kopienas centrs</i>	10390	16895	17410	17860	18265	19290	20220
2.	<i>Nometnes</i>	865	1020	1220	1290	1355	1510	1520
3.	<i>Auklīšu dienests</i>	670	763	821	991	1098	1203	1203
4.	<i>Atkarību profilakses centrs</i>	574	639	717	784	844	900	955
5.	<i>Mobilā brigāde</i>	1535	1726	1768	1815	1850	1887	1890
6.	<i>Higiēnas centrs</i>	6490	6763	6831	6913	6918	6978	6968
7.	<i>Atbalsta, pašpalīdzības grupas</i>	1250	1475	1630	1663	1678	1715	1695
8.	<i>Patversme</i>	3896	3959	4039	4049	4099	4099	4099
9.	<i>Specializētie dienas centri</i>	2441	2636	2736	2766	2781	2826	2831
10.	<i>Aprūpe mājās</i>	851	1017	1050	1125	1165	1197	1175
11.	<i>Īslaicīgās uzturēšanās mītne, atelpas brīža pakalpojums</i>	290	345	485	510	520	520	525
12.	<i>Dienas nodarbinātības centri</i>	1619	1640	1736	1866	1735	1730	1697
13.	<i>Specializētais transports</i>	3360	3433	3482	3523	3546	3563	3563
14.	<i>Pusceļa mājas dažādām mērķa grupām</i>	302	345	394	413	419	419	419
15.	<i>Komūnas</i>	58	59	61	61	62	62	62
16.	<i>Grupu dzīvokļi</i>	140	219	249	262	290	290	340
17.	<i>Krīzes centri</i>	364	408	478	488	523	523	603
18.	<i>Drošības poga</i>	979	1020	1038	1068	1088	1113	1688
19.	<i>Krīzes, uzticības, konsultatīvais, informatīvais tālrunis</i>	2710	2810	2860	2910	2930	2930	2280
20.	<i>Sociālās rehabilitācijas centri</i>	765	780	890	925	925	935	885
21.	<i>Pavadonis, asistents</i>	730	730	730	730	730	730	730
KOPĀ:		40 279	48 682	50 625	52 012	52 821	54 420	55 348

6. UZDEVUMI REZULTĀTU SASNIEGŠANAI, LAIKA PLĀNS

Sadaļa ir izstrādes stadijā.

7. UZDEVUMU IZPILDEI NEPIECIEŠAMĀ FINANSĒJUMA PLĀNOJUMS.

Sadaļa ir izstrādes stadijā.

8. PROGRAMMAS ĪSTENOŠANAS REZULTĀTU NOVĒRTĒŠANAS UN UZRAUDZĪBAS KĀRTĪBA

Sadaļa ir izstrādes stadijā.